Suom 884

SUOMALAISEN KIRJALLISUUDEN SEURAN
TOIMITUKSIA 193. OSA

KARJALAN KIELEN NÄYTTEITÄ

II

AUNUKSEN JA RAJA-KARJALAN MURTEITA

JULKAISSUT

EINO LESKINEN

HELSINKI 1934

HELSINKI 1934
SUOMAL.. KIRJALI.. SEURAN KIRJAPAINON OY.

Alkulause.

Nyt julkisuuteen joutuva »Karjalan kielen näytteiden» toinen osa, joka sisältää näytteitä aunukselaisista ja Suomen-puoleisista karjalan kielen murteista, on toimitettu silmälläpitäen samoja näkökohtia kuin v. 1932 ilmestynyt ensimmäinen osa: näytteet on koetettu julkaista mahdollisimman tarkoin siinä asussa, mihin asianomainen kirjaanpanija on ne saattanut. Näinollen on voitu suorittaa melkeinpä vain transskriptiomerkkien muuttamisia. Seuraavat selitykset huomattakoon:

H. Ojansuun tekstit, joiden alkuperäiset käsikirjoitukset maist. Toivo Kaukoranta on hyväntahtoisesti julkaistaviksi luovuttanut, on muistiinmerkitty Suomeen tulleilta pakolaisilta keväällä 1921 osittain Helsingissä, osittain sillä retkellä, jonka joukko kielimiehiä teki kesäkuussa v. 1921 Raja-Karjalassa asuvien pakolaisten keskuuteen (tiedot kirjaanpanopaikoista, -ajasta ja kertojista käyvät ilmi, mikäli ne ovat säilyneet, sisällysluettelosta). O:n tekstejä on, kuten näkyy, kaikista muista rajantakaisista aunukselaismurteista paitsi Vieljärvestä. Seuraavat muutokset on suoritettu: 1) tavun alussa esiintyvä *i̯* on korvattu *j*:llä; 2) ensimmäisen ja toisen (resp. toisen ja kolmannen) tavun rajalla geminaattana esiintyvä *i̯i̯* (< **-iγ-*, **-iδ-*) on korvattu *jj*:llä, (jota merkintää Ojansuu on itsekin käyttänyt Njekkulasta muistiinmerkityssä tekstissä ss. 12—14); 3) diftongin kaari on pantu paikoilleen sellaisiin tapauksiin, joissa se samassa tekstissä muuten esiintyy; 4) semmoisiin sanoihin, jotka O. on merkinnyt lyhentäen, on allekirjoittanut merkinnyt hakasien ([— —]) väliin puuttuvan osan; 5) isot kirjaimet on poistettu; erisnimet on koko julkaisussa osoitettu harvennuksella, jota on käytetty vain kerran, nim. silloin, kun nimet esiintyvät ensi kertaa kussakin kielennäytteessä; 6) muutamia aivan ilmeisiä merkintävirheitä on korjattu (esim. *tl̄š* pro *tls* tai *tlš*; *ŋk*, *ŋg* pro *nk*, *ng* j.n.e.), mutta vain silloin,

kun samasta tekstistä on korjaamiselle saatu tukea; 7) ne kohdat, jotka toimittajan mielestä ovat virheellisessä äänneasussa, on ladottu kursiivitekstiin antiikvalla, antiikvatekstiin kursiivilla (kuten kielennäytteiden ensimmäisessä osassakin). Tätä virheellisyyden osoittamista ei kuitenkaan ole voitu ulottaa kaikkiin yksityiskohtiin; niinpä esim. plataalistumismerkin puuttumista ei ole osoitettu erilaisella kirjasinasulla. — Kunkin OJANSUUN muistiinmerkitsemän kielennäytteen loppuun on hakasien väliin merkitty viittaus, joka osoittaa vihkon numeron ja sivun, jolta hänen alkuperäinen käsikirjoituksensa on löydettävissä.

A. GENETZin v. 1871 kirjaanpanemat sadut (lukuunottamatta ss. 40—42 olevaa) on aikaisemmin julkaistu teoksessa »Tutkimus aunuksen kielestä» (Suomi II, 17; H:ki 1885; eripainos 1884). Koska mainittu tutkimus samoinkuin se aikakauskirja Suomen osa, jossa p.o. tutkimus alkuaan ilmestyi, jo kauan on ollut loppuunmyytynä, julkaistaan ne tässä SKS:n kielitieteellisen valiokunnan päätöksen mukaisesti uudelleen. G. suoritti, kuten tunnettua, kielennäytteitä painokuntoon valmistaessaan tasoituksia, joista huomattavin on *v*:n yleistäminen verbien yksikön 3:nnen persoonan päätteeksi. Koska mainittujen satujen alkuperäinen käsikirjoitus on vielä tallella Seuran arkistossa (kl. n:o 1996), on nyt voitu tässä suhteessa noudattaa käsikirjoituksen äänneasua (esim. käsikirj.: *lähtöö*, TAK: *lähtõv*, nyt: *lähtõ; fattii*, *fattiv*, *fattī* j.n.e.). Muita muutoksia: 1) pitkät vokaalit merkitty toisin (esim. *sāŕi* pro käsikirj:n ja TAK:n *saaŕi;* 2) käsikirj:n ja TAK:n *ţţ* (*ţ*) merkit on korvattu *čč*:llä (*č*):llä; 3) *ij* yhtymä sellaisissa tapauksissa kuin *mejjän* ja *pojjan* on merkitty *jj*:llä, kuten TAK:ssa v. 1884 on tehty, koska se merkintä on mm. julkaisijan mielestä lähempänä p.o. murteiden ääntämystä kuin *ij*; 4) välimerkkejä on lisätty; 5) palataalistuminen sen sijaan on kauttaaltaan merkitty TAK:n mukaan; 6) käsikirjoituksen ja TAK:n *ṅg* on korvattu *ŋg*:llä; 7) käsikirj:n *lj*, *dj* y.m.s. on korvattu *ll*:llä, *d*:llä j.n.e. TAK:n merkinnän mukaisesti; 8) ss. 40—42 olevaa, Nuožārven kylästä kirjaanpantua satua on täydennetty siten, että hakasien väliin on merkitty lyhennyksien puuttuvat osat siinä asussa, jossa ne p.o. tekstissä muualla esiintyvät. — Kunkin G:n kielennäytteen loppuun on hakasien väliin merkitty viittaus TAK:n vastaavaan sivuun.

Sadut »čoarin poigu» (ss. 4—8) ja »kaksi veľľestü» (ss. 9—12) on kirjaanpannut ja 24. I. 1885 S K S:lle lähettänyt silloinen Sortavalan seminaarin oppilas Juho Heikki Sutinen. Vaikka satujen saantipaikkaa ei ole ilmoitettu, on ne sijoitettu Aunuksen kaupungin kielennäytteiden joukkoon sen tähden, että ne sekä äänteellisiltä ominaisuuksiltaan että sanastonsa puolesta parhaiten tuntuvat siihen sopivan. Huomattakoon myös, että tiedetään Sutisen isän v:n 1885 tienoilla asuneen Aunuksen kaupungissa ja että hän itse on ennen seminaariin tuloaan (v. 1881) saanut opetusta Aunuksen kihlakunnan koulussa, joten hän ilmeisesti on oleskellut useita vuosia juuri Aunuksen kaupungissa. — Sutisen tekstien transskriptiota on muutettu seuraavasti: 1) pitkät vokaalit on merkitty lyhyen vokaalin merkin päällä olevalla viivalla kahden vokaalin merkin asemesta (siis esim. ï pro ii, ü pro uu; 2) ts on korvattu čč:llä (č:llä) ja dž ǯ:llä, tj ť:llä, ng ŋg:llä y.m.s. Palataalistumisen merkintä on epätasaista, mutta ei sitä kuitenkaan ole ryhdytty korjailemaan.

Muut kielennäytteet, joiden kirjaanpanijoiden, kertojien, kirjaanpanopaikkojen j.n.e. nimet käyvät ilmi sisällysluettelosta, on julkaistu siinä asussa, jossa kerääjät ovat ne julkaistaviksi antaneet. Alkuperäiset konseptikäsikirjoitukset ovat kunkin kerääjän hallussa, mutta jäljennökset, joiden perusteella julkaisutyö on suoritettu, ovat S K S:n arkistossa. R. E. Nirvin kielennäytteet Suistamon keskusmurteen alueelta (ss. 103—112) on aikaisemmin julkaistu N:n v. 1932 ilmestyneessä tutkimuksessa »Suistamon keskusmurteen vokalismi» ss. 86—96 (Suomi V, 13, iv; Vähäisiä kirjelmiä LXXX). Ladelma säilytettiin ja julkaistaan tässä maist. N:n tarkistamassa asussa. — Samoin allekirjoittaneen Tulemajärven murteen kielennäytteet (ss. 26—31) on tähän siirretty viime keväänä ilmestyneestä tutkielmasta »Tulemajärven murteen vokalismi» (Suomi V, 15, iv; ss. 109—114).

Huomattakoon, että murteita ryhmiteltäessä on Neuvosto-Karjalan kunnista käytetty vanhaa (s.o. ennen v. 1917 vallinnutta) voolostijakoa, koska se vastaa murteiden rajoja paremmin kuin nykyinen jako. — Jako Neuvosto-Karjalan ja Suomen-puoleisiin aunukselaismurteisiin ei perustu näiden murreryhmien eroavaisuuksiin, vaikka niitäkin on, vaan noiden murteiden erilaiseen valtiollis-maantieteelliseen asemaan. — Suomen-puoleiset

aunukselaismurteet — Salmin ja Impilahden — ovat, kuten kielennäytteistä voi havaita, äänneasultaan melko samanlaisia. Muut karjalan kieleen kuuluvat Raja-Karjalan murteet on yhdistetty ryhmäksi »Suomen-puoleisia sekamurteita». Niistä Suistamon ja Suojärven murteet ovat selvimmin karjalan kielen aunukselaismurteiden ja varsinaisen karjalan kielen väliasteita. Suistamon murre yhtäältä sekä Korpiselän ja Ilomantsin murteet toisaalta (samoinkuin Impilahden murre omalla tahollaan) ovat edelleen Pohjois-Karjalan savolaismurteiden sekä karjalan kielen eri murteiden väliasteita, kuten aina raja-alueiden murteet. Äänteellisten ominaisuuksiensa perusteella mainitut neljä sekamurretta kuuluvat varsinaiseen karjalan kieleen.

Raja-Karjalan ja Aunuksen karjalaismurteista on aikaisemminkin ilmestynyt painettuja kielennäytteitä, nim. ainakin seuraavat:

Ahlqvist, Aug.: Suomalainen murteiskirja tahi lukemisia Viron, Karjalan, Vatjan, Vepsän ja Liivin kielillä suomalaisten sanastojen kanssa. Toimittanut Aug. Ahlqvist. Helsingissä 1869. — Sisältää karjalankielisessä osastossaan kaksi A. Genetzin v. 1867 kirjaanpanemaa suojärveläistä satua: n:o 1: »Paholaisen antama jauhinkivi» (ss. 128—129; sadun on A. Genetz v. 1870 julkaissut uudelleen Suomi II, 8:ssa ss. 260—262 n:o 8. Hantšakanńiemi) ja n:o 2: »Iivana Osatoin» (ss. 129—136; Genetzin uudelleen julkaisema v. 1870 Suomi II, 8:ssa ss. 240—248: n:o 1. Hukkala) sekä kaksi A. Genetzin Salmissa kevättalvella 1868 Salmin murteelle kääntämää, alkuaan vironkielistä satua, nim. n:o 3: »Tosi ja Valhe» (ss. 136—140) ja n:o 4: »Kaksi veljestä ja pakkanen» (ss. 140—142).

Genetz, A.: Kuvaelmia kansan elämästä Salmin kihlakunnassa. Koitar I. Savo-karjalaisen osakunnan albumi, H:ki 1870. Sisältää ss. 84—109 mm. kahdeksan »itkulaulua» selityksineen.

— Kertomus Suojärven pitäjäästä ja matkustuksistani siellä v. 1867. — Suomi II, 8: ss. 201—275. H:ki 1870. Sisältää kieliopin ja sanaston lisäksi 28 sivua satuja.

— Tutkimus aunuksen kielestä. Kielennäytteitä, sanakirja ja kielioppi. — Suomi II, 17; H:ki 1885; eripainos 1884. Sisältää ss. 1—32 seitsemän satua, kolme itkuvirttä, neljä runoa sekä

kaksi sivua »otteita Rukouskirjasta». — Kielennäytteet ovat Tulemajärvestä, Vieljärvestä ja Säämäjärvestä; näistä on sadut julkaistu tässä uudelleen. (Vrt. ed. s. IV!)

Ljeskov, N.: Закадки корелъ Олонецкой губ. ja Пословицы корельскія aikakauskirjassa Živaja Starina (Живая Старина) v. 1893, ss. 532—540. — Sisältää 162 arvoitusta ja 8 sananlaskua, jotka julkaisija ilmoittaa keränneensä Petroskoin kihlakunnasta seuraavilta paikoilta: Pyhäjärveltä, Prääžästä, Säämäjärveltä, Veskelyksestä ja Salmenniskasta. — Samat kielennäytteet on toisin kirjoitettuina julkaissut Joh. Kujola otsakkeella »Aunuksen läänin karjalaisten arvotuksia ja sananlaskuja» Virittäjässä v. 1918, ss. 83—90.

Ojansuu, H.: Karjalan kielen opas. Kielennäytteitä, sanakirja ja äänneopillisia esimerkkejä. H:ki 1907. — Sisältää ss. 35—45 kolme A. Genetzin v. 1871 kirjaanpanemaa ja TAK:ssa v. 1884 julkaisemaa satua, nim. Säämäjärven murteesta sadut »Metsän ottama tyttö» [tässä julkaistu ss. 67—68] ja »Kauppamies ja hänen vävynsä» [tässä ss. 72—77] sekä Vieljärven murteesta sadun »Kuinka äkäpussia kuritetaan» [tässä ss. 35—37.]

Kujola, Joh.: Äänneopillinen tutkimus Salmin murteesta. H:ki 1910. Suomi IV, 10. — Sisältää ss. 77—88 kolme satua, kahdeksan sananlaskua, kahdeksan arvoitusta ja kolme loitsua.

Ahtia, E. V.: Rahvahan kandeleh. Karjalan lauluo, virttä, soarnoa da tieduo. Azetelluh E. V. Ahtia. Painattannuh Karjalan Kansalaisliiton Itä-Karjalan Komitea. Viiburis 1922. 141 sivua. — Sisältää mm. 15 sivua satuja ja 100 arvoitusta. Näytteiden kieliasua on tasoitettu.

Kujola, Joh.: Karjalan kielen opas. Kielennäytteitä ja sanasto. Uusittu laitos. H:ki 1922. — Sisältää ss. 40—49 Ojansuun KKO:ssa v. 1907 julkaisemat kolme Genetzin satua sekä lisäksi ss. 49—52 Toivo Kaukorannan Helsingissä v. 1921 muistiinmerkitsemän sadun *»suaru tuhkimukses»*, jonka kertoja on kotoisin ent. Riipuškalan kunnasta.

Kaukoranta, Toivo: *»suaru tuhkimukses»*, ent. Riipuškalan kunnasta kotoisin olevalta mieheltä muistiinmerkitty satu, joka on v. 1922 julkaistu Joh. Kujolan toimittamassa Karjalan kielen oppaassa. (Vrt. ed. kohtaan!)

Nirvi, R. E.: Suistamon keskusmurteen vokalismi. — H:ki 1932. — Suomi V, 13. — Sisältää ss. 86—96 50 arvoitusta, 131 sananlaskua, yhden sivun sananparsia, -sutkauksia y.m. sekä kolme tarinaa (tässä julkaistu ss. 103—112; ks. s. V!).
Leskinen, Eino: Tulemajärven murteen vokalismi. — H:ki 1933. Suomi V, 15. Sisältää ss. 109—114 kaksi tarinaa. (Ks. s. V!)
Suomen Kansan Vanhat Runot II. Aunuksen, Tverin- ja Novgorodin-Karjalan runot. Julkaissut A. R. Niemi. H:ki 1927. — — VII. Raja- ja Pohjois-Karjalan runot. H:ki. 1: 1929, 2 ja 3: 1931, julkaissut A. R. Niemi; 4 ja 5: 1933, julkaisseet Kaarle Krohn ja V. Alava.

Lopuksi pyydän lausua kiitokseni lehtori E. V. Ahtialle ja maisteri R. E. Nirville, jotka ovat avustaneet minua omien kielennäytteittensä korjausluvussa, sekä erikoisesti prof. E. A. Tunkelolle, joka on minua julkaisutyössä monin arvokkain neuvoin avustanut.

Helsingissä joulukuun 15. p:nä 1933.

Eino Leskinen.

Sisällysluettelo

sekä

tietoja kielennäytteiden kirjaanpanijoista, kertojista y.m.s.

Sivu

Alkulause III
Sisällysluettelo y. m. IX
A. Neuvosto-Karjalan aunukselaismurteita ... .1—81
I. Aunuksen kaupunki (*anuksen linnu*) ... 1—12
1. Talon rakentaminen 1
2. Ruokataloutta y.m. 2
3. Kyly 3
4. Riihi 3
1—4: H. Ojansuu Salmissa kesäk. 1921. Kertoja: Pešä Mihailovitš, 62-vuotias talollinen.
5. čoarin poigu 4
6. kaksi veľľestü 9
5 ja 6: kirjaanpannut ja v. 1885 S. K. S:lle lähettänyt J. H. Sutinen, kotoisin Aunuksen kaupungista.
II. Njekkula-Riipuškala (*ńekkuл, rīpuškaла*) 12—17
1. *keu̯hän pojjan su̯aru* 12
H. Ojansuu Helsingissä 24. III. 1921. Kertoja: Pavel Larionov(?), nuori talollinen, kotoisin Sutalan kylästä ent. Njekkulan kunnasta.
2. *su̯aru* 14
H. Ojansuu Helsingissä 1. IV. 1921. Kertoja: Vasili Nasarov (?), nuori talollinen; kotipaikka: Riipuškala, Tšongielan kylä (*ťšoŋgię̯an külä*).
III. Kotkatjärvi (*kotkàdjärvi*) ..... 17—18
1. Kyly 17
2. Talon rakentaminen 18
1 ja 2: H. Ojansuu Salmissa kesäkuussa v. 1921.
IV. Vitele (*vidęl|ę, -dü*) ..... 18—26
1. Ruis 18

2. Rukiin riihitys 19
3. Heinänteko 19
4. Pellava 20
5. Rakentaminen 20
6. Reki 21
7. Metsästyksestä 21
8. Kuolema ja hautajaiset 22
9. »Kuinka äkäpussia kuritetaan» 23
1—9: H. Ojansuu Salmissa 6. VI. 1921. Kertoja: Miikuл Lindu (ven. Lindujeff), n. 30-vuotias, kotoisin Sorpolan (*sorboľan*) kylästä; tullut Suomeen v. 1919.
10. »*i̯ťše*» 24
11. Talonpoika ja metsän isäntä 25
10 ja 11: J. Kalima Salmissa kesäkuussa 1921. Kertoja: Jelk̀oine Ondrei, 77-vuotias, kotoisin Rajakonnun kylästä.
V. Tulemajärvi (*tulòmďärvi*) ..... 26—35
1. *pühìttäį mužìkku* 26
2. *oľekseį böže* 27
1 ja 2: Eino Leskinen Salmissa elokuussa 1925. Kertoja: Kuisma Lukin (*lukinàŋ kužmu*), talonpoika, synt. 1873 Tulemajärven Koivuniemessä; asunut myöhemmän elämänsä Sirkoin (*sirgoį*) kylässä; tullut Suomeen v. 1918.
3. Antilaan itkuja 31
Kirjaanpannut H. Ojansuu Salmissa 4. VI. 1921. Kertoja: Okulina Jussieva, vanha emäntä; synt. Koivuniemessä.
4. Tsaarin pojat, jotka äitiänsä etsivät 32
Kirjaanpannut A. Genetz v. 1871.
VI. Vieljärvi (*vi̯elďärvi*) ..... 35—42
1. Kuinka äkäpussia kuritetaan 35
2. Tsaarin poika, paholaisen siemen 37
3. Sotamiehen seikkailu 40
1—3: kirjaanpannut A. Genetz v. 1871 Vieljärvessä. N:o 3 on Nuožärven kylästä.
VII. Säämäjärvi (*sę̯ä̯märvi*) ..... 42—77
a. Veškelys (*veškělù̯z*) ..... 42—45
1. Neito kuussa 42
2. Käärmeenlumooja 42
3. Pyhänkuva 43
4. Ennen surma ei ottanut 44
1—4: E. V. Ahtia Suojärvellä v. 1928. Kertoja: Palaga

Burtšova, 70-vuotias emäntä Veškelyksen Makkoilasta.

b. Yläleh (*ülälè*^{h}) ..... 45—47

5. Vastahakoinen akka 45

6. Renki ja vetehinen 46

7. Mies ja aarre 47

5—7: E. V. Ahtia Suojärvellä v. 1925. Kertoja: Irina Lukoškin, 57-vuotias emäntä Ylälehen kylästä.

c. Loginselkä (*logìi̯selgu̯*) ..... 47—59

8. Nuorin veli 47

9. Hölmöläisiä 49

10. Suuri palkka 50

11. Karjalaiset häät 51

8—11: E. V. Ahtia Suojärvellä v. 1926. Kertoja: Ustja Loginov, 26-vuotias neito Loginselän kylästä.

d. Korsa (*korz|u, -an*) ..... 59—60

12. Tietäjä 59

13. orākuл 60

12 ja 13: E. V. Ahtia Suojärvellä v. 1932: Kertoja: Semoi Oud'eijov, 59-vuotias talon isäntä Korsan kylästä.

e. Lumpila (*лumb|i̯л, ĭlàn*) ..... 60—64

14. *pappı kazàkkŏă̯ eťťšiü̯* 60

15. *so̯a̯rn*^{u} 62

14 ja 15: Eino Leskinen Helsingissä v. 1931. Kertoja: Johor Mikkinen (ven. Nikitin) 52-vuotias talollinen Lumpilan kylästä. (Vrt. aliviite s. 60!)

f. Säämäjärvi (*se̯ä̯märvèn̯ pogòstu*) ..... 64—77

16. *ĭvan ďūžin* 64

H. Ojansuu Suojärvellä kesäkuussa v. 1921.

17. Metsän ottama tyttö 67

18. Veteinen ja myllärin vävy 68

19. Iivana Tuhkimus 69

20. Kauppamies ja hänen vävynsä 72

17—20: A. Genetz v. 1871 Säämäjärven pokostalla. Sadun n:o 18 kertojaksi mainitaan Fed'an Miitrii.

VIII. Mundjärvi (*munďärvi ~ mujjärvi*) ..... 77—81

1. »Tuhkimus»-sadun katkelma 77

H. Ojansuu Suojärvellä kesäkuussa v. 1921. Kertoja: Ogoi Ol'eksiouna, 47-vuotias emäntä, synt. Njolgamjär-

vessä, naitu 20-vuotiaana Keńakkaan; kumpikin kuuluvat Vuohtjärven kyläkuntaan.

2. Satu 78

H. Ojansuu Suojärvellä kesäkuussa 1921. Kertojan kotipaikka: *mujjärvi, ʌahti säpsärven* kylä.

B. Suomen-puoleisia aunukselaismurteita ..... 82—102

I. Salmi (*saʌmi*) ..... 82—92

1. *kuį eĭnen neįjistettih* 82
2. *andoį hüvän sanan* 83
3. *roda da levontī* 84

1—3: Martta Pelkonen kesällä v. 1931 Salmin Miinalassa. Kertoja: Anni Kuokkanen (o. s. Savin), 72-vuotias talonpojan leski, syntyperäinen Miinalan kylän asukas.

4. *süväįnteroįnakan suą̆ru* 84
5. *akku da reboį* 85

4 ja 5: Martta Pelkonen Salmin Miinalassa kesällä 1932. Kertoja: Anni Juudin, o. s. »*jeltšu*» (*vūdinän vaśan akku*»), 76-vuotias, syntyperäinen Miinalan kylän asukas.

6. *vedehiązen suą̆ru* 86
7. *keŭhü velli da bohattu velli* 88

6 ja 7: Martta Pelkonen Salmin Miinalassa kesällä 1932. Kertoja: Anni Kuokkanen (o.s. Savin).

II. Impilahti (*imbilahtı*) ..... 92—102

1. *zuą̆kkùn* 92
2. Sananparsia, sutkauksia y. m. s. 96

1 ja 2: Eino Leskinen kesä-heinäkuussa v. 1932. Sadun kertoi n. 50-vuotias emäntä Martta Kirjavainen (Marppu Kirjavane; o.s. Kaba), syntynyt ja kaiken ikänsä elänyt Ruokojärven (*ruǫ̆garvi*) kylässä. — Sananparret j. n. e. ovat osittain Martta Kirjavaisen, osittain hänen miehensä Iivan Kirjavaisen (synt. samaan murrealueeseen kuuluvassa Pyörittäjän [*püǫ̆rittiä*] kylässä Suistamon pitäjän puolella), osittain muiden Ruokojärven ja Syskyjärven (*süskövü*) kylien asukkaiden kertomia.

C. Suomen-puoleisia sekamurteita ..... 103—145

I. Suistamo (*suįstama*) ..... 103—119

a. Keskusmurre ..... 103—112

aa. Satuja ..... 103—105

1. Keisari ja hänen viisas aviovaimonsa 103
R. E. Nirvi v. 1929. Kertoja: emäntä Audogia Lipitsä, Suistamo, Koitto.
2. Karhu ja kettu puivat riihtä 105
3. Mustalaiset riitelevät 105
2 ja 3: R. E. Nirvi v. 1929. Kertoja: Iivana Vainio, 70-vuotias isäntä. Suistamo, Koitto.
ab. Sananlaskuja 105
ac. Arvoituksia 110
ad. Sananparsia, -sutkauksia, y. m. 111
ab—ac: kirjaanpannut R. E. Nirvi vv. 1928—30.
b. Muuanto (Suistamon pohjoisten salokylien murretta) ..... 112—119
1. Sananlaskuja 112
2. Arvoituksia 114
3. Sananparsia, loitsuja y. m. 114
4. Sää-, vuodentulo- y.m. ennustuksia ja huomiointeja 119
1—4: kirjaanpannut R. E. Nirvi kesällä 1932.
II. Suojärvi ..... 120—137
a. Satuja ..... 120—127
1. Maiden valtaus (v:lta 1911) 120
2. Tuhkimus (v:lta 1900) 120
b. Kertomuksia ..... 127—132
1. Mitä Puńun mökissä tapahtui (v:lta 1909) 127
2. Miten »redusilmät» ajoivat takaa Isakovan leskeä (v:lta 1909) 129
3. Toraskoskessa (v:lta 1911) 130
4. Eräänä Iivanan päivänä (v:lta 1911) 131
5. Vedenemäntä (v:lta 1909) 131
c. Sananlaskuja 132
d. Sananparsia 134
e. Taikoja 137
Suojärveläinen aines on kokonaan E. V. Ahtian kirjaanpanemaa vv. 1900—1912. Kertojana on ollut yleensä emäntä Marppa Biibinä (o. s. Väntti, *1860, † 1930) Muttulin kylästä; hänen sanelemansa aines on vuosilta 1908—1912. Satu n:o 2 on v:lta 1900; kertoja: Timofei Bomba (*»vaškan timoi»*), keski-ikäinen mies Kuikkaniemen kylästä.

III. Korpiselkä (*korbiselgä*) ..... 138—142
1. Yhdeksän kultapoikaa 138
VILHO KOLJONEN v. 1932. Kertoja: Natalia Muranen Tolvajärven (*tolvarvi*) kylästä.
2. »Kehnon» antama reki 141
VILHO KOLJONEN v. 1932. Kertoja: H. Vornanen Tolvajärven kylästä.
IV. Ilomantsi ..... 142—145
1. *starinA eu̯kosta da ukostA* 142
AIMO TURUNEN Ilomantsissa v. 1932. Kertoja: emäntä Outi Maksimainen (o. s. Gavrilovna), 58-vuotias, syntynyt Saaren (*šu̯ari*) kylässä Porajärvellä, josta naitu 18-vuotiaana Ilomantsin Hattuvaaran kylään. Kertoja on oppinut sadun pikku tyttönä isältään. Sadun kieliasu on Hattuvaaran murretta.
2. Kolme kalaa 144
AIMO TURUNEN Ilomantsissa v. 1933. Kertoja: n. 60-vuotias isäntä Ohvona Potkonen Vuottoniemen kylästä.

AUNUKSEN JA RAJA-KARJALAN MURTEITA

A. Neuvosto-Karjalan aunukselaismurteita.

I. Aunuksen kaupunki.

1.

Talon rakentaminen.

*fun‹tuąmenĭ‹tu pidäu̯ лuąďĭę̆ kivīne, hüvă. vīžizei̯nài̯ne oťťšu pidäu̯ л[uąďĭę̆] vīttü süldü a bokkuą mŭ̆ǭ̆ sei̯ťťšemią̈ süldʊ. ülähäžed‿i aлahažet p[idäu̯] strojĭę̆ alembazèh̆ venťťšàh̆ p[idäu̯] panna pedäjäžet parret parembàd vaľľita, sit p[idäu̯] seḷḷàt panna enźimäžeлe ven‹ťšaлe. s[it] p[idäu̯] лagessah kümmene venťťšŭą̆. da sit p[idäu̯] kümmenendeлe ven‹ťšaлe panna baл‹kìᴅ. sid‿baл‹kìлoi̯лe p[idäu̯] pannă лagĭ. лagi p[idäu̯] panna popoľśki. sid лaęлe piąлĕ p[idäu̯] panna perekluąďinàᴅ. nu sit p[idäu̯] ülähäžih sei̯nĭą̆ nostŭą̆ kaksɪtoštu venťťšŭą̆. oťťšah p[idäu̯] л[uąďĭę̆] ńeľľi ikkunŭą̆ ülăh dai̯ aлăh̆. sid bokkŭą̆ müǭ p[idäu̯] л[uąďĭĕ] ńeľ‿ikkunuą̆, ühtèh̆ bokkàh̆ ńeľ‿i[kkunŭą̆] i toi̯žèh bokkàh vīž(i) ikkunŭą̆. s[it] p[idäu̯] baлkìt panna üläh (müǭs) лăgĭbaл‹kìᴅ, s[id] лagi p[idäu̯] pannă koлme dui̯mahižez лavvàs. s[it] p[idäu̯] piąlĕ лaęn nostuą kaksɪ venťťšŭą̆. s[it] p[idäu̯] pannă potokàᴅ, sit p[idäu̯] bašmakàᴅ лŭą̆ďĭę̆, stropiлòi̯h̆ ńiškòi̯n, p[idäu̯] kahĕksa pŭą̆rŭą̆ str[opiл]uą лuąďĭę̆, s[it] p[idäu̯] potstropiлnoi̯du, sit pidäu̯ koropku лuąďĭę̆ ümbäri koi̯n. s[it] p[idäu̯] stropiлàd‿nostŭą̆ sijoi̯ллę̆h̆. s[it] p[idäu̯] kńiąžü iškĭę̆ nŭą̆gлoi̯лe. s[it] p[idäu̯] vīлòd лavvàл opšejja. sid nügōi̯ p[idäu̯] pä‹ťšìn sijăᴅ лuąďię. sit p[idäu̯] ikkunah pĭę̆ližih vestĭą̆ pūᴅ. kahtehkümmeneh kūdèh̆ ikkunàh̆ p[idäu̯] pię̆lištʊ da podokonnoi̯du kakskümen kūźi. sit 26 [kakskümen kūźi] kamajuą. s[it] p[idäu̯] ukšìh̆ niškoin pię̆lištʊ, kümmenèh̆ uksèh̆ p[idäu̯] pię̆lištʊ. s[it] p[idäu̯] vię ramkàd лuąďĭę̆, r[amkàd] dvoi̯noi̯t 26 [kahtehkümmenehkūdèh̆] ikkunàh̆. s[it] p[idäu̯] sťokлu̯ą̆ varuštŭą̆ ľibo ostŭą̆. s[it] p[idäu̯] лevo kattŭą̆, л[evo] pärĭę̆л

k[attŭą̆]. neľkümentuhat p[idäu̯] pàrettʊ, p[àrettü] käę̆l kiškottū. s[it] p[idäu̯] ostŭą̆ pärenuąglaštʊ puo̯ľitoštʊ pūduą. laudunuąglast kolmeďuįmuą pūdu. da vię p[idäu̯] (ostŭą̆) vîžiďuįmahišt(ʊ) nŭą̆glŭą̆. sid voįb levo kattuą. sid vię p[idäu̯] ostuą kirpiťťšią̆ päťťšilōih ńiškoįn kümmenetuhattʊ kirpiťťšią̆. da p[idäu̯] päťťšilôįh ńiškoįn ostuą juškàt‿i dver‹ťšàt da vię p[idäu̯] kaksɪ plituą. sid midä vię pidännöu̯ ma‹ťerjŭą̆lŭą̆. sit p[idäu̯] vię uksìh̆ ńiškoįn petľuą̆ da kĭą̆gĭą̆, i zadviškŭą̆. s[it] p[idäu̯] ikkunoįh̆ ńiškoįn ostŭą̆ petľŭą̆ zadviškuą i kŕūťškaštu. s[it] p[idäu̯] vię uksèd lŭą̆ďĭę̆, kaheksa ustʊ p[idäu̯] l[uąďĭę̆] stoľarnoįdu i kaksɪ ustʊ p[idäu̯] l[uąďĭę̆] prostoįdu. prostolo̯ih uksìh p[idäu̯] ostuą petľàt kŕūkìl. nu sit nügōį̆ päťťšɪńiękkʊ ottuą päťťšilōį̆ luąďimàh̆. da pidäu̯ savię da peskū vedią̆. s[it] p[idäu̯] nügōį̆ smuąsku l[uąďĭę̆] lagilo̯ilĕ pią̆lĕ, savel vuį̆duą̀. savi p[idäu̯] sotkĭę̆ peskun kelɛ. savi konzu kuįvàu̯, sit halgeįlou̯. s[it] p[idäu̯] hallelmuksèd‿izŕoškàl zalejja. sit se roďieu̯ luja. nügōį̆ p[idäu̯] ikkunoįh sťoklat panna, p[idäu̯] ottuą sťokolšiękku. s[it] p[idäu̯] ramkat grun‹ťujja, sit p[idäu̯] kahtele kięral(a) kruąššię, ramkat (daį) pięližed i podokonnoįd i uksèt p[idäu̯]kruąššię̆. s[it] p[idäu̯] laťťĭę̆t panna per‹ťilōįh, ikkunàt p[idäu̯] navĭę̆śśię̆ i uksèt pidäu̯ navĭę̆śśĭę̆. päťťšińiękkʊ päťťšilōį̆ luądiv. pä‹ťšìt p[idäu̯] šťšokotūrię hüvin. p[ä‹ťšit] kuįvetàh, sìt p[idäu̯] seįnàt konopuąťťĭę̆ südämèz daį̆ ulgòn. s[it] pidàš lau̯‹ťšàd luąďię. s[it] p[idäu̯] vię ülähäžìh̆ luąďĭę̆ pordahàɒ, da vuįškàh̆ p[idäu̯] pordahad l[uąďĭę̆]. p[idäu̯] l[uąďĭę̆] uksɪ. da sit krinťťšažèt p[idäu̯] luąďĭę̆ da pihaverą̆į̆. sit tulou̯ jo valmìš. voįb mennä jo elämàh̆. sid vię midä pidännōu̯ mūdu, voįb jällès luąďĭę̆. [H. Ojansuu: I vihko, ss. 8—12].

2.

Ruokataloutta y. m.

lihŭą̆ da lĭę̆ndü sūrimaŋ kelɛ süvväh lužikòį̆l. kaluą keįtetàh, lau̯kkŭą̆, karťòhkŭą̆. siɒ erähät keįtetàh maįmŭą̆: kuo̯ŕoįm[maįmuą] i keįtetàh ahvemmaįmŭą̆. sit keįtetàh sūrimkuąššuą; sĭę̆ndü süvvàh da kapustŭą̆. kagražès jau̯hòs pastetàh kok̆koį, rugehižès jau̯hòs pastetàh leįbĭą̆ da pīruądu lŭą̆‹itah, pū̆räkküō̯, karťòhkusüvàįn; keįťìnpīrŭą̆ɒ, rięskŭą̆ pīrŭą̆du luą‹itàh̆, sūrimsüvàįndü; kalakurńeį̆kkŭă sījjàs, havvis, särres luąitah, on nizužę̆s tahtahàs i rugehižęs

tahtahàs. maiduo, hernehtü; rahtuo, verestü_maiduo, tselnoi maido, nagrištu, nagrehès pastetàh patťšoi da brutvàs p[astetah] p[atťšoi] süvvàh ѕелотkŭă, talvižel_aigŭă tuvvàh ѕelgī, švóklŭă da ogurťťšua pannàh da karťohkŭă, vähäine voidu pannàh, pühävoidu.

ťšuajū juvvah meil äjjü, kōfeidu j[uvvah], juodih vīnŭă, a nügōi e олг. vuăššua luaitah i juvvah.

lammastu piętàh; villàd kazvetàh, sit keritàh laăммàs. villàt kartatah da sit kezrätàh laŋgŭă. sid luaitàh alăštu da šukkŭă. sid villàs kuvotah vatettu pońitkoikse da stanoikse da naižile jupkikse. [H. Ojansuu: I vihko, ss. 17—18.]

3.

Kylу.

suovàttàn pannàh külü lämmàh. sit kannetàh vettu kattilàh da buťťšìh, vettü lämmäkse viękse kattilàh a vilukse viękse b[uťťšìh] pidäu kanduа. külü lämbiäu, sit pidäu k[ülü] pestä. sit kuharku sanou: »külü on valmiš!» vojjàh ižändäd da emändät_külüh mennä. emändu sanou: pidäu_ottuа tuazu da muilŭă da vihkoine da puhtahàt sovàd. enźimäi pidäu talŭŏ lapsèd külüh. nu sit tuled_ižändü külüh. da ižändü tuo vastu külüh. nu sit hüŏ ku kävvàh ižändü da emändü sìt tullàh vanhembàt tüttärèd da sid jällès vanhembat pojjàt, kell_on poigŭă. da sit kazakàd da ruadajàd, voitto mennä külüh. da sid jälgimäi kävvàh kuhař(kàt. külbiętäheze lavvoil. koñzu on lōulū äjjü külùs sid lavvòil ei sŭă olla. sit: »tänäpäi on kuhař(kàd lämmitettü äjjäl». [H. Ojansuu: I vihko, ss. 35—36.]

4.

Riihi.

eñzimäi pidäu ruištu ottuа rīhèh puidavakse. pellol päi pidäu vedĭă hoť ńelli sadŭă liuhtestu. tuvvàh, sit pidäu teťegōis rīhèh lükkĭă. sid_izändü käskęoŭ kazăkălę da kuharkălę: »meŋgiă rīhtü ahtamàh!» nu rīhi ahtetàh. sit: »tuogŭă halgŭŏ da paŋgŭă rīhi lämmàh!» r[īhi] pannàh lämmàh, sid_ižändü käskęoŭ rīhtu ližätä, štobi hüvin kuivàš. rugehèd_oli tuorehèd. sid r[īhi] lämbī. ižändü sanoi: »pidäu uksèd da ikkunàt pidäu salvata: anna kuivau hüvìn». huondękseл

voi̯p pujja, ajjembažèh p[idäu̯] nosta pui̯màh. nu sid ižändü huo̯ndęksęл nostattau̯ kazakàn da kuhař‹kàn: »p [idäu̯] lähtĭę̆ pui̯màh̆». nu (sid) mennàh̆ rīhèh̆, s[it] sortàh pardižiл ruį̆štu. ižändü sanou̯: »hüvin on kui̯vettu rugehèd». sid лaťťĭę̆лę pannàh̆. sid ruvetàh̆ pui̯màh̆. ťśię̆pìd‿otetàh̆. sit pujjàh̆: kuharku leį̆kkòu̯, sit pidäu̯ kiä̯nellä rugehèd. sid vię̆ pujjàh. sit oллę̀t sivotàh̆ kuboлòi̯h. kuvòd лukätäh pihăлę̆. sit pidäu̯ haravojja rugehèt, seľľittiä̯. sid лabjòd (händię̆žed) p[idäu̯] haravojja eriže, a rugehèd p[idäu̯] ajŭą̆ ťśuppuh. sit se pühkitàh, sid müo̯s sortàh̆ pardižiл ruĭ̯štu. sid müo̯s лaďďatàh лaťťĭę̆лę, sit pujjàh ižändü da kazakku a kuhar‹ku leį̆kkòu̯. sit ku kaį̆ rīhı pujjàh, sid rugehèt pidäu̯ tūлàttuą, komšu pidäu̯ da vastu tūлàttajès da hursťi p[idäu̯] vĭę̆. sid ižändü zavoďiu̯ tūлàttuą a kazàkku andeлòu̯ rīhèz. sit tūлātetàh, лoppię̆tàh tūлatandu. sit ižä̯ndü käskeu̯ tuvva vakàn da sou̯hkàn da huąvòd. sìd rugehed miä̯rätàh vakàл. lähti ruį̆štu kakskümèn ńeľľi vakkŭą̆. sit sanòu̯ ižàndü: «slāva bōhu, tänä vuo̯n lähte₀u̯ hüvìn ruį̆štu; rugehèd‿oллàh hüväd». nu sid vi‹etàh̆ koďih ambarìh̆. ižändü sanòu̯: »puo̯лę̀t pidäu̯ jau̯hòttuą meľľi̯‹ťśäľe taлŭą̆ a toį̆žèt pidäu̯ jättiä̯ się̆menekse». sid лoppih rīhı. [H. Ojansuu: I vihko, ss. 36—38.]

5.

čoarin poigu.

leskel akal on kolme tütärdü. on leskel kolme tütärdü; hüö lämmitetäh külü i lähtieh külüh. sie dūmaijah, midä heil loadie hüvüttü. čoarin poigu kūndelou ikk*oin* al midä hüö paištah. vańhin sizär sanou: »konzu *ma* miehele mennen, azun ukole moižet sovat, kai ni eläjessäh ei kuluta». müödähīne sanou: »minä azun sovat, ni konzu ei pie pestä, ainos puhtahat ollah». kolmas, nuorin, sanou: »minä kolmeh kohtuh soan üheksä poigoa, käid roitah kuldažet kalvomih sah, jallat hobjažet polvih sah, joga tukan ladvažes teähtüt pastau, očal kūdamaine, peälakal päiväine». čoarin poigu dūmaiččou: »minä otan mučoikse nuoremban sizären». ottau čoarin poigu nuoremban sizären mučoikse. mučoi rodih kohtužekse i sai kolme poigoa. soav ned kolme poigoa i čoarin poigu lähtöüv boaboa eččimäh. lähtöüv dorogoa

müŏ i tulou süvättären-akku hänele vastah. tulou sūvättären-akku hänele vastah i küzūv: »kunne lähtīt ivan čarevič»? ga häi sanou: »lähtīn boaboa eččimäh». süvättären-akku sanou: »ota minuv boabakse». čoarin poigu i ottau hānen boabakse. ottau i tulou kodih, a ei kačo poigī. tüöndäü poijat boaban kere külüh. mennäh külüh; sie boabo tüöndäü poijat lagieh peldoh, vihandah nurmeh, a kodih tuov koiran kužut, i sanou: »kačo näi ivan čarevič, löühkīt što hüvät poijat mučoi sai, a sai koiran poijat». ruvetah elämäh, olemah, mučoi müöz kohtuštuv i soav kolme poigoa. soav müöz, i ivan čarevič lähtöüv boaboa eččimäh. müöz tulou süvättären-akku vastah. »ota minuv ivan čarevič boabakse»! »läkkä»! — tullah kod'ih, tüöndäüv poijat boabon kere kūlüh; a ei kačo poigī. külüz boabo lapset pezöüv, külvettäü, tüöndäüv lagieh peldoh, vihandah nurmeh, a koiran kužut tuov pertih. »ivan čarevič», sanouv, »löühkīt: hūvät poijat ollah sinul, ažnoga koiran kužut». čoarin poigu tuskevuv nūgöi mučoin peäle: »löühkīt: hüveä poigoa soad, a näidgö mittümeä soad»! kolmanden kieran hänen mučoi kohtuštuv i müöz soav kolme poigoa. čoarin poigu lähtöüv boaboa eččimäh a süvāttären-akku tulouv vastah. »ota minuv, ivan čarevič, boabakse»! toine sanou: »tule»! čoarin poigu müöz tüöndäüv kaksi poigoa boaban kere külüh kaččomattah, a moamo peittäüv kolmanden poijan huran näńńin alle. süvättärenakku tuov kahten poijan sijah külüz kaksi koiran poigoa i sanouv: »näi löühkīt ivan čarevič: mučoi soav ūheksä poigoa, a sai kaheksa poigoa i nedgi imminkummažet. ottannužīt minun tüttären ga soannužīt putilližen mučoin; a se keräilet neŋgomī». čoarin poigu load'iv dubovoin pučin, raudažil vandehil vańnehtiuv, a mučoin panou puččih lapsen kere, kudai oli huroan näńnin al, i tüöndäü mereh. ottau süvättären tūttären mučoikse, da i iče süvätär tulouv čoarin poijan kod'ih. a end'ine mučoi kulgou merel, kulgou seiččie vuottu i ainoz pohjah päi menōüv. pučči pohjah koskouv i lähtöüv māgeh päi menemäh. poigu kazvau sie jo vägi brihačukse, moamale sanou: »potkastamozgo»? moamo sanouv: »älä potkastai, loiton on randu». müöz sie kulgieh mi sie kulgietanneh, poigu sanouv: »potkastamozgo»? »moamo sanou: »älä potkastai». müöz kulgieh, mi sie kulgietanneh, poigu sanou: »potkastamozgo»? moamo sanou: »potkastai nügöi poigani». häi sie potkastah, pučči leviöv

paloile i hüö peästäh rannale. tullah süreh korbeh; hïri alači ei peäze i lindu peäliči. hüö mennäh randoa müö i pütıtah pieneh troppažeh. pütutah troppažeh, poigu sanou: »vuotas moamoini, *ma* leikkoan üksivuodižen viččažen». häi išköüv kolme kierdoa ristah viččažel i sanou: »štobi meile rod'ieš täh sijah ülen lagei sija eleä». huondeksel nostah, i sid on moine lagei i silei sija, što ni kuz moštu iole. müöz häi kolme kierdoa išköüv viččažel, i sanou: »štobi ku rod'ież moižet huonukset, mittumï ei ıi čoarin poijal oliš». huondeksel nostü hüö jo ollah moižis huonuksis, mittumï ni čoarin poijal iole. kolmandennu ehtännü vie häi sanou, što ku rod'ieš süvvä i juvva külläl kaikkie hüveä. ruvetah elämäh, olemah, tulou erähän ehtän koalikku — üökse tarıčeh. nu koalikku üökse laskietah; magoav üön; magoav üön, sanouv emändäle: »sanožït emändü rukku: kuz täs dorogu lähtöüv hieruh». emändü sanouv: »menevai seńččoih, sid on koiraine, sano sille: 'sučka, sobačka, pokaži dorošku'! — sid häi sinule ozuttau dorogan». mugai sanouv koirale. koiru lähtöüv ielpäi menemäh i vedäü čoarin poijan lüö. koalikku menöüv pertih a koiraine keärbäžennü jälles: kündelou midä čoarin poigu pagižou. čoarin poigu küzüv starikal: »midä küluv, midä nägüv moale?» koalikku sanov: »nečis i nečis sijas *ma* enne proijïn, iolluh müdu ni midä ku troppaine a nügöi sid eläüv naine poijan kere i huonukset ollah parembat sinun huonuksï». süvättärenakku sanou: »nu neńńï kündelet koalikkoin paginoi, a vot lagies pellos, vihandas nurmes on kaivoine, süö, juo mettü mitahto — ei loppei, kuldaine lehti kattiennugi on». koiraine kündelou, tulou kod'ih, sanou süvättären paginat koiž. poigu sanou: »läkkä moamo, emmogo voi sidä kaivoštu soaja tänne». hüö lähtieh, tullah — mugai on mezikaivoine, kuldaine lehti kattiennu. hüö soajah kaivoine, tüvah kodih. tüvah kodih, ruvetah elämäh, olemah, müöz i tulou koalikku, tarıčeh üökse. tarıčeh üökse, magoa üön, müöz i sanou huondeksel: »neuvožït toutoińi minule dorogan»! emändü nevvou koiran lüö, käsköüv sanomah: »sučka, sobačka, pokaži dorošku»! häi sie lähtöü, koiraine iel a koalikku jäl'el menöü i soattau čoarin poijan lüö. koalikku menöü pertih, a koiraine nališńiekale harakakse, kündelou midä paištah. čoarin poigu küzüv starikal: »midä küluv, midä nägüv moale»? koalikku sanou: »nečis i nečis sijas oli enne sūri korbi a nügöi eläü naine

poijan kere, poijal käid kuldažet kalvomih sah, jallat hobjažet polvih sah, joga tukan ladvas teähtüt pastau, očal kūdamaine a peälakal päiväine». a süvätär sanou: »nu ivan čarevič kündelet nenńī midä peä kandau, starikkoin paginoi, a vot nečie lagies pellos, vihandas nītus on heboine, karvu kuldoa, toine hobjoa a kolmatta tuta ni dūmaija ei soa. nižubūrus süöv nižuštu». koiraine kūndelou paginat, lähtöü, tulou kodih. koiraine sanou emändäle: »ne ga süvättärenakku sanoi: 'nečis i nečis sijas on hebo nižuštu būrus süöv, karvu kuldoa, toine hobjoa, kolmattu tuta ni dūmaija ei soa'». poigu sanou: »moamo, läkkä, emmogo voi nečidä hebuo soaja»! hüö sie lähtietäh, mennäh, mugai on heboine, süöv nižubūrus. hüö i otetah heboine nižubūrun kere i tūvah kod'ih. tullah kodih, müöz i eletäh, ollah, starikku tulou, tarič eh üökse. ildažen süödüv ozuttau poigu koalikale kai midä heil vai on. huondeksel küzüv koalikku dorogoa. »mene vai», sanou emändü, »koiru ozuttau sinule dorogan. sano vai sille: sučka, sobačka, pokaži dorošku»! koiraine lähtöüv iele ju›kse-mah, starikku jälles menöüv. müöz koiru vedäü čoarin poijan lüö. starikku menöüv pertih, a koiraine kūndelou ikkoin al midä paištah. čoarin poigu küzüv: »midä kūluv, midä nägüv moadu käveltes»? starikku se sanou: »nečis sijas eläü naine, hänel on mezikaivo, süö, juo mi tahto, loppei ei, a kuldaine lehti kattiennu on. i hebo on — nižuštu būrus süöv, karvu kuldoa, toine hobjoa, kolmattu tuta ni dūmaija ei soa». süvättärenakku sanou: »nu nenńī, ivan čarevič, kündelet, a vot nečie lagies pellos, vihandas nītus magoav kaheksa brihoa, käid kuldažet kalvomih sah, jallat hobjažet polvih sah, joga tukan ladvas teähtüt pastau, očal kūdamaine, peälakal päiväine». koiraine lähtöüv, tulou kodih i sanou süvättären sanat. poigu sanou moamale: »läkkä moa-moini, emmogo voi heidü soaja, hüö vit' ollah minun vel'let»! moamah pastoi nižužes jauhos omah rindumaijon kere kaheksa nižuštu pärpäččüv. otetah kaheksa pärpäččüv, mennäh sinne. brihat moatah, a moamah panov pieluksih joga miehele pär-päččüžen. brihat havačutah, ńūstellah, mi neče on kummu, rounokui oman moaman rindumaijole tulou. kaikin kirratah: »ollet moamoi täz lähän, jeävei meile! loiton onnoakko et ole, ku pärpäččüžet olet täh tuonnuh!» moamo jeävih heile i lähtietäh kaikin ühtes kod'ih eäreh. kod'ih tullah, heidü on jo üheksä

vellestü kümmenes moamo. ruvetah elämäh, olemah, starikku tulou, tariĉĉeh üökse. üön magoav i primieťťiüv kaikenjüttüön midä talois on. huondeksel sanou: »ťoutoini, ozuttažit minule dorogan»! sanou. emändü käsköüv: »menevai nečis on koiraine, sano sille: 'sučka, sobačka, pokaži dorošku'!» koiraine lähtöüv viettämäh i soattau čoarin poijan lüö. koiraine jeäüv ikkoin ale a starikku menöüv pertih. čoarin poigu rubiov küzelemäh: »midä küliiv, midä nägüv moadu käveltes»? starikku sanelou: »nečis i nečis sijas eläü naine üheksän poijan kere. käid ollah kuldažet kalvomih sah, jallat hobjažet polvih sah, joga tukan ladvas teähtüt pastau, očal küdamaine, peälakal päiväine. moine on hebo: nižubürus süöv nižuštu, karvu kuldoa, toine hobjoa, kolmattu tuta ni dümaija ei soa. i kaivoine on, süö, juo mettü mi tahto — loppei ei, kuldaine lehti kattiennugi on». süvättärenakku vastata enämbi ei voi, iole mil löühkeä. »voižitko minun sih sijah vedeä?» sanou čoarin poigu. starikku sanou: »läkkä, buitto toah emme pütu; pütummo jo», sanou. čoarin poigu selgiöv koalikan kere ühtenjüttüökse. selgiöv, lähtieh ühtes sinne i taritaheze üökse. čoarin poigu kaččelou i nägöüv rounokui iliš hänen poijat i emändü. huondeksel dümaiĉĉou: pidäü küzüö, kui hüö käveltih i kui pütuttih ühteh. muga i küzüv. mučĉoi i sanou: »ne ga i ne ga pučis poijan kere menïmo seiĉĉie vuottu ühtäpäi mereh a toižet seiĉĉie vuottu tulïmo mägeh päi». čoarin poigu jeävih: »minähäi sille olen veärüniekku; minä sinun tüönïn». mučoi sanou: »kui sinä minun tüönït? minun tüöndi čoarin poigu a sinä olet koalikku». »en minä ole koalikku, minä olen čoarin poigu. starikal sain külta sinun eloksen i himoitti minun ičen nähtä». pürrittäüv mučoidu järilleh kod'ih. »lähtendäl minä lähtižïn, ka vit sinul on sie koiž mučoi». »läkkä vai, ga minä tüönän hänen eäreh». pürrittäü i lähtieh hüö kaikin ühtes kaiken eloksen kere čoarin poijan lüö. tulou kaiken perehen kere kod'ih. čoarin poigu sidov süvättären akan da tüttären uroale ubehele händäh i mugai tüöndäü. a end'ižen mučoin kere rubei elämäh.

6.

kaksi veľľestü.

on sie ennen ukko da akku; eletäh. hüö sie eletäh da ollah, suitetah tuhat neľľi sadoa čelkovoidu ďeŋgoa. mužikku kuolou, akku jeäv leskekse kahten poijan kere. konzu hüö kazvettih, joattih ďeŋgat: seičči sadoa čelkovoidu miehele. lähtietäh hebuo ostamah. lähtietäh, tulouv starikku vastah, küzüv: »kunne lähtītto»? »lähtīmmo, »sanotah, »hebožet pidäš ostoa». »ei soa teile täz linnas hebuo ostoa», vastoav starikku. mennäh linnah, ruvetah kaččomah hebuo; vanhin velli povodas vieldäü — hevol peä i pakkuv. se hāi sanouv: »nämmis hebolois ei meile hebuo». ielleh lähtietäh, mennäh, starikku tulou vastah. »ohoh! ei täz linnas teile vie soa hebožī ostoa». mennäh linnah, kahtu heboštu vaľľitah i kačellah. vanhin hüppeäv hevole selgäh: hebo katkenou. se sanou: »ohoh! ei nämmis hebožis meile heboštu; vie pidäüv oppie ielleh mennä». se hüö lähtieh ielleh menemäh, starikku tulou vastah: »kunne lähtītto», sanou. »neŋga i neŋga lähtīmmo hebožī ostamah». »täz linnas možet soatto hevot ostoa». vellekset mennäh, kačotah hebožī: sie pakitah poaras tuhat neľľi sadoa čelkovoidu. hüö ďeŋgat maksetah i lähtietäh kodih, ajetah i peästäh kodih. vanhin veľľi sanou: »moamo, blahoslovižīt miuū, minä lähtižīn moadu kävelemäh», sanou. moamah sanou: »spoassu sinuv blahoslovieh; lähtet ga mene». nu se hāi sie koiž stolale panou stokanan vettü da jättäüv keättävän veičen, sanou: »konzu vezi stokanas verekse menöüv da veičči tulekse, sid tule minuv eččimäh». se hāi sie ajau toižih linnoih, toižih groadoih, toižih korolefstvoih, kunne sinne mennöüv. hāi sie kačču, nägöüv linnas on rahvas pahoiz mielin, midä ollou i ostau soablan. menöüv leskenakan lüö, taričeh üökse. taričeh üökse, küzüv leskel akal: »midä rahvas täz linnas pahoil mielin oldaneh, ollah rouno ku min pahan tūön loaďinuot». leskiakku sanou: »čoarin tütär roih huomei kolmepeähižele zmijale süödäväkse». se hāi sie menöüv huondeksel kaččomah, sanou: »kui hāi ehkoi süöv». sie ištuv neiďīne ülön čoma kivel da itköv; a kivi on seičendü virstoa pitkü. hāi sanou neiďižele: »pane huoli jumalah da eči minul peädü»! »kuibo minä sinuv nostatan, uinonnet äijäl»? sanou. »nostatat

minun, čökkeä keättäväl veičel rožah, sid nouzen minä». rubiov sie zmija tulemah, vezi kahtiele halgiov. neidīne rubiov nostattamah ni kulleh ei nouze. juohtuv hänele mieleh i čökkeäv keättäväl veičel rožah. briha havaččuv, sanou: »ohoh! hätken i magain»! zmija tulou, sanou: »enne oli minul ükši peä süödävännü, nügöi on kaksi». briha sanou: »älä löühkä peldoh tulles a lähtijes löühkä, süödgo kaksi vai ni ühtü et süö». hüö sid torevutah, päivü ehtäh säh toratah briha da zmija. päivü laskeh muga ruskiesti. »näi», sanou briha zmijale, »teä toroad a et kačo ku oma sinun kod'i palau». zmija kačahtah, a briha kai peäd i išköüv poikki. se neidižen häi i peästäü, tüöndäü küččarin kere kod'ih. küččari sanou: »sanonnet što minä peästīn, äskī soatan sinun kodih, eiga dorogale tapan». briha menöüv toššu peän linnah, nägöü müöz kai ollah kruččinas. briha küzüv leskel: »mikse ollah rahvas kruččinas»? leski sanou: »huomei roih čoarin keskimäinen neidīne küzipeähižele žmijale süödäväkse». huondeksel menöüv randah, müöz itköü ülön čoma neidīne seičči virstahižel kivel. häi müöz sanou: »midä itket neidīne»? »neŋga i neŋga küzipeähīne zmija tulou minuv süömäh. »pane huoli jumalah da eči minul peädü». »kuibo minä sinun nostatan, uinonnet äijäl»? briha käsköü čökkeämäh keättäväl veičel rožah. rubiov sie zmija tulemah, vezi kahtiale halgiov. neidīne rubiov nostattamah, ni kulleh ei nouze. juohtuv hänele mieleh i čökkeäv keättäväl veičel händü rožah. briha havačui; »ohoh! hätken i magain». zmija tulou, sanou: »enne oli minul üksi peä süödävännü, nügöi on kaksi». briha sanou: »älä löühkä peldoh tulles a löühkä lähtijes süödgo kaksi vai ni ühtü et süö». hüö sid torevutah, päivü ehtäh säh toratah briha da zmija. päivü laskeh muga ruskiesti. »näi», sanou briha zmijale, »teä toroad a et kačo ku oma sinun kod'i palau». zmija kačahtah, a briha kerran išköüv: kolme peädü pakkuv, toižen išköüv: kolme peädü pakkuv. mugai peästäü neidižen. tüöndäü küččarin kere kod'ih. küččari sanou: »sanonnet minä peästīn, äskī soatan sinun kod'ih, eiga dorogale tapan». müöz menöüv briha toššu peän linnah, nägöüv kai ollah kruččinas, küzüv leskel: »mikse ollah rahvas kruččinas»? leski sanou: »huomei roih čoarin nuorin tütär üheksäpeähižele zmijale süödäväkse». briha meni huondeksel randah. rannal seičči virstahižel kivel ištuv neidīne ülön čoma, vie čomem end'ižī. häi

sanou neid'ižele: »pane huoli jumalah da eči minul peädü». »kuibo minä sinun nostatan, uinonnet äijäl», sanou neidīne. »čökkeä vai keättäväl veičel rožah ga nouzen minä». rubiov sie zmija tulemah: vezi kahtiele halgiov. neid'īne rubiov nostattamah, ni kulleh ei voi brihoa nostattoa. juohtuv hänele mieleh i čökkeäv keättäväl veičel rožah. häi i havačui: »ohoh! hätkehkön i magain». zmija tulou, sanou: »enne oli minul üksi peä süödävännü, nügöi on kaksi». briha sanou: »älä löühkä peldoh tulles a löühkä lähtijes, sūödgo kaksi vai ni ühtü et süö». müöz torevutah, päivü ehtäh säh toratah. päivū laskeh muga ruskiesti. »näi», sanou briha, »teä toroad a et kačo ku oma sinun kod'i palau». zmija kačahtah a briha kierran iškōüv: kolme peädü pakkuv, toižen iškōüv i kolmanden i joga kieral kolme peädū pakkuv. müöz taki peästäü neid'ižen, tüöndäüv küččarin kere kodih. tüöndäü kūččarin kere kod'ih, kūččari sanou: »sanonnet što minä peästīn, äskī soatan sinun kod'ih eiga dorogale tapan». neid'ine muga i sanou. rubiov čoari svadboa azumah, sanou kūččarile: »ota kudai tahto tūtär mučoikse». kūččari ottau nuoremboa. neid'īne sanou toatalleh: »on nečie leskez akas briha, kuččužīt händü ehkoi kaččomah svoadboa». se briha i kučutah. neid'īne sanou: »tämähäi minun peästigi a ei kūččari minuv peästänüh». čoari tuskevui kūččarin peäle, sidoi hänen uroale ubehele händäh da muga i tüöndi. a neid'īne kižai svoadban brihan kere. eletäh, ollah, menöüv čoarin vävvü erähän peän meren rannale endižī roaduloi kaččomah. rannal on naine, hard'iet virstan levevüöt, seiččie süldü sil'mïn keskuččoa, tartuttauv zmijan peälöi ühteh. »jumalabu! midä road toutoini»? »a sinähäi tapoit minun poijat, nījen peälöi ühteh tartutan». akku ottav čoarin vävvün, vedäüv meren toakse i panou tervukattilah kiehumah. nügöi čoarin vävvün moaman koiž vezi stokanas rodih verekse a keättäüv veičči tulekse. vel'li lähtöüv vel'lietäh eččimäh. ajau, ajau, tulou meren randah, nägöüv ülen sūri naine tartuttauv zmijan peälöi ühteh. »terveh! — jumalabu! — midä road toutoiń?» »sinun häi vel'li tapoi poijat minul, nījen peälöi tartutan». »kuzbo minun vel'li nügöi on»? »häi on meren tagan tervukattilas kiehumas». »soata minuv sinne»! »en soata», sanou akku. se briha tartuv akale kassoih, sanou: »et soattane ga täh tapan»! se akku lähtöüv soattamah, soattauv i azettuv, ei tahto ielleh mennä. neŋga häi

azettuv merel kolme kierdoa i joga kieral briha sanou: »et soattane ga täh tapan». se peästäh rannale. briha sanou: »ozuta sija, kuz on veľľi»! akku ei tahto ozuttoa; briha pidäü kasois, sanou: »et ozuttane ga täh tapan». akku ozuttau sijan; briha ottau veľľen tervukattilas eäreh. nügöi mollei tartutah akale kassoih, sanotah: »soata meidü toižele rannale»! akku ei tahto soattoa, hüö sanotah: »et soattane ga täh tapammo»! se lähtöüv soattamah, müöz i azettuv merel kolme kierdoa, ei tahto ielleh mennä a ühtelleh joga kieral lähtöüv, ku brihat sanotah: »et soattane ga täh tapammo». jälgimäi peästäh rannale. toine veľľi nostau seičči virstahižen kiven a toine tüöndäüv akan kasois kiven alle, muga i jätetäh jallat vai nägümäh jeäjäh. tulou mollembat veľľet čoarin lüö. čoari andau nuorembale veľľele keskimäžen tüttären mučoikse. soajah hüö čoarin tüttäret mučoikse i kučutah moamo iččeh lüö elämäh.

II. Njekkula — Riipuškala.

1.

keu̯hän pojjan su̯aru.

*ennen oлdìh mu̯mo da poi̯gu, poi̯gu nu oľi se pikkarà i̯ne. mu̯mo händu kazvàtti vuŏdeh vïdehtoštusaĥ. sìd lähti poi̯gu kazakàkse. kazakòĭťťši häĭ̯ papìл. слüžï колme vuŏttu. колmès vuvvès sai̯ paлkkuĭ̯ üheksäŋ kope i̯kku̯a. sìd lähti häi̯ koďih tuлemàĥ. tulow vähän matku̯a. site i̯ tapetàh muzikàt madu̯a. siл pojjaл roďìh žiĭ̯ľi. mužikòĭлe sanòw: »älgiĭ̯ľ tappuĭ̯t madu̯ŭ, min‿otan sen i(ťše ŋkele». mužikàt sanotàh: »emm‿anna madu̯a sinŭlléś». poi̯gu sanòw: »ottuĭ̯ľ колmen vuvven paлkku». mužikàt se otetàh i annetàh hänellèĥ madò. sìd ottaw häi̯n mavon i lähtŏw mavoŋkele. mado sanow pojjälĕ: »müŏ̯ menemmö tuĭ̯talluo̯, tuĭ̯tto andaw ďeŋguĭ̯, nu älä sinä ota! a paki(ťše koľťšài̯ne. sìt sinä su̯at midä vai̯ tahtoi», nu sìt poi̯gu tulow muĭ̯maллuŏ̯ koľťšàžeŋkele. nu site i̯ muĭ̯maллeĥ andòĭ̯ koľťšàžen. sìt mu̯àma üĭ̯‿ol puhaldi koľťšàžèh. sìd roďi hei̯lĕ koďî. sìť poi̯gu rubei̯ nai̯màĥ. muŋmaллèĥ küzŭw: »lähtĕmmŏ küzümàĥ tsu̯ariŋ tüttärèĥ». a mu̯mo sanòw: »mikse lähtèt sinne gu

e‿ило meįl ńi midä». »müä̯o suä̯mmo kaį̆kkię midä vàį tahtom(mo).» nu sìt lähteįh̆ hüö̯ küzümäh, mennäh ĭsuä̯ril‿luă̯o. muą̯mo sanòw: »minuл oliž poįgu naįtettàw». nu ĭsuą̯r sanòw: »minuл on tütär annettàw». ĭsuą̯rı andòį̆ zaduą̯ʻťšan лuą̯ďię̆ dvorťťšu. se лuą̯jitàh üä̯on aįgòį kolťšàžen vuä̯oh̆. toššu pią̈n mennäh̆ suą̯riллuä̯o. suą̯ri andàw toįžen zaduą̯ʻťšan лuą̯ďię kivīnE sildU pojjan dvorʻťšàs da suą̯rin dvorťťšàssàh̆. sìt kaťťšòw suä̯ri eį suą̯ ńi milleh̆ pią̈stä: pidäw tütär anduä̯. nu sìt svuą̯ďbu pię̆täh̆. sv[uą̯ďbu] pię̆ttih, oлdih. sìd eletäh, oллàh muʻťšòįŋkelε. sìd muťťšòį küzüw ukòл: »kuį tüä̯o srojītto neŋga terväh̆»? ukko sanòw muʻťšòįлE: »meįl on kolťšàįnE». nu muťťšòį̆ dūmaįťťšow kuį suą̯ja kolťšàįn(E). häį kaťťšòw kùs pidäw kolʻťšàštU. häį piďi sormès üä̯oл. ruvetàh muä̯ta. muťťšòį̆ seŋ kolťšăžen ukoллeh̆ vią̈ldäw sormes. kolťšažen i ikkunaле nou̯zow i puhaлdaw kolťšažèh̆ i sanow: »koлmès vaллàs, ńeľľäs merès pią̈liʻťši minä puu̯ttužin suą̯rìn pojjăлĕ muʻťšòį̆ksE. a täh̆ anna ròĭh täh eńďīnÄ koďi, kaži da koirU živòttuą̯». huą̯ondèksèл noù̯zòw se pòįgU kaťťšòw ga eńďīnE koďi kaži da kòįru ži[vòttuą̯] eįg oле süvvä eįg oле leįbią̈ eįg oле ńi midä. kaži sanòw sille pojjăлĕ: »läkkä minuŋkelE suą̯mmo seŋ kolťšăžen». se häį sanòw kòįrăлĕ. sìt hüä̯o lähtĕįh̆; enźimäį̆ muą̯dU müä̯o mendih. sìt tuli meri vàstah̆. kaži kòįraл küzüw: »minä em maлta uį̆duą̯». koįrU sanòw: »min‿otan selgäh̆». sìt hüä̯o ujjetàh sinnE suą̯rin tüttärellüö̯ sih vaлdah, kudamàs eläw se suą̯rin tütär. kaži sanòw kòįrăлĕ: »sinä jią̈ täh a minä lähten sinnE hänellüö̯. ei, ka sinū toįžèt koįràt revitelläh̆». sìt menōw sinnE kaži sen suą̯rĭn tüttärellüä̯o. »oh ka», se sanòw, »kaʻťšo kažīnE tuli tännE, eį hänèllüö̯, durakàллuo̯ elännüh̆. meįl», sanòw, »on äjjü hīrdU aįtàs. pidäw tüä̯ondeä̯ àį̆ttah̆ anna hīrī tappàw». kaži meńi se àį̆ttah̆, hīrèd lähteįh pagoh̆. kaži sanòw hīrĭlĕ: »älgią̈t paįkkuą̯, minä en teįdU koskE. luą̯ďĭžĭtto minŭlĕ sen hüvän ku suą̯žitto kolťšažen.» hīrèd küzütäh: »kuzbo se òn»? »se on», sanow, »enzimäįs sundugas, sìt‿on sundugas škatuľi, s[katuľi]s on pię̆ńi skatuľi, sią̈ on kolťšàįnE. griziä̯t minŭlĕ лou̯kot skatuľìs sundugas läbi i tuą̯oguą̯ minŭlĕ kolťťšàįnE.» hīred grizĭttĭh i tuą̯odìh̆ kolťťšàįnE. huą̯ondèksel nostih i tuллàh̆ àį̆ttàh̆: »uksi vàį avatàh kaži hüppäį ią̈rès kolťťšăžeŋkelE i vię hüpättìh koįràD jällès kažĭlĕ. kaži hüppäį seįnälĕ, koįràť eį vòįdu ńi tavătă. sìt kaži tuli kòįràллuą̯o omàssàh. i sìt lähteįh̆ tuлemah koďìhpäį̆. tuллàh merèssäh. koįrU pakìťťšow kažìл kolťťšāštU. kaži sanòw: »sinä sorràd». koįrU sanòw: »em minä̆ sorră». nu sit kaž‿andàw

koi̯rălĕ koľťťśăžen. i lähtiä̯h koďìh pȁi̯ ui̯damàh. ujjetàh pua̯ₒлeh matkassaȟ. koi̯rᴜ gu hài̯kòstàh koľťťśai̯nᴇ sordùi̯ vedèh. kaži sanòi̯ koi̯răлĕ: »sinä sorrīt koľťťśăžen vedèh. minä», sanow, »en оллùš sordànnùȟ. kuzbo müä̯ₒ nügöi̯ lövvȁmmö k[oľťťśaže]n». »nu läkkä nügōi̯ ujjàmmo randàssàȟ. sìt siä̯ dūmai̯ťśemmo emmogo kui̯ lövvä». tuллàh randàssàȟ, sìt nou̯z(i) ülen suu̯ri siä̯. sìt tuu̯ľ ajòi̯ kaлòi̯ randàȟ. kaži da koi̯rᴜ kerȁi̯llȁh nïdᴜ kalòi̯, ei̯gŏ kudai̯ oлᴇ süä̯ₒnnùȟ koťťťśāštu. kaťśotàh suu̯rᴉ haлgi[1] virùw. tuллàh sillüä̯ₒ, ruvetàh süä̯ₒmȁh sidä, kaťśotàh, ga siä̯ oŋ koľťťśài̯n. hüä̯ₒ ihàstuttìh i otèttìh k[oľťťśai̯ne] i lähtie̯ttìh ihàлmòs koďih. tuллàh k[oďih] i annetàh k[oľťťśai̯]nᴇ sille pojjălᴇ̣. p[oi̯g]u se ihàstui̯, gu sua̯dìh k[oľťťśai̯]nᴇ. poi̯gu otti sih k[oľťťśai̯]žĕh sanòi̯: »minŭlĕ roďjäš koďi hüvä a sillᴇ muťśoi̯лᴇ i sua̯rin pojjălĕ sillᴇ roďjäš minŭnďüttŭs mökkᴉ i minun verdᴜ živo·ttua̯ i se muťťśòi̯ oľìš pakìťťśiä̯nᴇ. sua̯rᴜ sĭh лoppīheze. minŭlĕ annèttìh pohjàttomaл stokanàл vīnuä̯. sìt minä vai rörpōtīn.

[H. Ojansuu: VI vihko, ss. 7—10.]

2.

sua̯ru.

oľi ennèn vaȟnàs ukko da akkᴜ. hei̯l oli koлmᴇ poi̯ɢua̯. ühtel oli nimi v a ń k a, toi̯žeл m a ť ť i ja koлmànᴅèl s ť o p p i. se oli kai̯kkī nuo̯rìm i kai̯kkī zdorovoi̯mbi. eletȁh, oллàh, kävvȁh meľťśȁh, sua̯jàh linᴅū. hüo̯ oлdìh oxxòťńie̯kàl. meľťśujjàh vuo̯źi toi̯ne erȁs. sìt toлkkujjàh rubiammo nai̯màh. nu kuz mei̯l muťśoi̯ť lōu̯ᴅiä̯. pakitàh tua̯tàллèh hebŏžèť i lähtiä̯h kai̯kìn koлmèi̯ raťťśăhìл. ajetàh dorogua̯ müo̯tè, tuлou̯ᴮ starìkkᴜ vaštàh. »kunnᴇ̣ pojjàᴅ ajàtto»? »ajàmmo muťťśoлoi̯ eľťśĭmȁh». nu se staŕìkku sanòu̯ᴮ: »minä̆ tie̯dä-žìn koлme muľťśoi̯. nu лoi̯tton oллàh i ei̯ vojja nīᴅü ńi ken sua̯jà». nu se sťoppi sanou̯ᴮ: »müo̯ sua̯mmŏ». »nu sua̯ttoɢa, minä ńevvòn dorogàn. ajàtto tȁs kümmene virstua̯, tuлou̯ᴮ koлmᴇ doroguťie̯šua̯rua̯ i siᴅ‿on oi̯gie̯n käèn doroguťie̯šua̯ràл kivĭ, kivèn àл òn лou̯kko i sit piᴅäu̯ᴮ sinne hei̯ttiä̯ksèh i sie̯ on koлmᴇ dvorťťśua̯ₒ. üks on vaskīne,

[1] *haлgi* < *hau̯gi* 'hauki'. Julk. huom.

toi̯ne on hobjai̯ne, koĭmàs on kuлdai̯nE. i koлmès dv[ortśà]s koлme sizȁrèstü. siε̯ on koлmàndès j e k a ť e r i n a p r e k r à·s n o i̯». nu nèD vellèksèD tuллàh seŋ kivèllüö̯ i kivi kiä̯tȁh bokkàh i küzütȁh: »kuDai̯ lähtöu̯ᵝ aлàh»? vaĥnèmBàD nèĎ vellèĎ ei̯ rua̯htĭtă. nu sit tuлòu̯ᵝ nua̯₀rèmBàл meňnă̆. se nua̯₀remB vellès ottàu̯ᵝ nua̯₀ran‿ağjàn i ruBiau̯ᵝ hei̯ttämäheze aлàs. nu viε̯ pohjua̯ ei̯ nävŭ a nua̯₀ru лopèh. sìt toi̯zèĎ vellèĎ lei̯kotàh hebožìл pou̯Dàť i sivotàh nua̯₀ràn ağjàĥ. nu se лaskehezèĥ lähembä pohjua̯, ei̯ viε̯ tävvü pohjàh sülDü vîttU. ülähȁžĭlĕ vellĭlĕ sanòu̯ᵝ: »hei̯ttiä̯t aлàhpäi̯»! ülähäžèD vellèť sanotàh: »ei̯ oлe nua̯₀rua̯ enȁmBI»! nu sìt häi̯ hüppiäu̯ᵝ aлàs. hüppäi̯ aлàs i lähtöu̯ᵝ doruGua̯ müö̯ astumàh. astuu̯ᵝ ezmȁžeh dvorťťśassa:h, kaťťśou̯ᵝ : tozĭ òn kui̯ sanòi̯ staŕìkkU. menôŭ̯ᵝ siňne sŭDămèh i kaťťśou̯ᵝ: siε̯ on ńei̯ďînE. »kus päi̯ tulèť sťopàn»? »Ga tuлèn tei̯D eťťśimȁh». nu se sanou̯ᵝ vaĥnìm sizȁr: »pahă on sua̯jă mei̯Dü. meil‿on me(ťśȁn ižȁnDü se śüä̯₀u̯ᵝ kai̯ risťikanzàĎ». »nu em mĭnă̆ sĭDă̆ varua̯». i küzüu̯ᵝ sťopàn: »kuz‿on keskimäi̯nE sizȁr»? »nu min‿annàn sinŭлĕ kerăžèn. keräi̯nE vedäu̯ᵝ keskimäžellüö̯ sizärellüö̯ a se anDau̯ᵝ nuo̯remBan sizärellüö̯». se sťopàn muga лäĥtôu̯ᵝ kerăžĕlĕ jällès. tuлou̯ᵝ keskImäžel lüö̯. keskimäi̯ne müö̯s anDau̯ᵝ jällès kerăžèn i sťopàn müä̯₀s lähtôu̯ᵝ kerăžĕlĕ jällès. menôu̯ᵝ sinne jo kuлdàžèn dvor(ťśàллuo̯ i menôu̯ᵝ jekaťerina prekrasnoi̯л лua̯₀. se hänelleh sanou̯ᵝ j[ekaťerina] pr[ekrà·snoi̯] : »kušpäi̯ tuлèt, sťopàn»? »tuлèn tei̯DU eťťśimȁĥ i tei̯DU ottamàh iä̯rès». »trùDno on mei̯Dü ottua̯. sei̯ťśa·s tuлou̯ᵝ me(ťśän‿ižȁnDü i süö̯u̯ᵝ sinùn». sťopàn sanou̯ᵝ: »oŋgo moi̯ne ńälgähîn»? »nu e uлE moi̯ne ńälgähînE, ei̯ suvai̯(ťśe rui̯skoi̯Du dûxxū». j[ekaťerina] pre[kr·àsnoi̯] sanou̯ᵝ: »mene pei̯ttòh teriä̯mBȁh, jo tuлou̯ᵝ». sťopàn meni pei̯ttòh, se me(ťśȁn ižȁnDU tuлòu̯ᵝ vai̯ meťťśü roťśkau̯ᵝ. tuлou̯ᵝ dvor(ťśàл лuo̯: vîttU sülDü ennè veriä̯ť helìštȁh. tuлou̯ᵝ dvorťťśàh, sanou̯ᵝ: »tiε̯ on rui̯skoi̯Du dûxxû». j[ekaťerina] pr[ekrà·snoi̯] sanou̯ᵝ: »ei̯ oлe tiε̯, i(ťśe gu kävelèť siε̯ rui̯skoлoi̯n keskès i(ťśèssȁś tuлou̯ᵝ r[ui̯skoi̯Du] dūxxū». nu sìť häi̯ pakìťťśou̯ᵝ süťvă̆. süä̯₀uᵝ jua̯₀u̯ᵝ. a j[ekaťerina] pr[ekra·snoi̯[sanoi̯ iε̯лpäi̯ sťopănăлe : »ühtes bu(ťśìs on vīnua̯, kuDai̯ anDau̯ᵝ väGiä̯ i(ťśĕlĕ a toi̯ne buťťś‿on väi̯D ottau̯ᵝ i(ťśès». sťoppi se nèť buťťśìD vai̯htoi̯ : väi̯ttömän pańi väi̯kkähȁn sijăлĕ. j[ekaťerina] pr[ekra·snoi̯] sanou̯ᵝ me(ťśȁn ižȁnDăĭlĕ: »on mei̯l üksi rui̯skoi̯». »nu midab‿ed‿ai̯jjembah sau̯nnuh[1]»? »nu en rua̯h-

[1] *sau̯nuh* = sanonut. H. OJANSUUN huom.

tinnuh». m[eʿtšän iž̑ändü] sanou̯ᵝ : »kuzb‿on, mene, kuʿtšu»! j[ekaterina] pr[ekra·snoi̯] kutʹtšuu̯ᵝ hänèn. se tulou̯ᵝ stʹ[opà]n. tervehüs luą̆jitàh. »dava·i vînuą juą̆omàh», m[eʿtšän] i[žändü] sanou̯ᵝ. se juŏvàh krûškìn kaksìn. stʹ[opàn] tsusvui̯tʹtsou̯ᵝ: vägię̯ iižeńi. a se meʿtšän izändäl puo̯leńi. stʹ[opàn] vię̯ müvvittäu̯ᵝ händəäh juą̆omàh. se vię̯ juą̆odìh kr[ûškìn] kaksìn vai̯ kolmìn. sid‿emmo nähnüh̆. stʹ[opàn] sanou̯ᵝ: »läkkä bortʹtšàh». mennäh b[ortʹtšà]h, opitàh, ga vię̯ väi̯t kävväh vaštai̯. stʹ[opàn] sanou̯ : »läkkä vię̯, juo̯mmo kruškažìn». hüö̯ tullàh, vię̯ juŏvàh, sit lähtię̯h uvvessa:h bortʹtšàh. bortʹtšujjàh, ga stʹ[oppi] voi̯ttau̯ᵝ. stʹ[oppi] sìh hänen pergau̯ᵝ tappau̯ᵝ iä̯res, menôu̯ j[ekaterinan] pr[ekrà·snoi̯]л луо̯ sanou̯ᵝ: »se tejjän iž̑ändü on tapèttu». nu se j[ekaterina] pr[ekrà·snoi̯] ihàstuu̯ᵝ, i lähtiä̯h iä̯rès i stʹ[opana]le andau̯ᵝ kolʹtʹtšäžèn ńimèkkähàn. tullàh keskimäžen sizärèllüö̯. k[eskimäne] s[izär] otètàh, jo astŭtàh koĭmeĭ. tullàh vahnimàn̯ sizärèllüö̯, mugaže otètàh vahnìn s[izär]. sìt lähtiä̯h tŭlĕmàh̆ tänne vellilö:i̯llüö̯. tullàh louk̆òlluo̯ sìh, kus hei̯ttihe:zĕ. a ei suą kerràл kai̯kiл nostă, pidäu̯ᵝ tüö̯ndiä̯ üksìn üksŭžìn. se tüötàh ezmäžìkse vahnìm sizär. se toi̯zèd vellèd nostetàh, kaʿtšotàh: tuli tàh ńei̯ɒ́ine. se ń[ei̯ɒ́ine] käsköu̯ᵝ tuö̯ndiä̯ nuo̯ràn alàh̆ i vię̯ on nostètta:vuą kolĭme heŋgię̯. toi̯žeл kerduą pannàh keskimäi̯ne sizär nou̯zemàh, kolmàndèl kerduą tulou̯ᵝ j[ekaterina] pr[ekràs·snoi̯]. hüö̯ kaʿtšotàh moi̯n‿on tšomă, eulе ńi nähtü kogo mu·ąi·ĭmàs mošt̆. i dūmajjah vahnèmbàt̆ vellèksèd keskenäh: »kui̯ mei̯l‿suąjà j[ekaterina] pr[ekràsnoi̯] muʿtšoi̯kse. hänem‿müö̯ noštàmmo. hä[i̯] ottau̯ᵝ mu[ʿtšoi̯ks]e j[ekaterina] pr[ekrà·snoi̯n]. a müö̯ noštàmmo vai̯ händäh̆ puo̯lèh matkassa:h i nuo̯ràn lei̯kkuąmmo i häi̯ pakkuu̯ᵝ alàh. i sinne kuo̯lou̯ᵝ.» se hüö̯ mugă‿i ruątàh i lähtiä̯h ajamàh kodìh. stʹ[opan] sią̆ viruu̯ᵝ päi̯vän, toi̯žèn, havatʹtšuu̯ᵝ ku pitkäs unès. katʹtšou̯ᵝ: ei̯g‿ole ńei̯diži̯, ei̯g‿ole ńi kedă̆. se häi̯ lähtöu̯ᵝ kulgelemàh. astuu̯ᵝ, tulou̯ᵝ mõkki vastàh. »edg‿ottaš ruądamàh»? iž̑ändäl küzüu̯ᵝ. iž̑ändü sanou̯ᵝ: »muu̯du ruądua◦ eu̯lę̆ gu lehmî pai̯mendamàh pai̯moi̯kse». »nu üksi kai̯: minä rubię̯n hoł pai̯mendа:màh». kävüu̯ᵝ sią̆ päi̯vän pai̯meńèh, toššu piän lähtöu̯ᵝ tulou̯ᵝ sinne kuxàrku lehmî lüpsämàh. hänelleh juo̯htui̯ mię̯lèh: izändäl eu̯lе käzästię̯dü, kus suąja käzästî. häi̯ ottau̯ᵝ, kuhàrkaл piän leikkuau̯ᵝ i tukìл sidòu̯ᵝ oksàh, piän rippumàh. »täs», sanou̯ᵝ, »tuĭ hüvä käzästî. pidäu̯ᵝ izändälĕ vediä̯». ehtäl tulou̯ᵝ pai̯menìs, sen‿k[äzästʹ]ię̯n tuo̯u̯ᵝ iʿtšeŋkĕlĕ i andau̯ᵝ iž̑ändälĕ: »tàs käzästî».

izȁndü kaťťšou̯ᵝ: täh i pai̯moi̯ȟ pūtui̯n. nu sìᴅ vie̯ häi̯ koлmàndèn päi̯vȁn lähtōu̯ᵝ pai̯menih. menōu̯ᵝ sinne meťťšȁh, kaťťšou̯ᵝ ga koi̯vùs on voronàn pĕzä̆. nou̯zou̯ᵝ siňnᴇ: sie̯ poiɢua̯ voronàn. dava·i̯ nīᴅü lükkimȁh. voròn brua̯kkau̯ᵝ sit piä̯lpäi̯. häi̯ siᴅä̆ enämbäl nīᴅü tappeлemàh. voròn ďiä̯viu̯ᵝ paginàn: »älä tăpă poi̯ɢī. miᴅä̆ vai̯ piᴅännōu̯ᵝ siᴅä̆ minä̆ hüvüttü лua̯jīn». sť[opan] sanou̯ᵝ: »minuлe mūᴅu ei̯ piä̯ ńi miᴅä gu vai̯ nosta ülȁh minû». voròn sanou̯ᵝ: »minä noštàn vai̯ iške kuu̯śkümen mahua̯ žīvāttuaₒ». sťopàn sen ottau̯ᵝ iťťšèh karjàn, iškôw kai̯kèn. i panou̯ᵝ vorŏnăлĕ selgȁȟ i i‹ťše ištuh selgȁh. voròn sanou̯ᵝ sť[op]ile: »miŋ kie̯rᴅua̯ minä ka‹ťšàhtannèmmos bokkàh, joga kerràl lükkiä̯ jaлgᴜlihua̯»! se lennetȁh ülȁhpäi̯ vie̯ pua̯ₒлèh matkàssà:h. sť[op]in lihàᴅ rubieu̯ᵝ лoppemaheze. jo nügoi̯ hei̯l jiäu̯ᵝ vijjes oza matkua̯ nostavua̯ₒ. sť[op]il lihàᴅ лoppĭȟ. voròn kie̯ràn ka‹ťšàhtàh bokkàh, toi̯žen ka‹ťšahtàh, ga sťopìl ei̯ miᴅä oлᴇ anᴅua̯. koлmànᴅèn kerràn voròn ka‹ťšàhtàh, sťopp‿ottau̯ᵝ i‹ťšelleh pohkie̯ᴅ lei̯kkuau̯ᵝ i vorŏnăлĕ lükkiäu̯ᵝ ühtèn pohkie̯n; toi̯žèn kerràn ka‹ťšàhtàh i toi̯žèn lükkiäu̯ᵝ. nu hüō̯ se piä̯s tȁh ülȁh. voròn sanou̯ᵝ: »lähte seḷḷȁs». sť[opp]i sanou̯ᵝ: »jaллoi̯s pohkei̯лoi̯ eu̯лᴇₒ». voròn ottau̯ₒ puhàлᴅau̯ᵝ, hänelleh rojjàh pohkĭe̯ᴅ. häi̯ lähtōu̯ᵝ sellȁs, voròn l[ähtöu̯ᵝ] müō̯s omàh sijàh. a häi̯ lähtōu̯ᵝ koďih päi̯. tuлou̯ᵝ lähèmbä koɗī, toi̯žèᴅ vellèᴅ pie̯tȁh svua̯ďbua̯ₒ! j[ekaťerinua̯] pre[kràsnoi̯]ᴅu ottau̯ᵝ mu‹ťšoi̯ksᴇ keskimäi̯nᴇ velli. sie̯ hüō̯ ven‹ťšăлĕ kävvȁh, tuллàh koɗìh, siл‿aigua̯ tuлou̯ sťoppi. hüō̯ ištutàh stoлan taɢua̯. sť[oppi] kaťťšou̯ᵝ: j[ekaťerina] pr[ekrà·snoi̯] tunnùsťi sť[opì]n i roďìh hänĕlĕ žiä̯li. sìt otti sť[oppi] j[ekaťerina] pr[ekrà·snoi̯]n mu‹ťšoi̯ksᴇ a keskimäžen vellèn tüō̯ndi pai̯moi̯ksᴇ. sìt sť[oppi] da j[ekaťerina] pr[ekrà·snoi̯] eletäh lekotetàh.

[H. Ojansuu: VI vihko, ss. 19—25.]

III. Kotkatjärvi.

1.

Kyly.

hospoďi bлahosлovī kristo·s!, (sanotaan saunaan mennessä). *külȕs pezetō̄h i vaлatōh vie̯л, sit‿panèt sovàt piä̯лè̯, pajjàn i kua̯ďiĕ̯d, sᵘàppᵒàd ďaлgàȟ. šᵒàpkàn pėȁh, pin‹ďźa‹kòn pėä̯лe̯ i lähtèd*

ᵉåre külùs. uksèn salb°àď malì(lùŋkelę. pihăl̆ę̆ lähtĭę̆ttüu̯ malitùŋ kelę silmàd riśl'id i astùt kodĭh. sid menèd pel'ìh, silmät pezèt p[el'ì]h mendüu̯, sid voą̯rupaį̯kkàh pühkìt silmàd. sid, ďumăl̆àn iẹ̆s riśl'ìd̨ silmàd, sid ištutōh j"ọ̀mā ťš°ọą̯jū i jŭọ̀t ťš°àjù. ťš°àjùd juọdū viẹ̆rèd muą̯ta. [H. Ojansuu: II vihko, s. 18.]

2.

Talon rakentaminen.

parrèd leį̯katàh me(ťšăz, talvẹ̀l v'è(làh̆ kodį̆h hevòl. sit kevvăl palka(làh plotńię̆(kàd. sid ruve(làh̆ salvamàh̆. sit kodį̯ salvęlàh̆ kaį̯ valmištęlàh̆ kodi vīlòd i kàį̯. sid müǭ toį̯žẹ̆h siàh̆ nostàm̆mo sammalẹ̆ŋkelę. sid müǭ ka(làm̆mo lavvàl[1] per(l'ìn. sid meą̯n per(l'i on katęttu. sid azumm_ikkunàď, panemmo ikkŭm_piẹ̆l'ĭžẹ̆ď. sit panèm̆mo ramkàď. sid ramkòį̯h panèm̆mo sťoklàď. sid meį̯l loppìh se roą̯do. sid rubiẹ̆mmo azumàh_uksī. šit panęmmo piẹ̆l'ĭžẹ̆d, sit panemm(o) uksẹ̆d. sid iškem̆mō pel'àd, siď iškem̆mo kiägân. sid on uksi valmiž. sit panẹ̆mmo müǭ lal'l'ĭẹ̆d, sit panęm̆mo lajèn. sid rubiẹ̆mmo päl'l'ši azumàh̆. sid azùm̆mo pä(ťšìn kir(pi(ťšăz. sit pä(ťšin val'mištam̆mo. sid_azùm̆mo truvàn, levŏlẹ̆ sàh truvàn. sid_azùm̆mo joą̯šťši(kàn truvàz ümbär'ı. pä(ťšìn panẹ̆mmo lämmăh̆. sit päl'l'ši lämbiu̯. sit salb"àmmo truvàd. sit tulòų̯ lämmü per(l'ilẹ̆. sit seį̯nàd vestăm̆mō. s[it] strūg"àmmo jälį̯èz veständiä̯. seį̯nàd tüp̆ĭ(ťšemmō. s[it] panẹ̆mmo lau̯(ťšàď. sid rodiu̯ val'mìž. sid dūmaį̯-ťšem̆mo mennă̆ elämàh̆. sit ku(ťšùmmo pa(pìn. pappi pidăv̆ lou̯nàlizẹ̆d, per(l'ìn svälťĭv̆, sit tulẹ̆mmo elämăh̆ ūdęh kodį̆h.

[H. Ojansuu: II vihko, ss. 19—20.]

VI. Vitele.

1.

Ruis.

ruį̯st: enzimăį̯ höšťettu viętàh, sit neď levitetàh, sit künnetăh̆. sit künnettū̆ astojjàh̆ (on astovàd), toį̯nę kerdu künnetăh. sid_astojjàh vaį̯ puǭlèh̆ kerdàh̆, sid külvetăh. sit külvähū̆ viẹ̆ astojjàh kuń_eį̯ se tulẹ̆ hüvăkse. sid vavotàh. sid_on se valmìz.

[H. Ojansuu: II vihko, s. 3].

---

[1] Alkuaan merkitty *lavvàl*, myöhemmin korjattu ajuun *labbàl*.

2.

Rukiin riihitys.

eñzimȁi̯ rīhèh̆ otetàh̆ rugehèḍ̆. (rīhi pidā̆ ottā). sid‿ahtetàh̆ rugehèḍ̆ pardi̯zi̯ʌ. sid lämmȁh̆ pañnàh, ʌaťę pühkitȁh̆. sit̆ se lämmitetȁh räkèksᴇ. sit saʌvatàh̆ uksę̀d da ik̆kunàd. sit se kui̯vā hüvìn kui̯vàksᴇ. koñz‿oñ‿hüvin kui̯vu sid iškĭȁh̆ dai̯ pujjàh̆ ühtèh paʌàh̆. a gu märg on sid iškĭą̆ vai, ei̯ pujjă. pujję̀s sor‿tàh̆ ne rugehèd aʌàh̆ min verdu pidā̆. sid ne ʌajjatàh̆ rā̆dȕh̆ ʌaťťĭą̆ʌ. sid ʌęi̯kotàh̆ liu̯φtehed. sid otetàh̆ ťśię̀pìd da ruvetàh̆ pui̯màh̆. sit se mā, gu pujjàh̆, sid ne oʌʌę̀ḍ sivotàh̆ kuboʌoi̯h. muga i toi̯nę maą sìh ʌādùh rātàh̆. sid‿oʌʌęd koďi̯h vię̀tȁh̆, rugehèt‿tuʌàtetàh. sit̆ hāvoʌoi̯h pañnàh̆. sid ne rugehèt tuvvàh̆ ai̯ttàh̆, pūrùh kātàh̆ libo meḷḷiťťśȁh vijjȁh ďau̯hottavàksę. sid rīhi pui̯du nügōi̯. se oñ vaʌmìs.

[H. Ojansuu: II vihko, s. 45.]

3.

Heinänteko.

hei̯nā̆ mei̯lä rātàh, enzimȁi̯ nurmeʌ mennȁh̆. kossu se tahkott‿on koi̯s. sid nurmĕʌ mendū̆ k[ossu] ńivotàh kossuvardèh̆. sit‿kovàstetàh. sid zavoďitàh ńīttā̆. sid ńīttähū̆, gon hüvä päi̯vü, šipajjàh̆. sid ne kui̯vaą. sid ne harăvojjàh̆ ʌai̯nehìh̆ gei̯ ne oʌʌa hüvìn kui̯vàd̆. sid ne pannàh saąttoh. a goŋ‿kui̯vàd, sit saąttoh̆ pandū ʌuvvàh saąbràh̆ ḷibo sarāh pannàh̆. a gei̯ ühtès päi̯vȁs‿kui̯va, sit tossu päą̈n net saątod levitetȁh da kui̯vatàh hüvìn. sit kui̯vahū pannàh saąbràh̆ ḷibo sarāh̆.

saąbru lāitàh̆. eñzimȁi̯ püstetā̆ saʌʌòd̆. sit pañnàh ristusei̯bā̆hȁd̆. sit azutàh saąbràn pohď̆u. sid‿äski zavoďitàh ʌùvvă. sid ʌuo̯dū se rubiā vaḷmistumā, sit̆ se päą̈tetȁh üleŋ kai̯dazeksᴇ. sit̆ se on vaḷmis(kɪ). sid vię pannàh sen saąbràn päą̈h kaha‿ťśùt̆, kaksi ḷibo koʌme paąraą. sid vię pannàh aʌaha‿ťśɪ tüvèd maąh, štobei̯ se bokkàh hei̯ttüs. se on nügōi̯ vaḷmis kai̯.

[H. Ojansuu: II vihko, ss. 4—5.]

4.

Pellava.

se piďā̄ enzimȁi̯ zavoďiā̯. eňzimäi̯ künnetȁh, sid‿astojjàh, sid vię künnętȁh, si̯d vię astojjah kerdu. si̯d külvętȁh̆ tū̄ńęл ai̯gā külvętȁh̆, si̯d haravojjàh̆ harăvàл. si̯t sę gu kazvā, sę verškā pidŭhuttu kazvā. sit kütkiȁh̆ hei̯nȁḑ ā̄re, ďā̄ üksi pелvàz kazvamāh̆. sę on nügöi̯ vaлmìz. pелvàz gu kazvā, sit se otętàh̆ ā̄rĕ, pannàh̆ ristoi̯лe, sid ťšülkȕd rīvo‹ìàh̆ sięmęńi̯ksę. sid ne sivotàh̆ оллę̀л roi̯vahìksę. sid‿vijjȁh ne ligoh vędęh, sid iškiȁh̆ kāvìd̆. sid ne roi̯vahàt kannętàh vędęh, pannàh̆ kāviлoi̯n keskèh̆. sit päā̯л vię̯tȁh̆ hagō лi̯bo midä tahto лomū štobi̯ olìs ne pелvahàd ummę̀ž vię̯z. sit kaks neďäl̥ī pię̯tȁh vię̯z. sid nostętàh ā̄rĕ‘. sid levitetȁh kui̯vah̆ pеллол kunnę tahto. sit kui̯vętàh ne. kui̯vahū ńī̯dŭ pannàh külȕh. sid ńī̯dŭ vię kui̯vatàh̆ kūlȕz. лämmitętȁh külū̄. sid ne gu kui̯vętàh̆ hüvìn, sid ne лou̯kutętàh̆, on moi̯zę̀ᴅ pūhi̯zę̀d лou̯kùd̆. sid лou̯kuttū лi̯psu‹ìàh. sid лipsuttū vi̯di̯męл perretȁh̆. sid harďatàh̆. harďàd‿on moi̯zęd bo‹ťšìn sugahàz лāi‹ìùd. sid ne on pелvahàd nügöi̯ vaлmehęd rātùḑ. — sid nügōi̯ pidā̄ ruveta kezrā̄mȁh̆. sid лāitàh лoppu. sid pañnàh̆ kuo̯žaлi̯h, sit kezrätȁh. sīh pidā̄ олла vię vär‹ťin kezrä‹tès. sit kezrättū̄ ne vīhtetȁh vīkšinpūлoi̯л. sid ne keritȁh keri̯л. sid ne keritȁh kerìs tou̯kkuлoi̯лe. sid лuvvàh̆ kaŋgàz. kaŋgahàл лuo̯dū sìt pañnah (kā̄ritȁh) stāvoi̯h̆. sid‿otęллàh̆ лaŋgàt pirràz ľäbi. sit pañnàh ťiu̯htàd. sid zavoďitàh̆ kudua̯. se kuvotàh kaŋgàz. kudohū (se) gu vaлmistū, sit se лei̯katah ā̄rĕ‘. sit se pañnàh̆ pestävȁksᴇ buu̯kkuh. sit pestȁh hüvìn. sit pañnàh haŋgę̀л, sit se vaллatàh̆ hüvȁksᴇ vaлgiaksᴇ. sit se kui̯vatàh. sit se on vaлmizgi ďo.

[H. Ojansuu: II vihko, ss. 22—25.]

5.

Rakentaminen.

enzimȁi̯ zavoďi̯m̆mo partu лęi̯kata. parrèd gu лęi̯kkāmo, sid ne kuo̯ritammo. sid vię̯mö hię̯rùh̆, kudamàh̆ kohtàh̆ tuлō srojjàksę̀h̆. si̯d azętam̆mo aлuži̯mę̀d. sid zavoďim̆mo saлvā koďi̯. sid gu salvàmmo лaťťiah̆ sàh̆, sit panęm̆mo sel̥l̥ȁt. sid gu saлvàmmo ikkunoi̯ssàh̆, siď ďätäm̆mo ikkuллou̯kòd. gu saлvàm̆mo лagęssàh̆, sit panę̀m̆mo

valgi̯ď. sit pidā̆ salvā vīlo. vīlòn salvahū sid ne vīlotàh̆ hüvìn. sid nostętàh̆ pravi̯lparrèd. sit p[ravi̯l]parzi koñzu nostętàh̆, sit tuvvàh̆ salvaji̯l vīnā, azutàh kei̯ti̯npīrādu. sid gośťi̯tętàh̆ ńī̯dü salvajī. sit pidā̆ nügöi̯ lęvo kattā. levo katętàh̆, keŋgo lavvàl, keŋgo päri̯ęl, keŋ gui̯ parèmbàksᴇ kaťťšō neŋga katętàh̆. koďi̯ nügöi̯ òn valmìs salvę̀ttᴜ. vai̯ on rakendandā vajā. nügöi̯ pannàh̆ laťťïad da laję̀ḍ. sid‿läjitàh ikkunpię̯li̯zę̀d, sid lājitäh̆ ramkàď, sid lęi̯kotàh sťoklàd. sid ne pañnàh ramkoi̯. sit pannàh̆ ikkunàd. sid vestetȁh sei̯nȁd südämès pȁi̯. sid‿azutàh päťťši. päʿťšin‿azū päťťšɪńię̯kkᴜ. päʿťšìz azutàh̆ trŭbă. se nou̯zö lęvon pā̆l. nügöi̯ se voʿī ollă valmis kogo koďi̯.

[H. Ojansuu: II vihko, ss. 25—26.]

6.

Reki.

eñzimȁi̯ tuvvàh koi̯vùd ďallaksi̯h nähtę̀ meʿťšȁs. si̯d nę vestętȁh̆ ďallàksę̀ksę. sid ne havvotàh̆ päʿťši̯z. sid on moi̯nę ďallàksę̀n pai̯nę̀ttavᴜ pai̯ni̯n. sid ďallàksę̀n hau̯dohū pai̯nętàh sih pai̯ni̯meh. sìt sidä piętȁh pai̯ńi̯mès kuńi häi̯ kui̯vā. sid‿otętàh ā̆re. sit pañnàh kui̯vàh̆ külüh libo rīhèh̆. sit kui̯vatàh hüvìn. sid kai̯vetàh lou̯kòḍ ďallàksi̯h. sid vestęlläh kablăhàd. sid ne iškiäh ďallàksi̯h̆. sit pañnàh ham̆maspū. sit kā̆tȁh̆ pai̯vùd. sid ne kā̆ttülōi̯l viʿťšoi̯l sivotàh. sit pañnàh sebäpai̯vu. sit pañnàh̆ sebäviʿťšàď. sit sebä sivotàh kā̆ttülöi̯l viʿťšoi̯l. sit pañnàh kau̯stàď. sid ďallàksèt srũgatàh da kablahàd kĩńi̯tę:tȁh. sid on regi valmiski.

[H. Ojansuu: II vihko, ss. 27—28.]

7.

Metsästyksestä.

»mizbo pidänȭ zavoďïa̯»?

lähtìm minä kuvi̯l. sid mendū̆ pidā̆ eñzimäziksę nostā kuvàḏ pūloi̯h̆. sid iʿťše istutto kodàh tędrĩ vuo̯ttamàh̆, koñzu ne lendā̆ tędrèď. tedri kòñzu lendā̆ lähembä, ammùnduvälìh̆, sid sen am̆mùď. sid üksɪ tedŕi minul on ďo sādu. sid istutto ďäriллęh kodàh̆ tostu tedrẽ vuo̯ttamàh̆. on toi̯ʿťši vię̯ toi̯nę mię̯s ajelęmàs tedrĩ kuvìl päi̯. a toi̯zìn huo̯ndes iʿťše lennetȁh̆ ilmai̯ ajelęmata. ei̯ kai̯kęl ai̯gā

tedrigi tuлę vię kuvi̯л. sit pidā̆ oллă hŭvā̆ huo̯ndęs, kajožu iлmu, sit tedriẹ̆n ammùndu se lopui̯gi (loppĭgi).

nügŏi̯ zavoďim̆mo me‹ťšoi̯n kĭmàš. iллàs лähtẹ̀t koi̯s kùvven ťšasùn ai̯gàh̆. menèd meťťšàh̆ sei̯‹ťšen ťšasùn ai̯gàh̆. i kŭndęлęt, kuspäi̯ zavoďī me‹ťšoi̯ kĭmĭä̯. sit sidä i vuo̯tàt, koñzu rubià kĭmimàh̆. sid ei̯ kŭлu ühtẹ̀s kohtă. sid menèt kävelęḍ mujjàл, ei̯go kuz mujjàл kŭлu kĭmimàs. i kŭлẹ̀d̆, što kĭmĭ ďo me‹ťšoi̯ лoi̯tton kuz kĭminŏ̆. i aллàd hĭvŭa̯ sìh̆ meťťšoi̯h̆. koñzu kĭmĭ hüvìn, sit pā̆zęt tervàh me‹ťšoi̯лл^{u}o̯ ammùndvälìh̆. sid‿i am̆mùt paťškăt; me‹ťšoi̯ pakkŭ aлàh̆. minä ďo hüvàz mię̯lèz, što me‹ťšoi̯ pŭtui̯ minuл(лeni̯). sit pimenŏ̆, emämbā̆ ei̯ näü̯ ńi kunnę meñnā̆. sid azùt tuлẹ̀n, tuлẹ̀л üŏ̯n magăl̥̆. sit huo̯ndẹ̀ksèл uvvẹ̀ssàh lähtẹ̀d meťťšoлoi̯ kŭndęлęmàh, kuspäi̯ rubĭà kŭлumàh̆. i kŭлęt što kĭmĭ ďo. aллat sinnᴇ hĭvŭa̯ meťťšoi̯h̆ päi̯. ei vię saa̯ kai̯kęл ai̯gă mennā̆. koñzu me‹ťšoi̯ hivō, sid vai̯ pidā̆ ďuo̯stă. hivomattomàл ajjàл vai̯ ďuo̯ksẹ̀d̆, dai̯ me‹ťšoi̯ kŭлō, sit hei̯ttā̆ hivòndàn. — ambujèn.

ambumata pū̆tàh rihmàл. kuz‿on meťťšüdorogazẹ̀d, ńi̯л m[eťťšüdoroga]zi̯л pañnàh rihmā a mujjàл bo‹k̀aspäi̯ se dorogai̯nę saлvatàh kūzahazi̯л. sih ďätetàh vai̯ rihmàn tiлàл лou̯kko. tedri libo me‹ťšoi̯ libo mi tahto muu̯ lindu ugoďī sìh astumàh sidä dorogàstu müō̯, dai̯ se pūttū rihmàh̆. rihmàh siллẹ̀h se pū̆dā̆gi.

[H. Ojansuu: II vihko, ss. 33—34.]

puzuh̆ pū̆tàh̆ lindulоi̯. suo̯reu̯noi̯л libo hūhti̯л лăjitàh moi̯zẹ̀d. sei̯bā̆hàd püstetàh ümbärı. aлaha‹ťši tuлŏ kai̯du, a ülähàksᴇ tuлŏ se puzu levĭä̯mbi, arššinàn levevùs tuлŏ. sit pañnàh sih kagruliü̯hteh libo ozruliü̯hteh nīh sei̯bähię̯n agďoi̯h̆. sìd neŋga sivotàh se pălìkku puzùn pā̆л. sit kui̯ tedri ku lendā̆ sìh pŭh istumàh̆, sìd se pakkū puzùh̆.

[H. Ojansuu: II vihko, s. 52.]

8.

Kuolema ja hautajaiset.

mejjäŋ gu kuo̯лŏ, sit pezetetàh libo pestàh̆, sid лăjitàh̆ rŭhi, šuo̯ritetàh se pokoi̯ńię̯kku. sit pannàh̆ лau̯‹ťšàл, kahtẹ̀t sutkàt pię̯tàh per‹ťìs. sid pannàh rūhèh̆. sid vījjäh kirikkòh̆. kirikkòh̆ vījjàh kandajẹ̀n. sit kirikòs pajatętàh moľei̯bęn. sit kaлmu kai̯vetàh̆. sit hei̯tętàh rūhi nuo̯ri̯л libo paltinoi̯л hiľľakkazi̯n hau̯dàh̆. sid

lükitȁh muлdā pā̄л kai̯kin, kedä vai̯ on māh panęmàs. sid dostaľi katętàh̆ hau̯du se hüvin, лājitàh korgię̄mbaksᴇ. sit pañnàh sih(i) лau̯dai̯nę kaлmužęman pää̯л. sit pañnàh ristu. sid ristàh̆ kirďutętàh̆ ńimi hänèn, mi̯л vùvvę̀л on kuo̯ллuh̆ i mińigäzę̀n.

[H. Ojansuu: II vihko, ss. 35—36.]

»Kuinka äkāpussia kuritetaan».

9.

on sią̄ ukko da akkᴜ. u‹kòл da a‹kàл on üksi poi̯gᴜ. tātto da māmo kuo̯лtàh moллei̯. ďā̄ hei̯лę ďā̄ďō. erižᴇh̆ oллàh̆ ďā̄dȁŋ ker. briha tahtō najjă. on ńei̯ďinę ülen hüvä da pahatabai̯nę. briha pa‹kiťťšō ďā̄däллęh bлahosлoveńjā a añnă ei̯ ďā̄ďäh̆. ei̯ tahto ottā. briha ne‹ťšę ühte·lläh ottā. dai̯ ven‹ťšah hüō̯ meñnȁh̆ i svāďbu pię̄tȁh hüō̯ ďüri hüvin. lähtię̄tȁh kodoi̯лàh püō̯rittęлęmähez. koi̯z lähtię̄s druškaллęh sanoi̯ briha: »vaļļàsta hebo toraťťšᴜ, gāŕ(ᴜ). panę kirvès korďàh̆», sanoi̯, hevòn vaļļàstaję̀s.

ajetàh hüō̯ puo̯лę̀h välìh i puo̯лęz väliz‿om‿mägi. ajetàh mägèh̆. hebo i torevui̯ mäję̀n aллę. kirvehèn korďàz ottā dai̯ hevoл pā̄л‿лei̯kkā, mu‹ťšoi̯ń‿i vaļļàstā korďàh̆. mu‹ťšoi̯ŋ ker ďā̄ dorogàл a svājoveh ię̄ллęh meñnȁh̆. meñnȁh, tättàh̆ da māmah küzütȁh: »kunnebo ďäi vävvü da tü‹ťȁr»? vastatàh̆: »mu‹ťšoi̯ ďäi̯ korďàh̆ ďäллę̀s vedämȁh». tāttah̆ ottā końušį̀s parahàn hevòn dai̯ tüō̯ndā̄ vävvüллęh da tüttȁręллę̀h vastàh̆. hevon vaļļàstaję̀s da‿i tuллah tāttàh̆ лuo̯ da māmàh лuo̯. sȕvvȁh, ďuvvàh kai̯ sid, tü‹ťȁrdü da vävvū̄ tāttah лuo̯ gośťitętàh̆. dai̯ lähtią̄h ā̄rès.

žeńihȁn ko‹ìs eletȁh̆ ńedäľi toi̯nę ďo. briha ehtȁл tuлō, stūлàл istŭh̆, mu‹ťšoi̯ллę̄h̆ sanō: »ďaksă ďaллàď ā̄rę̀s»! a ennę päi̯ mužį̀kàn paлkā žeńihü dai̯ лou̯kon лagèh̆ käskō̄ kai̯vā i sinnę mužį̀kàn panō лaję̀n pā̄л i andā häneл kirvehèn da ple‹ťìn. »vią̄ keŋgäd ďaллàz ā̄rès». mu‹ťšoi̯ sanō: »me‹ťšȁn haškᴜ. ďaлgoi̯ ďaksamāgo tuľìn sinùл»? žeńixᴜ sanō: »anna, hospoďi», sanō, »pľeťťi». pľeťťi лaję̀s i kirboi. mužį̀kkᴜ, kudai̯ oļi sią̄ лaję̀n pā̄л lükkäi̯, i žeńixü vähìh heŋgìh lüò̯ mu‹ťšoi̯n, pezō̄ kai̯kèn. i ùvvę̀ssàh istuh stūлàл žeńixᴜ. »vią̄», sanō, »keŋgäd ďaллàz». mu‹ťšoi̯ sanō: »ga en häi̯ keŋgī vedęлęmȁh̆ tuллuh̆. hoť tapa, ga en vią̄». žeńixü ùvvę̀ssah sanō: »annă», sanō, »hospoďi, pľeťťi». i

pľe‹ťi̯л davai̯ lüo̯mȁh mu‹ťśoi̯du; lüo̯, lüo̯ лaťťĭa̯л kai̯ väzȕndȁssȁh pergā. koлmànďe̯n kerràn istuh stūлàл, mu‹ťśoi̯лле̯h sanō: »vi̯ä keŋgȁd ďaллàz ȃreh̆»! mu‹ťśoi̯ sanō hänеллe̯h vastàh̆: »en vi̯ä keŋgī ďaллāz, hoť ta‹p̀ă». sanō žeńixʊ: »anna, hospoďi, kirvèz». i mužikkʊ laǰe̯z лou̯kòz lükkäi̯ kirvehèn. häi̯ i ottā küńńȕkse̯л panō mu‹ťśoi̯n pȃn i лe̯i̯kata tahtō. mu‹ťśoi̯ sanō: »hot ďuo̯ta hattarvie̯d̆, rubĭa̯n kūndeлe̯mȁh̆, älä vai̯ лe̯i̯k̆kā»! no häi̯ ei̯ ńi лe̯ik̆kā pȃdʊ. i ruve̯tȁh̆ hüo̯ elämȁh̆ hüvìn sìd.

eletȁh, oллàh̆, miŋgo vastàh. ńedäľī puo̯likümmèn menȫ hei̯лe̯h̆ ai̯gā. hüo̯ lähtia̯h ùvve̯ssàh kodoi̯лàh gośťi̯h. sia̯ on kaksı vävvüлōi̯ toi̯zī, ühteh kai̯ koлme̯ roi̯‹tahèz mā‹ťuška:ллŭo̯. hüo̯ i kai̯kìn koлme̯i̯ vesse̯лdütȁh vävvȕd i kīstetȁh̆ gorńi‹ťśàs. лežaŋ‹k̀ʊpäťťśı on lämmȁs. vańhin vävvü sanō: »mi kīstȃ! parèmbi on», sanoi̯, »savoi̯n rub'ľìn kihл‿iškĭa̯»! ďeŋgàt tukkùh̆ i pańnàh̆, koлme̯ sadā. vańhin vävvü mu‹ťśoi̯n ku‹ťśui̯ gorńiťťśàh̆, sanoi̯: »lükkȃ kai̯ sovàd lämbĭa̯jȁh päťťśìh̆, vai̯ ristʊ kagлàh̆ ďäťä»! »mu‹ťśoi̯ sanō: »me‹ťśȁn haśkʊ! süo̯ttō da ďuo̯tto da vie̯ kurāzittohez[1]! sobā on sadàh rubľàh̆ pȃл i vie̯ ned päťťśìh lükätä käskettŏ». hä ei̯ ńi lükkȃ. ȃrèh̆ i lähtȫ. toi̯ne̯ i kuťťśū toi̯ze̯n mu‹ťśoi̯n, iťťśeh mu‹ťśoi̯n kuťťśū. toi̯ne̯ sidä se müo̯s ei̯ lükkȃ päťťśih̆ sobī. ȃrèz‿i lähtȫ per‹ťìs punaлdàh̆. i koлmàs kuťťśū mu‹ťśoi̯n per‹ťih, sih gorńiťťśah̆, sanō: »ďaksai̯ da lükkȃ sovàt päťťśih̆»! häi̯ ottā da ďaksah̆ sovàt päťťśih̆ i lükkȃ, ristàn vai̯ ďättȃ kagлàh̆. i žeńixü ottā ďeŋgàd̆ kai̯ koлme̯ sadā. hänen muťťśoi̯h näjed kūli sanan, toi̯zie̯n ei kūлtʊ. i toi̯ze̯d svajakakse̯d vie̯ ťśetver‹ťi vīnā ostetàh̆, neŋgomàkse̯ gu opaśťi mu‹ťśoi̯n. se ühte̯s ďùv̆vah da lähtĭa̯h koďi̯лoi̯h kai̯kin. dai̯ se sāru sih лopèh̆.[2]

[H. Ojansuu: II vihko, ss. 40—45].

10

»i‹ťśe».

mužikku opäť me̯ni meťśperťťih üo̯kse̯ meťťśüi̯jes, pä‹ťśin pani lämmäh, da rubei̯ buľkkā vaлamā. ťinā sulai̯. me‹ťśän ižändü tuli

---

[1] merkitys: 'suurentelette'. H. O.

[2] Tämän sadun on Ojansuu kielimestarinsa avulla kääntänyt Vitelen murteelle A. Genetzin teoksessa »Tutkimus aunuksen kielestä» (Suomi II, 17, 1884) ss. 14—16 olevan vieljärveläisen sadun mukaan. (Vrt. myöh. ss. 35—37!) Julk. huom.

sīh küńńükseлę da sīt küzū̄: »mib on ńimi»? a mužikku sanō: »minuл on ńimi i‹ťš e». sid küzū̄: »midäbo rā‹ad?» »a minä», sanō, »silmā̄ vaлàn». »olizidgo moi̯ne hüvä mužikku, ku vaлazit siлmàn, minuл on üksi silmü, ku vaлazit toi̯zen silmän. minä hüvät paлkàd maksazin, ku voi̯zìt silmän vaлā». a sīd mužikku smię́ťťī, što ďā̄ paлkku andamatta. mužikku ku sīt pavari‹ťšan tävven ťiŋā suлai̯, no sīt pani māroi̯лę selläl̥l̥ę da sanō: »piä̯ hüvin pā̄dü, štobi̯ ku ei̯ käzi pettäs, g‿ei̯ sīri‹ťši mεnis, älä vavahuta ni kunne päi̯ pā̄dü. häi̯ ottā da karahuttā tävvèn pavari‹ťšan terveheh silmäh, häi̯ ku hüppäi̯ pihaлę pagoh voŋgehen kerä, »a voi̯, voi̯», sanō. siä̯ tuлdih toi̯zed dovarišat: »midä sinä voŋgut?» »silmän vaлoi̯», sanō, (siä̯ ku tuллah toi̯zet me‹ťšäspäi̯); »a mi», sanō, »sinuле rodi, ku voŋgut?» »silmän valoi̯». »ken vaлoi̯?» »i‹ťše vaлoi̯». »ga ku i‹ťše vaлoi̯, midä on voŋgumīstu»? »en i‹ťše vaлanu, i‹ťše vaлoi̯». »ga ku i‹ťše vaлoi̯d, midä‿bo voŋgud»? »ga en i‹ťše vaлanu, i‹ťše vaлoi̯». ńiškah annettih. sīh‿i лoppi.

11.

Talonpoika ja metsän isäntä.

mužikku siä̯ ku täs zavoďī meťťšüi̯jä, no siä̯ on moi̯ne kases hüvä, sīh voi̯s ajā kasken moi̯zen hüvän, andaz viľľā. da toi̯zeл puo̯лел rajan tagan. a ei̯ anneta häneлę rādā, a ku oliz dovariššu sigäläi̯ne, sìd annettaz (rādā). häneлę ugodī siä̯ karu mię́s (me‹ťšän ižändü) dovarišaksę. »davai̯», sanō, »ühtez rāmo. mi tulou̯ viľľā, ne puo̯лekkah panemo.» sìd ühtez hüö̯ rāttih, i sìt kazvoi̯ rui̯z bedà· hüvä. no sīt se ku kogottih tukkuh kai̯, sit tuli mužikaлę paha mię́li, se pidäi̯s karu māńittā; sāha ühteлę kai̯. no sid mužikku sanō: »mōžet», sanō, »andazid minuлę kai̯». a karu sanō: »voi̯n minä andā, toľko kummembaл kudai̯ hevoл tuллō ottamah rugehī, siллę rugehed. ďeželi ühtenjüttüę́л hevoл tuллemmo ottamah, sit puo̯лekkah rugehed.» i ne‹ťšiл päi̯väл pidäü̯ tuлла moллembię́n. no sid i lähtię́täh ottamah rugehī. mužikku mεnō̄ koi̯späi̯, a se karu mεnō̄ me‹ťšäspäi̯. a karu on elävän reboi̯n ńüлgenü, da siлле mεnō̄. mužikku on akaлę — — pannu ohjaksèd, i‹ťše perzei̯ müö̯stäh sinne au̯naлę akku. — — — — da sit karu kaťťšoh da лohkahtih nagramah da sanō: »piä̯ kai̯, ku tulit kummembaл hevoл ottamah». da sit karuле vię́ tuli žiä̯li andā

kaį. a sanō: »ottanet», sanō, »hoť kuį sūren rīhen ruįstu, üksi vakku roďī lāhtęmäh rīhes». mužikku oli vię vīzahembi. a mužikku otti ühten liųhtehen, se vakku lähti. kog_aųnas olis lähtenü üksi vakku. sid mužikku hüǫ̈düį.

V. Tulemajärvi.

1.

pühìttäį mužìkkU.

»on ollu enne pühìttäį mužìkkU. se mięs pühìtt^{e}å hätkèn, dūmaįťťšoų: »e_ole händü jumalahizemb^{o}à m^{o}àл». sid lähtǫ̈ų häį matkàh. tulòų kündâį mužìkkU. häį menǫ̈ų kündäjâl_lǫ̈ų se pühìttäį, sit kündäjâm_miębèn_ker paginàл azèttū. kodvàn_istū i koŋz midä sią paįstàh. sid_i pühìttäį mužìkkU sanòų: »nukka murginàл»! kündâį mužìkkU sanòų: »e_ole vię murgi(naįgu». sid mužìkkU kuŋ seŋ sanàŋ sanòų, künd^{e}å vię. pühìttäį mužìkkU istū ja vuǫtt^{o}à kündäjâm_mužǐkàm_murginàл rubiand^{o}à. kündâį mužìkk" kodvàm vię künd^{e}å, sid_adràm_püst^{e}å m^{o}àh malǐtùŋ_ker, sid hevòn tüǫ̈nd^{e}å süǫ̈mâh. sit seįzàttū kündâį mužìkkU, kuťťšū pühìttäj^{e}å i sanòų: »polle täh huràn ďallàm_pägiäm_p^{e}âl». sit ku häį polgi, pühìttäį, sanòų: »kirǐkǒŋ kellòd rubeį kūlŭmàh taįvăhàlťizèD». sid_i se kündâį mužìkkU sanòų: »nügǒį on äskō murginaįgu, nügǒį kirǐkǒz lähtiętâh taįvahàz». sid häį ott^{o}à sk^{o}àďerìn, seį levìtt^{e}å m^{o}àл, sit proskunàm_panòų sih sk^{o}àďerìл. sit pühìttäjâл sanòų: »rubiammo nügōį süǫ̈mâh, nügǒį on äskō murginaįgu». sid hüǫ̈ süvvâh; ühtès proskunàz mollèmbìл küťťâл roįh. — sit pühìttäį lähtǫ̈ų ^{e}âr. pühìttäį dūmaįťťšoų: »dūmaį(ťšìn minū jumalahizemb^{o}à ole ńi kedä eį, ka(ťšo kündâį mužìkk_on ollu vię jumalahizembi». sit se pühìttäį sanòų kündâjâл mužǐkàл: »kündäjâl mužǐkàл kūluį taįvăhalťizèt kirǐkǒŋ kellòD», sanòų, »minä olèm_pühìttäì, minùл eį kūlu», sanoų, »vię on ollu jumalahizembi se kündâį mužìkkU». sit sanòį proššaį, kättü andòį, lähťı ^{e}âr; kündâį sih jäį hühtàл. — voD, sih loppìh.»

2.

oľ e k s e į b ō ž e[1].

allùssàh oľi t°àttàh da m°àmàh. heįl‿eį ollùh lastʊ ńi mīttum°à, eįgo poįg°à eįgo tütȁrdü ńi mīttum°à, kahtèį elèttìh. ďo hätkɪ elèttìh ühtèz, eį lastʊ roďeįh ńi mìttum°à. sid hüǭ davàį moľimahèz ülèn äjjȁʌ: »anna jumàʌ mi tahto perȁntię», jumalàʌ pakitàh. sid emȁndü kohtùstū, lapsèn̥ s°à, poįgulapsèn̥. tuvvàh pappɪ koďìh. pappɪ lapsèn̥ risťī, and°à ńimèn »oľ e k s e į b ō ž e». sid oľekseį bōže ďoga p^eȁtenťťš^eȁ pühìʌ kävū̃. eį kirjàh käü̯ ńi kunne, i‹ťšèssȁh opàstuį, parèmbi kirjŭńiękkoį kirjàd lugi. häį kazv°à jo tävvèksᴇ mięhèks. sid roįh naįnd‿aįgu. t°àttàh da m°àmàh sanotàh: »naį poįgańi», käskiętȁh naįmàh. oľekseį bōže eį üľimięľi t°àtàn̥ san°à da‿i m°àmàn ńi kudam°à. häį sanòu̯: »eį täs koht°à ole lähìʌ ott°à minùʌ vastĭnèhtʊ, e‿ole minuhìstʊ, pid^eȁ kävèllä mięròz, da ka‹ťšèllă, keh minä mięlȕn, sem‿minä otàn̥». t°àttàh sanòu̯: »mene sit poįgańi kaťťšele keh mięlȕᴅ», tüǭnd^eȁ vię toįzèm‿mužĭkàn hänèl toįzèksᴇ dovarišàks. hüǭ kävèllȁh siä̯. sid lōü̯tȁh tüttö mięròs ku üksi rōn on oľekseį bōže, üksìh rožìh koskèh. sit tulòu̯ koďìh mužĭkàŋ ker, sanòu̯ t°àtàllèh da m°àmàllèh: »jo lōvvìmmö», sanòu̯, »ne‹ťšèn inèhmizèn», sanòu̯, »lähtèmmö sit sih sulahaziks». hüǭ lähtię-tȁh sulahazìks. lähtȍü̯ sinne t°àttàh da m°àmàh sulahazìks da‿i oľekseį bōže da‿i mužikkʊ. sinne mennȁh, sit sulahàstetàh, tüttö tulòu̯ oľekseįʌ bōžeʌ mu‹ťšoįks. tullàh koďìh siä̯ sulă-hàstamàz. sid uvvèssàh lähtiętȁh ottamàh sv°àďbàŋ ker. sid‿i sv°àďbu piętȁh. ühtèz mu‹ťšoįŋ‿ker süvvȁh, juvvàh: a oľekseį bōže eįgo süǭ eįgo ďuo̯. rahvàs sanŏtàh: »mindäh et süǭ, oľekseį bōže, da ďuo̯»? »eį piä̯ minùlleńi süvvä da ńi juvva», sanòu̯. — iʌdu tulòu̯ da üǭ. — laįtàh magavùsťila kuvvèl̥‿lukùn t°àksᴇ, kūz‿ust‿on. käs-kiętȁh heįdü m°àtᴀ sinne: »meŋg^eȁ sinne m°àtᴀ». sit sinne vijjȁh, sid‿uksèt pannàh lukkùh. — oľekseį bōže se mu‹ťšoįl pagizòu̯: »minä em voį olla sinùŋ ker, minä matkàh lähtèn̥». and°à häį šulk-kuzèv vüǭm‿mu‹ťšoįl da kuldazèn̥‿sormùksèn da‿i sanòu̯: »kon̥s‿

[1] Samannimistä pyhimystarinaa lauletaan laajalla alueella rajan sekä tällä että tuolla puolen. Tässä esitetään p. o. *ťihun* sisällys suora-sanaisena.

täz‿vüo̯z‿menȍü̯ joga laŋgane erìksèh, ko̯ns tämä sormùz lĩnàn̯ sie̯menèn̯ süruzìksᴇ palazìksᴇ menȍü̯ sid äskö roi̯ttoz minü nägĕmȁh, enne ed‿roďei̯h». sen ńimìttᵉȁ vĩmizèkse̯: »joga laŋgane ku mennȍü̯ vüo̯z‿erìksèh, joga sie̯mèŋ ku roďìnnou̯ sormùksèz erìksèh, sid roi̯ttòz minü nägĕmȁh». sit sanòu̯: »minä nügȍi̯ ikkunàz‿lähtèn, hei̯tȕn alàh pihàʌ». lähtijèz mᵒàs‿sai̯ silmȁd risťĩ da muʿťśoi̯l andᵒà kättʊ, sanou̯: »proššai̯ nügöi̯». — üo̯n oľi ühtèz: ei̯ muťťśoi̯ lekahùttannùh. —

sid häi̯ pihàʌ hei̯ttìh ikkunàz, palazèn astui̯ pihᵒà müo̯tᴇ. tüťťśʊ neŋgone ńi silmᵉȁ ei̯ sᵒà avatᴀ pihal‿on. sid häi mᵒàs sah kumàrdàh da moľìh: »anna hüvä jumàʌ ilmu minùʌ mennä». jumàʌ povvìstᵒà, sᵉȁ roi̯h ku rie̯sku‿mai̯do, ei̯go tüťťśᵒà ei̯go tüle ei̯go ńi midä. — sid häi̯ menȍü̯ merirandàh, e‿ole merirannàs poi̯kkɪ mennä ńi miʌ. sit tᵒàstᴇ häi̯ jumalàl mᵒàs‿sah kumàrdàh, moľìh: »anna mi tahto merès poi̯kkɪ mennä minùlleńi». sit tulòu̯ hänellèh kivì, ku stoʌa rön, vettʊ müo̯. sid‿ajᵒà häi̯ merès poi̯kkɪ kivèʌ. sid menȍü̯, sią̈ om‿merès poi̯kkɪ manᵒàsteľi, sinne menȍü̯ pühìttämȁh. sią̈ om‿pühìttäjĩ endizĩ, pühìttäjie̯l‿lö̯ü̯ küzümȁh menȍü̯ oľeksei̯ böže, sanòu̯: »minä tuľìn tänne pühìttämȁh, ku laskĭzìtto pühìttämȁh». pühìttäjȁt sanotàh: »mei̯l‿ol‿laho süo̯dävännü, pezevezi juo̯davannu, ei̯ sᵒà sinùn elᵉȁ sil lahòʌ da pezevei̯ʌ». oľeksei̯ böže‿i sanòu̯: »mil tüo̯ elȁttö lahòʌ da pezevei̯ʌ‿siʌ minä elȁŋgi, vai̯ laskia̯ᴅ». händü laskiah pühìttämȁh, hänèl annetàh koďine üksinȁh pühìttämȁh, menȍü̯ häi̯ sinne koďizèh olemàh. sią̈ koďizèz häi̯ elᵉȁ da on kolmĕkümmèm‿vuo̯ttu, pühìttᵉä, ei̯go vijjä lei̯bᵉȁ ei̯go lei̯vȁn̯ särvìndü hänèʌ. ai̯nòz mòľìh üo̯t päi̯vȁᴅ. sid jumàʌ tüo̯ndᵉȁ ańheľìn hänèl lö̃ käü̯mȁh tai̯văhàz. ańheľi sanòu̯: »tᵒàttàz da mᵒàmàz itkie̯tȁh unòhtùksès sai̯ koi̯z, mene oľeksei̯ böže nügȍi̯ käü̯mȁh koďìh.» oľeksei̯ böže i sanòu̯: »a ku minü tutàh koďìh mendü̃». ańheľi sanòu̯: »sinùʌ jumàʌ kazvàttᵒà parràń ńabàs sai̯, sid ei̯ tutᴀ, sid voi̯d mennä koďìh». — häi̯ lähtȍü̯ koďìh, menȍü̯.

om‿pühȁmpäi̯vȁn huo̯ndèz, ollàh kirĭkȍz, papp‿oŋ kirikȍz, tᵒàttàh kirĭkȍz, da mᵒàmàh da‿i muʿťśòi̯ kirĭköz‿ollàh. häi̯ menȍü̯ kirĭkȍm‿pordahìʌ sei̯zàttü. sit kirĭkȍs pappɪ rahvàstʊ tüo̯ndämȁh rubiab. oľeksei̯ böže ťihü lugòu̯, rahvahàʌ pakìťťśou̯ mĩlòsťinᵒà oľekseim‿böžeń‿ńimèʌ. sid rahvàz andᵒà sią̈ kirikȍz lähtijès pordahìʌ, kem‿mim‿voi̯b. oľeksei̯ böže tundòu̯ tᵒàttàh astumàz, a tᵒàttàh ei̯ tunne poi̯gᵒàh. sid oľeksei̯ böže pakìťťśou̯: »oľeksei̯m böžen ńimèh ku mĩlòsťinᵒà andazitto». sid i tᵒàttàh

and°à kogo kobràn ďeŋg°à, kuлd°à nost°à kormańiz. sit t°àttàh küzūb: »edgo kuz nähnûh oľekseįdu bōžēdu, ľibo kuz‿ollòu edgo tijjä sanuą: emmo tijjä kuz ollòu, kolmekümmèv‿vuǫttu oŋ koįz lähtiętttū». oľekseį bōže‿i sanòu: »üksī sobī pīmmō, ühtèl luzĭkàл sōįmmō, ühtès keľľàs pühitìmmō». t°àttàh sanòu: »läkkä murginàл süǭmàh»! oľekseį bōže sanòu: »lähtèn». t°àttàh iįllèh astū koďìh, oľekseį bōže sih j°à pordăhìл. sit tulòu m°àmàh. m°àmàh eį tunne a oľekseį bōže i tundòu m°àmàh. hänèл oľekseį bōže pakìťťšou mīlòslin°à. m°àmàh and°à kobràn t°àstE kuлd°à, nost°à hänèл kormańìz. m°àmàh küzū: »edgo oľekseįdu bōzēdu kuz nähnûh ľibo kūllùh korvàл; kolmekümmèm vuǫttu lähtiętttū on, emmo tijjä kuz‿on, emmogo kūllùh ole». oľekseį bōže i sanòu: »üksī sobī pīmmō, ühtès keľľàs pühitìmmō, ühtèl luzĭkàл sōįmmō». sid m°àmàh pürrìtt°à murginàл a muįtE ei tunne. häį sanòu: »lähtèn». sid m°àmàh iįllèh menôü koďìh, häį viį j°à sih t'īhū panemàh pordăhìл. — sit tulòu mu‹tšòį. mu‹tšoįл pakìťťšou: »oľekseįm bōzeń ńimèh mīlòslin°à andazitto». mu‹tšòį kuлd°à kormańìz nost°à kobràn t°àstE. sid mu‹tšòį küzū: »kolmekümmèv vuǫttu ol‿lähtiętttū, edgo tijjä ľibo kūllùh ole kuz oľiz, emmo tijjä kuz oŋgi». oľekseį bōze i sanòu: »üksī sobī pīmmō, ühtèl luzĭkàл sōįmmō, ühtès keľľàs pühitìmmō kolmekümmèv‿vuǫttu oľekseįm‿bōžeŋ ker». mu‹tšòį sanòu: »tule oľekseį bōže murginàл»! häį sanòu: »tulèn». mu‹tšòį iįllèh menôü koďìh, häį sih t'īhū panemàh pordahìl d°à, a mu‹tšòį eį tundènnùh. — sid rahvàs kaį lähtiętàh kirĭkôz. häį t'īhū panòu dostaľìh heŋgès‿saį. ne ďeŋgàd jag°à, pakìťťšiąloįl and°à, eį jätä i‹tšèl ühtu kopeįkk°à, — sid häį menôü koďìh. koįssàh siä murgìŋ süǭtetàh, eį tutA. dūmàjjàh: »mi tahto k°àľìkk‿on». sid hänèl murgìŋ ku süǭtetàh, sit t°àtàllèh sanòu: »minùlleńi min tahto kommizèn andazìD, minä pühìttämàh rubiązin». t°àttàh sanòu: »on ne‹tšiä seń‹tšùtpordahiįn aл kommine, siä voįt pühìtt°à». häį sinne menôü kommizèh, siä pühìtt°à vaį. sid‿i t°àttàh tüǭnd°à süǭmìstu da juǫmìstu hänèл. pijjàd vijjàh, ilmaį kuťťšumatA vijjàh, häį eį ku‹tšu, el°à ilmaį süǭmätä da juomatA, üks kaį ott°à, eį san°à ülimiętli. pijjàt parèmbàt süǭmĭzèd mennès süvvàh jo sińťťšoįz, häį oľekseį bōže hoz eį näį süǭmàz, tiędeà jo süǭndân. pijjàd vijjàh süǭmizèd da juomizèD: »täz‿on süǭmizèd da juǫmizèD, süǭ oľekseį bōže da ďuǫ»! oľekseį bōže sanòu: »paśśibo sūri tuǫmàh, g‿etto minū vię

unòhtannùh». häį siä̯ pühìttᵉà̊, en tijjä min‿aįgᵒà häį pühĭtà̊nnōü̯, kolme vuo̯tt‿onnᵒàgo sanŏtàh. — häį tię̯dᵉà̊ kuo̯lèndan ďo ennèmpäį, vię on iʻťśe heŋgìz. sit pijjoįʌ sanou̯b: »älgᵉà̊ tuʌgᵒà minùl‿lō käü̯mà̊h, kirjùttamist‿oŋ kolmìkse šūtkī». — kolmèt šūtkàd menò̊ü̯. sid häį kuo̯lòu̯ oľèksei̯ bōže. ei̯ ole ńi kedä kuo̯lt̀èz hänel‿lō̊, üksìŋ kuo̯lòu̯. — kuo̯lt̀ū rubiab glᵒàdàn̥savū lähtemà̊h hänèʌ sūz. — tᵒàttàh nou̯zòu̯ magᵒàmàz, menò̊ü̯ ikkunàh kaťťśomàh pihᵒà. kaťťśòu̯, ka pihal‿on̥ glᵒàdàn̥sàvū ülèn äjjü, kaįkèl linnaʌ‿on̥ savū. sit tᵒàttàh dūmaįťťśou̯: »mi tämä ťśūdo neŋgone on, kus savū lähtennōü̯ neŋgalęįt̀èŋ glᵒàdàn̥savū». hänèl ďuo̯htū mię̯lèh: »om‿meįl pühìttäį, eįgo siä̯ lähtènne pühìttäjà̊l‿lōü̯ savu». ruvetàh kaťťśomàh: siä̯ lähtò̊ü̯ trubazès savu. mennà̊h hänèl lōü̯ kaťťśomàh tᵒàtàd‿da mᵒàmàd‿da‿i muʻťśòį kaįkìn̥. kaʻťśotàh: ka jo kuo̯llùh on oľeksei̯ bōže, glᵒàdàn̥savu sūz lähtò̊ü̯ kaťťśojèz. sid oŋ kirjàŋ kädèh iʻťśèllèh kirjutannùh, oŋ kirjàh pannùh: »kem‿minū mᵒàh panemàh tulòu̯, silmà̊ttömà̊d ďallàttomàt käįttōmà̊t kaį tuʌdahèz minū mᵒàh panemàh; kaį tervèhtütà̊h. silmìttōmìʌ silmà̊d roįh, jallàtomìʌ jallàd roìh, käįttōmìʌ käįd roįh, keʌ mi tahto, oʌgàh ńīstei̯ ľibo kivìstüz oʌgah mīttune tahto heįttᵉà̊ kivìständà̊n vaį tuʌdahèz minū mᵒàh panemàh». sid‿i tᵒàtàllèh, mᵒàmàllèh da muʻťśoįllèh kirjàn oľi kirjŭtànnùh: »tüō̯ndᵉà̊t kirjàt kaįkèl mię̯ròʌ, anna tullàh mᵒàh panemàh». sit kaťťśòu̯ tᵒàttàh da mᵒàmàh: 'oma poįgu oľi mejjà̊n', da‿i muʻťśòį kaťťśòu̯: 'oma sulahane oľi'. sid oľi häį kirjutànnùh kirjàh tᵒàtàllèh da mᵒàmàllèh: »sto oma poįg‿olen». muʻťśoįllèh oľi opaďi kirjutànnùh: »oma sulahane olen». sid oľi häį kirjutànnùh: »etto tüō̯ tundènnùh, minä pühìttämà̊s tuľiŋ koďìh da kirĭkò̊m pordahìʌ oľìn, etto tundènnùh ńi kuz». sid muʻťśòį menò̊ü̯ vüō̯dü kaťťśomàh da sormùstu ľippahàh. menōü̯ ga: 'joga laŋgane vüō̯z‿on ďo erìksèh, sid‿on̥ sormùz ľīnàn̥‿się̯menèn̥‿sūruzìʌ palazìʌ'. sit kaťťśòu̯: 'ka muga oľi minùn̥ sulahane'. no sid muʻťśòį sanòu̯: »tämä hänèn̥ sana toz‿oľigi, kuį sanòį, muga roďìh. nügò̊į äskō saįn nähtÄ sulahàstA».

sid hüō̯ ruvèttìh mᵒàh vię̯mà̊h, sit tulòu̯ ńīstiä̯dü, ei̯ vojja mᵒàh vijjä, muga tulòu̯ mię̯rō: sogia̯loį jallàttomī käįttömī kaįkkī. ken tulòu̯ vaį käįttömìʌ käįd roįh, ďallàttomìʌ ďallàD, silmà̊ttömìʌ silmà̊D kaį paranòu̯, kem vaį tulòu̯ händü mᵒàh vię̯mà̊h. — händü vijjà̊h kūzi ńedäľī mᵒàh. tᵒàttàh da mᵒàmàh da muťťśoįh ollàh vię̯mà̊z da‿i kaį mię̯ro ńīstiä̯d da kaį, tijjà̊D. ken händü vię̯mäz‿on, e‿ole ńīstei̯, jo ollàh tervehèD. — sit tᵒàttàh da mᵒàmàh da muťťśoįh davàį

kuлdºà neŋga külvämàh, lükitàh kobràл mºàh. sid davàį nädü kuлdï da hobďï miẹro kerᵉàmàh. sid aįgºà kuńi kerätàh, siл aįgºà mºàh vijjàh, mºàh sinne pannàh, mºàл katetàh. sit se loppü mºàh viẹmine. ruvetàh kaťťšomàh, ka: 'kūz ńeďälï om‿mennùh mºàh vijjèz‿aįgºà, koŋz‿zavoďimmo vijjä'.

sid uńìz ozùttìh tºàtàllèh da mºàmàllèh da muťťšoįл: »kuлdàh da hobďàh vajèhtoįtto minùŋ». —

no sit sih loppìh minùŋ sanàd neᴅ. — mim‿minä tiẹzìn, kūllùh olèn, sen‿i sanoįŋ.

3.

Antilaan itkuja.

miẹhèл mennès itkiẹtäh̆, jumaлoįn ës, влahosлoveńńä pakitàh̆ jumaлàn ës: »влahosлovi späss[U] minudańi, anna späss‿ozä üdëh tiлàh lïkkujès, anna jumăл, anna hospoďi tuhanzis ozis turbeįmàd ozàd; savoįs ozazïs (anna h[ospoďi]) saŋgeįmàd oza(zẹ̀)d. en voį sinùs küllitťšı nämï ätďźoį лädiạ. minä tulin sinuллëś pakiťťšemä влohosлoveńńä».

tätăл(ĕ) itkiạh̆: »влahosлovi, tätto rukkᴜ, omàллes ozazeл, iлmoįn aįgomìh lähtiès, g‿олen nuọrìл igäzìл viẹ, elämättömil елoksiл elämäh pidä̆ lähtiä̆, ennen‿elämättömï елoksï elämä̆. kuлdoį-kürazïs kulgijoį vedüzï minùn vaлgiąd vaлdazèd vajehtelìd, vïnoį vedüzï. andẹлẹ kaḷḷiz armozeńi minuллeni karjàn kaụnonẹ, iлmoįn aįgomìh mendü roįh süred soįmavuzèd, geď sinä anna karjàn kaụnòst(ᴜ) minuллeńi. sid anna tättorukkᴜ, viẹ minuллeńi лambahàn лandehuzìл kazvannuh lämmìn sobane; iлmoįn suvimàd soįmutäh̆, лambahàn лandehuzìл kazvannuh lämmìn soba geį оле. tuле suлań armozeńi minudańi tuле lièmbäd kerdazed tïjjùstamàh̆»!

ďaлgàh kumardetaheze mämaллèh̆: »spassibo, saụnạлazï unuzï magavuttamä̆, kuį minä kurjane ruvènnèn iлmoįn kuvanï kündẹлẹmä; ennèn elämättömìs елoksìz elämä̆, ülen nuọrìл igäzìл kabaлovüg̈hüg̈d tunnutàh̆ ruŋgazïs, orrèn tagazìkse omazìkse оллotatta minü. verä̆n taguzèkse viẹrahàkse viẹravutatta».

(Sisarelle:)

»kuį sinuz eruąmä ruvènnèn, üksìz vaťťšazìs välittu, küpaįdazìs

kuvetettu, sūrèd igäväzèd roi̯ĥ minuллeńi. marjoi̯-māhuziл māńi‹ťś(e). kiu̯roi̯-lindune tuлō, älä kivüzìл viškai̯лę, ne on minùn omańi vaлgia̯d vaлdazę̀d»!

(Veljelle:)

»tuлe iлmoi̯n kuvamīĥ käü̯mā̄, minū tię̄delemā̄»!

[3: H. Ojansuu: II vihko, ss. 8—10]

4.

Tsaarin pojat, jotka äitiänsä etsivät.

pagansāŕi mejjän sāŕil varrastā emändän. mejjän sāŕil on kaksi poigā, emā̄ eččimäh lähťietäh. kod'ih pūtutah, kod'i taloinpojjaks on sūŕi, ľinnaks pieni, elämistü on, süömistü i juomistu külläl, rahvastu ni ked e‿ole. sīd ollah puoľ vuott‿aigā hüö, süvvāh i juvvah.

lähtō̄ nuorin veľľes siā emā̄ eččimäh dai sih kod'ih pūttū samazeh, kudamaz ollah toized veľľed. sanō: »mid‿oletto miehī?» kūzū̄. hüö vastatah: »neŋgozen sāŕin pojjad olemmo, māmā ečimmō». »dai minä olen sen samazen sāŕin poigu, māmā ečin.»

nu i otetah huondeksel lehmü, pilkotah kattilah kiehumah. kaksi veľľē lähťiäh guľaiččemah, a kolmaiz jā̄bi keittämäh mahō sidä. ku keittā̄ küpsekse, nouzō noras naine, sanō: »anna maho neče süvvä minulleń». häi vastā: »en min‿anna mahō», sanō, »tādä. kaks on veľľē minulleń pelloz gulaiččemas». i tahtō naine syvvä rokad i ľihad. lähtō̄ heileh spora keskenäh i ottā naine vallan hänes, perzien alle panō brihan i rokat süö i ľiha*d* süö. häi kui söi iče i pageń ā̄re*s* norah tās. briha kīrehel ku nouzō, toizen mahon faťťī da kiehumah panō. i veľľed i tullah guľaimaz murginal. maho ehťi vai kiehastua, hīldua, se maho i süödih i huogavuttih vāh*äin*‿aigā.

toizel veľľel tulō čerodu keittā̄, toize*t* lähťiäh guľaimah. häi keittā̄ tāse mahon küpsekse, tāse se akku nouzō: »anna», sanō, »se maho süvvä minul», sanō. »aha», sanō, »vikse sinä söi*t* roka*t* murginan, e‿olluh küpsi rokku». no tāse i lähtō̄ heileh spora, i ottā akku vallan häne*s* i rokad i süöü ā̄res. tāse ku nouzō briha, häi naine i pagenō norah ā̄res. nu häi i tabā toizen mahon i panou kiehumah.

i häi ehťī vai kiehastua i brihat i tullah tāse i ruvetah ildazel. ildane süvväh. üö mātah hüö kolmei keske.

huondeksel tulō īvanal keittämäh jäh čerodu. pellol guľajjes lõüdä savakou bohaťerskoin, egläin jo lõūdi pāľikan, huondeksel tulõ hänen čerodu keittämäh jämäh. i keitti häi mahon nečen küpseks, se samań_akku noras nouzō i: »anna īvan minulleń liliat süvvä», sanō. odnākko īvana lasketti sübiäsťi, pahas tavas, sändüksis. »et», sanō, »tänä päin süö kui egläin söit», sanō, »rokat!» lõütül pāľikal iskö sid akkā korvujūreh, akku i kuolō, se meńi ku paskakse roun. otetah veľľet tullah mečäs i īvan i ozuttā veľľilöil akkā, sanō: »neŋgago teil i rādoi rokkā pakičči?» i hüö veľľet vastattih häuel sil paginal: »mūö emmo tarreunuh sanoa sinul praudā.» i hüö süvväh murgin.

īvan i prošš̆aičeh heis. kudamaz noras naine neče nouzi i īvan sinue iče smajjahtih meńi. veľľilöil käski vuottā iččēdäh. uu i alahakse meńi īvan i alahān jāmu siä tuľ vastah havvas. häi lähťi jāmā müö(te) astumah rapsuttamah. häi ku astui päivän ildassai nu sīd hänel tuľi vaskine koďi vastah i häi tariččih sih koďih üökse. ülen on čoma ńeiďine kois i händü süöttǟ īvanā nečidā ildazen. nu i hüö mātah üō, koiz ühtez mātah.

huondeksel süöttǟ īvanal murginan ńeiďine. lähtō̄ īvan huondeksel sidäžö jāmā müö(te) i astui häi opaď ildassai päivän tossu pā̄n. vot tuľi hobjane koďi vastah. hobjazes kois elǟ ńeiďine čoma moine i īvan prosih (taričeh) üökse: »laske minüdań üökse». ottā händü, ildazen süöttǟ i üön magaittā.

huondeksel süöttǟ opaďi murginan. lähtō̄ häi opaď astumah sidäžō jāmā müö ielleh. astü opaď ildassai. opaď-že ľinnu tulō vastah kuldane. pürrih üökse ńeiďizel. ńeiďine ildazen süöttǟ hänel. huondeksessai üö mātah.

huondeksel süöttǟ murginan. lähtō̄ ielleh astumah jāmā müö. astü häi puoleh päivässai. kudai pagansāŕi varrasti hänen māman, sen koďi tuľ vastah. i pürrih sih koďih īvan neče. pürrih ga kaččō̄: oma māmo täz on. itkemäh i täüdüi māmah. i māmah lasketti: »miksi», sanō, »tulit kuldu-poigu tänne», sanō. häi lasketti māmal vastah: »tulin», sanō, »sinü eččimäh». māmah sanō: »johai minä olen mennüh, dai sinä menitki». häi vastai māmalleh: »elä», sanō, »minun menendǟ varā, vie sinun otan ārеh tǟ koďih». nu i māmalleh häi küzüi: »kuzb_on ižändü», sanō, »täs». māmah sanō: »häi on

mieros», sanō. i häi küzū māmalleh: »konzu tulō häi kod'ih ižändü?» māmah vastai, sanō: »tänä päi tulō kod'ih ižändü (se pagansā́ri), tullō kod'ih, sīd», sanō, »sinun tappā», sanō. »minä en varā hänen tapandā», sanō. sil čāssul häi karahtih tuľi kui ľindu roun. häi i lasketti, sändüksis tuľi: »ken on dovarišš̄u sinulles». akku lasketti: »se on minun poigu, tuľi gostih», sanō. »vot minä hänen tapan nügöi. izmenäl tuľi häi». īvan sanō: »sinä iče sā́ri olet i minä sā́rin poigu, ei sā́rin poigā počin lāduh tapeta. sinä ku minun dūmainnet tappā, vägilōi oppimah pihal läkkä.»

hüö i pihal lähťietäh. häi käskö īvanal: »iške sinä», sanō. »en minä voi iškiä, sinun on piha, minä olen gostumies, iške sinä, minä en ruohťi iškiä». pagansā́ri i ottā dai hāvā, nosti käen iskendäh nälıte. īvan neče sändüi ülen äjjäl hänen päl. īvan ei ńi ťirpannuh, ennen händü eńńitt iškiä, savakol iški. kui terväh iški vai, sih i kuoľi. hä‿otti dai toizen kerran iški sih menoh, kohend‿iškiä toizen kerran, anna hüvin kuolō. nu i häi īvan püörähti järelleh, māmalluo. i māmalleh sanoi: »läkkä nügöi šuoŕia kod'ih äreh.» māmo ihastui kui äjjā päivä nečidä sanā.

nu i hüö suoŕiettih, elod, lomud kai keräi, suman otti nečen pagansā́rin kaiken īvan. i lähteih hüö dorogā astumah kod'ih päi. tuldih nečči̇h kuldazeh ľinnah ńeid'izellüö. »minä en erua sinussas», sanō ńeid'ine, »minä lähten», sanō, »ühtes». hüö kui pihal lähťietäh linnas i ńeid'ine i andāb kuldazen jäičän īvanal. heil rod'ih zeäľi jättä nečidä kullastu ľinnā, i otti īvana vot kuldazen jäičän murendi nečen. käski: »mene ľinnu jäičän südämeh». i pańi kormańih kuldazen ľinnan jäičän kere.

astuttih nečidä dorogā müö järelleh kod'ih päi i hobjazeh linnah tuldih järelleh. sizäreksed oldih kai kolme ńeid'zed, ei tahtottu toine toizes erota. īvan i pakičči: »anna», sanō, »hobjane jäičči̇ü». īvana gu otti jäičän, sen murendi jäičän i otti ľinnan käski jäičän südämeh. toizeh kormańih pańi jäičän linnan kere nečen.

lälıteih astumah kod'ih päi. tuldih kolmandeh linnah vaskizeh sih. i otti vaskizen jäičän, pakičči ńeid'izel ľinnan opad'i püsti kormańih sen ľinnan. astuttih sen havvan al, kudamah haudah heittih īvan. veľľet laittih kätküt, īvanā nostā havvas āreh pütui. īvan istutti māman kätküöh i kaks ńejjistü. nečidä kätküttʼ lekahtutettih, alahā, īvan lekahtutti stobi tiettäz veľľet ülähäks nostā. veľľet nostettih ülähäkse, kaks ńejjist kolmaiz māmah. i küzüttih hüö

ńeid'izil: »viego on muidu». hüö ihastuttih äjjäl, vieg‿on äijü rahvastu nostettavā. ńeid'ized vastattih da māmah: »on vie ńeid'ine čoma siä ïvanan kere». dūmaittih veľľet: »üksi leikkā hihnat toine fatih neid'izen kätküös, anna ïvan kirbua haudah järelleh, anna ńeid'ine meil(e) püttus». i hihnat leikattih. ivan haudah pavvahtih, itkemäh i täüdüi: »ah», sanō, »minü abeittih veľľet». ïvanal lād'i taivahas pagin(an) külumah: »elä», sanoi, »ïvan, itke; liennemmö sinü sāttamah ennen heidü kod'ih!»

meńi aigā sïdä puoľi čāssü: i hänel tuli pühä mïkkul silmih nägeviten, jumalahine miez oľ ïvan. hänelleh sanoi pühä mīkkul: »puoles čāsus viän minä sinun kod'ih, elä itke». otti pühä mīkkul hänen i vei. hänelleh tāttah ihastui, tuli kod'ih ïvan. »kus», sanō, »sinä poigu käveľit nügöi?» »minä käin māmā tuomah». ižä sanō: »kuzbo māmaz on»? tāttah küzüi. »tullah päivän peräs kai kod'ih māmad i veľľed» i lasketti: »on kolme ńejjistü hüvä». tāttah ei tahtonuh uskua paginā. häin vannoi jumalah ies: »roitaheze (liennō) huomeńizel päiväl kai kois».

hüö üö māttih i huomeńizel päiväl puoleh päivässai vuotettih murginattah, vuotti tātta; ńälgü rodih heil. »nügöi nukka süömäh», tāttah sanō. ruvettih süömäh, kačahtih ikkunah ižä, pälč stolas hüppäi: »läkkä», sanō, »vastah poigu, praudu sinun pagin, veľľet kui dogad'ittih». ïvan tuľ pihal hüö i pöllästüttih äjjäl, dūmaittih: »nügöi häi mejjät tappā». ïvan lasketti: »elgä veľľet pöllästükkä, spāssu prostikkah kai d'ielot»! otti tātta emändän emändäkse, tervehti i pojjad pojjakse. [A. Genetz: TAK, ss. 20—23.]

VI. Vieljärvi.

1.

Kuinka äkäpussia kuritetaan.

on sie ukko da akku, ukol da akal on üksi poigu. i toatto da moamo kuollah mollei i d'eäð heile d'eädü. eriže ollah d'eäd'än ker. briha tahtou najja. on ńeid'ine ülen hüvä da pahatabaine. briha pakiččō d'eäd'älleh blahoslovenjoa a anna ei d'eä'd'äh, tahto ottoa ei. briha neče ühte·lläh ottao dai venččah hüö mennäh i svoad'bu

pietäh hüö jūŕi hüvin. lähtietäh kodoilah[1] püörittelemähäz. kois lähties druškallah sanō briha: »vaľľasta hebo toračču goaŕu, pane kirves korjah», sanō hevon vaľľastaes.

ajetah hūō puoleh väľih i puolez vāľiz on māgi. ajetah mägeh, hebo i toravū mäen alle. kirvehen korjaz ottao dai hevol peän i leikkoao. mučoin i vaľľastao korjah, mučoin ker jeähäh dorogah a svajoveh ielleh i mennäh. mennäh, toattah da moamah küzūtäh: »kunnebo jāi väü, tūtär»? vastatah: »mučoi i d'äi korjoa d'jällez vedämäh». toattah ottao koń(u)šis parahan hevon dai tūöndääb väülleh da tüttärelleh vastah. hebo vaľľasttah dai tullah toattah luo da moamah luo. süvväh juvvah kai sīd, mučoi väü toattah luo gostitetah. dai lähtieh eäres.

brihan koiz eletäh ńedäľi toine jo. briha ehtāl tulō, stūlal istuh, mučoileh laskettā: »jaksa jallad eäreh!» (a ennepäi mužikan palkkoao sulhaine dai loukon lageh kāskō kaivoa i siune brihan panō laen peäl i andao hänel kirvehen da pletin da kunutan). »vie keŋgäd jallaz eäreh»! mučoi sanō: »mečäu hašku, jalgoi jaksamahgo tuľin sinul». i sulhaine neče laskettā: »anna hospod'i», sanō, »pľetťi». pľetťi laez i kirboi, mužikku kudain oli sie, laen peäl lükkäi. i sulhaine vāhih heŋgih lüöv mučoin, pezō kaiken. i uvvessah istuh stūlal sulhaine: »vie», sanō, »vie keŋgäd jallas!» mučoi sanō: »ga enhäi keŋgī vedämäh tulluh, hot tapa g‿en vie». sulhaine opad' laskettā: »anna», sanō, »hospod'i kunuttu», sanō, i kunutal opad' davai lüōmäh mučoidu, davai lüömäh. lüöv lüöv laťtiel kai väzundäs‿sai pezō. kolmanden kerran istuh slūlal. mučoileh laskettā: »vie keŋgäd jallaz eäreh!» mučoi laskettā hänel(e) vastah: »en vie keŋgie jallaz hot tapa», sanō. sulhaine laskettao: »anna hospod'i kirves!» i mužikku laes loukoz lūkkeäv kirvehen. häi i ottā, küńńüksel panō mučoil peän i leikata tahtou. mučoi laskettau: »hot juota hattarviet, liennen kūndelemah, älä vai leikkoa!» no häi ei ńi leikkoa peädü i ruvetah hüǫ elämäh hüvin sīd.

eletäh ollah mingo vastah, ńedäľī puoľikümen menō heil aigoa. hüö i lähtieh opad' kodoilah gostih. sie on kaksi vävülöi toizī, ühteh kai kolme roitahaze anopelluo. hüö i kaikin kolmei veseldütäh vävüd i kīstietäh kaikin kolmei vävüd gorń(i)čas: päčči on ľežantkan päčči lämmäs. vańhin vävü sanō: »mi kīsteä,

[1] = mučoin kod'ih. A. G.

paremb‿on savoin rubl'in kihl‿iškie». d'eŋgat tukkuh i pannah kolme sadoa. vaŋhin vävü mučoin kučču gorńiččah, mučoileh laskettao: »lükkeä kai sovad lämbiejäh päčči, vai ristu kaglah jätä!» mučoi vastoao: »mečän hašku, süöttö da juotto da vie kuroa-žittokseh, soboa on sadah rubl'ah peäl i vie net päčči lükätä käskettö». hä‿ei ńi lükkeä, eäreh i lähtõ.

toine i kučču toizen mučoin, keskimäine znāčit, iččeh mučoin kučču. i toine sidäže müö ei lükkeä päčči sobī. se eäres i lähtö per'tiz rapsahtah.

i kolmas kučču mučoin per't'ih sih gorńiččah. kolmas kučui, kolmandele laskettā(bi): »jaksai da lükkeä sovat päčči!» häi ottau da jaksah, sovat päčči i lüķkeäü, ristan vai jättäü kaglah. i sulhaine ottao d'eŋgat kai kolme sadoa, hänen mučči, näit, kül'i sanan, toized ei kültu. »neŋgomaks ku opastit mučoin», toizet svajaka(kse)*d* sanotah, »vie četver't'i vīnoa ostetah peäle kolmen soan». se ühtez juvvah da lähtieh kod'iloih kai. dai se soarnu sih lopeh. [A. Genetz: TAK, ss. 14—16.]

2.

Tsaarin poika, paholaisen siemen.

on sie tsoaŕi da tsoaŕin mučoi i tsoaŕi lähtöv kolmekse vuottu toizeh l'innah, lähties sanõ: »k‿ed voinne poigoa tulemale soah, peä leikat‿eäres». häi i jumaloin edeh menõ mol'ih ehtännü: »anna hospod'i poigu!» i toss‿ehtännü mol'ih i kolmanden ehtännü mol'ih: »k‿ed andanne hospod'i poigoa, hot čorttu siemendü vačča pańis». i tulõ ülen hüvä briha: »minä», sanõ, »pańizin sinul(e) siemenen vaččah», sanõ. »panet, ga», sanõ, »tule», sanõ. »minä tul'ienn‿üönn‿i tulen», sanõ, »kesk‿üön aigah, vai tulgah käsküläine vereädü avoamah, konz i vereädü plikahuttanen».

häi i tulõ, vereädü plikahuttā i käsküläine avoamah. tulõ i käsküläine juoksõ tsoaŕin mučoil-luo magavusial i sanõ: »kačo», sanõ, »mado tulõ kaheksńiekan parren jämevütteh, süldü pitkü.» a mučoi ni kunne paeta ei eht'innüh. mado ründähil tul'i, süd‿andoi dai eäreh i lähti.

no hänelleh rubei vačču kazvamah, tsoaŕin mučoil. mi aigoa mennõ, vuvven kaudehet, sid häi lapsen i soav, pojjan. poigu brihaččuizeks i kazvav d'ońgöi tobjaks.

brihaččuine i lähtõ pihale kävelemäh toizien brihačču loin kera, hüppimäh rubiov. hüppies ku lükitäh kivie sidä, petties i püttü leskenakan ikkunah kivi (pete vedäv ikkunah, a häi lükkeäz mujjal). leskakku laskettā: »tsoaŕin poigu, čorttan siemen,[1] leskenakan ikkunoa murendamah tuľid». kodʼih i lähtõü brihačču ine, moamah luo menõ, moamalleh sanõ: »miz minä rodʼinuhez olen, leskakku neŋga sanõ: 'tsoaŕin poigu, čorttan siemen,[1] leskenakan ikkunoa murendamah tuľid!'» moamah i laskettav: »mene tidʼdʼä leskenakan paginoi».

a poigu neče i lähtõ tossu peän kävelemäh pihal i tossu peän iškõ kivel ikkunoa i leskakku sanõ: »tsoaŕin poigu, čorttan siemen, miksi tossu peän dʼonügöi tulid ikkunoa murendamah leskenakan?» brihačču ine kodʼih i lähtõ opadʼ moamalleh sanõ: »tsoaŕin poigu čorttan siemen, mindäh sanõ minul leskakku neŋga»? moamah ńi mītutt⌣ei virkka.

häi i lähtõ kolmandennu peän hüppimäh i sidäžö müö iškövikkunoa kivel. leskakku sanõ: »eh», sanõ, »tsoaŕin poigu čorttan siemen, kolmandennu peän ikkunoa tuľid murendamah minun». häi kodʼih i lähtõ brihačču ine moamahluo. moamalleh prizmiövsanõ: »miz minä rodʼinuhez olen?» i moamah i sanõ neŋgoine i neŋgoine dʼielo oli, kolmekse vuottu lähti toizeh ľinnah toatto, lähties sanõ: 'poigoa ke⌣d voinne tulemale soah, peä leikat⌣eäres'. i minä», sanõ, »moľimmoh kolme*d* sütkad i rodʼinuheze minul mītuttu ei, jälgimäin minä sanoin, što 'hot čorttu siemenen paŕis'. sīd minule i vačču rubei kazvamah, i sinä rodʼīttoh.

sīd häi i rubei pakiččemah blahoslovenjoa moamalleh, moama blahoslovenjoa hänel anna ei. häi kaikelleh pokoroičeh, sīd dʼälgimäi i andoi blahoslovenjan moamah.

lähtõ moamah blahoslovihü spoasale püttumah. menõ nengomah namasťerih, vie nügöi on küskümen süldü keskie, namasťerih laskiet⌣ei manoaxad, kirrutah: »midä tuled namasťerie preleśtimäh tsoaŕin poigu, čorttan siemen?» itkun häi i loadʼiv, manoaxxu i tulõ hänellüö paginal, händü i nevvõ: »mene toizeh

[1]) Käsikirjoituksessa on leskiakan tässä samoinkuin kahdessa seuraavassakin lausunnossa venäjänvoittoisesti »tsarskava sin, čorttava siemen», mutta Genetz on muuttanut sen julkaisemaansa tekstiin karjalankieliseksi (Suomi II 17, s. 17). Julk. huom.

namasterih, toizes namasteris tietäh kunna pidä sinun mennä, spoasale püttumah».

häi iellch i lähtõ toizeh namasterih; menõ toizeh namasterih, ühekskümmen süldü keskie d'eäv, manoaxat sanotah: »midä tuled namasterie prelestimäh, tsoa'rin poigu čorttan siemen?» — laski_ei. häi i load'iv itkun. kolmed sütkad i[illegible]b i händü i tulõ namasteriz nevvomah manoaxxu: »mene ielleh, neŋgomaz i neŋgomah namasterih spoassu kävũ i sïd sinü nevvota'h, kui pidäü spoasale püttuol»

menõ sinne i spoassu kolmed sütkad ei tule namasterih jo, i ruvetah manoaxad pagizemah keskenäh, mindäh spoass_ei kävü kolmed sütkad namasterih. manoaxxoa kolme lähtõ namasteriz ümbär eččimäh midä on joadostï namasterih tulluh. ńelľänzil sütkil spoassu kellojalgoih menõ kelloh iškõ i igümin namasterin kellojalgoih menõ sinne spoasalluo i spoasal häi küzũ: »neŋgoine i neŋgoine miez on, spoasale püttuo tahtõ». i spoassu nevvõ igümi-nal što: »neŋgomah i neŋgomah linnah käskiekkeä händü, linnah mennõbi, neŋgomaz linnaz on leski i leskeh püttuokkah, leski händü nevvõ».

häi menõ liunah sinne leskellüö. leskel küzüv: »auta peästeä minuo, spoasale püttuo, kuibo minä voin spoasal püttuo». lesk-akku sanõ: »äjjü d'iel on püttues». leskelakal on sulhaine, i lesken-akan sulhaine čortan kere ühteh stolah kävũ aiven. leskakku sen brihan ottav dai sundugah panõ perzien al ičelleh. üökse i tulõ kod'ih sulhaine. häi gostittao, süöttäõ, juottã sulhaizen kaiken, sul-haizel sanõ: »vot neŋgoin_i neŋgoin miez, nečil put'il rod'inuhez on i tahtõ spoasale püttuo. kuzbo hänen on nad'pissi? ku voinned soah nad'pisin ühtele post'elil moate rubien». »ühtel post'elil moate ruvenned, minä nad'pisin soan kus taht_ougah». i häi pakiččõ käen pod'piskah i häi i käen andã pod'piskah käen. i ruvetah moat(e).

huondeksel nouzõ sulhaine i hänel troikku hebuo pihah tulõ, lähtõ i brihal käskõ: »tarttu toakspäi kannoil!» nad'pisie soamah ottã brihan iččeh ker(e). mennäh sinne i häi sanõ čorttal kaikkï vań-himale, kuomalleh. häi i stolan load'iu i süvvä i juvva load'iu kaiken jütüttü küllal. kedä on čortan käenalovehtu, kai kuččü stolah. i häi rubiobi küzümäh kaikil: »kel on neče nad'piss?» pučitaheze kai-kin: 'minul e_ole'. kaksi miest_ei ńi voija puččiekseh lujah. i otetah, kïstämäh hüö ruvetah kahtei vastai, üksi sanõ: »minä en pannuh»,

sanō, »siemendü, minä käin küzümäh». a toizel(e) sanō: »minä küzüin, a sinä käit panemah». kudai käi küzümäh, händü i peästetäh eäreh i tostu otetah muokata, kudai pańi, kohtustutti. händü kaikelleh lüvväh a ühtelleh ei anna nad'pisī šokas. i kümmen(e) regie koivuo leikatah i tukkuh pannah, tuli bokkah tukkuh sih i briha lükitäh. häi palav līnan siemenen sūruoks i händü puhaldetah vai, roih briha endizen jütütteh. sanotah: »jog‿annad nad'pisin šokas»? »en anna», sanō. laskettav vańhin čorttu: »paŋgoa kuoman postelil(e)!» ottā sanō: »nakkoa täs nad'piss, lükkeä, kuoman postelil(e) en lähte». nad'piss i soah‿i lähtie(tä)h eäreh.

tullah lesken akan luo sen. lesk‿akku brihal nevvō: »sinä mene linnah, linnah menned, kolm‿ühekseä lukkuo osta, sīd osta skimnoi veičči, kod'ih lähtened, veičel leikkoa omaz bokas lihoa, lihapalah loukko kaiva veičel, lukkuh pane i lukun kere dorogal lükkeä iče pagene dorogoa müö(te) min vai ehtinet. juoksed, juoksed opad' leikkoa lihoa i loukko kaiva opad' lükkeä dorogal. paenned, peässed nüžńiekkah riputtajje»!

häi muga i roadav, lähtöv pagenemah dorogoa müöte; kaks brihoa händ jällelpäi ajetah, kudamil nad'piss‿oli šokas, häi nüžńiekkassai juoksō, pagenō heis, nüžńiekkah tulō i riputah. hüö otetah sülgietäh: »ed maltannuh eleä ga ripu nečis!» brihat ned jällez ajajad lähtietäh eäres i häi keritäh nüžńiekaz, rippeis sie eäres. dai namasterih menō; spoasan ker ühtü proškenoa süö(v).

kod'ih menō namasteriz moamah luo. käveltes sie, aigoa hänel menō vuottu kümmene. moamah händü vastoau itkun kere; moamah kere elämäh rubio sih. moamah sanō: »spassibo poigu, ku neŋga staraičittos, spoasale pütuid!» [A. Genetz: TAK, ss. 16—19.]

3.

Sotamiehen seikkailu.

oli saldattu, soaril seizoi čoassuloil. s[oari]l sanō: »tüöndäis kod'ih, ilottah en tulis». sīt häi tossu peän kučui saldattoa. »midä», sanō, »sinä pagizid egläi»? »minä pag[izin] sidä», s[an]o, »kui tüönd[äzit] k[odih] i[lottah] e[n] t[ulis]». s[oari] sanō: »mene sinä kod'ih annan sinullas bilietän vuodehizen, kakskümmenvīzi

rubl'oa d'eŋgoa». i lähten matkoamah val'illeh kakskümmenvīzi virstoa i linnah tulen. menen trahtierih. vīzi r[ubl'oa] annan nomeras, üödü moate. trahtieršiekkâ tulō, minūdań pürrittāv karttih kizoamah. müö rubeimmo hänenkere kizoamah, menetin hänelleh kakskümmenvīzi r[ubl'oa]. sīt koaskan, pratupein da šińel'in möin hänelleh; kakskümmenvīzi r[ubl'oa] otin ńīs. sīd rubein soamah, š[ińel'in] sain järilleh dai k[oaskan] i pr[atupein] i d'e gad omad kai sain järilleh i t[rahtieršieka]l kaiken elaijan [?] sain. tul'i jeńeroalu sih, prebra·ženskoidu polkkoa, trahtieršiekkoa tüöndi sa[ldata]l luo. »rubievgo», sano, »karttih kizoamah häi, tulgah», s[anou], »minulluo. minä», s[anou], »iče olen jeńeroallu, soaí ku tüöndi». lähtin trahtieriz eäreh, toizeh taloih, jeńeroallu tid'dusti: minä toizeh taloih meńin, häi sih i tuli. »nukka» s[anou], »karttih kizoamah». nu i rubeimmo kizoamah hänenkerä i d'eŋgat kai mentin, i trahtierin menetin i koaskan pratupein möin hänel, kakskümmenvīzi r[ubl'oa] otin. i rubein soamah, sain järilleh k[oaskan] p[ratupein] i omad d'eŋgat i tr[ahtieri]n sain i jeńeroalal d'eŋgat kai sain iččeh. sīd häi iččeh sovad mōi jeńeralskoid, i pal'ietad j[eńeral]skoid oldih, sovad m[inā] sain hänel. häi sanōv: »kui minä nügōi lähten eäreh». minä häuel annoin spal'noin haloatan peäle. häi lähti omah polkkah, prebräž[enskoih]. minä lähtin kod'ih. lähtin linnah, l o a d o g a h, gubernātor minulleńi vastain: »tule pr[ebra·ženskoi]du polkkoa jeńeroalu minulluo». minä i meńin hänellüö. »jogo,» sanō, »sinä naiziz oled»? »en ole», sanō, »vie n[aizi]s, kuńi en pūttunuh je[ńeroalaks], sīńi en nainnuh a nügōi ku pūtuin jeńeroalaks voin i najja». häi sanō: »minul on 3 [kolme] tütärdü, otadgo tüttären minun kudoan tahto». minä s[anoi]n: »otan». i meńinmö i venččah eäreh. 3 [kolme] kümmen tuhattu pridoanoid andoi tüttären müödäh. »m[inä]», s[anon], »nügōi m[inä] lähten omï krestoanoloi kaččomah, sinä jeä täh». mučoi sanō: »en jeä täh. miks», sano, »minä miehele tul'in sinulluo». häi s[anō]: »läkkä minunkerä, k_ed d'eä täh». ajoimmo omah sijah, lähtin m[inä] kui korietaz eäreh omoa vuittaku krestoanoa kaččomah. tulin, vanh_akkaine perttis oli omas. »kedä», sanon, »boabušku sinul on perehtü»? h[äi] s[anou:] »minulleń oli üksi poigu. minun poigu on», s[anou:], »soarin läs, slūživ, prebräz[enskoi]s polkas». häi s[anou:] »minul »slūziu». »na sinulles kolme sadoa d'eŋgoa, poigu sinun under-

afitsierannu on minun polkas i jeä tervehekse, proššai». menen pomoššiekalluo. kaks kūdu sīd minä gošťin(nu), lähten eäreh, kuz minä nain, linnaz loadogas, gubernoatoralluo tuľin. kaks kūdu sīd gošťin. sīd minulleń srokku läheń. 3 [kolmel] hevol, troikal lähten eäreh. otin pr[idoanoid] 100000, tulin linnah, g o a č č i n a h, omah trahtierih, kudoan minä i šain.

VII. Säämäjärvi.

a. Veškelys.

1.

Neito kuussa.

ńeįďine lähtō̄ lehmī lüpsämäh. sanō: »oį, hospoďi süo̯ttäį taįvahalline, mi valgeį oŋ‿kūdam! ottasɢo jumaʌ minū taįvahan kūdamaʌ!» sit kuʌdaįne kätküt heįtäʌdettih, kuʌdaįzet hīhnat.

sih ńeįďine istuʌdih da kūdamah istutettih, kunn‿aįhostih.

się nügōįgi istū kūdamas käzvarres lüpsiŋ̆reŋgi. randaįzeh on istutettu, stūlaʌ istū; vaį paįkan agjat kikottau̯ pęä̯s. kūdamaįn‿o(ťśas kumoįttau̯, tęä̯htüōt tagaraįvoʌ talleroįttau̯. — »pajistah vanhu rahvas; en tię, tühjü vaį tozi on».

2.

Käärmeenlumooja.

ristemäl‿lüö̯ meńimmō gošťih m i k k i z e n tüttölōįŋ‿ker, a oľľim‿m a r i (j e s s o į l a n) istū kujoʌ, i(ťśe itkō̄. müö̯ sanoįmmo: «m a r i, edgo voį pūttuo̯ š o m b a h, vaį midä itket»? — »hoį, kuʌdaįzet, vięgeä̯ minū šombah». — »voįdg‿astuo̯»? — »jallad‿om‿minuʌ tervehet, vaį puhaʌdi pęä̯n, silmät puhaʌdi, sūn, nenän; näę en. nügōį vięgeä̯ minū h o m a h, się on tütär käsküläįzennü. kujos šťśägänōįŋ‿keskez‿manďźoįdu tabaįľin, ku erähäŋ‿kerraŋ‿kuį oraįzeʌ ťśokkaį sormię, üleŋ‿kibięks paįnuį. minä seŋ̆ sūh i ťśokkaįn, kięlel vię hięreľin. sit puhaʌdi kięlen, silmät, pęä̯t . . . kaį puhaʌdi . . ». — »ottazimmo häneŋ‿käęs . . .; k‿eį vaį meįdü puhaʌdas . .», varoa̯mmo.

müo̯ polaŋ‿kaksiŋ‿kerroi̯ŋ‿kęä̯nimm‿ümbäri käęz‿da vęä̯tämmō küŋgäs. vei̯mmō šombah inehmizen.

tullah pihaл rahvas külüs päi̯, sei̯zatutah, onhai̯ ku jarmanku. akkai̯zen oťťšah istutimmo. »arvakkoa̯ tüö̯, mi ne‹ťšil akaл roďih; müö̯ emm‿ellendä paginoa̯. odva rau̯kku męä̯ŋ‿ker pagizi î v a ń i s t o ŋ‿kujos; neŋga sanoi̯ . . .; toi̯nah mado ńuo̯kkai̯».

silloi̯ š ť š o p a n-ďęä̯ďö sanoi̯: »mene, j o h o r, juo̯ks‿ülen terväi̯zeh î v a ń i s t o h, ku‹ťšu o l e k s i ę d u p a r p o i̯ n tänne.»

dai̯ tullah brihaťťšu da oleksî. »lähemb‿oľiz‿dię̯ло spro̯a̯vinnuhes;a šťšervoa̯, kunne pidäv‿vię trûďittoa̯ tänne». dai̯ kuťťšû oleksî mavoo̯‿hiľľai̯zeh da vihелdäü̯. da kodvai̯ne menô̯, dai̯ tuлō, tuлō dai̯ vihелdäü̯. »midä, šťšervu, ro̯a̯voi̯d risťikaŋzaл oi̯gię̯л, käęn ńuo̯kkai̯t; nügōi̯ lähene, lähene, älä hujjustelle». sit se tuлô mado . . . ottau̯ parpoi̯, vęä̯ldäü̯ selgeä̯ müô̯ vei̯‹ťšel; verdü tôrähtäh lähtô̯. suлgu pertis temmatah. ottau̯ sullan oleksî da vojjaлdau̯ o ľ ľ i n akaa̯‿sormee̯‿mavoo̯verel. sid otti toi̯zeŋ‿kerran, kastoi̯ da voi̯di kagлoa̯ ümbäri, vedeľi sullal vereŋ‿ker. sit kerras silmäd‿avavuttih . . . »huo̯ndekseл etto marî tunne».

meńimmō huo̯ndekseл marî tijjustamah. menemmō, ga mari vai̯ ajeлô pîroa̯ŋkuo̯rdu̯; sormez‿oľi mustoa̯ ťippui̯ne ńivelel‿lüö̯, mū kai̯ lai̯vennuh. »nügōi̯ pidäü̯ so̯a̯ŋkerdai̯zet paśśiboi̯zet f j ō d o r o v a l o l e k s i ę l, ku netämää̯‿hüvüö̯ö̯‿лo̯a̯ďi; toi̯voi̯n, igäi̯ne roi̯h neŋgoi̯ne puhaлdus . . .» — (ńei̯ďin‿oľin̯‿vuo̯zis kaksiskümmeńis, kos tämän näi̯mmō brię̯gun. — ei̯ ühteŋ‿kerraa̯‿se oleksî maduo̯ kuťťšunuh; koz‿vai̯ lię̯nne mado ťšuvvom‿pidänüh, žîvatam‿pannuh, ga parpoi̯ne ku‹ťšuttih îvańiston.)

3.

Pyhänkuva.

t o r o i̯ i̯‿h i ľ i p p ü lähti tüttäreŋ‿ker verkkoлoi̯ vedämäh gubah. lōü̯di l a h t e m‿peлdoлoi̯l, pellom‿pię̯ndaŕil rospeä̯tän. se kui̯ kuлdu pastatti hei̯ńikös koлmekäzine jumaл, ťirû·‹ťšitsa bôžei̯ maťe prisvetajja bohorôďitsa süö̯ttäi̯ tai̯vahai̯ne; päi̯vännou̯zuŋ‿ker lōü̯ttih. se sivottih pai̯kkah, sit pei̯to‹ťši tuo̯dih koďih; ei̯ ozuteta ńi kel; a vägi sûŕi on obrazu. se ai̯tam‿paľťšal nostettih, sinne toi̯zię̯e̯‿lau̯d‹obrazoi̯ŋ‿keskeh.

sit heįl rubeį žīvatad‿lähtemäh ülen äjjäl, ozuteta k‿eį rahvahaл. daį hiľippü moľih pertiz‿da aįtaz‿moąte ruvetes: »oi hospoďi süö̯ttäį taįvahaįne, mindäh minuл neŋga žīvattoį ottanet»? vaį vięrō̄ mo̯ąte, tuлō mužikku, manoąhaą‿sovat pęä̯l, sanō: »kuń‿ed‿jęä̯vine obrazoą, midä peįtos pięt, sińi prokoązeįdu roįh vię, daį i‹ťšellez‿vię».

hiľippü eį virka ńi kel ńi midä da eį dūmaį‹ťše jęä̯vię obrazoą. — daį hänen tüttäreh tuлō suлhaįzet, pühäkesk‿on. k o r z a n ń ä r h i m‿m i k a tuлō, bohattu suлhaįzikse. dūmaįťťšō hiľippü: annan tüttären da obrazan annan, tijjä ńi ken eį. sih лopeh vada.

tüttären andau̯ mięhel daį obrazan andau̯ da žīvatat. daį roįh hänel hüvä mięles: tütär pūtuį bohattah. ńeįďizen ńimi o š o į.

tullah koďih k o r z a s päį, hebo mukeлdah hiľipäl, tōllüö̯ü̯. menō̄ kodvaįne, ńedäli toįne, tuvvah vięšťi: ošoil lehmü tōllōį kodoįne. hiľippü da hiľipän akku risťitäs‿silmäd‿mo̯ąte ruvetes: »oį hospoďi süö̯ttäį taįvahaįne, mindäh meįl neŋga žīvatad‿lähtenöü̯». uįnotah. uńiz‿jo on semmoįne mužikku pertis, sanō: »karvoą en jätä teįl žīvattoą, sellän to̯ąkse päį käęd‿murran teįl, kuń‿ed‿obrazoą jęä̯vine, kuh kohtah ťšūńih; sinne kuń‿ed‿vięnne rahvahaŋ‿kel da ozutanne rahvahaл. eįhäį se ole peįtos pięndäh näh tuo̯du eįgo jęä̯vittü, se oŋ‿kaįkeл mięroл hüvüö̯ks‿tüö̯ttü».

sit hiľippü korzah ajau̯, tüttären da vävüŋ‿ker pagizō gorńi‹ťšas, ďięлoŋ‿kaįkee̯‿saneлō. sit koďih viö̯v‿obrazan da sinne viö̯ü̯, kus kohtaz‿otti, da rahvahaą‿vęä̯ttäü̯.

sinne laįttih peлdoлoįl ťšasou̯nu s ę ä̯ m‹ä r v e e̯‿l a h t e s, jo nügōį on vuo̯ttu kūs‿seį‹ťšeį, enämbi k‿eį olle. voįńięn ümbäristöl lōü̯ttih.

4.

Ennen surma ei ottanut.

ennevanhaz‿adamampaťťšahaks‿eį jätett‿ukkuo̯ da ńi akkoą. k‿eį süö̯tteä̯ tahtottu, sid‿regüö̯h pandih to̯ątto ľibo mo̯ąm‿elävälleh, da hurahutettis‿sūrem‿mäęn o̯ąл, лumez‿nosta k‿eį voį. — poįgu sanō: »roįs‿süö̯tettū̄ nügöį, istoį regeh». daį panō regüö̯h to̯ątan. izä istū, poįgu mäęn o̯ąл sinne tüö̯näлdäü̯. izä kirgoau̯: »poįgańi, ota regüd‿ęä̯reh; vię sinum‿poįgaz‿vedäü̯ tänne sinū vanhattū». sid‿menō̄ poįg‿ülen terväh da regüö̯n temboau̯; izä rięz‿istū. daį

to̯a̯talles̱‿sanō: »istu rie̯s, ripu». dai̯ to̯a̯tto va‹ťšalleh vie̯ri regüö̯h, kai̯nалoviťťšoi̯h käe̯t panō, rippū.

dai̯ üläh vedi poi̯gu, sarai̯pordahih dai̯ perttih.

pojjam‿mu‹ťšoi̯ pannus‿süō̯mizen; vuo̯ttav‿ukkuo̯das‿süō̯mäh, hüväz‿mie̯les: vei̯ sinne bo̯a̯ťuškaa̯‿süō̯tettävänn‿eä̯reh . . . — poi̯gu kirgoa̯u̯: »m a š a, avoa̯ uks». avoa̯v‿uksen. »ga jäŕillehgo sinä toi̯t sih?» — »to̯a̯tto sanoi̯: ota regüd‿jäŕilleh, vie̯ sinūdaz‿regüö̯l tänne mäe̯n o̯a̯л vētäh». mu‹ťšoi̯ suлhai̯zem‿pe̯ä̯l tuskevū, mōľľistū̃ ukom‿pe̯ä̯l.

sit süō̯mäh rubio̯u̯ poi̯gu. dai̯ to̯a̯ttoa̯dah panō stolam‿pe̯ä̯h. a lo̯a̯hkańńukarttai̯zez‿ennen izeä̯ süō̯tettih, selläskättü paлoi̯ lükättih ennem‿mäe̯n o̯a̯л taлundoa̯. poi̯gu sanō: »kuńi, to̯a̯tto, heŋgiz‿ollet, sińi ne‹ťšis süö̯ stolam‿pe̯ä̯s; midä minä süō̯nnen, sidä sinä süö̯». — a mu‹ťšoi̯ se möľľisteleh ai̯nos: »mikse toi̯t, mikse toi̯t; ann‿oľis sinne kuo̯ллuh.» tuľi üö̯; mu‹ťšoi̯ uńiz‿nägi, sanottih: »kui̯ sinä pidäned‿bo̯a̯ťuškoa̯, kaht‿ozoa̯ o̯a̯zie̯mbah pie̯täs‿sinū pahoi̯».

sit starikkoa̯ alletah hüvim pideä̯, jumaл hei̯dü müvvittämäh rubei̯ kai̯kez‿eлokses. — sid jumaл hänen i ottau̯ starikan, jumalaa̯‿surmu tulõ. sid alletah kai̯ riśťitüt kuo̯лta jumalaa̯‿sanas. ennen näe̯t surm‿ei̯ ottanuh, kaikkī jätti heŋgih.

(ülee̯‿vanhu starikk‿oli k ī š k o i̯ l a s, š ť š o p a n-ukko, se saneli mäe̯n o̯a̯l lükkävölöi̯; mujjee̯‿sanomī minä mustelen.)

b. Y l ä l e h.

5.

V a s t a h a k o i n e n a k k a.

ukk‿akaŋ ker lähťie̯täh meťťšäh; so̯a̯hah sūret takat sie̯ndü. mie̯s panō ojas pe̯ä̯ľi‹ťši ühtem‿pūhuo̯n, sanō: »toi̯nah toi̯ne pidäü̯ panna rinnaл, kai̯du roi̯h». ga akku vastah: »ei̯ pie̯, ei̯ pie̯; täl menemmö». ukko vie̯ vakustoa: »älä mene ne‹ťšidä telastu müö̯, vedeh menet». — »menen dai̯ menen». — »no hoz‿mennet, ga pläši älä». — »pläšin dai̯ pläšin». — »älä pläši, vedeh menet». — »mennen, ga meŋgäh; mennen, ga meŋgäh».

pläššimäh ku rubei̯ akku, häi̯ vedeh i meńi. »hoz‿vedeh i kirboi̯t,

kę̈ändäi̯ randah päi̯». — »eŋ kę̈ändäi̯, eŋ‿kę̈ändäi̯». — »k‿et kę̈ändäi̯ randah, ga tartu pūh, min‿annaa̯‿savakon». — »en tartu, en tartu».

ei̯ tartu, ga jogeh ku oлgoi̯ äjjäl, kui̯ hänen otat . . . , ed‿ota. häi̯ sinn‿i meńi.

mięs koďih tuлdū ottoą mužikkoą puo̯leŋ kümmen da akkoą keraл da viętteą̈ akkoą eťťšimäs‿sinne, kuz‿meńi vedeh.

mendis‿sinne, ruvettih händ‿eťťšimäh müǭdüvirdah, akkoą sidä. mięs sanō: »älgeą̈ eťťšięt, susięda t, minun akkoą müǭdüvirdah; minun akk‿oli vastukavai̯n‿iä̈n‿kai̯ken eläjes; pideą̈ händü vastuvirdah eťťšię». rahvas sanottih: »ei̯ taki vastuvirdah nossuh».

lähtięttih mięhed‿vastuvirdah eťťšimäh, ga mättähän tagaŋ̄‿vai̯ müťťšötteą̈ kumalles‿się akku kaššali selläs. »sanoi̯nhai̯ minä. minun akku vastuvirdah menǭ».

Renki ja vetehinen.

mię̈z‿oŋ̄‿vuvveŋ‿kazakkannu taлoi̯s; kolme moskoлkoą soą̄u paлkkoą; jūŕi izmenätä kūndeлǭ. tuлǭ häi̯ lammin tüveh, sanǭ: »izmenättäs‿sлūžitud‿eлod‿vei̯m‿pę̈äl püzütäh». häi̯ ku lükke(äǖ ďeŋgad‿vedeh, ga ťšubū vai̯ nouzǭ, sinn‿upotah. häi̯ sanǭ: »vuǭta lähten, toi̯zee‿vuvven izmenätä kūndelen, ńi midä eŋ‿hītrui̯(ťše.» müǭs tuлǭ lammin tüveh, sanǭ: »lükkeą̈n nügöi̯ vilpitä kūnellud‿ďeŋgat, püzütähgo nügōi̯ vięm‿pę̈äl». a vai̯ ťšubū nouzi ďeŋgoi̯l, sinne mendih.

kazakku menǭ koлmandekse vuǭttu, opittelǭ sлūžię. häi̯ leskel akaл küzǖ: »sanotah, ku izmenätä kūnellud‿ďeŋgad‿ei̯ upota, a minun upottih». ga lesk(akku sanǭ: »nügöi̯ lei̯beą̈ lei̯kkoą idaі̯zee‿süvves kai̯ vuǭzi». häi̯ joga idastu lei̯beą̈ lei̯kko(au̯ kai̯kel perehel dai̯ roą̄dajil.

vuvvem‿mendū kazakku müǭste oǭ‿lammin tüvez‿da lükke(äǖ ned‿moskoлkad‿vedeh, ga jo i toi̯zed‿nostih vei̯m‿pę̈äl. häi̯ ďeŋgad‿ottoą, ga silloi̯ vedehizem‿poi̯gu nouzǭ się vei̯s. nouzǭ, ga se kazakku nuǭrastu punǭ. vedehizem‿poi̯gu küzǖ: »miksebo nuǭrastu punot»? — »vedehizee‿riputan, lammii̯‿rupitan». poi̯gu sanǭ: »älä vedehistü riputa, lambię rupita; vuǭta lähten, ďię̈ďoi̯l‿лuǭ kävün». tuлǭ się

kavahtah; ďıęďoį sanō: »älgäs‿się vedehistü riputakkah, lambię rupitakkah; müö̯ annammo hänel šlę̯ä̯pän ďeŋgoa̯».

sit kazakku šlę̯ä̯pää̯‿varustoa̯, šlę̯ä̯ppäh loa̯ďiu̯ lou̯kon da havvaŋ‿kai̯vav‿o̯a̯л. nu tuлō brihaťťšu ďeŋgušlę̯ä̯päŋ‿ker. vai̯ ko̯a̯doa̯ kazakaa‿šlę̯ä̯ppäh, ga pikoį vähäį̯ne roį̯s̯‿šlę̯ä̯päm‿pohjah ďeŋgoa̯. sit poį̯gu vedehizee̯‿virkkoa̯: »vuo̯ta lähten, tuo̯n ďię̯ďoį̯i̯‿šlę̯ä̯pän». ga brihaťťšu kui̯ seŋ‿ko̯a̯doa̯, ga ťšumutšukkeľine roďiš‿šlę̯ä̯ppäh ďeŋgoa̯. sit küzū: »jogo et enämbi riputa ńi rupita»? — »nügōį eŋgo lambię rupita eŋgo vedehistü riputa». da läht‿ę̯ä̯reh kazakku koďihes.

7.

Mies ja aarre.

mię̯z üō̯l magai̯ me(ťšäs pūu̯‿jūŕil. kūлō, toį̯ne pū kirgū: »hoį kuo̯mu, tule tänne, ka(ťšo kuo̯mas kuo̯лō tänä üō̯n». — »eŋ̯‿voį tulla, risťikaŋ̯z‿oŋ̯‿varbahil magoa̯mas».

to̯a̯ste kirgū pū: »hoį, kuo̯mu, tule tänne, kuo̯mas kuo̯лō tänä üō̯n». müö̯ste toį̯ne pū vastah: »eŋ̯‿voį tuлла, risťikaŋ̯z‿oŋ̯‿varbahiл magoa̯mas; елол iä̯n istui̯t, елол i pę̯ä̯ pai̯na».

mię̯s kūndeli kirrundoa̯. seŋ̯‿jälles kūľi, ro(ďźię̯ndui̯ pū, ko̯a̯dui̯ roťškahtih, kai̯ ühmähtih mo̯a̯du vaste. mię̯s dūmai̯ťšō: »vuo̯ta lähten, ka(ťšon, kui̯ häi̯ się елол istui̯, елол i pę̯ä̯m‿pai̯noį.»

astui̯, astui̯, meńi, ga pū ko̯a̯dunuh mōkeлdännühes. ťšamodu jūŕiz‿rippū. kaľťšō, ga ťšamodu täü̯zi ďeŋgoa̯. sanō: »lähten nügōį, ladvoa̯ ka(ťšon, midä oŋ̯‿ladvas». menō̃, ga reboį oŋ̯‿ladvan o̯a̯л.

c. Loginselkä.

8.

Nuorin veli.

koлme veľľest‿oľi; nuo̯ŕii̯‿veľľi oli pä(ťšiл ai̯nos. toį̯zed‿ruvettih ťšakkoa̯mah: »kunnetahto ru̯a̯doh pidäz‿mennä, meńizit hos su̯a̯ŕih, hos pihoa̯ pühkimäh».

häį meńi su̯ąŕih. »edg‿ottaz‿ru̯ądoh, hos pihoą pühkimäh; midä opin‿ru̯ądoą, ńi midä eį müvvitä». su̯ąŕin tütär gorńi‹ťšaŋ‿küńńüksel hüppäį: »oppizin najja, eįgo sidä müvvittäs»! su̯ąŕi seŋ‿kūľi, sanoį: »įogo sinuл himoįttau̯ mięhel»? i andoį tüttären.

daį su̯ąŕin tütär meńi sinne mökkizeh brihaŋ‿keл elämäh; hüveą̈ soboą otti keraл. tossu pįą̈n̯‿häį tüõndäv‿ukoo̯‿riŋkaл: »ota pühkim‿müvvä da sada rubľoą ota pühkimes; tari‹ťše' enämbäl heŋgel, älä huo̯gehembaz‿müõ». häį się käveľi da ostaį mięs uskaлdi sada rubľoą, sanoį: »otadgo ďeŋgad‿vaį sanan»? häį küzüį: »min sanan»? — »pahaл tavaл vaлdoą eį andoą». da ukko seŋ keл koďih.

mu‹ťšoį küzüį: »toįdgo ďeŋgat»? sanou̯: »en, sanan otin, en ďeŋgoą». — »min‿sanoį». — »pahaл tavaл vaлdoą eį andoą». — »oledgo toлkus; mene huo̯meį, ota toįne pühkin da älä ota sanoą, tuo ďeŋgat koďih».

mięs meńi müõs da pühkimeŋ‿keл käveľi da händü müõksendeľi. oľi mužikku, osti pühkimen da sit küzüį: »ďeŋgat vaį sanan otat»? — »min‿sanoį»? — »sûďimattomoą surmoą mu̯ąл eį ole». häį sanan otti da koďih tuli, eį tuo̯nnuh ďeŋgoą. a mu‹ťšoį ťšakkaį da itki; sanoį: »kaksi pühkindü menetti, ďeŋgoą et tuo̯ kopeįkkoą. minä vię koлmandem‿pühkimen annan, k‿et tuo̯nne ďeŋgoą, sit koďih älä tule».

mięz‿meńi koлmandennu pįą̈n, müõs pühkimem‿möį da sanan otti: »kuлdu hobju mu̯ąл oŋ‿kaľľis, teräksizet kaľľistau̯». häį jo omah randah astuį, ga juo̯htuį mięleh: mu‹ťšoį koďih eį kuťťšunuh. sit kaťťšou̯, parahodu matko‹au̯ merel. häį allav‿vīputtoą, ga nagrokse parahodah händ‿otettih. daį parahodu lähti matkah merel ülee̯‿лoįtos.

käveltis‿się merel da keskimerel parahodu tartuį; opitah tüõnütteą̈, g‿eį lekahtaį. sanottih: »ken nügôį meńis parahodoą pįą̈stämäh vedeh . . . , sem‿pįą̈l roįh rahvaz‿da parahodu, ken voįnnou̯ pįą̈steą̈ parahodan; menedgo sinä, vięraz‿mięs»? ga hänel juo̯htuį mięleh: sûďimattomoą surmoą mu̯ąл eį ole; sada rubľoa annoįį̆‿sît sanas. häį vedeh i hüppäį.

menöü̯, ga pertti. pertiz‿veįnizändü da leįzvięri koлme vuo̯ttu kîstetäh. istutah; üksi kîstäü̯: »kuлdu da hobj‿om‿mu̯ąл kaľľis» toįne: »teräksizet kaľľistau̯». sanottih: »sinuo̯ ku‹ťšuįmmo sûďimah, sendäh parahodan tabaįmmo». häį sanou̯: »minä annoįį‿sada

rubľoą sanas: 'teräksizet kaľľistau̯'». sit vei̯nizändü iški lei̯zvię́ŕię miękaл pi̯ä̯h. dai̯ hänelleh ďeŋgoą annettih da üläh pi̯ä̯stettih.

üläh ku rubei̯ nou̯zemah da‿i parahodu pi̯ä̯zi. jo parahodan izändät kai̯ hänel kumarduttih, izändäkse tervehtettih. sid‿mendih randah, hänen koďirandah. häi̯ meńi omah mökkih, jo menťię min‿vuo̯ttu käveľi się merel. meńi koďih huo̯ndeksel ajjoi̯, ga mu‹ťšoi̯ magai̯. mu‹ťšoi̯l oľi kaks‿poi̯goą jo sūrdu. häi̯ dūmai̯ťši: »mid‿ukod‿ollah . . .»; miękaл rubei̯ mu‹ťšoi̯l pi̯ä̯dü lei̯kkoąmah. mu‹ťšoi̯: »stoi̯, stoi̯, pahaл tavaл vaлdoą ei̯ andoą; vuo̯t‿ennen, pagize sit. oľimmohai̯ koлme ńeľľi päi̯veä̯ ühtes, pojjathai̯ nämäd‿minuл on». sit mu‹ťšoi̯i̯‿häi̯ tervehti da pojjat tervehti; parahodu roďih hänem‿pi̯ä̯l dai̯ ďeŋgoą sai̯ äjjää̯‿vei̯nizändäs. da su̯ą́ŕi ott‿ühteh dvorťšah elämäh.

9.

Hölmöläisiä.

mię́hel ei̯‿ole eлuo̯; dūmai̯ťšou̯: lähten eлoo̯‿su̯ą̯лoi̯h. astū, astū ga nägōü̯: ūzi koďi on‿лai̯ttu. pihaл ukko d‿akku hursťię ojjendeллah päi̯vüpastos. hüō̯ mendäz‿elämäh perťih, ga pimei̯ on. sanotah: »mui̯l om‿pertid‿vaлgię́d, da mei̯l om‿pertti pimei̯». hüō̯ pihaл kui̯ hursťi ojjendetah, kīrehel päi̯vüpasto tavatah hursťih da perťih kannetah, avatah hursťi pertis, a ei̯ roďei̯ päi̯veä̯ südämeh.

mię́s sanou̯: »ei̯ neŋga pię vaлgię́du лu̯ą̯ďię; minä tei̯l lai̯i̯‿vaлgię́m‿perťih, kai̯ nägū̃ ilmai̯ hursťiŋ‿kandamata». — »ole moi̯ne hüvä, lai̯ mei̯l perťih vaлgei̯». — »lai̯n, kui̯ sada rubľoą andanetto». — menöü̯ mię́s, ottau̯ kirvehen, ikkunad‿лu̯ą̯ďiu̯. vaлgei̯ pertti pūtui̯.

toi̯zen taлoi̯m‿pihah menöü̯. ülen äjjü się ďivineh menöü̯, onahku pläšitäh, moi̯ne menöü̯ ďivineh da nagrandu. kaťťšou̯, ga huttukattiл om‿pä‹ťšin ei̯s; huttuo̯ ku otetah, ai̯ttah kävväh pai̯namah, sit hüö̯ ńeľľoi̯llah ię́lleh jäŕilleh. mię́s sanou̯: »älgeä̯ neŋga huttuo̯ süö̯geä̯, minä lai̯n tei̯dü ťiлoi̯lles̱‿süō̯mäh». — »lai̯ vai̯, ota mitahto.»

hänelles̱‿sada rubľoą annetah; häi̯ huttukattilam‿panou̯ stolaл, pai̯ńimet tuo̯u̯, voi̯t, kannatekset, majjot, da hei̯d‿ümbäŕ‿istuttau̯.

ię́lleh kävellez‿mię́z‿vię erähäh taлoi̯h ugoďih. się ülem‿menöv‿

itku pertiz‿da maťiŋ‿kirrundu da juhmeh. akku kuąďięлoį pidäü̯; ukko päʻťšiл kahten orree̯‿väľil hüppeä̯v‿ugoďies štańiлoįh. eį ugoďeį; akaa̯‿lüõü̯, akk‿itkõü̯. mięz‿virkau̯: »älgeä̯ neŋga štańiлoį paŋgoą jaлgah, minä laįn teįl, štańid‿minä ńevvom‿panna teįl».

ukon istuttau̯ lau̯ʻťšaл, jallaŋ‿käsköü̯ sįä̯rükseh panna, toįzen toįzeh. akku sît sada rubľoą andau̯. mięz‿ięlleh astuį.

astû ięlleh ju̯ąmoą müõ. kûлû rahvahaa̯‿rähü da kirrundu. »mi kukas kummu, voįnug‿on»? sih meńi rahvahah. kaį ruvettis‿sih mužikkah kaťťšomah. saneltih: »heb‿ostettih; końušiz‿läŋged‿nu̯ąglah riputettih, hebo soįmes süõü̯ rinnaл. perehee̯‿väęl ajeldih hebuo̯ koлme päįveä̯, anna panou̯ hebo läŋged‿iʻťše pįä̯h; eį su̯ądu. eį, sanotah, końušis su̯ą panna, pidäv‿väľľäl mu̯ąл pihaл aįdah ottoą».

ajeldih omaŋ‿külää̯‿rahvahaŋ keл müõs ńeľľi päįveä̯. ajjaŋ‿koлkah on‿läŋged‿riputettu; ükskaį eį hebo läŋgilöį pįä̯h pane. mu̯ą oľi poллeteлdu ku dorogu, hebo лaįhtunuh.

vaį mięs sanou̯: »eį pię ńi kedä, minä panen üksiį‿läŋget pįä̯h».

— »ole moįne hüvä; ota mitahto, annammo sada rubľoą». sid‿mięz‿läŋged‿otti da hevom‿pįä̯h pańi.

koďih menöü̯, ńeľľi sadoą rubľoą käęs; eлuo̯ pūtuį.

10.

Suuri palkka.

briha meńi taлoįh kazakakse. izändü sanou̯: »ga sinuл oŋ‿kallehet hinnat, üleŋ‿ru̯ądaį olet»? — »minä rubięn, ga en̯‿vähembäkse rubię kuį kümmenekse vuo̯ttu; ühteh jüväh rubięn, en‿äjjeä̯ ota». — »ga kuį ühteh jüväh . . . ; ńįä̯ritteledgo minuo̯»? — »vaį sit sinum‿peлdoлoįs pidäü̯: üksi jüvä kuį äjjäm‿bloďinou̯, se aįnoz‿joga vuo̯ttu panna mu̯ąh.» — »sen minä ięl mięlen annan, kuį vaį olet». — »sid vięrahięmmięhięn aįgah laį bumo̯ągu, äski rubięn».

izändü bumo̯ągaa̯‿лu̯ąďiu̯ da omaл käęl ńimeŋ‿kirjuttau̯. daį se rubiʻeu̯ briha kazakakse. hänel ühteh jūreh kazvau̯ koлme ńeľľi korttu, ga tossu vuo̯n pańi jüväd‿mu̯ąh. sit hänel kazvoį jo lühteh ruįstu. a kuį sen lühtehee̯‿jüvät külvi, jo kazvoį kühlähäįzię . . . üheksäh vuo̯deh izändäz‿eį roďinuh peлdoлoįh ďięлuo̯, brihaл roďih

реллот kaį; izänd‿įä̯r lähti, sih jätti koįη‿kazakaл; omaη‿käęm‿pįä̯l eį su̯ąnnuh häį prośśię.

muga sanellas̯‿s į ä̯ m ä r v e z‿оллuo̯η‿kazakan.

11.

Karjalaiset häät.

pädõü̯ mejjäm‿mu̯ąmoįzeл
kuį meńi omaл tu̯ąttoįzeл . . .;
vięhäį pidäü̯ minuл mennä
jũŕi vendoį vięrahaл.

suл^{u}haįzet tullah. k‿eį prīmitänne, sanotah: »eį su̯ą süõtteä̯, paśśibo лuvus pidämęä̯». — sit pidäü̯ ńeįďizel, suлhastettavaл, mennä buįškah, mis kohtas projjitah prīmimättõmät suл^{u}haįzet, ann‿oľiz‿ülembännü heįdü; sid‿eį vojja hüö̯ lembię hänel sordoą, hoz‿i laįttaneh tięduo̯.

a kuį prīmitäh, sanotah: »jaksakkoąkseh»! sit jaksetahes, hevod‿otetas‿saroąл. a ńeįďin‿om‿peįtos; menöü̯ šuo̯ŕięmah toįzih perttilöįh (libo toįzeh taлoįh). sit vijjäh vięšťi joga taлoįh, rięhkitäs‿saлbamuo̯ da veräjię: »tuлgoą suл^{u}haiziл»! sūrembas küläz‿vijjäh vaį tuttavih taлoлoįh. daį ńeįďized‿da brihat kizoąmah.

a se ńeįďine suo̯ŕi‹eu̯, perlih tuлou̯ sũŕi rou̯ťťšu käspaįkkoą käzvarreл; hänen tuo̯j‿om‿mięz‿ľibo briha. suлhazrahvas kaį nostas‿seįzoį. ńeįďine andau̯ kättü suлhastajaл ezmäįzikse, sit kaįkil ńïl mužikoįl muįl.

panou̯ käspaįkad‿vu̯ąrnoįl suлhazrahvahaą‿sobięm‿pįä̯л da kandau̯ podnosaл stolaл kou̯feįdu. suлhastajad‿vaį ollas‿stolas; ńeįďizen izä on seįzalleh, tariťťšov‿vïnoą, ťšesťitteleh hejjäη‿keл. sid nostas‿stolas kaįkiη‿kerraл įä̯reh; juo̯ttajiл annetah kättü, izändäl, emändäl, ńeįďizel »paśśibo.»

toįzeл stolaл pannas‿süvv‿ühteh palah, sit süvväh. sid andilaz‿ülen terväįzes‿stolaη‿kabrastau̯, puhtaham‿pühkimen, hüvän, grüživoлoįη‿keл panou̯ stolaл, leįvän, suo̯лuvakan; ülembäįzel agjaл suлkuįzem‿paįkan ojjendau̯. rahvas küzütäh: »midäbo nügöį ru̯ąt; vastehaį müö̯ söįmmö; vaį i‹ťše rubiętto süö̯mäh»? — »teįdü, teįdü nügöį süö̯tämmö».

sid ⁀ brihan, suлhastajan, izä ďeŋgat panoų stolaл, ńeįďin ⁀ ottaл da ďeŋgad ⁀ nosteлoų (lemmen täh), stolaą ⁀ vęäлdäv ⁀ ukseh päį. žeńihü menöų paginaл andilahan keл (toįtťš ⁀ eı ⁀ ole näht ⁀ igänäh toįnetostu).

a parrammięhet, tütõn da brihan izät, pajistah keskenäh da jälgimäį sanotah: »meįz ⁀ on dięлo vaлmis; nügõį kaksi kaųpammięstü tüų tiędeät»! a andilas: »emmo müų vię tijjä ńi midä; midä tüų sanotto»?

sid ńeįďizen tųątto da mųąmo dūmajjah (omakse perehekse):
»a otammo ďeŋgat, menemmö hos siʲoą kaťťšomah; emmo mięлdüne. g ⁀ emmo ńi anna».

sid lahjoįl sovitah, pęäivīnoįl. parrammięs koziťťšoų: »brihaл pidäų suлkuįne paįkku ezmäįzikse, minuл paįdu, akaл räťťšin». ńeįďizen tųątt ⁀ ottav ⁀ vīstostu rubľoą stolaл, a brihan tųataл ned ⁀ lahjad ⁀ annetah. tuohuz ⁀ viritetäh, andilaz ⁀ da suлuhaįne rinnakkah seįzatutas ⁀ silmię ristťimäh, da kaį rahvas pertiz ⁀ ristitäs ⁀ silmię. ńeįďine da briha kumardutah jaлgah brihan tųataл, da ńeįďine kumardeleh vię omaл tųątalleh da mųamalleh da rist‹emäl. — sid suлhazrahvaz ⁀ laįtahes, mil päįväl tullas ⁀ siʲoą kaťťšomah da lähtięh koďih.

nügõį ńeįďin ⁀ oŋ ⁀ »käęn ųąл».

sit tütõų ⁀ lähembäįzed ⁀ rodńad ⁀ mennäs »siʲoą kaťťšomah». k ⁀ ei mięlütä brihaŋ ⁀ koďih, sid ńeįďizen tųątto heįttäų ďeŋgat stolaл: »paśśibo лuvus pidämeą, paśśibo goštittamoą»! a lahjad ⁀ brihaл mennäh iʲäkse. — kuį mięlütäh, sit päįväą ⁀ libo kahteę ⁀ jälles ku‹ťšutah »ottamah».

otandupäįveą vaste briha tuлov ⁀ üksinäh »ve‹ťšoruįťťšemah» ńeiďizel ⁀ lüų. sinä iлdan ńeįďizel lämmitetäh külü, »ńeįskülü». tütõd ⁀ arьeľilleh tullah ottamah, üksi külüvirreę ⁀ sanoų:

»oŋgo korrottajaįzeńi lapsi korvaŋ ⁀ kūлuvaл;
oŋgo savistajaįzeńi lapsi sanoįl sųądavuťilaįziл,
idvojaįzeńi lapsi silmil nähtävinnü?
läkkä mejjää ⁀ lämmitettülöįh lämmih külüįzih!
nämät külüd ⁀ lämmitimmö izmenäįzittäh;
emmo lämmitännüh hųąbaįziл haлgoloįl,
k ⁀ eį roďeį ilmoįŋkuvamih mendüį hųąvoąmattomad ⁀ el‹aįgaįzet . . ».

mennäh külüh, žeńihü vię̯ü̯ hevoл ńeį̯đizeŋ‿külüm‿pihah. andilaz‿on üksinäh ollaļļizeŋ‿keл kahteį̯ külüs. ollaļļin‿andilahaa̯‿ruŋgaa̯‿hię̯stüttäü̯, sit suo̯laл külväü̯ ruŋgan, istuttau̯ rię̯hťiläl da rię̯skaлmajjoл valau̯. (ned‿majjod‿jällez‿annetas ‿süô̯mizeh, pîroa̯-лoį̯h, rokkah da kedä mih vähäį̯zii̯‿suл^{u}haį̯zeл da svu̯a̯dborahvahaл, anna parembi muťťšoį̯ suvaį̯ttas.)

sid brihat, tütöt tullah külün edeh heboлoį̯ŋ‿keл ottamah; tütôt pajatetah svu̯a̯dbopajoлoį̯; soį̯tod‿oŋ‿keraл. ńeį̯đine paľťoлoį̯s tuлou̯ suл^{u}haį̯zeŋ‿korjah. ajetah kahteл koлmeл virstaл toį̯zih külih keллod‿vembeles, ńeį̯đizet pajatetah, brihat soį̯tetah. daį̯ jäŕilleh ńeį̯đizen taлoį̯h.

nügöį̯ andilaz‿istutetah jumaлoį̯n u̯a̯л, tuo̯huz‿viritetäh. üksi briha rubi(eu̯ zirkkaлuo̯ pidämäh; tütôt kaį̯ pį̯ä̯dü sugimah: üksi vį̯ä̯лdäü̯ kerran ńeį̯đizem‿pį̯ä̯dü, sid‿omoa̯ da į̯ä̯reh; sit toį̯ne . . ., lemb‿otetah kaį̯, joga tüttô kerraa̯‿vį̯ä̯лdäü̯. — sit ruvetah pleťťimäh tukkię̯. joga tütt‿andau̯ lenťaį̯zen, kukitetah pį̯ä̯ andilahaл, eį̯ rođeį̯ ńi nägümäh tukkoa̯ pį̯ä̯s, kaį̯ roį̯h lentoťškoį̯i̯‿vaлdoa̯.

sid‿lähtię̯täh ńeį̯đized‿i(ťšekseh kizoa̯mah pajoл, otetah andilastu kizoa̯mah. soį̯ttamah ruvetah, žeńihü kizaį̯ttav‿andilastu. daį̯ suл^{u}haį̯ne lähtôü̯ kođih.

sit tütôt pannah andilaz‿mu̯a̯te sūreh ťšuppuh jumaлoį̯n edeh. tütôd‿itkię̯täh »mu̯a̯tepanenduvirzi»:

»azettelemmo kaį̯ kalaa̯лūhizet kravaťťized‿nämikse üô̯n(ümbäristôį̯zikse,
aľľilinduį̯zię̯e̯‿höü̯henüį̯ziz‿aлuspeŕinäį̯zet,
pį̯ä̯ťškö̯i̯linduį̯zię̯e̯‿höü̯henüį̯zis pį̯ä̯pię̯лuksuo̯t . . .»

huo̯ndekseл ollaļļin‿itkôv‿virren andilahan ťilas; daį̯ tütôt tullah, itkię̯täh virz‿andilaham pį̯ä̯l, »nostatezvirzi». a mu̯a̯mah tuo̯bi rugehizee̯‿leį̯vän da obrazaį̯zee̯‿leį̯väm pį̯ä̯l. tu̯a̯ttah ottau̯ leį̯vän da līkuttau̯ »lembileį̯beä̯» magavusťilaл, kuį̯ ku̯a̯jiu̯, koлme kerdoa̯, sid‿mu̯a̯mah, sit kaį̯ heį̯mokundu daį̯ ńeį̯đizet. silmäd‿risťitäh leį̯vää̯‿līkuttajes, a ńeį̯đin itkōü̯ kaį̯ken aį̯goa̯, ollaļļine sanoį̯ лugou̯.

sid andilahaл tuvvas‿sil pošťeľiл silmię̯m‿pezoveį̯t, keŋgät . . .; tütöt šuo̯ŕitetah andilas pajoŋ‿keл. sid andilahaл paľtto pį̯ä̯l, kaksi brihoa̯ otetah kaį̯naлos. üksi ńeį̯đin‿ottau̯ pię̯лuksem‿pį̯ä̯m‿pį̯ä̯l da ię̯l astū pihaл, andilas hänem‿mugah jällez‿brihoį̯ŋ‿keл. mūd‿

brihad‿da ńeįďizet pajon da soįtoŋ‿keл jou̯kolleh jälles . . . külä üli‹ťši kävelläh. daį jäŕilleh perìih.

sid jo »ottajat» tullah; dorogaл ťšuran toįzee̯‿rahvas seįzotah, oлgię poлtetah. konzu pihah ajetah, andilas kaťťšou̯ koľťšaįzez‿läbi suлhastu da sanou̯:

»miŋ̯‿verdu koľťšaįzez‿nägū mu̯ąлoą, seŋ̯‿verran eläjes suл^{u}haįne minuz‿vigoą nähkäh».

kuį ottajat saroąл ajetah da vię reįz‿oллah, mennäh müö̯däz‹akat kīsseľijuvvan da ťšepťšięŋ‿keл saroąл vastah, kumardetahes su̯ąjannaįziл da taritah »vastavuskīsseľię» da »vastavusťšepťšię». ťšepťšäd‿otetah, üksi joga naįzeл, a kīsseľię eį oteta: »paśśibo, eį vię pię».

saroąл päį tullah perìih, andilaz‿vardoįťšov‿uksipięles, käęl ńäppe‹äü̯ suлhastu hänen tullez‿da kīrehel stolah ńeľľu‹ou̯: vanhembuo̯n ottaz‿näęt.

rahvaz‿välitütäh; andilaz‿istus‿stolaŋ‿kohtah nägüvil, itkōv‿uľoį pįä̯s; ollaļļine sanoįtteleh:

»eŋ̯‿voį minä tuta, midbo nämät sūret šurmuįzed‿oлdaneh, keneŋ‿ku‹ťšutud‿vięrahaįzed‿oлdaneh».

menōü̯ žeńihää̯‿lähil da jäŕilleh andilahaл‿лuo̯. sit toįzeŋ‿kerram‿menöv‿ollaļļine kahteŋ‿koлmem‿müö̯däzńeįďizeŋ‿keл suл^{u}haįzeл‿лuo̯, sanou̯: »ettogo voį nuo̯ŕirahvas, nuo̯ŕiл silmäįzil tunnustella, mid‿nämäd‿gošťaįzię ollah»?

tuлou̯ jäŕilleh andilahaл‿лuo̯. sit koлmas kerdu mennäh ollaļļine da ńeiďized‿žeńihäl‿lüö̯: »nügöį rubięmmo vähäįzen tunnustelemah, pidäü̯ lähetä lähembäkse». sit suл^{u}haįne nou̯zou̯ seįzalleh, andav‿ollaļļizeл vīnoą, druškad‿annetah müö̯däzńeįďizil ńamuo̯.

rūpättüį ollaļļine: »nügöį tunnen, nügōį tunnen; täm‿oŋ‿ka‹ťšo p e d ŕ i m‿m i h a į л u».

suл^{u}haįne tuлou̯ sid‿ńeįsstolan tüveh, nostav‿andilahaл uľoįn įä̯reh, kätt‿andau̯, kriŋgeľivīhten, ńamuo, pu̯ąrat. avoąv‿vię peįto‹ťši butilkan, valav‿andilahaл ŕumkaįzen da vastakkah hüö̯ ťšikńitäh da juvvah.

sid‿ottajat pannas‿stolas‿süö̯mäh da juo̯mah; andilaz‿įä̯re lähtōü̯. kīsseľilöį ku ruvetas‿süö̯mäh, sit ken svu̯ądboz‿on »nenämięs» küzū:

»ken kīsseľin tämäŋ‿keįtti»? akat sanotah: »tūľi härkindü lekutti; emmo tijjä». — »eį se tozi ole, tūļ‿eį līkutannuh; se oŋ‿kīsseľi keįttäjäŋ‿keįtettü, eį se tūlen ole».

»müö̯däz‹akad‿vijjähki tüttö sih: »tämä kei̯tti». tütt‿ei̯ hei̯ttäzis‿süd‿annettavakse, lähtöü̯ pagoh, nenämie̯s tabo‹au̯, pertin t́šupus süd‿andau̯. südu ku su̯a̯u̯, i kïsseľii̯‿zavoďiu̯. i kai̯ ruvetah kïsseľie̯ süö̯mäh.

süö̯düi̯ šuo̯ŕitah druškat: kumakkoa̯ ńeľľi aršinoa̯ sivotah олgušübah, toi̯zeh tšurah koлm‿aršinoa̯ kisei̯dü: »druškuspaлtin»; sen randas‿sivotah koлme ruskie̯ pai̯kkastu.

sid ruvetah »kätt‿iškemäh». andilas turkiл sei̯zotetah da suл^{u}hai̯ne rinnaл, tuo̯huz‿viritetäh. kai̯ risťitäs‿silmie̯, parrammie̯het pińďźakompola pannah väľih, brihan tu̯a̯tto pi̯ä̯l iškö̯ü̯ kättü sih polah. sit kai̯ rie̯hkitäh käzie̯ vastakkah: »käz‿iškie̯ttü; nügöi̯ oo̯‿лujuz‿lai̯ttu».

ruvetah kassoa̯ rïťťšimäh. andilaz‿istutetah jumaлoi̯n edeh, tuo̯huz‿viritetäh. ńei̯ďizet kai̯ sih pajattamah kerrütäh, a veľľi libo omaŋ‿küläm‿briha kerittäü̯ lenťai̯zed‿i̯ä̯re oi̯gimalleh torie̯lkaл. ollaļļine net sidou̯ lenťai̯zed‿oi̯gie̯h käzivardeh kūńäspi̯ä̯z‿üläh päi̯ andilahaл. sid‿žeńihü da müd‿brihad‿ajelzuttav‿andilastu da ńei̯ďizie̯ küleä̯ müö̯ kai̯ soiton, pajoŋ‿keл. dai̯ perťih jäŕilleh.

sit kai̯ su̯a̯jannai̯zed‿da ottajat kerrütäh käe̯niškustolan ümbäri. stolaл om‿pühkin, lei̯bü da suo̯лuvakku. sid müö̯däzbrihad‿vijjäh lahjat su̯a̯jannai̯ziл, pi̯ä̯ľi‹ťši stolas kuo̯rustetahez‿ühtes ťšuras, toi̯ne toi̯zes, kätt‿annetah da süd‿annetah.

sid mie̯hed‿vanhembiл druškiл annetah druškuzlahjoa̯ da pi̯ä̯ľi‹ťši stolaz‿mužikku muškaл süd‿annetah. muga i müö̯däzńei̯ďized‿druškubrihoi̯l vijjäh lahjat, bantat, druškiл rindah, sid‿nedgi annetas‿sūdu toi̯ne toi̯zeл.

kerätäh pühkin da lei̯väd‿i̯ä̯reh. andilaz‿lähtöü̯ šuo̯ŕie̯mah veńťšavussobih žeńihäŋ‿keл, ollaļļin‿on‿šuo̯ŕittamas. turkiл sei̯zotetah mollembat, pannah tu̯a̯zah vettü, üksiz‿vezis pestäs‿silmät. andilaz‿jaksatetah jüŕi alašťi; ollaļļine panov‿uvved‿räťťšinät, lïvit, jupkat, pлu̯a̯ťat, keŋgät; pi̯ä̯ä̯‿sugiu̯. dai̯ šuлkuine pai̯kku pi̯ä̯h, tukad‿levälleh, lenťai̯ne kasan tüveh bantalleh. suл^{u}hai̯ne lähtöü̯.

sid‿andilast‿ottav‿veľľi da tu̯a̯tto, üksi ťšuras, toi̯ne toi̯zes, tuvvah händü perťih »vajehtuksiл». stolaz‿ümbäri ollaž‿žeńihü, druškat, su̯a̯jannai̯zet, nenämies. andilahaл on uľoi̯ pi̯ä̯s, kumardeleh. žeńihü kuťťšū:

»nügöi̯ lähekkeä̯, lähekkeä̯ tännepäi̯»!

andilahan tuo̯jat:

»väzüttäü̯, emmo voi̯ tulla, pitkäm‿matkaa̯‿jo tuľimmo».

sid‿jaлgoi̯ vastakkah plakutetah druškad‿da müö̯däzbrihat; suл^{u}hai̯n‿andav‿vīnoa̯ tuo̯jiл.

nügöi̯ andilas tuvvah jūŕi edeh žeńihäl. ollaļļizeл on torię̯lku käę̯z‿da torię̯lkaл šuлkui̯ne pai̯kku. suл^{u}hai̯n‿ottau̯ pai̯kaŋ‿kormańih da torię̯lkaл hei̯ttäü̯ ďeŋgoa̯; sid‿uľoi̯i̯‿livoa̯v‿andilahaл. koлme kerdoa̯ müö̯düpäi̯väh punou̯.

ollaļļine: »nügöi̯ ka‹ťšo, oŋg‿oma; eŋgo minä vai̯htanuh»? žeńihü sūd‿andau̯, ottav‿andilahaŋ‿küŋgäs. tuo̯jat kumardetahež‿žeńihäh päi̯: »nügöi̯ on sinun da jumalan».

da stolan tu̯a̯kse mennäh moлodoi̯t, pię̯лuksel istutahes. tuvvah ťšu̯a̯juo̯ kai̯kiл, moлodoi̯d‿ühtel stokanaл juvvah. sit süvv‿annetah; moлodoi̯t süvväh ühtel лuskaл ühtez‿ašťię̯s.

sid‿lähtię̯täh veńťšaл. silmię̯ risťitäh rahvas: »spu̯a̯ssu blahosлovikkah hei̯d‿ühteh hüvin elämäh». moлodoi̯t kumardetahez‿jaлgas‿suл^{u}hai̯zen izäl, rist‹izäl, rist‹emäl; andilas kumardeleh üksinäh omaл izäl, emäl da omiл rodńiл kai̯kiл. andilaham‿mu̯a̯mo virittäü̯ kamoa̯m‿pi̯ä̯l tuo̯huksen da obrazai̯zem‿panou̯.

žeńihü menōv‿uksez‿enzimäi̯, ga andilaham‿mu̯a̯mo nou̯zou̯ stūlaл da tüttären ala‹ťši jallas tüö̯ndäv‿ukses.

saroa̯л suл^{u}hai̯ne nostav‿andilahaa̯‿regeh. dai̯ veľľi, müö̯dästütōd‿da mūd‿lähtię̯täh; ei̯ mu̯a̯mah da tu̯a̯ttah. pihaл on oлgię̯, ru̯a̯goi̯h riputetah ťšuran toi̯zen dorogas; ammutah. — ajetah papim‿pihah, mennäh ńeľľi poruťťšię̯kkoa̯ da moлodoi̯t pappih, kirjutetah ńimet. — enne vęńťšaл lähtendeä̯ nenämię̯s sei̯zattau̯ moлodoi̯t, kirvehel kię̯rdäü̯ hei̯dü skimńoi̯vei̯‹ťšeŋ‿keл da sanoi̯ лugou̯, ann‿ei̯ ken tijjoл rikkos.

koz‿ollah moлodoi̯d‿veńťšaл, sil‿ai̯goa̯ tuvvah lahjusundugu da mu‹ťšoii̯‿sundugu suл^{u}hai̯zeŋ‿koďih. mūt pridoa̯noi̯t tuvvah jälles svu̯a̯dbuo̯: lehmü, lammas, zirkkaлo, samvu̯a̯ru, magavopošťeľit, stoi̯kku, kirves, kastaŕi, höšťöhaŋgoi̯ne, lehmäŋkeллo, kaksi juo̯doa, kaksi pu̯a̯roa̯ ťšu̯a̯škoa̯, ťšai̯ńię̯kku da zu̯a̯harńiťťšu.

kiriköz‿moлodoi̯t sei̯zatutah keskilaťťię̯л, jaлgupaлtin̯ jaлgoi̯n u̯a̯л; andilahaл on tukad‿levälleh; — venťšat pannah pi̯ä̯h.

veńťšai̯ttui̯ brihaŋ koďih ajetah. olled‿viritetäh ťšuran toi̯zen dorogas, ammutah; annetah ďeŋgoa rahvahaл. — saroa̯л ajetah. mu̯a̯tušku tuлov‿vastah mūŕiturkki pi̯ä̯l, kapaz‿ozroa̯. müö̯däz‿akad‿

ojjendetah sūŕi paĭkku, »ozrupaĭkku», молодолоĭм‿pį̈ä̆l, žeńihäm‿mų̆ąmo külväv‿ozroą paĭkam‿pį̈ä̆l: »eŋ külv‿ozroą, ozoą külvän»; muga i žeńihän tų̆ątto külväį̈ da vähembäĭzed‿rodńat. — sid ozrupaĭkk‿į̈ä̆reh, ozrad‿ruo̯kkoh. sų̆ąjannaĭzed‿leviteläh palt̀inoą da молодоĭd‿astutah palt̀inoą müö̯ perl̀ih.

pertiz‿молодоĭd‿istutahes päć́šį̈iselläl pįęлuksел. mų̆ątušku vię̆į̈ maĭduo̯ da marjoą; enzimäį̈ rŭppävüttäį̈ ńeveskälleh, sit pojjalleh; marjustau̯ć́šaą‿heĭttäį̈ ńeveskäl üskäh. молодоĭd‿juvvah maĭduo̯ da marjoą süvväh, anna roĭh lapsed‿vaлgied‿da ruskię̆t.

sid‿juo̯mah da süö̯mäh. sų̆ąjannaĭzed‿goštitetah müö̯däĭzię̆. kīsselį̈i‿süvves tavatah keĭttäĭ̈ da sūd‿annetah. nuą́ŕižod‿ruvetah kizoąmah.

mu‹ć́šoĭl lähtię̆täh »pį̈ä̆dü лų̆ąd̆imah». müö̯däzakad‿mų̆ątuškas pakitah hivuzrihmat, mennäh toĭzeh perl̀ih. ńel̀likkö pannah, сил"haĭn‿istuh ńel̀liköl mu‹ć́šoĭ̈ üskäs. akat pį̈ä̆dü suvitah, tukat kahтел kasал pleťitäh. harjattuo̯ pelvastu pannah tukkię̆n‿keskeh. kasańńokkaĭzes tukkoą tuo̯huksел ролtetah ühtes žeńihän‿кел, pikoĭ̈ vähäĭ̈ne vaĭ̈ savuo̯ ć́šou̯rahtah, лugię̆tah:

»kuĭ̈ nämät tukat palau̯, muga m a š a palakkah m i š a h, miša mašah;

kuĭ̈ tämä tuli on lämmin, muga maša lämmikkäh mišah, miša mašah».

tukat kį̈ä̆ŕitäh müsül; колme pikkarastu leĭbükańńoĭhuttu da vīzikopeĭkkahine, hobjaĭ̈ne đeŋgaĭ̈ne, pannah müsün ų̆ąл. sit ć́šepťšü pį̈ä̆h, šuлkuĭ̈ne paĭkku ć́šepťšäm‿pį̈ä̆l, toĭ̈ne šuлkuĭ̈ne paĭkk‿uťoĭkse. tuvvah ülen ć́šoma vię̆raz‿briha süd‿andamah mu‹ć́šoĭl (anna roĭh lapset ć́šomembat).

vijjäh mu‹ć́šoĭ̈ toĭzeh perl̀ih stolan tų̆ąkse. stolал om‿pühkin, rugehine leĭbü, obrazu, suo̯лuvakku, torię̆lku. молодоĭt seĭzatutah rinnakkah. a rahvast‿om pertti täų̆zi hos pį̈ä̆löĭ̈ müö̯ kävele. vīnoą jų̆ątah mię̆hil; кел оŋ‿кали käęs, кел päre, кел лošťikko, кел padalõhõ, кел oružu . . . сил"haĭzen tų̆ątto тилоu̯ pį̈ä̆d‿avoąmah; hänel oŋ‿kaksi pīraĭvärl̀inästü käęs. ńīl värl̀inäĭzil häĭ̈ paĭkaą‿lükkeäv‿andilahал, uťoĭn. silkerdu kaĭkin iškię̆täh: ken seĭńih, ken lageh, кеŋ‿калил plakuttav‿orttu, üks‿ambū sūreh ć́šuppuh колme kerdoą, — kirrutah:

»hüveą̈ muťťšoĭ̈»!

sid ženihäm muamo tulou, silmäd ristiü, leivää stolal ottau kädeh (leivämpiäl on obrazu), leibeä müödüpäiväh kolme kerdoa punaldau molodoim piäl mallitun kel, sanou:

»tule terveh, neveskü, neveskäkse; poigu pojjaks endizelleh. hüvię lapsię suamah, tuhanzięn tuojię, sadoii suajię; minuo künelletto, ga i(tšellett om parembi da ristittüizeil külta hüvä».

sit sul'uhaizen tuatto tulou, silmäd ristiü da ruadau kuį muamo. dai vel'li tulou, leibeä punaldau, andau đengoa torielkal:

»tule terveh, vel'li, vel'leks endizelleh; neveskü, neveskäkse, svuatut, svuatukse, svuatat, svuatakse; i(tše tulgoa, minuo laskiet» – sanou da andau vel'lelles südu, vel' andau mu(tšoil südu, mu(tšoi sil küvülleh. muga i miehed ruvetah tervehtämäh toine toizeejälles, leibeä nostellah, annetah đengoa. sul'uhaizel südu, häi mu(tšoilleh, mu(tšoi tervehtäjäl järilleh. dai suajannaizet tervehtetäh, g ei südanneta.

sid müödäizet pannah molodoid muate aittah libo gorniitšah. huondeksel muatuška nouzou, pastau skańtšoa da skańtšutoriełkan kel menöü nostattamah. tuazaz annetah vettü silmię pestä. molodoit silmät pestäh magavustilal, istutah da skańtšoa süväh. sid nostah, šuoritah da perìih tullah mujjel luo.

nügöi müödäized lahjoi jagamah: »skańtšurättšin» muatuškal, suajannaizil rättšinät, illalłizil tervehtäjil pajjat; mi on emändeä, süömizeel luađijoa, jogahizel tšeptšät.

juvvah müödäiziędkel; pannas süvvä. kīsselit ku süväh, toriełkad lükätäh ukseh libo kulakol iškiętäh stolal, murendetah. druškad lämmitetäh külü molodoił külbię. hevod vallastetah, vembelis sivotah druškuspaltinat, bantaizil kukitetah potsat. sit külbehüi molodoid druškiel kel ajelzuttamah müödäznejđizię küleä müö.

sil keskię müödäzmięhed veitäh reił i(tševägeh muatuškoa da buatuškoa külüh. reiz om pošteli, veittävät sem piäl istutah. külüs pannah muatuškal sovis piäli(tši rättšin, tšeptšü, polvil sukat. buatuškal paidu. ei külbiętä. sid veitäh heidü järilles saroal. muatušku tulou perìih, paśśibuo ladđo(au da pläššiü punoh mužikkoin kel.

tullah molodoid da druškat kođih. skamńu tuvvah keskilattięl, skamńal pięlus. müödäizet hüpitetäh skamńal muatuškoa da

bu̯a̯ťuškoa̯. sit kai̯kkie̯ hüpitetäh mi vai̯ müö̯däst‿on, kirrutah: urā˙, urā˙, urā˙ . . . kohti kidoa̯ da üläh hüpitetäh.

sit svu̯a̯dbo лopeh.

tossu pi̯ä̯n moлodoлoi̯ tüö̯täh — magoa̯maz‿nostui̯ — ezmäi̯ vettü kandamah. veľľi ľibo mü briha hüppe‹äü̯ pihaл vastah, ku̯a̯dau̯ korvoi̯n; sit »korvoi̯ŋku̯a̯ndupai̯kku» annetah paлkakse ku̯a̯dajaл; üzi korvoi̯ tuvvah. — sid mu̯a̯tušku panou̯ ńeveskän tai̯ginoa̯ vu̯a̯ľimah, tai̯ginaa̯‿vu̯a̯ľihui̯ ai̯ttah jau̯huo̯ sïttoa̯mah (anna bohatemb‿el‿ai̯gu roih). sid villoa̯ kezreä̯mäh (anna villakaz‿ai̯gu roi̯h). — kūzi ńedälie̯ mu‹ťšoi̯l pidäü̯ jaлgah kumardoa̯kseh mu̯a̯tuškaл illal i huo̯ndeksel.

sit pidäü̯ kodoi̯lah kävvä »püö̯rittüi̯zil» moлodoлoi̯l. kodoi̯laz‿üö̯ mu̯a̯tah. tossu pi̯ä̯n suл^{u}hai̯zee̯‿vanhembat tullah ottamah; annetah mu̯a̯tuškaл »püö̯ritüzräťťšin», bu̯a̯ťuškaл »püö̯ritüspai̯du».

ezmäi̯zennü pühänpi̯ä̯n tullah mu‹ťšoi̯m‿mu̯a̯mo da tu̯a̯tto »päťťšie̯ murendamah» gošťih. pidäü̯ hüviŋ‿gošťittoa̯ anoppie̯ da appie̯, ei̯ga »murendetah päťťšie̯» lähtie̯s.

dai̯ ruvetah mu‹ťšoi̯ da suл^{u}hai̯n‿elämäh.

d. Korsa.

12.

Tietäjä.

oľi pagostaл kara kužmu. häi̯n tie̯zi žīvatan, meťťšäh kunne jouduj; tie̯zi joga sia̯n, vai̯ ku midä lie̯nnou̯ küzüttü; i omaŋ‿kuo̯lendan tie̯zi. sanoi̯: »minä kuo̯len ne‹ťšil vuvveл, ne‹ťšil päi̯väl, ne‹ťšil tšo̯a̯suл». — koz‿ai̯gu täü̯düi̯, rahvas sanottih: »läkkeä̯ nügōi̯ kara kužmaŋ‿kuo̯lendaл». mendis‿sinne hei̯le rahvaz‿omaŋ‿külän, küzüttih: »jogo, kužmu, kuo̯let»? — »kuo̯len, terväh kuo̯len nügöi̯! ka‹ťšo to̯a̯z‿ollah jo tüvel minun ottajat . . .; ka‹ťšo, ka‹ťšo nügöi̯ jo ollah pedŕim‿pihaл to̯a̯s . . .; ka‹ťšo jo ollah pordahiл, alahai̯ziл pordahiл me̯ä̯n . . .; ka‹ťšo jo perttih tuлdih . . .» — käi̯d‿ristas‿südäi̯, lau̯‹ťšaл vie̯ŕi sellälleh; sïd oľi kuo̯ллuh jo. — (ďe̯ä̯ďō saneľi tämän, to̯a̯taa̯‿veľľi; müd‿oľi hänel jo sanottu.)

13.

»orākuл».

anuksen tūkseę̆ jašа sanoį̆ minuл: »osta neʻtše hńīgu orākuл; se unen arboʻaų̆; i sinuл pidänōų̆ midä naį̆ndoą̆, kudaį̆ on ozavu vastineh, kudaį̆ on ozatoį̆, daį̆ sen sanoų̆; pidäv‿ottoą̆ sidä kudamoą̆ käskōų̆ hńīg‿ottoą̆». daį̆ ostin, kolme rubloą̆ annoį̆n orā-
5 *kulas. — hńīgaz‿oli püǫ̆rōį̆t, joga listaz‿ńelli, da nōmerad‿ümbäri püǫ̆rölöį̆s; sid vaha kirvotettih: kudamaл meńi nōmeraл, sit sidä nōmeroą̆ müǫ̆ eʻtšittih лugiętavu kohtu. — sid minä opitteliį̆ hńīgoą̆ müǫ̆ roą̆ta. daį̆ küläs taлuteltih kaį̆kes, listat kaį̆ ribuлoį̆l suą̆tettis‿ sidä šeлondoą̆. uńi ku nähtih, sid vaha kirvotettih . . .; daį̆ opittih*
10 *torguh lähtięs, müvittäų̆go torguh lähtendü nügōį̆.*

kudaman‿käski orākuл, seǫ̆‿häį̆n otti illoį̆ne seńa. uńis ku nägi, orākulas kaʻtšoį̆, kuį̆ se uńi menöų̆. se on ozavu ristikanzu. hńīgu sanoį̆. sit häį̆n otti hńīgaą̆‿vastah muʻtšoį̆n, keų̆hän ńeį̆dizem‿ maлoį̆n akimas. a nügōį̆ on iʻtše koлmekse vuǫ̆ttu türmäs, a
15 *naį̆ne lapsieǫ̆‿ken koį̆s. — sithäį̆ minä usk‿eǫ̆‿sidä hńīgoą̆ ńi midä; se on hńīgan ozutandu puhtas tühjü, da vię̆ koлmiŋkerdaį̆ne tühjü. kolme rubloą̆ hoł vedeh i lükännüzin, ga ehki häppeę̆ i pastanus. daį̆ sanoį̆n: »ottakkoą̆ da vięgeę̆ vaį̆ lemmoį̆l ęäreh».*

c. Lumpila.

14.

pappı kazàkkŏą̆ etʻtšių̆.[1]

pappı lähtŏų̆ kazàkkŏą̆ etʻtšimàʰ. muʻtšòⁱ kięлdàų̆ lähtięz: »eį̆
20 *pię̆ homa-nimèllistᵘ kazàkkŏą̆ tuββa, kus taht‿eʻtši muį̆du tuǫ̆»! — tulòų̆ muzikkᵘ vastàʰ. »rubię̆ kazakàksᴵ»! — »kazakàksⁱ rubię̆n — kazakùstilŏą̆ eʻtšiǫ̆n.» »mi on ńimi?» — »homa». — »eį̆ akkᵘ kutʻtšunuh‿homa-ńimèllistᵘ, kazakàksᴵ». — iętlèʰ pidàų̆ mennä. lähtŏų̆, papp‿iętlèʰ, ajàų̆, ajàų̆. — homa opadi ńeʻlluǫ̆*
25 *tšuraʻtši hänèл vastàʰ. — »kunne menèɒ»? — »kazàkkŏą̆ etʻtši-*

---

[1] Tämä ja seuraava tarina on otettu myös fonografiin. Lieriöt säilytetään Helsingin yliopiston murteentutkimuslaitoksen arkistossa.

mä̀ʰ, kunne sinä menèᴅ»? — »kazakùsťilŏą̆ eťťšĭmä̀ʰ, ota minū kazakàksᴵ»! — »mi on ńimi?» — homa!» — ei̯ akkᵘ kuťťšunùh homa-nimèllìstᵁ kazàkkŏą̆». — »męą̈m‿mo̯ą̯l‿oŋ kàĭ̯ homàᴅ»! — opaďi ięllèʰ ajamàʰ lähtŏ̀ŭ̯ pappɪ hiľľàʰ. a homa ńeľľuo̯ ďärillèʰ ťšura‹ťšɪ hänèz, opaďi papìʌ vastàʰ: »kunne menèt svo̯ą̯ttᵘ dorogŏą̆ müō̯ᴅ»? — »tervèʰ, kunne menèᴅ»? — »kazàkkŏą̆ eťťšĭmä̀ʰ»! — »ota minū kazăkàksᴵ»! — »mi on ńimi»? — »homa»! — »ei̯ akkᵁ kuťťšunùh‿homŏą̆», sanòŭ̯, »kazăkàksᴵ, homa-ńimèllìstᵁ». — »męą̈n̯ mo̯ą̯l‿oŋ kàĭ̯ homàᴅ». — »oŋ‿ga, läkkᴬ»! — ottàŭ̯ homàŋ kazăkàksᴵ.

koďìʰ mennä̀ʰ. akkᵘ ťšakkŏą̆màʰ rubĭèŭ̯. »miksᴱ toi̯d homa-ńimèllizèn̯? en̯hä̀ĭ̯ minä kuťťšŭnùh», sanòŭ̯, »homa-nimèllìstᵘ kazakàksᴱ». a homa vastŏàŭ̯: »męą̈m̯ mo̯ą̯l‿oŋ kàĭ̯ homàᴅ». pappɪ sanòŭ̯: »koʌmᵉ kazàkkŏą̆ tuľi vastàʰ, kàĭ̯ on homàᴅ!» (— a üksɪ homa se kävelᵗ.)

ollàh hüō̯. šlūžiu̯ vuß̯ß̯èm̯ · päi̯vä̀ᴅ. a homal‿on̯ siʌ mu‹ťšòi̯ ülèn̯ hüvä. a homa on mię̯z meťťšŭnię̯kkᵘ, oružàʌ ambū. — netä̀z ollàʰ, pappɪ lähtŏ̀ŭ̯, rubię̯ŭ̯, kazakàn̯ luo̯ksᴱ, homàn̯ luo̯ menŏ̀ŭ̯, homam̯ muťťšoi̯h‿harjavui̯ pappɪ. — akku kuťťšū: »tuo̯» sanòŭ̯, »ku voi̯du tuo̯nnèd ďjuß̯ß̯àn nī voi̯d minùn̯ luo̯ tulla», sanòŭ̯. pappɪ ottàŭ̯ da voi̯dŭ ďjuß̯ß̯àm̯ panòŭ̯. menŏ̀ŭ̯ pappĭ homàn̯ perĭtìʰ da homa on̯ me‹ťšä̀z. kaťťšòŭ̯: »ka ďię̯kkòn astū voi̯ďjuß̯ß̯àŋ keʌ ďʲällèz. pappɪ sanòŭ̯: »kunnebᵒ minä menèn̯»? a homan akku sanòŭ̯: »nügŏ̀i̯ kunnebᵒ pei̯tŭᴅ, mene pä‹ťšìʌ»! — pä‹ťšìʌ i karàhtàŭ̯ puo̯ľĭsoviz. — ďię̯kkòn tulòŭ̯ perĭtìʰ da opaďi homàn akàʌ̯ vòi̯du ďjuß̯ß̯àn tuŏ̯ŭ̯: »voi̯duᵈjuß̯ß̯àn toi̯n», sanòŭ̯, »sinùllez». kaťťšòŭ̯ kodvàĭ̯zèn̯, voi̯t‿k‿andòĭ̯, ka ďię̯kkàĭ̯nᵉ tulòŭ̯, astū się opaďⁱ. »kunnebᵒ minä menèn ka ďię̯kkàĭ̯nᵉ tulòŭ̯?» — »mene pä̆‹ťšìʌ, mene, on ga pappɪ pä‹ťšìʌ»! — ďjo kahtèĭ̯ ollàʰ pä‹ťšìʌ. — ďię̯kkai̯nᵉ tulòŭ̯, voi̯du opaďi ďjuß̯ß̯àn tuŏ̯ŭ̯. a homàn akàʌ sobiu̯, välttä̀ŭ̯: koʌme ďjuo̯dŏą̆ voi̯du pūttū. — ďię̯kkàĭ̯nᵉ kūlòŭ̯: huo̯nùksìz lomàhtìʰ. »kunnebᵒ minä menèn»? — »mene pä‹ťšìʌ, oŋga pappɪ pä‹ťšìʌ, ďię̯kkòn pä‹ťšìʌ».

karàhtàʰ ukkòʰ perĭtìʰ. ukkòʰ ku tulòŭ̯ perĭtìʰ, oružàn ďjerniŭ̯: »me‹ťšä̀s», sanòŭ̯, »ei̯ oružᵘ viritä̀nnŭʰ», sanòŭ̯, »pidä̀ŭ̯ oppię̯ nügŏ̀ĭ̯», sanòŭ̯, »pä‹ťšìʌ ambuo̯». — pappɪ ku hüppeä̆ŭ̯: »oi̯ kukkɪ omahàĭ̯zèn», sanòŭ̯, »elä ammu» sanòŭ̯ — alàʰ nüᴅ, ďię̯kkòn ďjällèz, pihŏą̆ müö, ďię̯kkàĭ̯nᵉ ďjäʌgĭmä̀ĭ̯zèks, koʌmèĭ̯ — a külä hüpä̀ttìʰ, ďjällèspä̀ĭ̯: »papid‿uravùttìʰ, papid‿uravùttìʰ». — alletàʰ matkatʌ ďjällèkkä̀ʰ. — mūdu ńi midä ei̯.

15.

s o̯ a̯ r n^{u}.

oľi enne ukkŏ d‿akk^{U} *da poi̯gàĭ̯n*^{e} *vajà*^{i} *kakstost*^{u} *vuo̯din*^{e}, *žīvàttoa̯ kukò*^{i} *üks*^{I}. *hüö̯ ollà*^{h} *eletä̀*^{h} *keü̯hä̀st*^{I}. *tuľi ai̯gu hei̯l, elòd loppì*^{h}, *ei̯ so̯a̯ elĕä̯̆ koi̯‹z‿enä̀mb*^{i}. *brihàťťšùĭ̯n*^{e} *sanòŭ̯: »minùл pidä̀ü̯ lähťie̯ pe̯ä̯n‿elò*^{h}, *burlăkàks*^{I}*». brihàťťšùĭ̯n*^{e} *blahòzlovità*^{h}, *tüö̯tä̀*^{h}, *lähtö̀ü̯̆. — e̯n̯zĭmä̀ĭ̯zèл sta̯n̯zie̯л starìkkàĭ̯n*^{e} *li‹az mago‹au̯. »nostA poi̯gan*^{i} *e̯ä̯r minū, lai̯m̯ minä sinùл hüvütt*^{Ü}*», sanòŭ̯. brihàťťšùĭ̯n*^{e} *ie̯llè*^{h} *astū. — sit toi̯zèŋ keřràn̯ sanòŭ̯: »g‿ed nostA minū, hos savàkk*^{o} *kädè*^{h} *anna, lie̯ňnèm̯ minä sinùл hüvütt*^{Ü} *lo̯a̯ďĭmà*^{h}*», sanòŭ̯. brihàťťšùĭ̯n*^{e} *menö̀ü̯̆, savakòn andàŭ̯ kädè*^{h}. *sid nostàŭ̯ starĭkàn̯. starìkk*^{U} *nou̯zòŭ̯, sanòŭ̯: »ka‹ťšo minä annàn̯ sinùл kivüö̯n, mene vai̯ koďì*^{h}, *midä pidä̀ü̯ sinùл süß̯ß̯ä juß̯ß̯a, trie̯bui̯‹ťše, sidä nou̯zòŭ̯ süß̯ß̯ä». — brihàťťšùĭ̯n*^{e} *kodì*^{h} *tulòŭ̯, mo̯a̯màllè*^{h} *sanòŭ̯: »ka‹ťšo minä moi̯zèŋ kivüö̯n toi̯n, midä trie̯bui̯lemmo, sidä nou̯zòŭ̯ süß̯ß̯ä, ka‹ťšo mei̯л küľľäл̯ süß̯ß̯ä roi̯*^{h}*». mo̯a̯mà*^{h} *vasto‹au̯: »mi poi̯gańi roi̯h kivüö̯л, kivüö̯лgö süömine tulòŭ̯»? poi̯gàĭ̯nĕ sanòŭ̯: »mo̯a̯mo», sanòŭ̯, »oppìkkàmm*^{o}*!» — opità*^{h}, *ku‹ťšutà*^{h} *sì*^{h} *süö̯mìst*^{ü}, *e̯n̯zĭmä̀ĭ̯ prostòi̯d*^{u} *süö̯mìst*^{Ü}, *punàлdetà*^{h} *vai̯ kivütt*^{Ü}: *ďo om̯ vaлmìz. — sid‿eletä̀h hüö̯ kodv‿ai̯gŏä̯, vuo̯z*^{i} *toi̯n*^{e} *ai̯gŏä̯ eletä̀*^{h}, *käß̯ß̯ä ńi kunne ei̯. — so̯a̯rìm̯ poi̯gŭ tiďďùstàŭ̯: »miл hüö̯ eletä̀*^{h}, *käß̯ß̯ä ńi kunne ei̯, vast‿oлdì*^{h} *keü̯hä̀D, nügöi̯ süß̯ß̯ä̀*^{h}, *juß̯ß̯à*^{h} *küľľä̀л, käß̯ß̯ä ńi kunne ei̯?» — sit to̯a̯ttà*^{h} *briha‹ťšùл kuo̯lòŭ̯. sit karavūlà*^{h} *üö̯n̯ sei̯zojàt ku mennä̀*^{h}, *midä punàлdàŭ̯ mo̯a̯mà*^{h} *kivüö̯л, sidä nou̯zòŭ̯ süß̯ß̯ạ̈ juß̯ß̯a küľľä̀л sei̯zojìл. — starìkkŏä̯ ku mo̯a̯h panemà*^{h} *lähtie̯tä̀*^{h}, *hai̯n‿on̯ so̯a̯rìm‿pojjàл, sto kivüö̯л süö̯ttä̀ü̯̆ perèht*^{Ü}. *kuz‿ottı neŋgomàn̯ brujàn̯ häi̯? sid menö̀ü̯̆ käskŭlä̀ĭ̯n*^{e} *mo̯·a̯hpanènd‿a·i̯gà*^{h}, *kivüö̯n̯ sem̯ pūtùttàŭ̯, ottàŭ̯. — kukò*^{i} *kaťťšòŭ̯ sto ottàŭ̯ soa̯rìn̯ käskŭlä̀ĭ̯n*^{e}. *häi̯ ei̯ vi·rk̆ka ńi mi·dä kukò*^{i}.

koďì^{h} *tullà*^{h} *mo̯a̯hpani*^{j}*ai̯zìл, ruvetà*^{h} *eťťšĭmä̀*^{h}, *ei̯ tie̯tÄ süß̯ß̯ä ńi midä, ei̯go tie̯tÄ ken‿ottı. päi̯vü toi̯ne ai̯gŏä̯ ollà*^{h}, *süß̯ß̯ä ńi mid‿ei̯ tie̯tÄ. brihàťťšùĭ̯n*^{e} *sanòŭ̯: »lähtèm̯ minä», sanòŭ̯, »eťťšĭmä̀*^{h}, *blahòzlovìkkŏä̯»! kukò*^{i} *sanòŭ̯: »ei̯ sinùz ńi midä roďei̯*^{h}, *v*^{u}*ota minä lähtèn̯». mo̯a̯mà*^{h} *sanòŭ̯: »anna», sanòŭ̯, »menö̀ü̯̆ kukò*^{i}*!» — kukò*^{i} *menö̀ü̯̆ palàm̯ matkŏä̯. tulòŭ̯ hukk*^{u} *vastà*^{h}, *hukàn i süö̯̆ü̯̆, i‹ťš‿ie̯llè*^{h}; *tulòŭ̯ lambi vastà*^{h}: *lammìn i juö̯̆ŭ̯, i‹ťš‿ie̯llè*^{h} *opaď*^{i}; *tulòŭ̯ kondii̯ vastà*^{h}: *kondie̯n i süö̯̆ü̯̆, i‹ťš‿iellè*^{h}.

*lendâ̆ŭ soarim poijjan truvâm pæ̆h: »ivân sarò̆ŭviĺš, anna ukoᵹn‿akàn kiv æ̆rèʰ, ńⁱe būd̆ed hüvæ̆»! soarim poigu sanò̆ŭ kuxàrkoiʌ: »menggæ̆», sanò̆ŭ, »pangŏ̆ŭ lehmiæ̆n keskèʰ, anna», sanò̆ŭ, »polletellàʰ!» — huondèksèʌ käskò̆ĭ: »lükàkkĭæ̆ pihàʌ, đo on töllònnŭʰ siæ!» käskŭlägineˢ uksèn‿g avoᵹau: hukkʊ pihàʌ kukòⁱ pihàʌ, lehmàt kaį tappanùʰ sinne, kedä süönnùʰ, kedä tappanùⁿ, đeđīnöįd hengiz‿eį ollùʰ. perĭtiʰ tulò̆ŭ käskŭlâĭnᵉ; soarim poigŭ küzū: »jogo lükkäįt kukoim pihàʌ?» käskûlâĭnᵉ vastoau: »hüvä oĺi lükätä, vereæ̆n ku avaįn, hukkŭ pihàʌ da‿i kukòⁱ pihàʌ. žīvatàt kaį tappanùʰ, kedä süönnùʰ, kedä tappanùʰ, đeđīnöįd hengiz‿eį ollùʰ.»

uvvèssàʰ lendâ̆ŭ soarim poijjan truvâm peæ̆h, sanò̆ŭ: »ivàn sarò̆ŭviĺš, anna ukoᵹn‿akàn kiv‿æ̆rèʰ, ńⁱe būd̆ed hüvæ̆!» — »mengæ̆», sanò̆ŭ käskülâĭzisʌ, »lämmitäkkæ̆ külü ülèn räkèks, sinne kukòⁱ pannàʰ, anna palàŭ!» külü lämmĭtetâʰ, ülèn räkèks lämmĭtetâʰ, kaį loukkoloiʌ palàŭ. kukòⁱ sinne pannàʰ. kukòⁱ ku kaĺšòŭ: loukkòst‿on siæ, on ülèn räkk olla, lähtiæ voibi loukòz. lammin lükkeæ̆ĭ, külü sammū, kukòⁱ æ̆r pagĭᵹèŭ. — huondèksèʌ ivàn sarò̆ŭviĺš käskülâĭzèd nostàttàŭ, sanò̆ŭ: »mengæ̆, lükàkk‿æ̆rèʰ, nügòⁱ on palànnùʰ!» — mennâʰ: ńi kedä siæ. käskŭlâĭnᵉ tulò̆ŭ, sanò̆ŭ: »külü loukkoloiʌ palànnùʰ. kukkoidu ńi kedä siæ.

lendâ̆ŭ soarim poijjan truvâm pæ̆h, sanò̆ŭ: »anna ukoᵹn‿akàn kiv æ̆rèʰ, ńⁱe būd̆ed hüvæ̆»! — ivàn sarò̆ŭviĺš käskülâĭzisʌ sanò̆ŭ: »mengæ̆, tavàkkŏ̆ŭ, pangŏ̆ŭ ubehiæ̆n keskèʰ, anna pollĕtellàʰ!» toįzèt tavatàʰ, ubehiæ̆n keskèʰ vidd̆âʰ, sinne salvătàʰ. — huondèksèʌ sanò̆ŭ: »mengæ̆, lükàkkæ̆ æ̆rèʰ, nügòⁱ on», sanò̆ŭ, »pollĕtèʌdᵘ, töllönnùʰ on», sanò̆ŭ. käskŭlâĭzèt ku mennâ, uks avatàʰ: kondiį pihàʌ hüppeæ̆ĭ i kukòⁱ pihàʌ. — perĭtiʰ ku tulò̆ŭ käskŭlâĭnᵉ, ivàn sarouviĺš küzū: »đogo lükkäįd»? käskŭlâĭnᵉ vastoæ̆ŭ: »kuį lükkäįd, uksèn ku avaįn, kondiį pihàʌ da kukòⁱ pihàʌ, hevòd on kaį taskaįnnùʰ, kedägi süönnüʰ kedägi tappanùʰ.»

lendâ̆ĭ soarim poijjan truvâm pæ̆h: »ivàn sarò̆ŭviĺš: ukòᵹn‿akàn kiv‿æ̆rèʰ, ńⁱe būd̆et tolĭkkū.» — »nügòⁱ», sanò̆ŭ, »dostaįn kerràn lendi», sanò̆ŭ, »truvâm pæ̆ʰ. mengæ̆», sanò̆ŭ, »tuogŏ̆ŭ perĭtiʰ, keįttâkkæ̆!» perĭtiʰ tuββàʰ, hõühèndetâʰ, korvèndetàʰ, pæ̆ leįkatàʰ, keįtetâʰ kattilàz. »nügòⁱ», sanò̆ŭ, »enâmb‿eį laula.» — soarim poigu süŏ̆ŭ. vaᵹšàz laulàŭ karahùttàŭ: »ivàn sarò̆ŭviĺš», sanò̆ŭ, »uββèngo loukòn laįn vaį vahnàz loukòz lähtèn?» »älä kukkɪ kukòⁱ lähtᴇ uββèz loukòz, lähtᴇ vahnâz loukoz, ota mi tahto đengŏ̆ŭ, vaį

lähtᴇ vahnàz lou̯kòz, kivüö̯t kai̯ annàn ďärìllèʰ. — peä̯stȁŭ̯ kukoi̯n. ďeŋgŏä̯ andàŭ̯ »ota mi tahto», i kivüö̯n andàŭ̯. kukòⁱ алgàŭ̯ mennä kodìʰ. — sid‿alletàʰ elĕä̯̆ endĭzellèʰ koi̯z.

sanojàл annĕtàʰ vīnŏä̯ pohjàttomàл stokanàл, a külijàл kirjùttajaл annĕtàʰ blinàĭ̯nᵉ ülèᵐ magèĭ̯, ťšoma kaťťšuo̯, kädèʰ ku ottàŭ̯, toi̯zèʰ kädèʰ ku rubi(ę̀ŭ̯ panĕmàʰ, lattię̯л kirbu(òŭ̯, koi̯r‿raškàᴅ ńälgähizèd se‿i fattiu̯. sid ei̯ pütu ottajàл, koi̯ràл püttü.

f. Säämäjärvi.

16.

ïvan ďüžin.

lesk(ak̀an poi̯gię̯ kolmę. ühtę̯л on ïvan ńimi, toi̯zę̀л on on ďŕei̯ ńimi, kolmàndę̀л on feďȧ. sïd ruvetàh̆ kuлdmägë kandamàh̆. s[ït] soa̯ŕi sanòu̯: »ken nämȁt kuлdumäi̯n hävittäi̯s kandajàt, tüttären andazin mu(ťšoi̯ksę.» sìd leśkakkᴜ lähtȍu̯ külȁh pak̀iťťšemàh̆: »mei̯ȁn poi̯(àd nämȁd kuлdumäi̯n kandajàd hävitettȁs.» sìd hüö̯ lähtĭę̆tȁh, ajetàh kolmę vuo̯ttᴜ. sïd hüö̯ mennȁh̆ mökkĭzèh̆, mennȁh kolme mahu tahnùs, otetàh üks iškię̯tȁh. ïvan ďüžin lähtȍu̯ ajàŭ̯ siллan‿oà̯л. sìd tuлòu̯ kolmepeä̯hinę zvię̯ŕi, kolmèл virstàл tuлòu̯ tuľikübeǹęd, ajoi̯ siллàл kaлahutti kolmep[eä̯hinę] zvię̯ŕi. sïd i. ď[1] viheldi, kolmèл virstàл moa̯ haлgei̯. sïd [kolmepeä̯hizen][2] zvię̯ŕìn hebo meni ролvui̯лlę̀h̆. sìd sanòu̯: »en minä mui̯du varoa̯ kui̯ i. ď-oa̯.[1] sen лülоi̯ ei̯ ťšorttu tänne kandanùh̆». i. ď. ottàu̯ siллàл hüppeä̆u̯, siллàл: »etko smię̯ttinüh̆ minun лülоi̯ teä̯? kunnebo lähtę̯mmö väg(ı)löi̯ oppim̆màh̆?» vägılöi̯ oppimàh lähtę̯mmö raù̯dmägèh. ottàu̯ i. ď. kaksküm̆mènvïspüdahizę̀n paḷḷàn kädëʰ. sïd‿ottàu̯ zmija [kaksküm̆mènvïspüdahizę̀n][3] paḷḷàn kädëʰ. üks sanou̯ i. ď. zmiaл: »iške sinä». zmija лaskèttàŭ̯ i. ď-àл: »iške sinä». ottau̯ i. ď., iškȍu̯ zmijoa̯. zmija uppū ролves sàh̆ rau̯dumägë(ʰ). zmija kui̯ nou̯zòŭ̯, iškȍŭ̯ i. ď-oa̯. i. ď. kui̯ nou̯zòu̯, iškö̆ŭ̯ zmijoa̯ toizèn kerran. uppū

---

[1] *i. ď. = ïvan ďūžin; i.ď-oa̯ = ivan ďūžinoa̯.*

[2] lyhennetty: *3-p:n.*

[3] lyhennetty: 25.

tŭrìssȁh. zmija nou̯zòu̯ se eä̯re. iškôu i. ď-oą. i. ď. uppū ролvèssàh. sìd i. ď. kuį nou̯zòŭ̯ iškȍu̯ zmijoą, uppū ńabàssàh, колme peä̯dʊ ottàŭ̯ da leįkkoau̯ hänẹ̀л peä̯d zmijàл. kiẹlèt panòu̯ kormańī(ʰ). ottàu̯, hevòn tappàŭ̯. nou̯zòŭ̯ omàл hevòл seľgā̆, ajà[illegible] mōkkĭzēʰ. toįzį̀л veļļìл sanòu̯: »oŋgo maho keįtèttü»? toįzęd sanòu̯: »keįtetùd on.» ottàu̯ häi, mahon sŭ̯ōᵘ kerdahèz. häį rubieŭ̯ moą‹tè. kaį katòksęs лavvat lekkū, kuį magŏàŭ̯. häį ku huo̯ndẹ̀ksẹ̀л nou̯zòŭ̯, ťšoąjùn ďuo̯. »nügōį minä lähtèn toroąmâ», veļļilōį̀л sanòŭ̯. »tänäpäįvȁn minä kuį елòȟ peä̯ssèn, elän kaksı päįveä̯.» häį menôŭ̯ siллàn‿oąл ajàŭ̯. kuvvèл virstàл ďürineh kūлuu̯; tuľikibenẹ̀d kuvvęл virstàл tuлòu̯. ajoį siллàл kuu̯śpeä̯hine zmija. viheldi i. ď.: kuvvẹ̀л virstàл moą haлgeį. zmijàn hebo ролvįллẹ̀ȟ pakkū. »kaįkkī pū̆n pīskuлoį varoąd. minä en varoą täл moą-i·лmaл ńi kedä, ühtü kuį i. ď-oą, sen лūлoį ťšortu eį tänne tuo̯ňnuh». i. ď. ottàu̯, siллàn peä̯л hüppeäu̯. hüō̯ otetah tervehüs лaį‹àȟ zdoroŭ̯ kaheįs. »kunnebo lähtèmmö vägᴵlōi oppĭmàh?» »rau̯dumägē lähtemmö vägᴵlōi oppĭmàh». mennȁȟ i üks ottàŭ̯, i. ď.; vīsküm̆mènpūdahizẹ̀n paļļàn kädēʰ i zmija ottàu̯ vīsküm̆mènpūdahizẹ̀n paļļàn kädē. i. ď. sanòŭ̯: »iške sinä!» i zm[ija] sanòŭ̯: »iške sinä, minä en iške.» ottàŭ̯ i. ď. iškö̯ù zmijoą: ролvèssàh uppū. ottàu̯ zm[ija], nou̯zòŭ, i. ď-oą iškȍv pägèssȁh uppū. i. ď. ottàu̯ zmijoą iškȍv toįzęn kerràn. zm[ija] uppū türìssȁh. zm[ija] nou̯zoŭ̯ i. ď-oą iškȍv: ролvèssàh uppū. i. ď. sanòv: »annă vijjèks minuttoą srokkoą nosta». zm[ija] andoį vijjèks minuttoą śrokkoą. i. ď. nou̯zi iški zmijoą, uppoį ńabàssàh. häį otti, kūś peä̯d leįkkaį, kiẹlet pańi kormańiȟ. häį otti da zm[ija]n hevòn tapoį. ajoį mȍkìл. »oŋgo süō̯mine», veļļilōį̀l sanoį, »keįtèttʊ?» hüō̯ sanottih: »keįtett‿on maho». otti da i. ď. mahòn söį. häį rubeį moąte. m[oąte] r[ubeį]. лavvàt kaȉòksęz rämizi, kuį uinoį. häį üō̯n magaį rau̯hàs. huo̯ndęksèл nou̯zi ťšoąjùn ďoį. veļļilōį̀l sanoį: »minä täniл-dan gen tuлле, pominoįgoą». häį ajoį siллan‿oąл(ẹ). ühèksȁn virstoą kūлuį ďuŕineh. ühèksȁл virstàл tuľikübenèt tuлdī.[1] häį viheldi šńäu̯gaį, üheksȁл virstàл moą haлgeį. z[mijan] hebo ролviллẹ̀h pakuį. »kaįkkiẹ», sanoį, »püü̯n pīskuлoį varoąd, minä muįd en varoą kuį i. ď-oą täл moą-i·лmàл». sīd häį sanoį: »sen лūлoį eį tänne kandanu ťšortʊ». i. ď. hüppeä̯ŭ siллàn peä̯л. tervehüs лai‹ā hüō̯, zdorov‿kai̯hès. hüō̯ sanotaȟ: »kunnebo lähtèmmō vägᴵlōį oppĭmàh»? rau̯d-

[1] Ojansuun korjaama ylläolevaan asuun, aikaisemmin: *tuлdìh*.

mägē lähtemmö väg^{I}lõi̯ oppimàh̆.» hüö̯ mennȁh sei̯t́śkümmèpüdahizèd paḷḷàt kädèh̆ otetàh. i. đ. sanov zmijàл: »iške s[inä]!» zmija sanòu̯: »en minä iške, i[ške] s[inä]»! ottàu̯ i. đ., iškȍu̯ zmijoa̯. zm[ija] uppü ролvèssàh̆. zm[ija] n[ouzòŭ], i. đ-oa̯ iškȍv̆. i. đ. uppü ролvèssàh. i. đ. sanòu̯: »anna kahtẹ̀ks minùttoa̯ srokkoa̯ (nosta)». zm[ija] andàu̯ k[ahtẹ̀ks] m[inùttoa̯] srokkoa̯. i. đ. ku nou̯zòv̆, iškȍv̆ zmijoa̯, uppü türìssäh̆. zmija nouzòv sie̯. i. đ-oa̯ iškȍv̆. häi̯ uppü türìssȁh̆. »anna», sanòv, »puo̯лèks t́śoa̯šsùks srokkoa̯ nosta». andoi̯ puòлeks t́śoa̯ssùks sr[okkoa̯] zmija, otti, nou̯zi i. đ., iški zmijoa̯, zm[ija] uppoi̯ ńabàssàh. häi̯ otti kaheksa peä̯dü lei̯kkai̯, üheksät ei̯ voi̯ňnù. sanoi̯: »ka(t́śo, đie̯dàs kođi tuлẹ̀s»! häi̯ ka(t́śàhti sinnepäi̯, i. đ. otti, ühèksȁndèn peä̯n lei̯kkai̯. kie̯lèt pańi kormańī. tuľi veḷḷilõi̯llüö̯. häi̯ sanoi̯: »oŋgo midä kei̯tettū»? toi̯zèt sanottih: »maho on». häi̯ otti, da mahòn sõi̯. hüö̯ lähtĭẹ̆ttih matkah kođih pai̯. hüö̯ unohtettih mö(k̀in лagē per(t́śàntkàd. »müö̯ kui̯ soa̯riллuo̯ menem̆m̆ö, midä müö̯ sanòmmo». pidȁv lähtie̯ đärilleh tuo̯mä. sìd lähtȍv i. đ. đärilleh tuo̯mā. toi̯zi̯л veḷḷilõi̯l sanòv̆: »vuo̯ttakkoa̯ tȁs». lähtȍv häi̯ tuo̯mah̆, menȍv, koлme mökìs nai̯zī on. »netuo̯ mie̯s mejjȁn mie̯hèt tapoi̯». häi̯ otti da kažìks müttīh̆, häi̯ meńi mökkìh̆. häi̯ ńau̯gü. a(k̀àt sanottih: »netuo̯ kaži pidȁv̆ tappoa̯». hüö̯ menđìh̆ gorńit́t́śä. kaži se otti da varràsti per(t́śàntkàd лai̯s. häi̯ ikkunoa̯л kündeлou̯. k[ündeлou̯], üksi akku sanòu̯: »minä lähtèn koлmèn virstàn peä̯h nou̯zijàksę kai̯voksę. sih ku ajetàh hüö̯, ruvetàh vettü đuo̯màh, sīd minä hei̯dü süö̯n». sìt toi̯ne akku sanòv: »minä lähtèn kuvvèn virstàn peä̯h̆ puxovoi̯kse perinõi̯kse. hei̯л roi̯tèh uńi, hüö̯ vie̯r(t̀äh moa̯te. sīd minä hei̯dü süö̯n». koлmàs sanoi̯: »minä lähtèn ühèksȁn virstàn peä̯h. iлman da iлmàn randä suu̯n avoa̯n, sīd minùn süh ajetä, sīd minä süö̯n». kaži kündęli. sīd meńi häi̯ ajoi̯ veḷḷilõi̯llüö̯. tuli nou̯zii̯ kai̯vo vastä. häi̯ sanoi̯ veḷḷilöi̯l: »älgeä̯ đuo̯goa̯ vettü. vuo̯ta minä đuo̯n ennepȁi̯». häi̯ kui̯ meńi đuo̯mä, häi̯ hamaroi̯t́t́śi kai̯kèn kai̯vòn. sīd häi̯ lähti ie̯llèh ajamä. ajoi̯ kuvvèn virstàn peä̯h. nügōi̯ tuľi puxoi̯d perinȁd. vellet sanottih: »ülen uń‿on, vie̯remmö moa̯te»! »älgeä̯ tüö̯ vie̯rgeä̯, vuo̯ta minä»! hamaroi̯t́t́s^{I} kai̯kèn p[uxoi̯n] p[erinȁn]. hüö̯ ajettih ühèksȁn virstàn peä̯h: »kaks veḷḷī ajoi̯ sühe a(k̀àn. »tuлe», sanoi, »i. đ., minä sinun süö̯n». häi̯ sanoi̯: »vuo̯ta kaks t́śua̯ssü». häi̯ vuo̯tti kaks t́śua̯ssü, kaksadoa̯ vit́t́śoa̯ лai̯tùtti rau̯dàstu, kaks poл(k̀oa̯ saлdattoa̯ oli. »lükkeä̯ kie̯li uksē. sīd minä kie̯leл rubie̯n, sīd süö̯di»! saлda(t̀àd otettìh̆ hänen kie̯ľ tavattìh

pīhtil. häi meńi viʃtšoiʌ selgàh pergamā. »sülle velli eärе»! veʃʃen sülgi dai toizèn sülgi. hänen tapoi. hüō lähtieттih ajamā. tuʌdī soariʌʌuo. hüō perťšàntkàd annèttī. sīd häi svuaďbòn pidi i. d., soaŕ andoi tüttärèn. s[īd] sv[uaďbo] pijettī, vīnoa joattī, goʌubàstu pastettī da nīdä joattī. [H. Ojansuu: IV vihko, ss. 1—8.]

17.

Metsän ottama tyttö.

oli miehele da naizele seiččei lastu. i tüttöilapsi tüöttih vastoi kastamah lambih, se sinne hätkestüi. moamah sanoi kois: hänen mečču ku ottas, i hänen otti. häin sie oli vuottu vīzi, kazvoi sie mečäs tobjaks ńeidizeks. nu sīd enzipäivis tarittih süvvä logoa da regeä.

sīd hänel ńeidizel kazvoi kodilaine velli tobjakse brihakse, häi rodih mečcūmies. häin kävüi mečcäh ainos pissalin-kel; hänelleh izä emä küzütäh: »edgo näe mečän kävves, on sinul sizär sie». i velli sanou toatal da moamal: »en minä näe ńi kedä mečäs; no mindäh tüö, toatto da moamo, etto sano minul on mečäs sizär peittolaizennu?» »edgo sinä ole vie tiedänüh täh aigah sai, ku on sinul sizär mečäs?» »en minä tiedänüh, tämän aigoa etto sano minulleni mečč_miehel».

jälles sidä, se pagin ku paistih, lähti sen ńeidizen velli mečcäh. kävelõ üheksä üödü pūstile mečile, kuz ei linnut peäličči lennetä, kalad alačči ujuta. üheksändekse üökse pūtni dogirandah, jogirannaz lähti üläh virroin matkoamah; tuli pertti vastah, oli vereät salvas. häin seizatui perttin veräin toakse, dūmaičči, avatago veräi vai e_avata: 'olen minä kävellüh tämän aigoa nämil moaloil, en ole ńi kuz midä nälınüh ku tämän perttin lövvin; i täs perttis ei kūlu elājeä ńi kedä'. dūmaičči: 'meńizin minä täh üökse, rodinehgo hüvä dälgi vai surmu rodinch?'

rubei malittū pagizemah, kolottímah vereädü. siepäi kirgai: »ku malittū pagizet, en laske üökse, a ku et pagize malittū ga lasken». häi ei ruvennuh malittū pagizemah, vereät avavuttih. meńi perttin südämeh, ńi ked e_ole perttis, vereät salbavuttih, heitti pissalin voarnah da šallun, oli šalluz lindū. söi leibeä palaizen

ildaizeks i rubei moate. dūmaičči: 'mis kohtī minä nügöi ollen. huondeksel peässen-go täs kohtī eäres'. uinoi moata, ei varoa ńi mid‿enämbi.

vāhāizen aigoa magai, rubei čupuz vaŋgumah. häi otti, nouzi magoamas, staučan otti perttis, meńi, vettū toi joves i vettū likkäi vaŋgujale peäle sih čuppuh: vähendi vaŋgundoa. häi vie toizen kieran toi vettū da sinne likkäi: vähendi vie vaŋgundoa. toi kolmanden kieran vettū i heitti vaŋgundan. uinoi moata meččümies.

nouzi huondeksel magoamas, päivū rodih valgei. kačahtih, ńeid'ine magai rinnal, sulkkuizis sovis i uzlu tobju soboa. lähti meččümies pihal, d'ogirandah meńi i ńeid'ine tuli jälgeh; meččūmies pezi silmät dai risti silmāt dai ńeid'ine pezi silmät dai risti silmät. meńi perttih järelleh i otti šallun pišša lin, lähti matkoamah kod'ih, ńeid'ine jälles.

tuldih kod'ih, meččümies heitti pišša lin senččöih voarnah da šallun, meńi briha, risti perttih mendū silmät, dai ńeid'ine risti silmät. sanō briha: »terveh toatal, terveh moamal!» i ńeid'ine sanou: »terveh toatto, terveh moamo!» rubei toattah da moamah ńeid'izel silmih kaččomah, itkemäh ruvettih ülen äjjäl, lattiel unohtettihes. mustamattomaks itkiettih. briha istui laučal da kaččoi: »hoi moamo, eigo tämä ole minun sizär?» — »se on, poigu».

[A. Genetz: TAK, ss. 3—4.]

18.

Veteinen ja myllärin vävy.

oľ ennen mužikku, kolmeküminen vuottu melliččeä ei voinnuh roatuttoa, päivil roadau vai, üölöil ei voi: vien-ižändü kävū volul[1] istumah. i ken menöü üökse, jogahizen süöü.

tuľ‿üksi briha, sanou: »laskiekkoa üökse», ižändäl küzū. sanou: »laskemmo, kui melliččäh menned üökse». häi sanou: »mindäh en mene? azutakkoa», sanou, »tiskat». ižändū menöü, pajaz azuttau tiskat, iče voi azuo, ei ole seppü, dai tuou, brihal andau. »nūgöi». sanou, »anna kandeleh». ižändü i kandelehen andau.

menöū melliččäh se briha da išköü seinäh tiskat, menöü pihal. tuou pihľaizen seibähän, sen seineä vaste heittäü, iče rubieu

[1] = »järei parzi, kudain ratastu punou». A. G.

kandeleheze soittamah. soittau kodvaiden, ga i tulou vienižändü, rubieu pľäššimäh. briha vie enämbäl soittamah libū. »anna vai», sanou, »minul soittoa», vienižändü sanou. »edbo voi sinä», sanou »soittoa, sormed on järiet». »kuibo», sanou, »hoikendetah»? »pane vai», sanou, »nečine ťiskoin keskeh!» häi i panou ťiskoin keskeh. häi kui kïnittäü ťiskat, vienižändü voŋgiendū, eändämäh rubieu, voŋgumah, ülen äjjäl. k‿ottau pihľaizel seibähäl pergoa, ku pergi, pergi ülen äjjäl. »nügöi», sanou, »peästä, en lienne enämbi tulemah meľľiččäh». häi peästäü, i lähtöü eäreh vienižändü; iče sanou lähties: »vota, ga tuled neľľeätostu virstoa tajemba, sīt», sanou, »heŋgen heität».

briha i lähtöü eäreh huondeksel, menöü perttih: »ei enämbi», sanou, »tule nügöi se». päiv‿ollahgi sït perttis, toizeks üökse mennähgi melliččäh, jo e‿enämbi melličč‿azetu. melliččüńiekal on tütär, ottau sen brihan tüttäreh kodavävükse.

melliččü roadau, enämb e‿azetu ńi kos. roatuttau jo kümmene vuottu, ei ruohťi ńi kunna kävvä neľľeätostu virstoa tajemba briha. mučoi i rubieu pürrittämäh kolmen kümmenen virstan peräh. häi ei ruohťi lähtie, varoau. »lähtenet», sanou, »jallai», mučoil, »ga lähten ližäks». »on häi», sanou, »hebuo hüveä, läkkä hevol». sulhaine sanou: »en lähte, lähtened jallai». »läkkä jälgimäi», sanou, »hod jallai».

i lähtietäh jallai, mennäh puoľimatkoa, mučoil sanou: »ku mennemmö neľľäntostu virstan peäh, sīt tulou vienižändü minü süömäh. ku mennet peäliči neľľästostu virstas, askelen polgenet, sīt», sanou, »sih i viruttai, helmad nosta kaglas-sai, sït», sanou, »minä peäzen süödävännü». i mennäh neľľäntostu virstan peäh, vai askelen polgou peäliči neľľästostu virstas, vienižändü i karahtah: »ah», sanou, »i pūtuit täh», sanou, »süödäväks». mučoi sellälleh i čäijähtäh, helmad nostau kaglassah. sulhaine sanou: »ota toas», sanou, »süö». häi sülgöü vienižändü: »peäzit zloďei süödävännü». sīd eäreh i lähtiettih. [A. Genetz: TAK, ss. 4—6.]

19.

Iivana Tuhkimus.

on enne tsoari; tsoaril oli kolme poigoa, nuorin oli ïvan tuhkimus. kuččü pagantsoari voinal vańhimoa poigoa; tsoari

itköü žeälöiččöü poigoa; poigu menöü dai vägi mennäh. tüöndäü ülen äjjän vägie, mennäh pellol väjen ker, pagantsoari i vie e‿ole sït, hüö moate i viertäh kai vägi. ïvan tulıkimus i lähtöü sinne pellol, menöü ga kai moatah, hä ei nostata. üksinäh allau riehkie, kaiken väen riehk‿üksinäh pagantsoarin; dai lähtöü eäreh kod'ih. tulou kod'ih dai päčil vieröü. nostah vägi, ga kai tapettu; »vikse», sanotah, »ńumal meis toači tapoi». kod'ih i tullah eäreh väjen ker.

tossu peän toizen pojjan kučču, vie enämbän vägie andau toattah i mennäh sinne opad' pellol. mennäh ga pagantsoari e‿ole sïd opäd', moate i viertäh. ïvan tuhkimus opad' i lähtöü, menöü ga moatah opad'. häi kaiken väjen üksinäh riehkiü pagantsoarin. i lähtöü kod'ih, päčil nouzou tuldū. nostalı magoamaz vägi sie, ga kai pagantsoarin vägi tapettu. »vikse», sanotah, »ńumal meis toači tapoi». dai lähtietäh kod'ih.

kolmanden peän kolmandeu pojjan, sen ïvan tuhkimuksen kučču. izä sanou: »poigoa e‿olis žeäli vai vägie on žeäli, vägie äjjü menöü.» »äjj‿go pidäü», poigu sanou, »vägie? ei pie ń‿ühtü», sanou, »minul; anna», sanou, »häkki, minulleń da veičči». häi häkin da veičen andau. »läkkä», sanou, »toatto tanhuol minun ker». ottau häkin, tappau, sen nülgöü, järelleh kattau nahkal puhaldau, häkki elävū järelleh. »nügöi», sanou, »neče häkki ku möıgümälı ruvennou, veičen peäs veri vuodamah, ota veičči kädeh, nouze häkil selgäh; kunna veättänöü, sinne i tule».

da iče lähtöü, menöü pellol, pagantsoarin vägi jo vuotetah, häi kui üksinäh menöü kaikki; riehkiü üksinäh, dai lähtöü ielleh. »lähten», sanou, »moadu kaččomah». menöü seppäh üöks. »azu velli», sanou, »minulleńi košťeľ[1] da miekku». dai lähtöü azumah. load'iu kolmes kümmenes pūdas košťeľin, menō pıhal ïvan tuhkimus, ku lükkeäü košťeľin üläh, ńiškan painaldau, kirvottau ńiškal, košťeľi keskel katkenou. »ei tämä ole minun košťeľ», sanou, »minul azu üheksäs kümmenes pūdas košťeľ». load'iu üheksäs kümmenes pūdas košťeľin. »nügöi», sanou, »tämä on minun košťeľ». dai miekan azū. menō perttih, azū eläveä vettü butilkan. »nügöi», sanou, »anna nenet toatal kui tullou». »hüvä», sanou, »annan». dai lähtöü ielleh.

---

[1] = raudaine savakku. A. G.

menöü linnah, menöü taloih, küzū: »midä kūlū teän linnah»? »ei kūlu ńi midä», sanotah, vai kūlū: tsoarin tütär pidäü süödäväkse kolme-peälizel zmial. kaččou, ga soatetah süödäväks, viedih rannal, iče eäreh i tuldih kod'ih. īvan tuhkimus sinne i meńi, meńi ga rannal istū ńeid'ine. »midä», sanou, »istut da itket?» »itken», sanou, »tuodih zmial süödäväks». kaččou, ga tulou zmia järvespäi, häi kadaimättähän toakse i juoksou īvan tuhkimus. »enne», sanou, »tuodih üksi mies, nügöi on tuodu kaksi miestü süödävākse. üksi on», sanou, »īvan tuhkimus moal varattavoa, muidu ńi kedä en varoa, dai sen ker ou kohti väet». īvan tuhkimus tuli sihgi, ku išk koś-telil, kai kolme peädü poikki mendih; ńeid'izel sanou: »mene kod'ih nügöi».

tossupeän toine ńeid'ine vijjäh sinne süödäväkse. īvan tuhkimus jällez menöü: »midä», sanou, »hüvä ńeid'ine itket?» »itken», sanou, »küspeälizel zmial tuodih süödäväks». »älä itke», sanou; kaččou: ga tulou zmia jo. kadaimättähän toakse i juoksou. »enne», sanou, »tuodih üksi mies süödäväkse, nügöi kaksi tuodih; üks on ivan tuhkimus moal varattavoa dai sen ker on kohti väet». ku išköü miekal, kai küs peädü poikki mennäh. »nügöi», sanou, »hüvä ńeid'ine, tuledgo mučoiks minul?» »tulen», sanou, »anna», sanou, »ńimehine koľččaine iččes.» dai andau.

menöü tsoarin tütär kod'ih. »toatto», sanou, »minul svoad'bo roih nügöi». »keuen ker roih?» sanou. »on», sanou, »īvan tuhkimus». dai pietäh svoad'bo.

andau miekan da kośtelin sundugah. lähtöv gu'aiččemah īvan tuhkimus. tulou pagantsoari goštih. »minä olen» sanou, »hänen veľľi», mučoil sanou. gostittau hänen sīt. »ozuta», sanou, »miekkoa da koštelī». »en ozuta», sanō, »kield ozuttamas». »ozuta», sanou, »veľľel». häi i ozuttau. pagantsoari vajehtau miekan da koštelin, ned ottau, omat panou siah. tulou īvan tuhkimus gu'aiččemas päi. »ozuta», sanou, »miekkoa da koštelī». ozuttaugi. »söidgi minun», sanou dai lähtöü eäreh īvan tuhkimus. »enämbi», sanou, »minū tunne ńi tijjä älä». menöü palaizen, ga tulou pagantsoari vastah: ku išköü miekal peädü, īvan tuhkimuksel peä poikki menöü. dai moah panou.

toatalleh rubieu häkki mögümäh, veičen peäs veri vuodamah. häkil selgäh nouzou dai lähtöü ajamah. menöü seppäh üökse. »ettogo minun poigoa nähnüh»? sanou. »näimmö», sanou, »vie»,

sanou, »jätti eläveä vettü butilkkan, käski sinul andoa». butilkkan ottau dai lähtöü ielleh ajamah. ajau palaizen, ga rubio häkki kaivamah moadu dai iče rubieu kaivamah: tulou peäkuľľušku. opäd'i rubieu kaivamah häkki, kaivoi, kaivoi, tulou tūššu, eläväl viel valau i nouzou kapsahtah. »ah, hätken i magain», sanou. »vie hätkembän moannuzit, k‿e‿olluz minü». mütah hevoks ïvan tuhkimus: »mene», sanou. »pagantsoaril müö, kolme sadoa ota, da suiččï älä müö».

meńi, pagantsoari guľaiččou: »müödgo hevon»? sanou, »müön», sanou. »äjjäng‿otat»? »kolme sadoa otan», sanou. suiččï eibo ńi annettu. hevon osti, meńi meńi perttih pagantsoari, emändäl sanou: »minä hevon ostin». »ostit», sanou, »ga se hebo pidäü tappoa». käsküläine i menöü kaččomah hebuo, hebo d'eävi paginan: »ku tuldaneh tappamah, ezmäine kerd‿iškietäh landehis, sinä», sanou, »peredńiekk‿ojjenda, sïd veri-pizar pakkü peredńiekkah, se lükkeä saduh». »hüvä», sanou, »lükkeän». dai tulou tappamah i veripizar peredńiekkalı i hüppeäü, sen saduh i lükkeäü.

tossu peän lähtöü guľaiččemah, menō saduh, ga üľen čoma dübu kazvannuh. menöü perttih: emändäl sanou: »ülen čoma dübu on kazvannuh, saduh mejjän». »se pidäü», sanou, »leikata». menöü käsküläine kaččomah dūboa. dūbu d'eävi paginan: »ezmäine kerdu ku iškietänneh, lastu hüppeäü sinul peredńiekkah, se lükkeä», sanou, »jogeh». tullahgi leikkoamah: išköü ku ezmäizen kieran, lastu hüppeäü peredńiekkah, sen jogeh lükkeäü.

tossupeän menöü tsoari guľaiččemah jogirandah. ülen čoma linduine on joves. »nečen jo», sanou, »minä taboan»: koaloi, koaloi jogeh kaglassah, linduine i pörähtih lendoh, mūttih muzikaks, miekan otti da kośtelin: »ed enämbi», sanou, »minū tapa». sih loppih. ku polttau miekal, peä kahtekse menöü, da jogeh tüöndäü. menō perttih; tsaritsan ku taboau sorkkis, ku išköü laťettu vaste, kai paskakse menöū. da käsküläizen mučoiks ottau.

d‿enämbi ole ńi mid‿ei. [A. Genetz: TAK, ss. 6—9.]

20.

Kauppamies ja hänen vävynsä.

on enne näet kupsu. kupsu lähtöü guľaiččemah; menöū: papp‿ ajau lastu ristimäh, poigoa; tulou ukko vastah, kupsal sanō:

»netän lapsi roiheze sinul vävüks». häi dūmaičči sen tappoa lapsen, hävitteā, sanō: »müöttögo lapsen?» küzū̄ toatal da moamal. hüö enzmäi sanotah: »emmo müö», sanotah, »aino-lastu». häi sanou: »ottoad mi tahto, müögeä». sanotah: »kolme tuhattu andaned, sīt», sanotah, »müömmö». sīd häi i d'eŋgad andau dai ottau lapsen eäreh. ajau palaizen kazakan ker, jogirandoa müö, käsköü kazakal pūz vesteä karttaizen, karttaizeh käsköü panna lapsen sen, jogeh lükätä. dai iče lähtöü eäreh kod'ih.

a sīd on alemba meľľiččü, meľľičč‿azettū. ižändü menöü, ga sie: karttaizen ker lapsi. ottau sen lapsen pojjaks, sanou: »minul poigoa e‿ole ńi mīttumoa». sīd häi kazvattau sidä seiččemehtostu vuodes-sai. tulou se kupsu gost'ih sih meľľiččūńiekkah. küzū̄: »mibo neče brihoi on sinuллes?» vastoau: »lövvin meľľičās; koлmekümmen vuottu ei azeteллuhes meľľiččü, a sīd azetui. meńin: ga karttaizen ker lapsi, sen minä otin», sanō, »ičelleńi pojjaks». kupsu se dūmaičči: »neče on minun pandu karttaizeh»; sanou: »müödgo brihan?» »en müö, e‿ole minul poigoa». häi sanou: »ota mi tahto, mūō!» »kolme tuhattu andaned, ga müön». häi ottau, da d'eŋgad andau, dai kirjaizen kirjuttau kod'ih, emändäh: »kui terväh tullou briha kirjaizen ker, muga terväh i tappoa». kirjaizen andau, dai lähtöü briha.

menöü puoleh välih, tulou staŕikku vastah; »ozuta», sanou, »kirjastu!» häi sanou: »en ozuta minä, miks ozutan», sanou. häi sanou: »ozut‿en minä pahoa tahto sinul». häi ottau da ozuttau kirjaizen. ku ozuttau, staŕikku net sanat hierou eäreh: 'kui tervāh tullou, muga terväh tappoa', siл sial kirjuttau: 'kui terväh tullou briha, muga terväh i venččah soattakkah emändü tüttären ker'. häi ku menöü, da i venččaijah.

tulou kod'ih kupsu jällelpäi, küzū̄ emändäl: »jogo tapoit sen brihan?» häi sanou: »midä tapoin», sanou, »kui tüöńit kirjaizen: 'kui terväh tullou, muga terväh i venččah soattoa'». häi sanō: »kui kirjutin», sanō, »midä tühjeä pagizet», sanou. a emänd‿ottau dai kirjaizen tuou. rubieu lugemah kupsu kirjastu, muga i on kirjutettu: 'kui terväh tullou, muga terväh i venččah soattoa' hä‿iškō̄ käzī iččiedäh vaste: »vikse minul on», sanou, »mieled līkuttu kirjuttaes. nügöi», sanou, »ei mid‿azuo, pidäü eleä». häi dūmaičči kupsu se: »mene», sanou, »toizih maih, neŋgoizeh i neŋgoizeh lin-

nah», vävülleh sanou. »küzü», sanou, »minulleń min verd‿ou d'eŋgoa».

häi i lähtöü, menöü, menöü, astū toizeh linnah. hänel i küzütäh: »kunna sinä mened, hüvä briha?» häi vastoau: »neŋgoizeh i neŋgoizeh linnah». a hüö sanotah: »äjjü on sinne mennüttü, vähä on siepäi tulluttu». häi vastoau: »pidäü oppie mennä». »ku mened sinne, küzü», sanotah, »kaivo kuivi meile, sïd linnas tietäh, kui vezi nouzou järelleh». »hüvä», sanou, »voibi küzüö». dai lähtöü ielleh

menöü toizeh linnah, opad' i küzütäh hänelleh. »kunna sinä menet»? »neŋgomah i neŋgomah linnah», sanou, »menen». »äjjü on sinne mennüttü, vähä ou sie järelleh tulluttu». »pidäü oppie», sanou, »mennä ga». hüö sanotah: »ku menet», sanotah, »küzü: meil», sanotah, »kuivi», sanotah, »tammi, küzü, sïd linnas tietäh kui lehtet kazvau». häi sanou: »hüvä, voibi», sanou, »küzüö». dai lähtöü ielleh.

menöü erähäze linnah, küzütäh: »kunna sinä menet?» »menen», sanou, »neŋgoizeh i neŋgoizeh linnah». »äjjü on sinne mennüttü da vähä ou sie tulluttu». »pidäü oppie», sanou, »ga». »menet», sanotah, »ga küzü: meil», sanotah, »ambaris avaimet kavottih kolme vuott‿aigoa, ńi mil emmo voi peästä, sïd linnas tietäh», sanotah, »kunna soadih». »hüvä», sanou, »küzün». dai lähtöü ielleh.

menöü perevozah, ehätükseh; mužikk‿ehättäü ilmaizen eän. »kunna menet»? küzū. häi sanou: »neŋgomah i neŋgomah linnah menen». häi vastoau: »eän kaiken täz ehätteľin, ainos sinne menöü rahvastu, siepäi tule d'edīnöi ei järelleh». »mi rod'ineh», sanou, »pidäü oppie». »menet», sanotah, »ga küzü, kui minä peäzen ehätüksez eäreh!» häi sanou: »hüvä, voibi küzüö». i lähtöü ielleh.

menöü sih linnah, kudamah hänel pidäü. menöü, ga ülen sūŕ‿üks‿on kod'i, ńeľľi perťťī on peälekkäi, ülimäizes perttis mučoi kaččou ikkunas peälpäi. kaččou, ga veńan moadu on briha, tunnustau. küzū: »kugalaine olet, hüvä briha?» »olen», sanou, »veńan moadu». »tule vai tänne!» häi i menöü sinne ülähäkse. mučoi sanou: »midä kävelet teä?» häi vastoau: »kävelen neŋgomoa i neŋgomoa d'ieluo, neŋgoine i neŋgoine kupsu tüöndi, käski küzüö täz linnas 'min vastah on minuлleńi d'engoa'». häi sanou: »ga minun sulhain‿on ülimäine koroli täl linnal, nügö‿on», sanou, »ujiezdas, eluo tuomas. sinä», sanou, »ńevvo minuлleńi, midä pidäü küzüö. minä üöl küzün», mučoi sanou. sanou: »minä olen sežö tejjän moadu; sinä

ota», sanou, »listu bumoagoa da karandiššu, midä minä küzünen, net sinä kirjuta». händäh panou sundugah, brihoa.

tulou sulhaine kod'ihgi; »täz on», sanou, »veńan dūxxu». mučoi vastoau: »iče toit», sanou, »mies, šokas». »olgah», sanou, »pane süvvä». süöü, ga: »loai post'el'i», sanō. load'iu post'el'in sundugan peäl i hüö viertäh moate.

moatah kodvaine ga mučoi nostattau sulhastu: »nouze vai», sanou, »eäreh, minä unen näin. neŋgomal i neŋgomal kupsal», sanou, »min vastah on d'eŋgoa?» »hō», sanō, »mi on moal d'eŋgoa, hänel on puolen vastah». opad' i uinuou sulhaine.

järelleh i nostattau mučoi: »opeät», sanou, »unen näin. neŋgoizez i neŋgoizez linnas kaivo kuivi», sanou. häi vastoau: »paganoissah on valettuheze kaivon peäl». häi sanou: »pidäü kolme pappī ottoa da mol'eiben pideä, dai kaivoh vezi nouzou». briha sie i kirjuttau sundugas. opeät sulhaine i uinuou.

opad' i nostattau mučoi järelleh: »nouze vai», sanou, »unen näin opad'». häi i nouzougi: »on sinul», sanou, »uńī ainos, midä näit», sanou. »näin», sanou, »neŋgoizes i neŋgoizez linnas tammi kuivi», sanou. häi sanou: »sih on», sanou, »ńeidine lapsen soannuh, sen on tappanuh, sih tammin jūril moah pannuh, sih pidäü papp‿ottoa, mol'eiben pideä da moat kaivoa tammin jūril dai lehtekset kazvau järelleh». opäd' i uinuou.

opäd' i nostattau: »nouze vai opäd' unen näin». »midä näit?» sanou. »neŋgomaz i neŋgomaz linnas aitan avaimet kavottih, kuz ned ollah tid'd'edgo. häi sanou: »minul ollah kormańis ned avaimet». opäd' uvvessah i uinuou.

»nouze vai», sanou: »unen näin». »midä näit?» sanou. »neŋgomaz i neŋgomaz kohtas on ehätükses mužikku, mil voibi häi peäst‿eāreh?» »ken», sanou, »viest'in viennöü ezmäizeks, hänel sanokkah: »'ńimeh ižän i pojjan i pūhän-heŋgen, amiń'.[1] häi tüöndäkkäh venehen ńokas käreh, huškakkah venehen, sīd i peäzöü, toine ilmaizeks igeä ehättämäh». — »nūgöi», sanou, »kunnabo sinä huomei menet miez armas?» »menemmö», sanou neŋgoizez i neŋgoizez linnas on kolme pučči kuldoa, menemmö», sanou, ńīdü tuomah, roih üheksikse sūtkī sīd d'ieluo». mučoi küzū: »kuzbo sinun heŋg‿

[1] »Tämä lausuttiin venäjäksi, mutta minä otin sen sijaan aunukselaisen käännöksen kirjasta Карельско-русскій Молитвенникъ». A. Genetzin huomautus teoksessa »Tutkimus Aunuksen kielestä» (Suomi II; 17), s. 12.

on»? »heŋg on minun: nečis on-hāi perttin očas kivi, kiven südāmez on», sanou, »sundugu, sundugan sūdämez on škatuli, škatulin südämez on lindu, linnun südämez on jäičču, jāičän südāmez on», sanou, »minun heŋgi; kiven peäl onhäi miekku, miekal kivie», sanou, »iškie vai, sīt kivi murenou, dai minun heŋgi pūttū».

huondeksel nostah, dai lähtietäh čorttad eäreh. mučoi i nostau brihan sundugaz eäreh, süöttäü, juottau hänen sīt: »läkkä nügöi, opimmo heŋgie soa». i mennäh kivellüö, ottau miekan briha kädeh; ku išköü kivie, kivi kahtekse halgenou. ottau sundugan murendau, dai škatulin murendau, škatulin südämez ottau linnun, linnun südämez ottau jäičän, ottau jäičän ga hoavoau vai polgie, čorttu i lendäü sih: »ah», sanou, »izmeńidgi minun». briha i polgou jäičälgi, sih čorttu i langenougi. »läkkā nügöi», sanou, »perttih», mučoi sanou brihal.

mennäh perttih, elot kannetah venehize, kolme venehtü pannah eluo, lähtietäh ajamah, mennäh ehätükseh. »jed'īnöi ei tulluh järellehpäi», sanou ehättāi, »üksi sinä vai tul'it. midäbo», sanou, »minun d'ielol?» sanou: »ken tullou ezmāizeks(e) ehätettävāks, istuta venehen peräh, ńokaz veneh jälıkeā, sano», sanou, »'ńimeh ižāu i pojjan i pühän heŋgen', sīt sinä i peäzet». dai lähtietäh ielleh ajamah.

mennäh toizeh linnah. linnas sīt sanotah: »äjjū meńi sinne, üksi sinä vai tul'it. midäbo», sanotah, »mejjän avaimil»? »avaimet», sanou, »täs kormańis». »ota», sanou, »eluo mi tahto, ku toid avaimet». »ei pie», sanou, »eluo, on eluo minul külläl». dai lähtietäh ielleh.

mennäh eräheze linnah. »äjjü», sanotah, »sinne meńi, d'ed'īnöi ei tulluh, üksi vai sinä tul'it. midäbo», sanotah, »meän tammil?» »tammil on», sanou, »ńeidine lapsen soannuh, sen tappanuh, tammen jürin moah pannuh. moat kaivakkoa», sanou, »eäreh, pappottakkoa, bol'ban pajatuttakkoa, sīt tammeh lehtet kazvau». dai iče lähtietäh ielleh.

ajetah eräheze linnah, mennäh linnah, ga: »äjjü», sanotah, »meńi sinne, üksi sinä vai tul'it. midäbö», sanotah, »mejjän kaivol?» »teän kaivol», sanou, »paganoissah on valettuheze kaivon peäle, ottakkoa», sanou, »kolme pappī, bol'banat pajatuttakkoa, dai kaivoh vezi nouzou». lähtietäh ielleh.

mennāh omah linnah. mennäh randah, ga mučoi ikkunas

kaččou brihan: »kačo vai», sanou, »toatto, minun sulhaine tulou». »kui tulou», sanou, »ei sie pidäs tulla hänel»? »minun sulhaiń on», sanou. dai tuli perttih. kupsu sanou: »kui sinä peäzit sie?» »mies», sanou, »joga sias peäzöü». »äjjüg‿on minul d'eŋgoa», sanou, »sanottihgo?» »sanottih», sanou, »min vastah on moal d'eŋgoa, sinul on puolen vastah.» »sehäi», kupsu vastoau. »kuzbo sinä», sanou, »neŋga d'eŋgoa otit da eluo»? »olis d'eŋgoa moal», vävü vastoau. »kuz on?» kupsu küzü. »o'lis», sanou, »nečie ehätüs, ehätüksen tagoa oliz d'eŋgoa tukku, mene tid'd'ä mi tuhanzi.» »lähten», sanou, »minä d'eŋgoa tuomah». dai lähtöü ajamah, menöü perevozah, ga mužikk‿ istuttau venehen peräh, ńokaz jähkeäü venehen, iče sanõ: »ńimeh ižän i pojjan i pühän heŋgen, amiń; ehätä sinä nügöi igä kai täs!» häi sih i d'eääü a mužikku lähtöü eäreh kod'ih.

[A. Genetz: TAK, ss. 9—14.]

VIII. Mundjärvi.

1.

»Tuhkimus»-saduu katkelma.

oli ennen seɨttšen velɭ̀stu. üks oli tuhkimus. sïd heɨл izä kuo̯li. sïd izeɨ̈ kävvàh vardoɨmàh. ezmäɨ kävüu̯ vahnɛ̀mbi velɭ̀ès ühtèn üõn ezmäɨzen üõn. a häɨ eɨ ruo̯hti meĕnä izàɭɭüõ. sīt toɨnɛ̨ v[eɭɭèz] menöu̯ vardoɨmàh toɨzèks üõdu. s[ït] koлmàz v[eɭɭèz]. s[ïd] ńeɭɭàz v[eɭɭèz], vìjjez veɭɭi. sït kùvvès v[eɭɭi]. sït seɨttšemez veɭɭèz tuhkumùs se. häɨ menòŭ izàɭɭüõ. izä sanòŭ hänɛ̨ллɛ̀h: »mene», sanòu̯, »murmɛ̀л! sīt tulòŭ seɨttšen hebuo̯ i», sanòŭ izä hänɛ̨ллɛ̀h, »kuɨ tuлɛ̀tto sīt hevòd», sanòu̯, »hüpätàh pagòh i dälgimäɨne hebo roɨh rambu. meĕnàh vettü duo̯màh ojàh. sīt tuллàh kod'ɨh.» hevòɨ hüõ tavatàh. tuллàh kuɨ kod'ih v[eɭle]t sanotàh hänɛ̨л: »nügòɨ lähtèmmö sulhaɨzɨkshh, kuz on seɨttšen tütàrd ühtɛ̨л akàл.» lähtiɛtàh ajamàh. ajetàh. tuлòu̯ akku vastàh. »kunnɛ̨ menèttö»? a hüõ sanotàh: »suлhaɨzikse menèmmö, kuz‿òn seɨttšen tütàrdu». a häɨ sanòŭ: »minùл on koлmɛ̨». hüõ lähtiɛtàh iɛ̨lleh ajamàh. ajetàh, ajetàh, tuлòŭ toɨn‿akku vastàh. toɨzɛ̀л akàл küzütàh: »oŋg‿äjjü tütàrdu.» t[oɨne] a[kku] sanòŭ: »kūź‿on. minùn sizarɛ̨л on seɨttšèn.» ajetàh, ajetàh. tuлòŭ‿akku vastàh. häɨ küzüŭ: »kunnɛ̨ menèttö?» hüõ sanŏtàh: »suлhaɨzikse menèmmŏ, kuz‿on seittšen tütàrdu». a häɨ sanòŭ: »minùл on seɨttšen tütàrdu».

no hüõ lähtiętàh sìh suлhaįzikse. meĕnàh sinnę. i hebo sanòų̆ tuhkumùssiл: »kui», sanòų̆, »süõttö i ďuǫtto, sït teįdü», sanòų̆, »moǫta pannàĕ. s[ït] šoǫpkàt», s[anòų̆], »paŋgoǫ tüttäriл peäh. s[ït]», sanòų̆, »tuлòų̆ elävü miękku peälöį леįkkoǫmàĕ». a sït ned peäd leįkkoaų tüttärįл. a hüõ paętàĕ eärè. sìt hüõ tuллàh koďįh. sïd roįh tsoǫrįл pïro. tütärd rubieų̆ andamàh tsoǫri. i häį sanòų̆: »ken voįnòų̆ hüppävütteä sinne tüttäreļļüõ, sįл i annàn muʿtšoįksę». i hüõ lähtiętàĕ sinne. ajetàh kuį tsoǫriллuǫ sinne. sïd ruvetàh kuį hüppävüttämàĕ. sìt se tuhkimussı h[üppävüttäų] sinne. i sït toįzęt veļļèd tsoǫriл sanŏtàh. häį tuòų̆ pühkimèn. (Jatko puuttuu.)

[H. Ojansuu: IV vihko, ss. 34—36.]

2.

Satu.

*ennę się on ukko da akkʊ. heįл koлmę tütärd, ülèn hüviä́ neįʿtšuttʊ. heįл oli zaviętt ʊ zoлòfkoį. sïd lähtòų̆ vahnembi tüʿtàr, sanòv: »lähtęn minä, sproǫvìn sen zavięʿtàn.» i suǫrięʿtęĕ sinnę, bлahòsлovendàn ottàų̆ toǫtàz da moǫmàz. menòų̆ peлdoлoįn perįл. się tuлòų̆ kondįę vastàĕ. hän eį voį mennä. kiändüų̆ ďäriллęh i tuлòų̆ koďįh i sanoų̆ toǫʿtàл da moǫmàл: »eį soǫ̀ mennä, kondįę tuli vastàĕ». a tòįnę tüʿtàr sanoį: »lähtèn mina», keskmäįnĕ. suoriętų̆ daį lähtòų̆ oṗàt menòų̆ ńį̄л kohtįл i oṗàt tuлòų̆ kondįę vastàĕ. hän ďäriллęĕ kiändüų̆, tuлòų̆ koďìh, sanòų̆: »eį soǫ meĕnä, k[ondįę] tuli vastàĕ». koлmàs tüʿtàr nuǫrįn, i ülèn on hüvä ńeįďįnę. a ižäл i emäл oli žiäli tüõndiä. hän sanòų̆: »lähtęn, oʿtàn koįraįzen keräл. i mužįkkoįn sobìĕ suǫrięn». i suǫrįį daį lähti koįraįzenkeл. eį ńi tuллùĕ ńi kedä vastàĕ. matkàn pitkän mendühüõ tuli taлoį bohat.[1] hän sih meńi üõkse, tariʿtšihez: »лaskiękkoǫ ižändàd i emändàd üõkse». hüõ sanotah: »magoǫ, ristikàz». häń i magǫoaų üõn a sït taлoįs on briha. briha kaʿtšòų, pidäįz олла kuį tüttõ, hoz on mužikkoįn sovìs a toʿko se on tüttõ, dümaįʿtšòų̆ i pagizòų̆. a tüttõ se lähtòų̆ huǫndękseл iär[e]. sanòų̆: »ďjättäzin minä koįraįzen tàh». ižändàd nèt sanotàĕ: »ďjäʿlä sinä, kaʿtšòmmo müõ da varďoįtšemmo»; »a tolʹko tarītʿtšemahez ruvènnòų̆, лaskiękkoǫ pihàл». i lähtòų̆ prośtięʿtę lähtòų̆ koįràįzèл ottàų̆ kaįmoǫmàĕ. i koįraįzęл

[1] alkuaan *taloįĕ bohattàĕ*, mutta Ojansuu on korjannut käsikirjoituksensa ylempänä olevaan asuun.

sanòu̯: »kūndęлę midä paįstàh̆ i vastàh̆ tuлę mīttuman päįvän hän kuťťšunòŭ̯». i koįraįn eľi sih päįvàh̆ sàh̆. a brihàл sĭл himòįttàŭ̯ ottoa̯ mu‹ťšoįksę i paįstàh̆, sanòŭ̯: »mužįkkoįn sovìs on, toľko tüttō on se». a koįraįnę kūndęлòŭ̯. koįraįnę tariťťšęvuį i pihaл lähti da vastah ďuo̯ksı sįл tü‹ťòл. tüttō se küzüį: »midäbo paįstįh̆»? sanòŭ̯: »paįstìh 'ę uлę briha, ńeį‹ťšùd on'. da vię paįstìh 'mužįkkoįn ťšuppuh kumardannę̀h̆, sīd on ńeį‹ťšuṭ̄. a kuį akkoįn ťšuppuh kumardannę̀h̆, sīd on briha». a koįraįnę kuį sanòŭ̯, neį‹ťšut tuлòŭ̯, a akkoįn ťšuppuh kumàrdàŭ̯. üō̯n mago̯àu̯ oṕàťı sīt taлoįs. daį lähtòu̯ huo̯ndę̀ksęл iä̯r. i spassiboįťťšįę‹ťę̀h̆ koiraįzę̀n kaťťšòndoa̯. i koďįh̆ menòu̯ sanòu̯: »sлàva bohu, rau̯hàs kävùį̆n». a briha lähtòŭ̯ kaťťšomàh sidä tüttüō̯, ülèn hüvàksę hän ozuttīhęz. »hoz oľi mužįkkoįn sovìs», dūmaįťťšòu̯ »aįvin se oľi tüttō». sanòŭ̯: »lähtę̀n minä tavaràŋkeл» (toa̯tàл da moa̯màл). i lähtòu̯ panòu̯ karabľìh tavaràd i tuлòŭ̯ randàh sen taлòįn merdü müō̯. kaksı tüttüō̯ rannàs pestàh sobię. kuťťšuŭ̯: »tuлgoa̯ hüvàt tü‹ťōįd tavaroa̯ ostamàh». a hüō san(o)ťah: »e oлę meįл ďeŋgoa̯. oллòu̯», kuį sanotah, »sizarę̀л. vastę tuľi ďumaлòįs päį». briha se sanòu̯: »ku‹ťšukkoa̯ händä», i briha se dūmaiťťšòŭ̯: 'se oŋgi nügōį meįs oллùh̆ tüttō'. i tüttō se‿i tuлòu̯gi a briha kuťťšuŭ̯ sinne karàbľìh hänen i tavaroį ozuttелòu̯, nostęлòŭ̯ a i‹ťše karàbľię tuŋgòu̯ iä̯r meręл päį. a tüttō se vaį ťšo‹ṕòttàu̯, kaťťšòu̯ hätken‿aigoa̯ się. kuį ka‹ťšahtoa̯‹ťę keskę̀л merdü ďo. hänę̀л oľi koľťťšaįnę käę̀s. hän lükkiäŭ̯ k[oľťťšaį]zęn vedęh, sanòŭ̯: »kuń(i) eį tämä koľťťšaįnę pūttunę minùл, sińi minùл kięľ eлgàh kiä̯ndùkkàh sinuŋkeл paįsta». i koďįh soa̯ttàu briha(įnę) tü‹ťōįn sen muťšoįks(ę) varoį. i oľis se hüvä tüttō i kau̯ńìs, toľ‹ko eį pagizę. sīd vähäįn ele‹ťàh̆, sīt sūťu‹ťàh hänen piä̯л, tüō̯‹ťàh̆ händä лoį‹ťòks toįzį̄h̆ moa̯лoįh birdoa̯ tuō̯màh̆. hän lähtòŭ̯ menemàh. akkaįnę kirguu̯ i sanòŭ̯ hänęл: »oį hüvä mu‹ťšoį, sinuo̯ hàvitetàh̆. sięл on rahvahàn süō̯jàḍ. tuллàh vastàh koįràḍ, hau̯ku‹ťàh, puremàh̆ tuллàh. ńį̄l pidàŭ̯‿ottoa̯ lihoa̯, lükättä koįrįл. sīt tuлòŭ̯ kukòįd ńuo̯kkimàh, hüpìskätàh̆. ńį̄л pidàŭ̯ sūrindu lükättä edę̀h̆. sīt tuлòŭ̯ perťťih mendüō̯ kaži. kazi sįлmįл hüppiäŭ̯, tuлòŭ̯ purę̄màh̆. sīt się akkaįnę sanòŭ̯ 'ammoįn ristkaa̯zoa̯ on kävünüh'. a sīt prīmiŭ̯ mu‹ťšoįn ńevèskäksę, sanòŭ̯ da gośťittàŭ̯ händä hüvìn a hänęллęh on a‹kàл koлmę tü‹ťàrdü. üō̯kse panòŭ̯ tüttärę̀d ühèksàn лu‹kùn toà̯ksę, a muťťšoįn panòŭ̯ gàznùksę̀л a i‹ťše menòŭ̯ kàrzinàh̆ akku se, hambahię tahkūmàh. se on akku riśťkaa̯zoįn süō̯jü. się hambahàt tahkū. kaži tiä̯ mu‹ťšoįn nostàttàŭ̯, sanòŭ̯: '»mu‹ťšoį rukku,

sinun akkʊ sụ̈ȍ̈ụ̆. nọụzę da läkkä tụọm̆mo tüttärẹ̀n tä̀h.' a sinä viẹrẹ̀t sinnę tüttärẹ̀n sijȁ̀h». mu‹ťšoį̈ nọụzȍ̈ụ̆ da tüttärẹ̀n tụȍ̈ụ̆ sȉhe kažȉŋkẹ̀ʌ. a i‹ťše viẹrȍ̈ụ̆ sinnę tüttärẹ̀n sijȁ̀h». akku sordȁ̈ụ̆ kaznȕksẹ̀n i tü‹ťä̀r laŋgenȍ̈ụ̆ kȁrzinȁ̀h i sẹn sụ̈ȍ̈ụ̆ siẹ mu‹ťšoį̈n sijȁs. ku nọụžȍ̈ụ̆ huọndẹ̀ksẹ̀ʌ menȍ̈ụ̆ nostȁttamȁ̀h tü‹ťä̀rdʊ. a siẹ mu‹ťšoį̈ magoạdoụ tüttäriẹŋkẹʌ. »a ka‹ťšo», sanȍ̈ụ̆, »oʌȅn kurvȁn ďjättänü̆h a omȁn tüttärẹ̀n sụ̈ọ̄n̆nȕ̆h». a huọndẹ̀ksẹ̀ʌ mu‹ťšoį̈ se küźüụ̆: »lähtẹ̀n minä koďį̈h, ťädi». a akkʊ se sanȍ̈ụ̆: »ed viẹ lähtẹ», sanȍ̈ụ̆, »gośťi ťä̀s, harvȍį̈n kävüjẹs». a hänẹ̀ʌ himȍį̈ttȁ̈ụ̆ süvvä mu‹ťšoį̈ se. hän päį̈vȁn gośťiụ̆ a üọ̄ksẹ̀ oṗȁť azęttȁ̈ụ nọạtę kaznȕksẹ̀ʌ a omȁt tüttärẹ̀t panȍ̈ụ̆ üheksȁn ʌu‹ťkȕn toạksę. a i‹ťše lähtoụ hambahiẹ tahkūmȁ̀h karzinȁ̀h. kaži se eį̈ magoạ. mu‹ťšoį̈n nostȁttȁ̈ụ̆. sanȍį̈: »mu‹ťšoį̈ rukkʊ, sinuọ hȁvɪtẹ̀tä̀h a sinä nọụzę da tuọm̆mo tüttärẹ̀n tä̀h». hän nọụzȍ̈ụ̆ da tuvvȁ̀h tü‹ťä̀r kaznȕksẹ̀ʌ. a mu‹ťšoį̈ se sinne ühėksä ʌu‹ťkȕn toạksẹ pannaȟ, viẹrȍ̈ụ̆ sinnę. a oma tü‹ťä̀r tuvvȁh sijȁh. akku siẹ sordȁ̈ụ̆ tüttärẹ̀n karzinȁ̀h daį̈ sụ̈ȍ̈ụ̆ mu‹ťšoį̈n sijȁs. sit huọndẹ̀ksẹ̀ʌ nọụzȍ̈ụ̆, menȍ̈ụ̆, nostȁttamȁ̀h tüttäriẹ̀h a siẹ mu‹ťšoį̈ magoạ̈ụ̆: tü‹ťä̀r on ďo üksɪ: ka‹ťšo tüttärẹ̀n oʌȅn sụ̈ọ̄n̆nȕ̆h, a kurvȁn oʌȅn ďjättänü». mu‹ťšoį̈ kuį̈ nọụzi i küźüụ̆: »lähtẹ̀n koďį̈h minä ťädį̈». a hän sanȍṽ: »viẹ koʌmȁz üộ magoạd». da päį̈vȁn gośťittȁ̈ụ̆ sīť. a üọ̄ksę panȍṽ tüttärẹ̀n sen dostaťin, ühèksȁn ʌu‹ťkȕn toạksę. a mu‹ťšoį̈n sen o‹ṗȁť gaznȕksẹ̀ʌ. a i‹ťše hambahiẹ tahkūmȁ̀h kȁrzinȁ̀h. siẹ hambahȁť ku tahkuọdoụ̆ i gaznȕksẹ̀n ʌovaskoį̈ttaụ i sordȁ̈ụ, tü‹ťä̀r karzinȁ̀h sinnᴇ ʌaŋgenȍ̈ụ̆. i sụ̈ȍ̈ụ sen mu‹ťšoį̈n sijȁs. huọndẹ̀ksẹ̀ʌ nọụzȍ̈ụ̆ i menȍ̈ụ̆ tü‹ťä̀rd nostȁttamȁ̀h. sanȍ̈ụ̆: »ka‹ťšo oʌẹ̀n omȁn tüttärüọ̄n sụ̈ọ̄n̆nüh dostaťin a kurvan oʌẹ̀n ďättänü». mu‹ťšoį̈ sē nọụzȍ̈ụ̆ daį̈ küźüụ̆: »ťädi, lähtẹ̀n minä koďį̈h!» hän sanȍį̈: »voį̈d meĭnä nügōį̈». süọ̄ttȁ̈ụ̆, ďuọttȁ̈ụ̆, birrȁn andȁ̈ụ̆ da tüọ̄ńüttȁ̈ụ̆ koďi̇̀h. hän koďi̇̀h tännę tuʌȍ̈ụ i menȍ̈ụ leśkakkaį̈zẹ̀ʌ_ʌuọ sen. akkaį̈nę se sanȍ̈ụ̆: »sinȕn u‹ťkȍʌ svoạďb_on». a hän sanoį̈: »oŋ ga oʌgȁ̀h». a koďi̇̀h ku menȍ̈ụ, muga_i oŋgi: svuạďbùọ pijeťä̀h. i hän rubiȍ̈ụ gosťittamȁ̀h, emȁndöį̈mȁ̀h i ottaụ̆ kauȟȁn i lähtȍ̈ụ̆ veeʌ. vettü siẹ kuį̈ xropńiụ̆, siẹ tuʌoụ̆ kolťťšaį̈nę kauȟā, se oma kolťťšaį̈nę. i mu‹ťšoį̈ pagizęmȁh rubieụ̆, perťťi̇̀h tuʌoụ tännę i emȁndōį̈ťťšȍụ i ottaụ padȁn pä‹ťšis suʌkkuį̈zi̇ʌ hiẹma‹į̈ʌ, ʌoạť šuʌkkuį̈ne piä̈ʌ. mu‹ťšoį̈ se ku ottȁụ hiẹma‹į̈ʌ ńį̈ʌ šuʌkkuį̈zį̈ʌ a uụzi mu‹ťšoį̈ stoʌȁn taga istuụ hänėn miẹhėŋkẹʌ i sanȍ̈ụ̆ sį̈ʌ endį̈zẹ̀ʌ mu‹ťšoį̈ʌ: »o‹ťȁd toʌku‹ťoį̈ šuʌkkuį̈zį̈ʌ hiẹma‹į̈ʌ padȁn a ottazį̈n rivùʌ». padan_ottaį̈ mu‹ťšoi se sanȍụ vastȁh hänẹ̀ʌ: »ajjoį̈ kauńoį̈hut kaugă-

dàd, meä̯n moa̯màл poi̯gu лęi̯ꞓkàťťi̯h poлvi̯л. se ei̯ virkkanu ńi midä. a sinä ďo stoлàn taga ńevvòd». a mię̯s se kūl̯i, što pagizoŭ̯ enďi̯nę muꞓťśoi̯. dūmai̯ťťśi on löü̯dünü ďo koľťťśai̯nę. hän uvvèn muꞓťśoi̯n ėä̯r tüö̯nďi a sen enďi̯zęn otti̯ i pagizęmah ruvèttì̯h, sen enďi̯zęŋ kęл elämäh.

[H. Ojansuu: II vihko, ss. 88—96.]

B. Suomen-puoleisia aunukselaismurteita.

I. Salmi.

1.

kuį eňnen ńeįjisteltih.

się oľi tültö neŋga üheksäntostu vuv̆ven igähińe. nurmel menöü̯ haravoįmah. e‿ule mūdu sobuą ku räťťšim piä̯l da vüö̯ vüö̯l. räťťšinän helm‿oľi poįmięltu kumaǩkulaŋgal. paįǩku piä̯z oľi. ne oľi sobuą. się oľi suśię‹d‿aǩku, sanou̯: »edgo rubię minum poįjal tulemah»? häneľleh mięľi rubięu̯ kahte rīdelemäh: »sobuą e‿ule vię ńi midä laįltü, a jo kozitah mięhel».

sit häneľleh paltinuą oľ‿äįjü kuvoltü, ńerokaz oľi. häį meńi koďih, dūmaįťťšou̯bin: »vuo̯ta minä paltinuą mujuh tüö̯nän. laįn ferezī da šarahpanuą: ühten ruądopiä̯m pidiä̯, toįzem pühämpiä̯n, ühtem paįdupaltinas, toįzen hięnos». tembaį kakstostu süldü paįdupaltinuą torvez daį hięnuo̯ paltinuą toįzem moįzen toįzes torves. k o n d u h[1] *tüö̯ndi mujuh.*

gruąšinad oldas się jo valmehed, a hänel e‿ule ďeŋguą luňnastuą. tuąltuą da muąmuą hänel eį oľluh, veľľilöįŋ ker eľi. häį pakiťťši veľľilöįl ďeŋguą. veľľet se hüveksiltih, aňneltih ďeŋguą.

sit tültö käį luňnastamah konduh ne paltinat. sid ńīz luąďi ferezim pühimpäįvim pidiä̯ a toįzen šarahpanam paįdupaltinaz aįvem pidiä̯. hänelleh vię pidäs peredńięǩku näįthäį da parembi paįǩku. sid veľľet tuo̯dih kiśeįperedńięǩku da ou̯lum-paįǩku. sit häį ńīl jo jou̯ǩkoh piä̯zi, ńeįjistämäh. häį kižah meńi hięnuo̯ paltinuą ferezi piä̯l, kiśeįperedńięǩku va‹ťšal, ou̯lum-paįǩku kaglal, paľľahin jalloįn. veľľed viks‿eį ka‹ťšoltu hüväkse, što on

[1] »*k o n d u h*» = Rajakonnun kylään Vitelen pitäjän puolelle, jossa oli taitava värjäri.

häį jou̯kos paľľahin jalloįn. sid laįltih keŋgät hänelleh, aįnoz uv̄vet keŋgät.

se aįgu meńi pokrovas sah. vanhembi veľľi lähti pokroval v i d e l e h. toį się šupkam[1] *brujat: jänöįňnahkua̯ mię̯xan da maťię̯rī*[2] *piä̯lüksen da sid valgię̯n verkopaįkan ruskię̯loįn tōp̆püzię̯ŋ ker da kośiŋkan. mixaįlakse hänelleh ombeluteltih šupku. algoį häį neįjistiä̯.*

svätkię̯n aįgua̯[3] *się meńi kūndelemah. sanou̯: »kükistäm̆mōh. keľlo rubeį kūlumah m ī n a l a s päį. se kaį rou̯no ku piä̯l tulou̯. nostam piä̯n, e‿ule ńi kedä».*

sid näįt sit pühäkeskes[4] *häneh tuldih sulhazet: i p ā t o v a n ī v a n. sil meňnüh eį. sit tuľi k ä z n ä z i l tua̯se toįzet sulhazet. da ńi sil eį meňnüh. ńellät sulhazet käü̯dih hoz räťťśinäzilleh käveľi. ko‹ďźad oľi viįjendet: m ī h k o į n vanh‿ak̆k‿oľi küzüňnüh poįjaľleh, sithäį häį rubeį rūltua̯ lua̯ďimah.*

sit s a v i n a n ī v a n a l häį meńi. veľľet käü̯dih koďī kaťťśomah, sanoltih: »älä mene, e‿ule huo̯nukset poŕatkak̆kahat. meįle seįťťśemez ik̆kunas päįvü pastau̯ perťih». häį sanou̯: »neŋgozel mužikal menen, älgäh olgah ńi havukodua̯»!

sid meńi da iä̯n eľi tiä̯. kūzi lehmiä̯ oľi taloįz da seįľťśemenden häį[5] *veį.*

2.

a n d o į h ü v ä n s a n a n.

v i ä̯ r ä‹ťśü n o ľ e k s i ülen äįjäl ak̆kua̯ pahoį pidi. hos kuį ľię̯ne lüö̯ňnüh, ak̆ku hüviä̯ sanua̯ eį andaňnuh ukoľleh. sid uk̆ko keįtält‿akal talkuŋkua̯ššua̯, sit selgäh ťipuľtajeŋ kua̯doį. sit hüvän sanan oľi andaňnuh. mōžet sanoį: »oľeks‿ruk̆ku, älä kua̯»! sid vikse roďih näįthäį kibeį.

---

[1] *»šupku»* = naisen turkki.

[2] *»mat'ię̯ri»* oli kiiltävää kangasta.

[3] *»svätkię̯n aįgu»* = joulun ja loppiaisen välinen aika.

[4] *»pühäkeski»* = joulun edellä olevan paaston ja pääsiäisen edellä olevan paaston välinen paastoton aika, jolloin erityisesti *»sulhazet»* käyvät ja häitä vietetään.

[5] nim. kertoja (vei myötäjäisikseen).

3.

roďa da ľevonťī.

mužikk‿on się karul reįl ajaňnuh, kezäreįl, mureňnuo̯l. ľ e v o n ťī on olluh hevol ajaį. toįne pordahil on się olluh r o ď a -ńimelľińe. sanou̯: »ľevonťī», sanou̯, »mil karul reįl ajat! üksi jaľlaz ięle koďih menöü̯, toįne jiä̯ü̯ küläh jälles tulemah». ľevonťī sanou̯: »pihah ku menen, kuńi tädä jaľlastu lasketan iä̯re, sińi‿i toįne tulou̯.»

4.

süväįnteroįnakan sua̯ru.

oľ‿eňnen aǩku kohtuńe. üheksäm poįgua̯ hänel‿oľi. poįjad lähtięltih meťťšäh, sanoltih: »tültäreŋ ku sua̯ňnet, pane kuo̯žaľi kamajam‿piä̯le, poįjaŋ ku sua̯ňnet, pane kirves»!

sid aǩku se lapsen saį. häį pańi kuo̯žaľiŋ kamajam‿piä̯le. süväįnteroįnaǩku mūlti, kua̯žaľin olti, kirvehem pańi. poįjat tuldih me‹ťšäs, ka‹ťšotah ga täz oŋ kirvez, e‿ule kuo̯žaľi. sit poįjat pagoh küm̆menes poįgu ku roďih, hüö̯ pagoh.

aǩku sen tültäreŋ‿ker eläü̯, oñ, eläü̯, oñ. tültöńe kazvoį sūrekse. sit tültōńe sanou̯: »lähtem minä veľľī eťťšimäh, pasta pärpäľťšüńe ńäňńimaįjos»! häį lähti veľľī eťťšimäh. koįrazen olti dovarišaks‿i‹ťšelleh. se oľi s o ť š k a. allus‿sah küzū̄ doroguą: »soťška sobaťška, pokaži meńa doroška»! koįrańe sid viä̯lti, ięlepäį vaį ľigerōįltäü̯ menōü̯, tültöńe jälles. süväįnteroįnaǩku kepsahteleh dorogal: »läǩkä perťih, läǩkä perťih, otad minun tültözen dovarišakse». a tültöń‿eį oltas, häį tüo̯ndäü̯. süväįnteroįnakan tültöńe se‿i lähti dovarišakse. astutah, astutah, tuľi lambuǩkańe. süväįnteroįnakan tültōńe se pürriltäü̯: »davaį kezoįl, davaį kezoįlĕ». toįne sanou̯: »em̆mo rubię, em̆mo». sit kuįteŋgi hänen täü̯düį ruveta. häį eį rubięz, ga kaį vägizin oltau̯ kezoįl. süväįnteroįnakan tültöńe eňńilti veįz nosta da sovad olti, hänen sovat piä̯le pańi, sen hüvän tültōzen sovad, da koįrazel jaľlat katkoį süväįnteroįnakan tültōńe. hüo̯ lähtięltih astumah. tültöńe oltau̯ seŋ koįrazeŋ kaįnaloh. tua̯se tulou̯ lambuǩkańe. häį katkua̯u̯ piä̯ŋ koįrazel, süväįnteroįnakan tültōńe. häneľleh oľi žiä̯ľi jältiä̯ koįrastu, sil hüväl tültōzel, häį üksikaį oltau̯ kaįnaloh da kandau̯ siňne ięľleh matkal.

astuĺtih, astuĺtih, rubeį se veľľeŋ koďi nägümäh. sid mendih hüö̯ sih koďih, süväįnteroįnakan tüĺtöń‿eį aňna paįsta veĺlięŋ‿ker sil sizarel, sanou̯: »minä olem mua̯mas tütär, täm‿on väĺľinäńe tüĺtöńe, dovariššu vaį minun». häį menöü̯ sizarekse veľľil. veľľet küzeldih, süö̯tetäh, juo̯tetah, hüö̯ eį tiętä, kuĺleh sizardu hüvim pidiä̯, ku pūtuį ühteh sih.

süväįnteroįnakan tüĺtöńe veľľil sanou̯: »paŋgua̯ hos paįmeńih tüĺtöńe». i‹ťś‿evähäd andau̯, kivem panou̯ kurńięk̆kah. tüĺtöńe tüö̯ĺtih paįmeńih meľťśäh. üksi veľľi lähti kaľťśomah, midä häį się rua̯dau̯. hanhiparvi lendäü̯, sūri parvi. tüĺtöńe itköü̯, hanhil sanou̯: »hinhuo̯t hanhuo̯t, vięgiä̯ mua̯mozel vięsťińe, minä üheksän veľľem piä̯mperiä̯ olem paįmeńis. süväįnteroįnakan tütär hüvän süö̯ü̯, hüvän juo̯u̯, kau̯nehem pidäü̯. veį‹ťśüt kiveh kilahtah, kagrańe kuo̯ri kalahtah». veľľel roďih sil ou̯do, midä tüĺtöńe neŋga itköu̯, midä vięsťī tüö̯ndäü̯ hanhuzī müö̯. toįzeňnu piä̯n oĺtau̯ kaį veľľet kūndelemah. hüö̯ peįto‹ťśi kūneĺlah. kūneldih się kaį veľľet. häį itköu̯, itköü̯, kaį unohteleh, sanou̯: »hinhuo̯t hanhuo̯t, vięgiä̯ mua̯mozel vięsťińe, minä üheksän veľľem piä̯mperiä̯ olem paįmeńis. süväįnteroįnakan tütär hüvän süö̯ü̯, hüvän juo̯u̯, kau̯nehem pidäü̯. veį‹ťśüt kiveh kilahtah, kagrańe kuo̯ri kalahtah». veľľet tuldih tüĺtözel‿lüö̯, küzeĺläh: »midä sinä itked da midä sinä neŋga sanot»? häį sanou̯: »minä olen teįjän sizar, a süväįnteroįnakan tütär minun vaįhtoį». hüö̯ mendih koďih, veľľed ięlepäį, häį lehmięŋ‿ker jäĺles. sid oteĺtih se tüĺtöńe sizarekse, a süväįnteroįnakan tüĺtöńe pandih paįmeńih. händ‿eį muga pahoį pięĺtü. sid üksi veľľi käį mua̯mua̯dah eľťśimäh da oĺtamah sińne veľľięl‿lüö̯. sit toį mua̯mah da nügöįgi hüvin eletäh.

5.

akku da reboį.

ak̆k‿oľi koįz üksin, uk̆ko rua̯voz‿oľi. ak̆ku lähti karzinah. a akal uksi unohtuį av̆voį. reboį tuľi perľťih, kaľťśou̯, e‿ule ńi kedä perťiz, a karzinas się kūlū hürhetüs. reboį siňne karzinah ku piä̯zi, akan sōį kaįken trepaįľťśi. uk̆ko tulou̯ koďih sil väľil. tulou̯ koďih ga reboį się vię oŋ karzinas, häį się akal‿luo̯ vię on da jüveksiü̯. hänel pidäz iä̯re piä̯stä się karzinas, k‿eį uk̆ko tap̆pas. häį iä̯nel itkun się lua̯ďi, aňna tulou̯ uk̆ko kaľťśomah, häį karzinas się rubeį iä̯nel itkemäh, reboį:

»uľľin uľľin uǩkostańe,
aľľin aľľin aǩkastańe.
üksi piä̯puo̯ľiškońe süö̯däviä̯,
perzepuo̯ľiškońe jüvie̯ltäviä̯.»

uǩko kündelou̯ sie̯, mi nügöi̯ ťšüdo karzinaz‿on. e‿ul‿akan iä̯ńi. häi̯ meńi karzinah, reboi̯ hüp̆piä̯ü̯ pihal pagoh. uǩko davai̯ ńīl sanoi̯l itkemäh:

»uľľin uľľin uǩkostańe,
aľľin aľľin aǩkastańe.
ei̯go jiä̯ňnüh süren sulťťšinan suľťšijastu,
ei̯go pitkäm pīruo̯n ajeľijastu.»

6.

v e d e h i ä̯ z e n s u o̯ r u.

on sie̯ eňnen uǩko d‿ aǩku. uǩko lähtöü̯ kävelükseh. a muťšoi̯ oŋ kohtuńe.

mužiǩku sie̯ astū, astū, ga händü rubei̯ juo̯taľtamah. häi̯ ku lähtie̯n luo̯ďiu̯ sih, juo̯ndulähtie̯n. poľviľleh hei̯täh juo̯mah, vedehiä̯ńe pardah‿i tartū, rubie̯u̯ lähtie̯h vedämäh. mužiǩku sanou̯: »tüö̯nä minū iä̯re»! sanou̯: »en voi̯ tüö̯ndiä̯. uskaldaňnet koi̯z olemaľtoman — lähtid, ie̯‿uľluh, menet koďih, on — sit tüö̯nän». sit häi̯ uskaldau̯. sanou̯: »olgah se sinun»! hänel ei̯ juo̯htuňnuh mie̯leh, što on aǩku kohtuńe. sit hänen tüö̯nzi väľľäl. häi̯ tuľi koďih. ga hänel poi̯gu roďiňnuh. hänel tuľi pahamie̯les, tuo̯taľleh: tämän nügöi̯ pahoi̯ ruo̯voi̯n.

jo brihaľťšu kazvau̯ bapkah kižuo̯jakse. händü jogahińe kirgü: »sinägö vedehiä̯zel uskaldeľtu»! häi̯ sie̯ kazvau̯ sūrembakse. häi̯‿i rubie̯u̯ küzelemäh: »muo̯mo da tuo̯ľto, kelbo minun uskaldiľto»? muo̯mah sie̯ kai̯keľleh sanou̯, pokuo̯jih: »em poi̯gańe ńi kel uskaldaňnuh». a tuo̯taľleh oŋ kaži šižäľis: 'sanuo̯ pidäz, a voi̯ ei̯ sanuo̯'. pidihäi̯ hänel sanuo̯ vīmizel. häi̯ sanou̯: »vod minul neŋgońe prīľťšu tapahtui̯». häi̯ sanou̯: »no ku tapahtui̯, minum pidäü̯ lähtie̯».

häi̯ lähtöü̯ koi̯šsah iä̯res. menöü̯ meriraňnal. meri rubei̯ se ku kižuo̯mah rou̯no, aľlot. dai̯ tuľi vohahtih. sanou̯: »kuldupoi̯gu, aňmui̯‿i vuo̯tin jo». dai̯ lähtie̯täh astumah, hei̯le dorog‿avavui̯ vedehiä̯-

zeŋ koďih. meńi siňne ga się on tüitõ ristikaŋzan rodũ jo eňnen händü meňnüh siňne. tüitö sanoų: »vuǫta vaį, häį sinun naįitaų, ga älä ota ńidü ťšomĩ tüitõlöį, eįga igä kaį pidäų tiä oľla. omašsah tüittäred luǫďių ťšomakse, a minun», sanoų, »luǫďių tuhmakse, ruven rikotukse daį kaįkeľleh. minul on sormus sormes, sit», sanoų, »tuňnet, käįŋ kohotan stolal. hot kuį tuhm‿oľlen, sormuz vaį oľloų sormes, se ota», tüitö se vagoįitaų brihuǫ sidä.

häį‿i rubieųgi naįittamah. briha sanoų: »andaňned mieldü müö naįija, sid naįn, a g‿ed andaňne mieįlem mugah naįija, sid jüägäh toįzeh kerdah». häį sanoų: »kudamambo sid otat»? häį sanoų: »ne‹ťšen otan aľimazen». häį sanoų: »ne‹ťšidä tak‿ed ota. ota tiä sũres ťšupus, k‿on neŋgostu ťšomuǫ tüitüö»! häį sanoų: »g‿ed andaňne, sid olgah muga, naįmaita». juǫtaheze, juǫtaheze, daį andaų, sanoų: »pidäühäį s‿anduǫ, k‿on sinus se hüvä».

daį andaų daį panoų muǫta daį kaį, ga mu‹ťšoį hövähtäh, sanoų: »älä uįnuǫ süväh uneh, roįh meįle matku tän‿üön, ole vorveįl»!

lähtieįtäh matkah, astutah, astutah, mu‹ťšoį kündeloų, hörkeįl on. kohineh kũlumah rubeį, tuloų sieę jürüŋ‿ker. häį oittaų mužikam meľli‹ťšäkse luǫďių, i‹ťše meľliťťšüńieįkakse. meľliťťšü jauhoų lodauitaų. tuloų, sanoų: »ahah i tabaįn»! häį sanoų: »midäbo, ťoųtoį, tabaįlet»? sanoų: »tabaįlem mužiťkkuǫ d‿aťkkuǫ, edgo nähnüh astumas»? — »täz oŋ kolmeküňmen vuǫttu meľliťťšü seįzoňnuh, en ole nähnüh ristikaŋzan düxũ eŋgo sťĩxũ». häį koďih‿i lähtöų jürähtäh. heįitäų hänen jürü kũlundan. häį oittaų, meľli‹ťšän luǫďių mužikakse, i‹ťše mu‹ťšoįkse.

astutah, astutah, tuǫse rubieų se kohu kũlumah. sulhańe sanoų: »voįňned mil eįstiä, älä heįtü hänel küdeh». häį oittaų da kirikökse luǫďių mužikan da i‹ťše papikse. häį tuloų jamsahtah kiriťkkõh: »ahah i tabaįn süödäväkse»! — »a kedäbo, ťoųtoį, tabaįlet»? sanoų: »edgo näį mužiťkkuǫ d‿aťkkuǫ astumas»? — »en nähnüh. täz‿oŋ kolmeküňmen vuǫttu kiriťkkö seįzoňnuh, en ole nähnüh ristikaŋzan ihuǫ ńi souśem proįďimas». häį iäre‿i lähtöų. vohizoų, vohizoų meňnes. heįitäų vohu kũlundan. häį ülen terväzeh kirikõm müitaų mužikakse da i‹ťše mu‹ťšoįkse.

hüö lähtieįtih astumah. astutah, astutah, heįl‿om pikoį vähäńe mendäviä. küľlah, tuǫse‿i tuloų, kolmandeŋ keřran, ilmuta·įvahaľlizen jürüŋ‿ker tuloų. eį müdu ku ukon laňmikse, i‹ťše kĩškoįkse lambih. häį ku tuľi sih, häį ‿i tostaįťťših, što täl kohtuǫ e‿uľluh

lambī. häį havvikse‿i šavahtih, davaį kīškoįdu tabaįlemah. väzüksis‿sah ajeľi. päįn tabaįľis kīškoįdu, ga kīskoį häňnäŋ kiä̯näldäü̯ eį voį häňńin oľtuą sūh, vastukavazin, tabaįľi, tabaįľi, min aįguą tabaįľi, nou̯zi järven raňnal, heįjät kaį kiroį da vohuŋ‿ker koďiheze meńi. a hüö̯ laṁmim mužikakse, iʿťśe muʿťśoįkse da brihaŋ koďih mendih da nügöįgi hüvin eletäh.

siṗpih saṗpih, sih suąru loṗpih.

7.

keü̯hü veľľi da bohaľtu veľľi.

eňnen on się keü̯hü veľľi da bohaľtu veľľi riňnaḱkaį eletäh. keü̯h‿on se üleŋ keü̯hü, eįgo tiętä süv̆vä midä eįgo pidiä̯ ńi sidä. eletäh, oľlah ga keü̯hän veľľen aḱku käü̯bi istumah sih bohaľtah veľľeh. hänel się kon̯zu midägi aňneľlah, lapsekaz‿on i keü̯h‿on, hänel pädöü̯, hos süv̆vä aňnetah ľibo sobuą aňnetah. hüö̯ siňne sah ťirpetah, heįl‿on üleŋ goŕa. mužiḱku sanou̯: »vuo̯taz minä lähten ozuą eľťśimäh, onhäį minulgi mih tahto oza».

häį‿i lähtöü̯ się, mim‿matkuą astū, kaľťśou̯, dorogal się üheksäm mięstü̯ kaskię karzitah, keŋ karziu̯, ken ajau̯. häį menöü̯ sih mužikoįl‿luo̯, sanou̯: »jumal‿abu, terveh»! sanotah: »pidäü̯ jumal‿abū, tule terveh»! — »mit tüö̯ mięhī oleľto», se keü̯hü mužiḱku küzū. »sinun veľľen ozad oleṁmo, bohatan veľľen ozat», mužikat sanotah. keü̯hü veľľi küzū ńīl mužikoįl, ńīl ozil: »tiįjäľtögo minun ozan, kuz minun oza on»! mužikad ne sanotah häneľleh: »tiįjäṁmö, täz‿om palazem piä̯s, virstań‿oľloh, eį sen enembiä̯; moįn‿on tubahiḱkońe — oľlohgo paįvutuhjońe vaį marjutubahiḱkoń‿oľloh — ihan sidä vaste maguąu̯. ota viľťśańe meįjäŋ kaskez da iške kolme kerduą ristaheze, daį ozan löv̆vät».

mužiḱk‿oľtau̯ viʿťśan, viʿťśan oľtau̯, menöü̯, astū palan, muga oŋgi kuį mužikad ńev̆voľtih. häį oľtau̯, viʿťśal gu iškö̯ü̯ kolme kerduą ristaheze, oza hüṗpiä̯ü̯ się iä̯rez muąz, ruskeį haľľaḱk‿oŋ kaľtięňnu. häį sanou̯: »midä tuľit toruąmah»? sanou̯: »ťśīhuo̯d maguąd, minä süv̆vä mid‿en tiįjä lapsięŋ‿ker eŋgo pidiä̯ ńi midä, sinä maguąt, ruskeį haľľaḱku‿i kaľtięňn‿on, tapan». häį sanou̯: »ed ń‿iʿťś‿elä, taṗpaňnet», sanou̯, »älä tapa, min‿aňnan rubľahizen». häį sanou̯: »midäbo minä ruąn ühtel rubľal, k‿olem porokeü̯hü»? häį nou̯zou̯

sih haṽvan särvel istumah ruskię̨l haľľakal, rubię̨u̯ käi̯z da kädeh paneľtelemah sidä rubľahistu, sanou̯: »tuo̯ rubľu rubľuą̨, tuo̯ ďeŋgu, ďeŋguą̨, tuo̯ bumuą̨gu bumuą̨guą̨»! iľťśeh korgevuo̯n tukun luą̨ďiu̯ ďeŋguą̨. ne andau̯ sil keü̯häl mužikal dai̯ rubľahizen andau̯, sanou̯: »maltaňnet pidiä̯, sinun lapsię̨n lapsil roi̯h ďeŋguą̨, a gu ed maltaňne, endizeľleh keü̯hü roi̯ľtoh». mužiḱku lähtôü̯ hüväz mię̨les koďih. akal sanou̯: »neŋga da neŋga tapahtui̯ da neŋga ńeṽvoľtih da ŋenga minä löṽvin ozan». akal hüvä mię̨les tulou̯.

hüö̯ jo puo̯ďiloi̯h käṽväh, sobuą̨ ostetah, kengiä̯ parembuą̨ lai̯tah. ei̯ käṽvä bohaľtah veľľeh istumah da ńi midä. bohaľtu veľľi rubei̯ dūmai̯ľťśemah: »mintäh hüô̯ ei̯ istumah käṽvä»? erähäŋ keṙran‿i menôü̯ se aḱku bohaľtah veľľeh istumah. bohaľtu veľľi küzelöü̯: »mis tüô̯ nügôi̯ veṙrüi̯ľtö, ku joga päi̯viä̯ käü̯ľtö puo̯ďiloi̯h da sovad vähäńe paraľtih piä̯le»? aḱku sanou̯: »uḱko lôü̯di ozan da oza andoi̯ rubľahizen. rubľahiń‿om moi̯ne, što lai̯ mi tahto ďeŋguą̨, se‿i roi̯h». häi̯ sanou̯: »andaziľtogo minul, ozuľtaziľto sidä rubľahistu»? aḱku sanou̯: »āndau̯, mintäh ei̯ aňna, minä potakoi̯ťśen, tule vai̯ istumah»! sid näi̯t tulou̯ keü̯häh veľľeh istumah se bohaľtu veľľi, eläi̯šsäh ei̯ käü̯ňnüh. häi̯ pagizuľtau̯ sidä keü̯hiä̯ veľľię̨, ei̯go andaz rubľahistu. keü̯hü veľľi — tii̯jäd — dūmai̯ľťśou̯, pidäü̯ ozuľtuą̨. häi̯‿i menöü̯, tuo̯u̯ sen rubľahizen vaḱkazię̨ŋ‿ker. rubľahiń‿oľi kuldazel vaḱkazel südämes, kuldańe vaḱkań‿oľi hobjazel südämes, hobjańe vaḱkań‿oľi vaskizel südämes, vaskińe vaḱkań‿oľi rau̯duvaḱkazel südämes. dai̯ ozuľtau̯, ďeŋguą̨ luą̨ďiu̯ tukun. häi̯ sanou̯, bohaľtu veľľi: »ańna minuľleńi, opim‿minä luą̨ďię̨ ďeŋguą̨». »kui̯ ed aňna, aňnathäi̯». bohaľtu mužiḱku oṗpiu̯ luą̨ďię̨ ďeŋguą̨, käi̯z da kädeh lüḱkiü̯ rubľahistu, üksikai̯ roi̯h ďeŋguą̨ häneľlehgi. häi̯ sanou̯: »aňna koďih, aňna minä armahal akal ozutan tädä rubľahistu»! häi̯ ei̯ raḱkahal andaz ga omaššah aḱku potakoi̯ľťśou̯ dai̯ andau̯.

eletäh, oľlah ga jo hei̯le ďeŋgad rubię̨u̯ kalpehtumah, jöŋgöi̯ hei̯le keü̯hüz rubię̨u̯ tulemah, sil keü̯häl veľľel. häi̯ akaľleh sanou̯: »menes käü̯ rubľahistu»! aḱku ku menöü̯ ga bohaľtu veľľi sanou̯: »e‿ule minul. tūľ‿oľti. tei̯jäm pordahiz rubei̯ŋ kaľťśomah da tūľ‿oľti». ei̯ ń‿andaňnuh.

hei̯le jo ďię̨lo muga vedeleh, ozal‿luo̯ pidäü̯ lähtię̨. lähti se keü̯hü veľľi uvvešsah ozuą̨ eľťśimäh. astū siňne samoi̯ jälgilöi̯ müö̯. samad mužikad ajetah kaskię̨, ken ajau̯, keŋ karziu̯, kem midä ruą̨dau̯, üheksäm mię̨stü. menöü̯, jumalavun andau̯ dai̯ küzū ńīl mužikoi̯l: »eľtogo

tiįjä minu ozuą»? mužikat sanotah: »tiįjäm̆mö, ruskeį haľľak̆k‿on‿i kaťtięňnu, maguąu̯. ota täz meįjäŋ kaskez viťťśu da iške kolme kerduą ristaheze ruskię haľľak̆kuą, sit», sanou̯, »oza tulou̯ się ruskięn haľľakan‿al‿iąre». häį ruądau̯ kuį ne käskiętäh. menöü̯, viʻťśal iškö̯ü̯ kolme kerduą ristaheze. oza się hüp̆piąü̯ ruskięn haľľakan‿al, sanou̯: »midä tuľit toruąmah»? häį sanou̯: »midä sinä maguąt ťśīhuo̯d alaľleh, huo̯ld‿et pię äįjią vähią. kaʻťśo toįzel veľľel miťtuńe jou̯k̆ko ruądau̯, ozad ruątah da huo̯ldu piętäh aįnoz, a sinä maguąd vaį, tapan», sanou̯. sanou̯: »tapad g‿ed ń‿iťś‿elä. aňnoįnhäį minä rubľahizen, kuňnebo sem pańit»? mužik̆k‿eį targię sanuo̯. oza tiędäü̯, što hänel ię‿ule rubľahistu jo, sentäh̆häį häį naprih küzümäh, kuňne pańi. »ku sanoňnet praʻvan, kuz‿on rubľahińe», sanou̯, »sid vię elät», sanou̯, »bohaťtaňnu, a gu et sanoňne, sid ilmazen iąn neŋga elät keü̯häňnü da goŕaňnu». häį ku sanou̯bin sen oluzīdah müö̯, oza sanou̯: »min‿aňnan sumkan». sanou̯: »midä minä sumkal ruąn, tühjäl sumkal»? häį sumkaŋ ku się oťti, ülen hüvä sumk‿on, oŋ kuldastu jurostu, on hobjastu jurostu, on vaskistu jurostu, kaįkkię luądü juruo̯ on. häį tuo̯u̯ sen sumkan mužikal‿luo̯, sanou̯: »rozoris sumka»! sumka rozorih, mięhet hüpätäh, kaksi mięstü, ruvetah lüö̯mäh ťeťerdämäh mužik̆kuą. oza sanou̯bin: »perestań sumka»! mužikat sumkah‿i meňnäh. oza sanou̯: »k‿eį tuľle bohaťtu veľľi istumah, kuʻťśu, tüö̯nä ak̆ku toįzeh taloįh löü̯hkämäh, aňna pakiťťśou̯ sumkua».

häį ku koďih menöü̯, vuąrah‿i panou̯ sumkan. se läpeťtäü̯ nogizil seįńil, ülen on hüvä kaťťśuo̯. mužik̆ku sanou̯ akal: »mene nügöį kuʻťśu kaťťśomah tädä sumkuą»! daį ak̆ku se menöü̯ bohaťtah veľľeh, sanou̯: »nügöį toį uk̆ko sumkan, läpeťtäü̯ ku tiąhti vaį. meįjän seįńil ń‿oľla eį pidäz mostu sumkuą, k‿oľis teįjän seįńil». bohaťtu veľľi sanou̯: »tulem minä istumah da kaťťśomah sidä sumkuą, toįnah andau̯bin sumkan». häį sanou̯: »āndau̯, minä potakoįʻťśen». daį tulou̯ bohaťtu veľľi keü̯häh veľľeh, sanou̯: »toľk‿on sumku! teįjän seįńil eį neŋgostu sumkuą ńi pidäs, k‿oľis hod neŋga meįjän seįńil.» sanou̯: »aňna veľľi minul koďih tämä sumku, ozutan armahal akal sumkuą». sanou̯: »en tiįjä» — vię eboįdu panou̯ näįd, eį sidä järgięh aňna. andau̯ sumkan, sanou̯: »nügöį koďih ku menet», sanou̯, »süö̯gią, juo̯guą, salbavuk̆kuą kam̆mariloih, sano: 'rozoris sumka', sit sumka rozorih'». häį muga‿i ruądau̯. menöü̯ koďih, akaľleh sanou̯: »kaʻťśoz miťtuo̯n sumkan saįn». süv̆väh, juv̆vah, salbavutah

kaⷨmariloi̯h, sanou̯: »rozoris sumka»! sumka ku rozorih, kaksi mi̯ęstü hüppiä̯ü̯ sumkas si̯ę, davai̯ hei̯dü lüö̯mäh möü̯kiťťšemäh. ülen äi̯jäl lüv̆väh. kiv̆rultih kazakkoi̯: »meŋgiä̯ kuťťšukkua̯ toi̯zes taloi̯s, aňna tulou̯ sumkua̯ oťťamah iä̯re». kazakad meňnäh, juo̯stah. »läkkä veťťi otat sumkan iä̯re! sumkaz mužikat tuldih, lüv̆väh ižändiä̯ d‿emändiä̯, oňnakko tapetah». mužikku sanou̯: »en lähte. rubťahizen tuo̯ňneťťo. äski lähten». mendih kazakat koďih, küzǖ: »tulou̯g‿oťťamah»? sanotah: »rubťahizeŋ g‿andaňned, äski tulou̯, mui̯ten ei̯ tule». häi̯ sanou̯: »paŋgua̯ kai̯kkię̯ lua̯dü eluo̯, min voi̯ňnoh hebo vediä̯, aňna süö̯ü̯, tulgah vai̯ sumkan ottakkah»! kazakat paňnah kai̯kkię̯ lua̯dü eluo̯ hänelleh. meňnäh siňne keü̯häh veťťeh, sarai̯ ajetah, regi puv̆retah, sanotah: »läkkä veťťi otat sumkan, ülen äi̯jäl pię̯ksetäh lüv̆väh»! sanou̯: »en lähte, kuń‿ei̯ rubťahist‿andaňne». hüö̯ tuťťah siňne järiťťeh . küzǖ: »tulou̯g‿oťťamah»? sanotah: »ei̯ tule, kuń‿ed rubťahist‿andaňne». sanou̯: »paŋgua̯ kahtel hevol regi, aňna süö̯ü̯ ťšihuo̯u̯, tulgah vai̯ sumkan oťtakkah iä̯re»! paňnah kahtel hevol regi, odva vai̯ hevod vei̯täh, ajetah siňne, rei̯t puv̆retah, sanotah: »läkkä otat sumkan iä̯re, mäzrälhäi̯ ri̯ęhkitäh kai̯»! elot prïmiü̯, a sanou̯: »kuń‿ei̯ rubťahist‿andaňne, en lähte». meňnäh koďih. ižändü küzǖ: »tulou̯go»? sanou̯: »ei̯ tule», sanou̯, »kuń‿ed rubťahist‿andaňne». sanou̯: »paŋgua̯ kolmel hevol regi, vię̯giü̯, aňna ťšihuo̯u̯ süö̯ü̯, tulgah vai̯ sumkua̯ oťtamah»! paňnah kazakat kolmel hevol rei̯t, hebozil kai̯ nenäd mua̯h koskeh viä̯ndiä̯. ajetah pihah sih, puv̆retah purgupai̯kal, sanotah: »nügöi̯ lähtet taki sumkua̯ oťtamah»? — »en lähte», sanou̯, »tuo̯gua̯ mi tahto, kuń‿eťto rubťahist‿andaňne». meňnäh järiťťeh koďih ne elon tuo̯jat, küzǖ ižändü: »tulou̯gu»? sanotah: »ei̯ tule, kuń‿ed rubťahist‿andaňne». sanou̯: »nügöi̯ olet kau̯poi̯s»! häi̯ kazakoi̯l ńeu̯vou̯: »meŋgiä̯ tanhuo̯h, harjupaťťšahan tüvez om mua̯h kai̯veťťu hau̯du, si̯ę on rau̯dupua̯n südämez rau̯duvaďkaňe, rau̯duvaďkkazen südämez on vaskińe vaďkkańe, vaskizen vaďkkazen südämez on hobjańe vaďkkańe, hobjazen vaďkkazen südämez oŋ kuldańe vaďkkańe, si̯ę on rubťahińe, vię̯giü̯, oťtaďkkah»! kazakat kïrehüzis päi̯vī meňnäh, kai̯valdetah da muga‿i kaňnetah, padalohiškoŋ‿ker kaňnetah, e‿ule jou̯duo̯ ńi sidä lükkiä̯mäh. mužikku ku sai̯ ne vaďkkazet kädeh, kaťťšou̯, oŋgo rubťahiňe si̯ę vaďkkazis, pańi ruo̯ďkkoh, sanou̯: »nügöi̯ lähten». häi̯ lähti siňne. uksil sei̯zaťťih, sanou̯: »perestań sumka»! mužikat sumkah‿i ńablahtuťťih. dai̯ sumkan oťt‿iä̯res se keü̯hü mužiďkku. aťťetah eliä̯. keü̯hü veťťi hüö̯düi̯ endizeťťeh,

đeŋguą pūtuį daį eluǫ pūtuį küľläl. häį parembakse meńi jo sidä bohaltuą veľľię, keřran rubľahizen saį.

II. Impilahti.

1.

z u ą̀ k k ù ṇ.

oľi ennèm̥‿muąlaŕi.[1] *hänèll‿oľi ülèṇ hüvä mu(ťšòį̆. a sīt kau̯puńńiz ruvèttiʰ kiŕikküǭ srojimàʰ. sięʌ pięt̀ȁʰ kogovùstᵘ sūrèmbàd herràᴅ. ken ottaįz luąđię urakòʌ (podruądaʌ) kuvàt kiŕikkȍʰ. i se muąlaŕi suąbi tięđiä̯: on moįne i moįne kogovùs się. muąlaŕi sanō akàʌ: »voįz mennä kogovùksèʰ da ottuą kuvàd luąđię. a otàt tak luąđię a ed voįne luąđię luąvùm‿vastàʰ, moįzèd zakonàd luąjitàʰ, vię pidā̆ i(ťšèspȁį maksuą». akku sanō: »elä dūži ńi midä, men‿ota. pane huǫľi jumalàʰ»! da‿i ukko kogovùksèʰ huǫndèksèʌ lähtō, ottā się luąjittavàks kakstostu kuvuą, pidā̆ tulla ne apòstoľięn nägözèᴅ. sih da‿i sih päįvȁʰ mennès pidȁz olla vaʌmehèᴅ, sit tullàʰ ottamàʰ ku roįh miä̯rüpäįvü.*

no eįhäį midä, ku ottuą pūtuį, ńi pidā̆ zavođię luąđię. luąđī kūn, luąđī toįzèn da miä̯rüpäįvü läheńi, jo on huǫmeį. ukòʌ hädä käįz. e‿ole kuvuą ku kahèksàn, a kakstostukümmèm̥ pidȁz. süvvȁʰ akàŋ ker murginuą huǫndèksèʌ tänäpȁį — huomèį ku tuʌdàz huǫndèkseʌ ottamàʰ. — akàʌ sanō: »üllütid neťťšìʰ kau̯ppàʰ, kuįbo nüᴅ, kai hüvȕz menō̆ meįʌ, tagamaksū jou̯dunèd maksamàʰ, kuvàd g‿eį vaʌmistùttᵘ». akku sanō: »ohō, vähȁʰ olèd hädävünnȕʰ, elävü ńeu̯ᵛvòm̥ pidā̆ vię huǫmenès‿saį. nüᴅ», sanō, »ku süǭᴅ, sid mene külȁʰ, elä tule ennèŋ kodìʰ ku üǭʌ ühèntostu aįgàʰ». (— huǫndèksèʌ tullàʰ ottamàʰ kuvī jo aįgazèʰ, sem‿päįväṇ službàn aįʲjàkse jo vīʲjȁʰ kiŕìkkȍʰ).

da‿i ukko lähtō̆, akku dūmī lähtehū̆ kuį hüvä kuį parèmbi. da‿i akku ottā ńeľľi vīskopeįkkahistᵘ — kaksi griu̯nuą — kormańìʰ. a se on huǫmèį sroį(ťšàm̥ päįvü, se pruązńiękkᵘ. šuǫreįťťšō, panō

---

[1] Impilahden murteessa on, kuten kielennäytteestä näkyy, vanhan ohessa paljon aivan uutta ainesta. Lainasanat osaltaan osoittavat lännestä tunkevan vaikutuksen laatua.

parahàt sovàt piä̯л da‿i lähtō̄ häi̯ kau̯pùńńìл. menō̄ en̥zimäzèʰ puo̯đìʰ, kuz‿oŋ koffī da soguŕī da ťśua̯jùd da kai̯ moi̯zèd juo̯n-duvärk̀ìᴅ. sanō: »prua̯zńie̯kkᴜ tulō. pidäz olla sidä, pidäz olla tädä a e‿ole ńi midä, ei̯g‿ole jeŋgua̯ kui̯ vīs kopei̯kkua̯». sanotàʰ: »ō, neŋgone imèhńine, vähȁʰ olèd hädävünnȕʰ». puo̯đilàs sanō: »üö̯ks ku luvànnèd laskie̯, ota hod miŋ kandua̯ jaksàᴅ». »tule illàл sei̯ťťśemèn ai̯gàʰ»! soguŕìd ottā, koffìd ottā, kriŋgeľìd ottā da‿i lähtō̄.

menō̄ toi̯zèʰ puo̯đìʰ vie̯л. puo̯đilàs tua̯stᴇ küzū̄: »midä pannàʰ ku prua̯zńie̯kkᴜ tulòss‿on»? »pane midä pane», sanō, »vai̯ jeŋgua̯ e‿ole ku vīzi kopei̯kkua̯. vie̯ polone», sanō, »mie̯hèл meńìn, vie̯ mua̯sťeŕimužĭkàл moi̯zèл, vai̯ ei̯ roi̯h sūn̥ sȕᵛvä, käi̯m̥‿piđiä̯. nüdgi», sanō,» prua̯zńie̯kkᴜ tulō, min̥ sai̯, sen̥ joi̯, e‿ole ńi miл ńi midä ostua̯. kabàkkoi̯m̥ pōŋgìл ku akàks jou̯ᵛvùt ka mostu elòst‿elȁᴅ». puo̯đilàs sanō: »elä ńi rubie̯ neŋgone imèhńine ühèm mužĭkàm̥‿varàʰ, üö̯ksᴇ ku laskenèd, roi̯h pravie̯zī, hevòл tuo̯n̥». »no hüvä on, tule da tuo̯, tule kahèksàn ai̯gàʰ illàл»!

dūmai̯ťťśō: »nügȍi̯ hüvä, müdu kai̯kkie̯, ka vie̯ pidā̄ i ľiha-kau̯ppàʰ käü̯ᵛvä». tua̯stᴇ ku puo̯đìʰ menō̄, puo̯đilàs küzū̄ — kui̯ nügȍi̯, ka muga‿i enne küzȕttìʰ. »ľihua̯ pie̯llȕʰ a jeŋgua̯ e‿ole kui̯ vīzi kopei̯kkua̯». (jo oŋ koлmàz vīzikopei̯kkahine). »ohō», sanō, »neŋgone nuo̯ŕi da vodroi̯ akku, kai̯ ľihànnᴜ». »ľihànn‿olèd veľľi, g‿ed bokkua̯ kattilàʰ vuo̯le». sanō: »lubua̯ üö̯ksᴇ, on huo̯mei̯ padàʰ panna midä»! »tule ühèksȁn ai̯gàʰ, en voi̯ ai̯ʲjòmbi kuťťśuo̯, para-hìksᴇ veròd vaлmìstàn̥». »tulèn, tuo̯m puo̯lèn̥ lehmiä̯».

no lähtō̄ iä̯rèz, dūmai̯ťťśō: »lähťie̯go kođìʰ ľibo vie̯ käü̯ᵛvä ühtèʰ puo̯đìʰ, vie̯ olìz vīzi kopei̯kkua̯ jeŋgua̯». dūmai̯ťťśᴉ: »votàs käü̯m‿vie̯л vīnupuo̯đìʰ». menō̄ sih: »ka», sanotàʰ puo̯jìz, »jo tak lähìd ukòл vīnàn ostòʰ, vod‿on akku, ostā ukkozeл prua̯zńie̯kàksᴉ vīnàᴅ». »ostàn veľľi ostàn, kustu joroi̯л vīnàksᴇ, ai̯nòz juo̯bi, seлviä̯ päi̯viä̯ ei̯ näi̯, nügōi̯gi lähťᴉ, sie̯l‿on, en ťīʲjä miz‿on. nügôi̯gi huo̯mei̯ ottᴉ kuvàd lua̯đie̯ kiŕikkȍʰ da ei̯gö voi̯nùʰ vaлmìstua̯, jùᵛvèz ei̯häi̯ rua̯jèttᴜ pie̯. huo̯mèi̯ tullàʰ vastàʰ ottamàʰ, kuvàd ei̯ olla vaлmehèᴅ, ei̯go iʻťśe koi̯z‿ole. dūmai̯ʻťśìn, hot parèmbī juo̯mī midä oi̯zìn ostànnùʰ da poťťśivai̯nùʰ vastàʰ ottajìл, ei̯g‿olìs se hod ažei̯du kohèndannùʰ». »se kohèndā, se kohèndā», kabàššie̯kkᴜ sanō. »vai̯‿on jeŋgua̯ vähȁťťśäne, om‿vai̯ vīzi kopeikkua̯, vai̯ ku kuvie̯ŋ kau̯ppᴜ se hüvìm̥ meńìs sid jällèz maksazìn̥, ku vie̯rinèttö vellàks». »vie̯rimmö, vie̯rìmmö»! iʻťśe tulō

kabaššiekkU stolàn taguą iąr, aɹgā akkuą taputèllª: »maksàt kaį järgiẹʰ, läkkä vaį minùŋ ker ťšulanàʰ». »en‿en‿en nügõį läh, vaį koďìʰ ku üǭks tullèt ka tule, tule vaį sit kümmenèn aįgàʰ da tuǫ juǫ-màt tullèz»! — da‿i i(ťše iąr lähtȭ da koďiʰ menȭ.

aɹgā veroloį varùstuą, sīt kuńi härťťšiąᴅ, vehnäzī pastàd da pīraįdu luąjìd da sid jo‿i iɹdu tuťi. jo seįťťšemèn lähenȭ, kūlō, ga jo‿i veriąädü plokutetàʰ. menȭ avuąmàʰ: ga jo‿i tuťi se enzimäne puǫďilàz. perťťiʰ ku tullàʰ sid jällèkkåʰ, emåndü ravàhtā koffī keįttämåʰ. sanō puǫďilàz: »oɹgàʰ, oɹgàʰ koffìᴅ»! »eį oɹgàʰ, enzin juǫmmo süǭmmö, sid äskı hüvåt päįvåt pięmmō». sūᵛvåʰ jūᵛvàʰ, akkU hiťťàʰ jouᵛvùttā koffī, anna aįgu menìz, toįzèn tulènd‿aįgu läheńìz. — süǭmåss‿ollàʰ parahuǫllèʰ, jo‿i veriąädü plokutetàʰ. mužìkkᵁ pöťťåstǖ, »a voį voį», sanō, »kembo tulō»? »se tulō», akku sanō, »minùn ukko, eį paha luvànnùʰ tän‿iɹdàn tulla, a jo‿i tuťi». sanō: »ga elä hädävü. tuąɹ‿om päᵢťšìn taguą apòstoliŋ kuvàd meįɹ kuįva-màz. heįtåɹdä sovàd iąr, seįzatu rinnàɹ, ukko ku tulō humalàz, eį ńi millèʰ ole». da‿i mužìkku alàsťı jaksaįťťšõ da menȭ da — kahèk-sàn oŋ jo kuvuą — ühèksåndèkse seįzàttū sih rinnàɹ. — da‿i sid akkU ravàhtaįťťšō avuąmàʰ.

meńı avuąmàʰ, kaᵢťšo toįne puǫďilàz hevòŋ regi tavaruą keràɹ, sīd‿on jauǫhòᴅ, sid‿oŋ sūrĭmàᴅ, kaį midä tarvitàʰ taloįz. elòd‿aįt-tàʰ kannetàʰ, hevòn järìllèʰ tüǭndā da i(ťše perťťiʰ da veräį (~ veriąä) kīńⁱ. hüǭ ku perťťiʰ mennåʰ, tuąsᴛᴇ juǫmàʰ süǭmåʰ ruvetàʰ. eįgö keritä jūᵛva, eįgō sūᵛvä kuį tavaroiŋ vuįbižaįʲjèz aįguą meńi: tuąsᴛᴇ veriąädü plokùttā. mužikkᵁ sanō: »a voį voį, ken tullō»? akkU sanō: »ukkohaį se tulō, vaį se on», sanō, »perimäne paha», sanō, »humalàz, tappā meįʲjåd mollèmbàᴅ». mužìkkᵁ hädävū̄, eį tīʲjä minne mennä. akku sanō: »elä hädävü, heįtåɹdä sovàt piąɹ iąr da seįzatu — netåz oŋ päᵢťšin taguą kuvàt kuįvamàz — nīʲjèŋ rinnàɹ, humalàs ku tulō, ńi eį ńi huǫhmuą»! mužìkkᵁ sovàd viskaį iąr da meńi sinne. kaťťšō, ga: »tiąä seįzō jo toįne», no eį tarreta hüǭgi toįne toįzèɹ ńi hiťškàhtaįʲja ńi midä. akkU sil‿aįguą veriąädü avuąmàʰ.

menȭ: netåz veriąän taguą ľihakauǫpàm‿miẹz. avuąb veriąän: »ga hebo pihàz, puǫli lehmiąä reįɹ». nostetàʰ aįttàʰ, sanō: »wiẹl‿oŋ siẹ siguą pala, lehmåŋ ľiha tän‿iɹdàn eį kergiẹ jouǫduǫ a siʲàŋ ľihàz viẹ suąbi žarkoįŋ». sid mennåʰ perťťiʰ ku ľihàd ne aįttàʰ suąhàʰ da hebo iąr tüǭtåʰ. da veriąä zaᵢťšòkkàʰ. perťťìʰ mennåʰ. tuąsᴛᴇ eį kerritä ńi sūᵛvä ńi jūᵛva ku veriąädü plokutetàʰ. muzìkkU hädävū̄:

»ken nügōį tullō»? akku sanō: »ukko raškʊ tulō się humalàz, eį paha ńi tulla luvànnùʰ vaį tuľi näįᴅ. tuľi ga tuʌgaʰ, midä se nägō̄, humàʌsiga, jaksaį iä̱r da menᴱ päʻťšìŋ kolòʰ, seįzatu rivìʰ vaį sinne kuvięŋ ker, sid ńi huo̯hmua̯ eį».

akku veriä̱d‿avua̯màʰ lähtō̄. menō̄ avua̯màʰ: jo‿i tulō se kabàššiękkᵁ, siʌgi kogonane kannàʌmùz hüviä̱ juo̯mua̯. perťťìʰ tullàʰ, pannàʰ stolàʌ, pidä̀z vię koįtèllᵃ, mīttuo̯d ollàʰ. mužìkkʊ sanō: »süö̯mmö da juo̯mmo mūdu, a nämī juo̯mī emmo koskᴇ, iʌmaį minä ięllèʰ humàʌdùn» — jo on vesseläzèz endistᵘ‿jäʌgię tullèz. akkʊ pagizùttelō da vīvüttelō̄ aįgua̯ da sanō: »panèmmo täz vię rū̄ppüzèd iʻťšèʌ, lopùškàt panèmmò r̲uo̯kkòʰ kuvięm̯ vastàʰ ottajìʌ». — a šidä mužìkk‿eį huo̯hmua̯, kuį pīspʊ tulō vastàʰ ottamàʰ, eįhäį täʌ rū̄ppülōį pię, eįhäį pīspʊ rū̄ppülōį otᴀ. — toʌkkuįʲjàʰ, jo‿i veriä̱dü plokùttā, se vię muga sübięzèʰ plokùttā. mužìkkʊ sanō: »a voį voį, kembo nüt tulō»? akku sanō: »ukko tulō, a eį luvànnùh tulla enne kuį huo̯ndèksèʌ kuvī andamàʰ, nügȍį̆ on humalàz». »kunne minä sua̯n nügȍį̆»? akku sanō: »vähä häďiä̱ ľibo ńi ühtʊ. jaksaį iä̱r da mene vaį kodvazèks seįzatu neťťšìʰ kuvięn̯ rinnàʌ päʻťšìn tua̯ksᴇ»! mužìkkʊ sanō: »a miksebo jaksaįʲja, seįzatùn neŋga». »eį, eį, muga, kuvàd on alàstomàksᴇ mua̯làttʊ, muga i sinùm̯‿pidā̄ olla alàsťɪ»! mužìkkʊ sovàt suo̯màʌdā da‿i seįzàttū rinnàʌ, menō̄ sinne da kaťťšō: 'tiä̱ on jo koʌme muįdu, minä ńeľľȁndèksᴱ.' akku sanō enne lähèndiä̱ vię mužikàʌ: »kodvazèn̯ seįzòᴅ; ukko iʌmaįgi jo humalàs tulō, vähäzèŋ‿gu ližiä̱ annàn da‿i mua̯tᴇ kua̯dū». muzìkkᵁ hüvìʌ mięľìʌ menō̄ — sit piä̱stȁʰ hüvī päįvī pidämȁʰ. —

akku menō̄ ukòʌ veriä̱dü avua̯màʰ. ukòʌ się toʌkuįťťšō veriä̱n avatèz: »nügȍį̆ maʌta maťťi mięʌdü, ažięd‿on hüvìm‿meneįllèʰ, ku minä süö̯tȁn̯ juo̯tàn da mua̯tᴇ käskèn, elä rubię, koįttele sis‿saį ehkɪ ägrüįlehťiä̱ kuńi tullàʰ kuvī vastàʰ ottamàʰ». perťťìʰ ku tullàʰ, ka süö̯ttā̄ juo̯ttā, ukko räįkkā̄ tuįkkā, e‿ole ńi mid hüvȁᴅ. akku mua̯ńìttelō: »rubię mua̯tᴇ da hüvä jällèʌ». a ukko sanō: »sinùʌ oŋ käü̯nȕʰ tänne kedä tahto». a akku sanō: »eį ńi ked‿ole». — a ihàn̯ seʌvìkkäne mužìkkane se ukko, že vaį ažięm̯ peįtòks muga dūmaiʲjàʰ. — sit sidä medeľī piętȁʰ, mužĭkoįʌ [uunin takana olevilla] tukkī piä̱z eį kūlu eńiä̱, muga varatàʰ: »mi täz roįh nügȍį̆?»

sidä rähüö̯ kestɪ sis‿saį jo kūluį: kuʌguzìs pihàʰ ajèttìʰ. ukko vastàʰ menō̄ da pīspʊ da padriarkkʊ tuʌdìʰ kuvī vastàʰ ottamàʰ». hebo kīńi sivàʌdetàʰ, mužìkkʊ heįńiä̱ edèʰ panō, iʻťšᴇ perťťìʰ. tullàʰ

perťťìʰ da‿i kuvī kaťťšomàʰ mennȁʰ. pīspᴜ sanō: »kuvàd on hüvȁᴅ. hüvȁᴅ. vaį nämä kahèksàn on ülèn hüviä̯ a nämìʌ ńeľľȁʌ vīmizèʌ on hävìttömȁd ülèn̥ sūrèᴅ». mužìkkᴜ sanō: »nämìs tervȁʰ piä̯zèmmö. tuo̯ akkᴜ kirvèz, leįkkua̯mm‿iä̯r»! mie̯z vaį sanuo̯ kergie̯bi, akkᴜ kirvehèn tuo̯bi da mužìkkᴜ ku rubie̯ŭ̯ menemȁʰ kuvìʰ päį, ne ńeľľi kuvua̯ pagòʰ, üksɪ ie̯ʌ, toįne jällèz, da‿i koʌmàz da‿ńeľľȁs kuį buľkàd lennèttìʰ. pīspᴜ tartuį mužĭkàʌ kirvehèʰ: »el‿el‿elä, iʌmaį kaį paįtàʰ iä̯r! hüvȁd oʌdìʰ negi kuvàᴅ, eį pie̯llȕʰ zavoďie̯ leįkkuo̯, ann‿oįs kaį pūtùttᴜ täü̯zi ťšottᴜ se kiŕìkkȍʰ». mužìkkᴜ sanō: »teįʲjȁn̥ se oľi sū̆». »meįʲjȁm̥ meįʲjȁn̥», pīspᴜ sanō, »jeŋgàt täü̯ᵛvèt pidā̆ maksua̯ mužikàʌ nügȍį̆». mužĭkàʌ jeŋgazèd maksetàʰ da kuvàd iä̯r otetàʰ da matkàʰ mennȁʰ. — a mužĭkàʌ mua̯laŕìʌ pūtuį kuvìz jeŋgàd da sit kaťšo jau̯hòd, ľihàd da pravie̯zìd ne kaį piä̯ʌ. sid jäį ńeľľȁm̥ mužikàn̥ sovàᴅ, tuʌdìʰ ku sua̯lìstᴜ sua̯màʰ, lähèttìʰ ku perzie̯n nuò̯lluo̯ᴅ.

[»a eįg‿ollùʰ akku se muįdroį»?]

sid ukko da akku pie̯ttìʰ privàľnoįᴅ, vie̯‿i minä ugoďìn sih, senìȁhhäį nügȍį̆ vie̯ röpötȁn täz, annèttìʰ mostᴜ hüviä̯ — i tänäpiä̯m̥ vie̯ hüvìn eletȁʰ ńīʲjèn eloloįm̥ piä̯m periä̯.

2.

Sananparsia, sutkauksia, uskomuksia, sääennustuksia ym.

1. *igävä om̥ paįťšòzloppu lopèttŭä̯ da mua̯dùsk‿akku kuo̯lèttŭä̯.*
2. *maʌtàn̥ hot kivèʌ pidȁkkȁʰ kirjàd lua̯ďĭe̯.*
3. *eläjèz‿oŋ kàį tarvìz.*
4. *elä pagize pahòį̆, vie̯ olèt tüvèz, ed‿ole ladvàz.*
5. *ťšäpperȁd hevòd eį lehmie̯ŋ‿ker ühèz‿asťie̯z jūᵛva.*
6. *ťšorttu siʌmȁd veį, meťťšü ottɪ, kun‿en‿eńiä̯ omàŋ külȁn̥ rahvahie̯ tunne.*
7. *oľi hüvä (ľibo) huo̯no mužìkkᴜ, kua̯ďie̯ŋ karžùd aįvìm̥ maksā.*
8. *tühjiä̯ slua̯vua̯ lua̯jitàʰ.*
9. *muga hiľľazèt kuį ťšaįvoįńńüʌgijäᴅ, verilaįškàᴅ.*
10. *hambahàd ruo̯stū kirjàʰ kaťťšojez.*
11. *pīkòį̆ e‿ole soba,*
    pakaťšin‿e‿ole pū,
    redùkk‿e‿ole regi,
    kou̯hkòį̆ e‿ole ľiha,
    prokòį̆ e‿ole briha» (eräs loru).

12. *emȁndȁʌ kīrèʰ oľi:*
külü sütüi̯, lapš‿šitui̯
vie̯l lembo lehmȁŋ kannàttɪ,
sih paha vie̯ papìn tòi̯!
[jo sid oŋ kīmua̯ küllȁʌ!]

13. *on eläjèz elämìstü, kuo̯reperzei̯ŋ* (= paljain takapuolin) *kävelemìstᵁ.*

14. *elämine e‿ule kägie̯mine.*

15. *koi̯ràńńäńńìʰ: pidā̆ kakkàr lua̯ďie̯, siʌmiä̯ pai̯nua̯ da koi̯ràʌ süö̯ttiä̯ da‿i näńńi häviĕ̯ŭ̯.*

16. *kenèn̯ hebo vei̯z, sen̯ jaʌgu süvìmmȁz.*

17. *pada kattiluą, kattìʌ paduą* [soimaa], *küḷḷèd mustàd mollèmbìʌ.*

18. *suą̆ŭ̯ ukkozìʌ künnèt küʌmiä̯, ei̯ akoi̯ʌ alazèd roďei̯ʟśᴇ.*

19. *tuppɪńäpìd ńeròttomàd ollàʰ.*

20. *sanasuą̯rèʌ olèt käü̯nùʰ, ńerońie̯mèʌ ed‿ole: rīʲjèllä maʌtàd, a ukòʌ kuą̯ďei̯d‿ed‿maʌta‿luą̯ďie̯.*

21. *huo̯ndèkses‿sai̯ ku ollàʰ [vuą̯ssulei̯bü päʟśìz], sit sūs sulajàd ollàʰ.*

22. *keľivuą̯ràŋ̯ kohtàʌ oŋ kai̯ tai̯vàs sińine, taʌkkùŋkuą̯sàŋ̯ kei̯tȁndĭä̯.*

23. *mītȕz ruą̯je, moi̯ne i soba.*

24. *sinùʌ om vie̯ igä elämȁttᴬ, ilamanťťśɪ käü̯mȁttᴬ.*

25. *on ńevèskᵁ taloi̯z, a e‿ole vie̯ vastu seʌgȁstᵁ hie̯ràʌdannùʰ.*

26. *akàks da luą̯hkańńupuʟśìks väʌttā̆.*

27. *vihmuą̯ vastᴇ ne iťikädgi vihazèmbàᴅ.*

28. *siga meńi siʌmȁʰ, tule hukku ottamàʰ!* [sanotaan, kun roska menee silmään].

29. *akku pidȁz lū̆ᵛvä nai̯dū, nagrìs sū̆ᵛvä sügüzùʌ.*

30. *akàŋ̯ kū̆ńeriʰ da hevòn̯ higilōi̯ʰ ei̯ pie̯ kaťťśuo̯.*

31. *akku e‿ole kandelèʰ sei̯nȁʌ piďiä̯.*

32. *iťikȁt sū̆ᵛvȁʰ sellȁn da ruą̯ńitàʰ kogo mužìkkᵁ.*

33. *etto lähťijèz ohjàksī katko* (= ette ole liian virkeitä).

34. *alahuą̯ om‿vie̯ šittupotòkkᵁ, ei̯ olla vie̯ ńei̯ďizèᴅ.* (sanotaan hienosteleville pikkutytöille.)

35. *oza e‿ole jeŋgàʌ ostamoi̯ne, lükkᵁ ťie̯l lōü̯dämōi̯ne.*

36. *oza üksìʌ, kezä kai̯kìʌ, jumàʌ jogahizèʌ, van̯hu rahvàz enne verràttìʰ.*

37. *tūl̓ⁱ oksàŋ katkuą̆ŭ jänöi̯m̥ poi̯ʲjàʌ ei̯nehèks.*
38. *pul̓l̓i pal̓l̓ìl lö̥ü̯dā̆, en(d̓ź̓òĭ̯ kellòn et̓t̓śī.* (jokainen omansa löytää).
39. *muą muądàʰ, vezi vettàʰ (šuvai̯t̓t̓śö).*
40. *kuąl̓ìkkᵁ šaʌk̓kü müö̯ lau̯lā.*
41. *hebo süŕı, taŋgèd vìę sürèmbàᴅ.*
42. *kerdu ruą, kahìt̓t̓śı ka(t̓śo!*
43. *toi̯ne elā̆ lel̓l̓èttā̆, e‿ole t̓ippᵁ t̓ię̯dàv, toi̯ne elā̆ kui̯ märgü palä.*
44. *me(t̓śàs ku kaššal̓ìŋ kię̯lèn au̯gi hei̯tàᴅ, mene t̓īʲjä kudamàs püz urbuą kirboi̯.* (sanotaan hairahtaneelle tytölle).
45. *pai̯stès keŋgìttı toi̯zèn umbikeŋgàʰ, toi̯ne ńi mid‿ei̯ tiennùʰ.*
46. *ei̯häi̯ ühèn nagrehèn‿täh kuo̯ppuą suą avatʌ.*
47. *paha pahàs tulö, paha pahàn̥ się̯menèz.*
48. *jo nägū̆ tou̯go orahàz, peʌdo pię̯nèz jüvàz.*
49. *lapsèʌ mię̯l̓i, vanhèmbàʌ kaksı.*
50. *vanhèmbàn süväi̯n̥ lapsèz, a lapsèŋ kivèz da kannòz.*
51. *vię̯rahàʌ muąʌ mendū̆ pidā̆ koʌme vuo̯ttᵁ t̓śorttàn olla.*
52. *ukko ku täs kuo̯lö, pitkèmbàt kū̆ńerèt pordahię̯m̥ piä̯z.*
53. *mię̯hèʌ mendū̆ pidā̆ olla ię̯s keŋgàs taguą rau̯ᵛvàz.*
54. *vię̯ràz lei̯bü kägözènnü perzię̯s kukkü.*
55. *vię̯ràz lehmü ku karjàʰ tulö, jogahine häi̯vi(äü̯.*
56. *akkᵁ kuo̯lö — stańìz nappı pakkü.*
57. *elokàz on ellokàz.*
58. *ei̯ sidä piä̯dü, kudamàz‿ei̯ vähiä̯ mię̯ʌdü.*
59. *pestü oŋ ku kustᵁ, pezemätöi̯ mustᵁ.*
60. *parèmb‿on akkᵁ pä(t̓śiʌ kui̯ lapsı lat̓t̓ię̯ʌ.*
61. *miŋ käzi kiä̯ndā̆, sen oʌg‿ottä.*
62. *miz‿on̥ rui̯stu da rahuą, się̯l‿om‿mūdug‿eluo̯.*
63. *e‿ole päi̯väne ollùʰ päi̯väläzènnᵁ.*
64. *suąu̯ lei̯bü süö̯jiä̯, pïkòĭ̯ pidäjiä̯.*
65. *ühèŋ ku ottä, kaksı vię̯ jällès kat̓t̓śö.*
66. *eʌgiä̯ vai̯ nagràkkuą: sū̆ᵛvàʰ nagrìz nagramattʌ, vïllèn̥, vuo̯llèn̥, ńäppilöi̯n nuo̯llèn̥* (sanoi äiti, jonka tytärtä panceltiin).
67. *ai̯gazèʰ poi̯gukukòĭ̯ lau̯làᴅ, ga körà̆kkö iä̯ńi tulö.*
68. *kit̓t̓śı, kot̓t̓śı vuąràmmat̓t̓ı, varòĭ̯ voi̯t̓t̓ı vuąguł̓innun̥* (= kotkan; hoku).
69. *harvoi̯ŋ kabris kandā̆, seŋgi suąbi sarvipäi̯dü.*

70. *äi̯jü on keskèŋ kei̯kùttajua̯, vähä agjàn aʌgajua*, (sanoo kankaan laittaja).

71. *ei̯ ladvàs pūh nou̯stʌ: vie̯ jiä̯bi* [vanhempi tytär] *hie̯kkukaššalī kandamàʰ*.

72. *pīrua̯ŋ kuo̯ri ei̯ rodei̯ʰ, a mie̯hèʌ menemȁʰ ku kukòĭ̯*.

73. *ńäʌgüvaťťś‿ei̯ haʌgie̯*.

74. *kuhai̯ päi̯väne kohťı pastā, kūdamozī korèndòʌ*. (sanoi miniä taloon tultuaan; *päi̯väne* = sulhanen; *kūdamozèᴅ* = muut sukulaiset).

75. *parèmb‿om‿vuo̯ži lehmȁttᴬ̈, ku jou̯lu akàttᴬ*.

76. *ei̯häi̯ vei̯z venehèn jäʌgi tunnu*.

77. *mie̯ròn‿dorogàʌ ei̯ hei̯nü kazva*.

78. *rebòĭ̯ reboi̯n̥ hännȁʌ ei̯ pollᵉ*.

79. *vie̯rī kivi ei̯ kī‹ďźìndü kazva*.

80. *oi̯s sidä oksàn ottajua̯, oi̯z vai̯ kaskèŋ kua̯dajua̯*.

81. *mis pedru pie̯htaroi̯ťťśō, sih karvᵘ katkiĕ̯ŭ̯*.

82. *kondī (~ kondìĭ̯) poi̯gī pezȁʰ ei̯ süō̯*.

83. *lembòĭ̯ leskèʌ meŋgȁʰ, lembòĭ̯ leskèm̥ perȁnťie̯ʌ:*

84. *parèmb‿om̥ pū̃ käi̯s ku kaksı oksàʌ*.

85. *mih pū kazvoi̯, sih kando kua̯dui̯*.

86. *mītùs sua̯ju, moi̯zèd‿i sua̯lehèᴅ*.

87. *miz mū muràhtàʰ, sid i kurk̀òĭ̯ kuràhtàʰ*.

88. *kuhai̯ pūttū ai̯žoi̯ŋ kandai̯*

89. *kuhai̯ tuo̯hi robehèks pūttū*.

90. *kuhai̯ tuo̯hi ei̯ jiä̯ korbèʰ käbèrdümȁʰ*. (kolme edellistä = kunhan sai edes jonkinlaisen miehen.)

91. *akku kapàʌ, ukko vakàʌ*.

92. *ei̯ pie̯ kaťťśuo̯ rua̯dajàn̥ ragòʰ*.

93. *elä kui̯ elä, kävele kui̯ kävele, elä vai ťiʌk̆kuviršši kua̯*. (*tütȍĭ̯ ťiʌk̆kuviršìŋ kua̯doi̯ : pö‹ťśōi̯n̥ sai̯*.)

94. *nuo̯rènnu nai̯nùttᵁ kītetȁʰ, vanhànnu sodàʰ käü̯nùttᵁ*.

95. *suo̯vàtt‿om̥‿piä̯tenťťśiä̯ pitkèmbⁱ*.

96. *ei̯häi̯ ne märrȁt pōhlȍt pala*.

97. *pidā̃ olla papìʌ kazàkkᵁ, kazakàʌ pīgu da pīʲjàʌ haràkkᵁ*.

98. *jo pūtui̯ pappı kazàkkàʰ*.

99. *illàz on igä lühèmbⁱ, ua̯mùz ai̯gu rattožembⁱ*.

100. *voi̯ vei̯kkone: venèʰ täs, ku ei̯ kanna ńi kahtu mie̯stᵁ!*

101. *tū̃nèʌ ku magai̯d ga tūlèʌ sou̯ᵛvàᴅ*.

102. *suǫ siɛ̨ʌ, vedèʌ tiɛ̈ʌ, kuɨvuǫ ńi kuz‿e‿ole.*
103. *miz minä sellâŋ ker, siɛ̨ʌ pletti soʌmèŋ ker.*
104. *pistâm pitkâʰ, viɛ̈n löɛ̈hâʰ, piɛ̈zèn toɨzèʰ taloɨʰ.*
105. *kuǫri leɨvân aʌgajàʌ.*
106. *lapsirukàᴅ, noskuǫ, kuskuǫ, siʌmât peskiɛ̈, piɛ̈zèttö pakkuǫmàʰ.*
107. *ukòl‿leɨb‿on uravìn, akàm pältšɪ lämbimìn.*
108. *tervâʰ koɨru kuďžùt suǫbi, sogiɛ̨d‿i tullàʰ.*
109. *maguǫjàŋ kažìn süh hïŕi eɨ juǫksᴇ.*
110. *aɨgane lindu jo nokkuǫ puhàstä, müɛ̈häzèd vastᴀ sibüzï rävähütellâʰ.*
111. *kudamàŋ kezân lapsèt puǫrmoɨʌ puɨkkoloɨ perziɛ̨ʰ pistellâʰ, lantùt tullàʰ puɨkòkkahàᴅ.*
112. *puhàz on eliɛ̈ burlakàʌ: siʌkkizèd oɲ sukàɲ sidiɛ̨ᴅ, hobjahizèd hoɲzùnnaɲuhàᴅ, eɨg‿ole tüɛ̈ttü tünnüŕiʰ, eɨgo aɨttàʰ ažèttᵁ.*
113. *kuǫllùh lehmü äɨʲjâʌ lüpsǟ.*
114. *kaskez‿oŋ kaɨkìʌ ruǫjèttᵁ.*
115. *uskòn, tühj‿on, voɨbi smiɛ̨ttiɛ̨, e‿ole tozi.*
116. *parèmbⁱ oma oʌgivüɛ̈, ku viɛ̨ràz höɛ̈hèɲvüɛ̈.*
117. *mitûz ženkku, moɨne i šuǫpkᵁ.*
118. *eɨhäɨ kahtᵁ seɨvâstü ühtènjütùttᵘ aɨdàʰ panna.*
119. *mittuǫt keŋgât ka moɨzèd i jällèd jiɛ̈bⁱ.*
120. *veʌgu vellàʌ vastàʰ, truba luǫhkańńàʌ kohtàʰ.*
121. *hod ollö siʲàs siguǫ on‿i aɨʲjàz raguǫ.*
122. *siguǫ sivo ľibo keritᴀ, üks kaɨ rögäjǟ.*
123. *sïžòɨ̆ kũžòɨ̆, pane meʃšòɨ̆ kattilàʰ!* (metsämiehen huokaus).
124. *eɨ hüviɛ̈ ľiʲjä, ku mado pihàʰ tulö.*
125. *ennèŋ kannàm püdàɲ sellä̆z, ku nuǫglàm perziɛ̨z.*
126. *kattiluǫ eɨ piɛ̨ kuǫbiɛ̨, mustupi'ɛ̈d lapsèt tullàʰ.*
127. *kala huǫvìz, ľiɛ̨mɨ ńi sid‿eɨ maksᴀ.*
128. *huttu oɲ harďiɛ̨ʌ hüvä, vaʃšàʌ tulö vaɨgiɛ̨.*
129. *olèt kïškoiŋ kokkurüᵛvàɲ süɛ̈nnûʰ* (= olet pahanilkinen.)
130. *haɨkko lendǟ süsta süh, oràv lendǟ püstᴀ püh.*
131. *olèt kogo sȭskürzü* (= lihava).
132. *haràkkoɨm pidǟ olla siʲàntappuǫzìʌ.*
133. *rügï kuɨ ondèʰ pũh põɛ̈kûttǟ.*
134. *eɨhäɨ sidä päɨviɛ̈ kuń‿eɨ pilluǫ: kana sȭɨ̆ kaks haɲkkuǫ.*
135. *elä voďeɨʰ, eɨ ńi midä roďeɨʰ.*

136. *vilu sellâz, ńäɴgü vaʗʧ̌àz, iʗʧ̌e keskèz repotàɳ.*
137. *vanhàʌ oɳ varoɨɳ siʌmâᴅ, kärèɳ siʌmâd ńeɨdozèʌ.*
138. *muga põlʹlâstüɨɳ, kaɨ kuɑdieɨ šituɨɳ.*
139. *pane vaɨ varoɨt kündämâʰ da‿i lapsèt kastelemàʰ.*
140. *kuńi eɨ suʌhazī käüɳne, sińi on tüttöne vanhàks, a ku suʌhazèt käüᵛvâʰ, sid roɨh ńeɨdine.*
141. *eɨhäɨ kahtu suɑ, käɨtä da mennä.* (Syskyjärvi.)
142. *vägi ku vähenüɵbi, ka surmu lähenüɵbⁱ.* (Syskyjärvi.)
143. *kuɨ kurgi täʌ muɑʌ tuluɵbi, sid‿on külân akàd ühtehizèᴅ.* (Syskyjärvi.)
144. *perâʰ päɨ pidiü siʌmât puɵlènduɑ.* (Syskyjärvi.)
145. *līpìʌ eɨ aɨguɑ pie vaʹlʹitᴬ.* (Syskyjärvi.)
146. *min lehmü kandā, sen‿i levenɵ̄.*
147. *kerdu ruɑ, kahàʧ̌ʃ̌ı kaʗʧ̌o.* (Syskyjärvi.)
148. *muga põlʹlâstüɨn, kaɨ vaʧ̌ʃ̌u kirboɨ varbahieɳ nenâʰ.*
149. *e‿ole kibieʰ kirvònnùʧ̌ıᵁ, eɨgo abieʰ alènnùʧ̌ıᵁ.*
150. *lieɳdā siʲàt pieɳrèndâz.*
151. *kävelèt kuɨ tūloviššᴜ, püɵ̄râhtelèt kuɨ tulèŋkobru.*
152. *tudajā kuɨ šittuɨ koɨru.*
153. *leɨvâm muɑńìttajès pidā olla jallàz libo kieɨlèz rakko.*
154. *ed‿ole tämâɱ päɨväne pärpâʧ̌ʃ̌ᴜ, jo olèd ńullöne muʗʧ̌ùrkkᵁ.*
155. *huɵnòn aɨʲjàn ahìŋgòs ku vie jumàʌ piüstâs piälìʧ̌ʃ̌ı.*
156. *ülèn on ruma süɵ̈mâʰ: süöɵ̈ ruzùd rūmenèᴅ, pehùd da‿i pellòn ollèᴅ.*
157. *parèmbi muɑh kuɨ pahàʰ sūʰ.*
158. *hihuɑ leikkuɑ, heʌmuɑ paɨkkuɑ!*
159. *kobru lūdu, kahmalo paskuɑ!*
160. *passibo paʌkàks, hüvä muʗʧ̌öɵ̈ suɑhàks.*
161. *regäneɳâz mieɡs tulō, ńoʌgisūz eɨ tule.*
162. *varoɨɳ süz‿e‿ole ńi keziü ńi taʌvie.*
163. *näɴg‿on, en ńi kissuɑ jaksa nostuɑ.*
164. *tühjü ruɑje tüŋgâm puɨndu, valèhruɑje vanhàn naɨndu.*
165. *hot tervàskannoɳ kukitàᴅ, muga i ʧ̌omèmb‿on, muga‿i vanhàʌ.*
166. *kiŕikõɳ kieɨrìn da vigahine pütuɨ.*
167. *keüɦûs ku taloɨʰ tulō, sid ukòʌ da akàʌ tora, velʹlèksiʌ ero.*
168. *tüvèzhäɨ pūh noɵ̄stàʰ.*

169. *siʌ tütõi̯ʌ on turbie̯t tulùksèᴅ.*
170. *hüvä mie̯lèʰ juo̯htū, paha ńi mie̯lèz lähe‿ei̯.*
171. *paha pū on oksànnᵘ.*
172. *ei̯‿ole ńei̯dozie̯m̥ pühìz, ei̯go akàn lapsèkkahàn̥*

C. Suomen-puoleisia sekamurteita.

I. Suistamo.

a. Keskusmurre.[1]

aa. Satuja.

1.

Keisari ja hänen viisas aviovaimonsa.

oli enneŋ‿vanhas geńeruoᵩla. keiᵩzari tüᵩ̆ndä̆ muoᵩ̆(ilmah vïzahutta etŧšimäh, viᵩlgö löᵩ̆üdü̆ keiᵩzariᵩ vïzahembuoᵩ̆ muoᵩ̆(ilmas. geńeruoᵩla lähtö̆ etŧšimäh, löᵩ̆üdä̆ ühen ńeiᵩ̆din talos. viᵩraz‿mänö̆ ńeiᵩ̆diŋ‿luo. ńeiᵩ̆di ottä̆ vastah hänet. no, küzü̆: »midä̆ külü̆ viᵩrahal»? sanö̆: »oh, kodiᵩ korvatoiᵩnda, ikkunuoᵩ̆ silmätöiᵩndä̆». geńeruoᵩla hörkkistä̆, kun‿eiᵩ ole keiᵩzariᵩ vïzahembuoᵩ̆ muoᵩ̆(ilmas, daiᵩ küzü̆: »missä̆ tämän taloŋ‿rahvahad‿ollah»? ńeiᵩ̆di sanö̆: »izä̆ on iᵩlleh järilleh kävelemäs»! »endäz‿äiᵩ̆di»? »äiᵩ̆di oŋ‿küläl velguoᵩ̆ andamas»! »mizbä̆ velŧi on»? »velŧi vähäl äiᵩ̆jieᵩ̆ suoᵩ̆amas». häiᵩn eiᵩ ŧijä, midä̆ tämä tarkottä̆. kaŧŧšö̆ geńeruoᵩla, ed oŋ‿keiᵩzariᵩ vïzahembuoᵩ̆ muoᵩ̆(ilmas. häiᵩn sanö̆: »ole hüvä̆, ńeiᵩ̆dizeń, anna juoᵩ̆mizvettä̆»! ńeiᵩ̆di küzü̆: »pidä̆gö teiᵩl alustuksis vaiᵩ pieᵩ̆älüstüksis»? häiᵩn arvelö̆: »midä̆ miᵩ vastuoᵩ̆n‿täh»? kuiᵩteŋgi sanö̆: »alustukses»! vuoᵩ̆ssuoᵩ̆ annettih jüva. kun‿olis sanottu: »pieᵩ̆älüstüksis», olis hänel annettu suloiᵩda[2]. alustuksis vuoᵩ̆ssuoᵩ̆ annettih, huoᵩ̆nombuoᵩ̆. häiᵩm‿püdä̆ ruoᵩ̆guoᵩ̆: »olis hüvä̆ ńeiᵩ̆diń. andas süvä̆». ńeiᵩ̆di küzü̆: »pidä̆gö teiᵩl ližennüksis vaiᵩ puoᵩ̆lennuksis»? häiᵩn arvelö̆, ńurahtä̆: »ližennüksis»! daiᵩ häiᵩn‿kanammunat» keiᵩttä̆, luoᵩ̆dï maiᵩdoh. kun oiᵩs sanottu »puoᵩ̆lennuksis», oliz‿maho tapettu.

---

[1] R. E. Nirvin käyttämä nimitys. Vrt. Suistamon keskusmurteen vokalismi s. 10 ja kielennäytteet ss. 86—96 (Suomi V 13, eripainos: »Vähäisiä kirjelmiä» n:o LXXX, H:ki 1932).

[2] jonkin verran käynyt seos, josta viinaa keitetään; »rankki».

geńeru$_{o}$ą̣la lāhtō̄ koďih. mänō̄ keįzariṇ‿luo̯, sanō miŋgälaįzen ńeįďin lōū̯zi mu$_{o}$ą̣ilmas: »oṇ‿sięl vięl vīzaz ihmińe». keįzari sūttu. eį oįs pidān‿olla händā vīzahembu$_{o}$ą̣. hāįn‿tembaį poďjeū̯hkan, sanō: »māne ńeįďiṇ‿luo̯ tagazin ja sano, ettā tās palaz lu$_{o}$ą̣ďī kaį vihindāvu$_{o}$ą̣ttięt». hāįm‿mänō̄ tagazin ja sanō: »keįzari laįtto tervehūzię, jos eį voį su$_{o}$ą̣ha tās palazez vihindāvu^{o}ą̣tteįda, ńī pi$_{e}$ą̣̄llä poįs». ńeįďi oli kezri$_{e}$ą̣̄mās. hāįn hüvin vāhā katkaį vārťťinäz ńenāhistā ja sanō: »tāmā vię keįzaril ja hūvim‿paľľo tervehūzię. jos hāįn voįbi lu$_{o}$ą̣ďię tās palazes kaŋgazbrujat, ńī sitte mię lu$_{o}$ą̣jin hänellä vihindāvu$_{o}$ą̣ttięt». no, keįzari siksi mūrdü ja sūttu. sanō: »ńeįďi tuo̯dava tānne paįkal». hāįn tuli sūttunuo̯ks, ku māni keįzarię vīzahemmaks.

hüō̯ mändih ūhteh. morzīmeks otti. sano: »joz‿midä lu$_{o}$ą̣duo̯ keskustat, silloįn tulō ero». hūō̯ ku svu$_{o}$ą̣ďba piętāh. hänel oŋ‿keū̯hä ďi$_{e}$ą̣̄ďō. keū̯hāl ďi$_{e}$ą̣̄ďōl on ťīneh hevońe. ūō̯llä pannah rikkahan hevońe ūhteh aįdah keū̯häŋ‿ker. rikkahan hevońe on rūna. mānnāh u$_{o}$ą̣mul: kīstetāh, kīstetāh. rikaz‿omistas sidā varzu$_{o}$ą̣: »miu̯n hevozel‿luo̯ kuįn oli, mię otaŋgi sen». no, se muťťšo tuli hūvii̯‿surulliseks ja harmilliseks, ku hänen ďi$_{e}$ą̣̄ďūō̯ petettih. — pāįväl männāh puįstoh guľaįmah keįzarim‿poįga da morzīn. hāįm‿mānō̄, tammeŋ‿käbūlöį ottā, panō pedājāą̣̄‿jūrel. pedājāŋ‿kābūzed‿ottā, tammee̯‿jūrel panō. keįzari sanō: »midābā się ruą̣t, eįhān milloįŋgi tammi kazva pedājäŋ‿kābūō̯ eįgā pedājā tammeŋ‿kābūō̯». muťťšo sanō: »ō, sulhoį kaľľis, eįhān‿ńi milloįṇ‿rūnahevońe varzu$_{o}$ą̣ su$_{o}$ą̣ ja tamma varzatta ji$_{e}$ą̣̄». keįzari tulō sūttunuo̯ks: »johaṇ‿się tulid‿minuo̯ vīzahemmaks I. nüd meįl ero ja paįkal. morzīn vastā: »paįkal ja paįkal». keįzari sanō: »midā ni$_{e}$ą̣̄d‿mejäŋ‿koįs parasta kappalehta, ne ota erottuo̯».

no, ku ruvettih lāhtemāh, hāįm‿murdi sulhazen jelegäh. no, keįzari kaťťšo, minne hūō̯ männäh. ńeįďi sanoį: »johaṇ‿się miu̯t poįs laįtoįt». keįzari sanō: »miksbā mię olen jelegäs, ku tūō̯ poįz‿lāhittā». muťťšo: »etkö się sanonut», kūzūį, »ettā ota, midā nähnet parasta mejäŋ‿koįs, vię keral. eį teįjāŋ‿koįs lōū̯dūnūd‿ńīn armasta, kaľľista kappalehta kuįṇ‿się». keįzari ki$_{e}$ą̣̄nnāldi hevozen tagazin ja ajo koďih. sano: »meįl eį tule igāpāįvān eruo̯, koska się olid‿vīzahembi minuo̯. eįgä ole omu$_{o}$ą̣ armahembu$_{o}$ą̣ eįgä kuldu$_{o}$ą̣ kau̯nehembu$_{o}$ą̣».

2.

Karhu ja kettu puivat riihtä.

rebo ja kondię mändih ühteh rīheh puįmah. rebo noųzō üläh, a kondię puįbi. rebo kerdō: »puį, puį raviębih, parred‿laťťięh puduǫų». sitte ne viškattih puįduǫ elot. rebo ando rūmenię, iťšel otti kovat elot. a kondię tuhma otti rūmeę‿segazet. rebo ne jauįhatti omat elod‿daį kondię jauįhatti. kondię sano: »a miųn‿elot tissis tassis a», revol sano, »siųn elot panō jüriį‿järiį». sīt rebo keįttä hutum ja kuťťšū kondięn süǫmäh. no, nüt süväh. kondię kuťťšū omoųąda huttuǫ süǫmäh. sanō: »mindähb‿on mavukas revoǫ‿huttu»? kondię sano: »huǫnot elod‿annoįt, ku siųn eloloįl kivi pańi jüriį‿jüriį», a hänen‿ku pańi tissis‿tassis, ńi sendäh eį ole huttu mavukas. sih se loppu.

3.

Mustalaiset riitelevät.

hüǫ ku matkattih, sanō ukko: »küläh mänemmō, otammo rięska-maįduǫ puǫąn ja murotammo leįbieä». vaįmo sanō:» mię en‿anna murottuǫą, się maįjom‿muįjotat». vięl salol ollah. viel om‿maįdo ostamattA. pūttū ehki olemah.

ab. Sananlaskuja.

1. *papiη‿kormańi pohjatoįį, sīh mänō äįjjä da vähä.*
2. *keųhä keųhännä mänǭ.*
3. *kondię meťšäs vägevä talťal muǫąta.*
4. *ńeųvotus mięs tulō, koįra ńeųvomattomas.*
5. *midä kezäl kerieät, sidä talvel tabuǫąt.*
6. *keη‿kezäl oηgī, sil talvel ńälgä perzettä toηgī.*
7. *mis hoįkkA, sīt poįkkI.*
8. *kestä kuįkkuǫą keįtteiä, pahuǫą linduǫ paįstuǫą.*
9. *pieätenťťšä pitkembi suǫvattuǫą.*
10. *ühen juǫt, toįsta mięli luǫądī.*
11. *sū suvella, pieä pälvellä, otťša orahalla.*
12. *eį vięrijä kivi kīďžimeh[1] pūtu.*

[1] puussa tai kivessä kasvava sammal (tai jäkälä).

13. *puo̯ľi naįsta navos, kogo naįne anopis.*
14. *suvi ku vihmū, pohjańe kuįvau̯, pohjańe ku vihmū, suvi lämmittā̆.*
15. *lembo leskel mäŋgäh, lembo leskem‿perillizil, tontti*[1] *toįzeŋ‿kerran naįnehel.*
16. *elä mäne pökkelōn‿tügō, pökkelö pi$_e$ä̱h pöksähtā̆.*
17. *naįne kuo̯mal, kuo̯ma kaįmal, kaįma kaįkel küläl.*
18. *vanha valeht‿eį hau̯ku, luppakorva tühje$_i$ä̱ lulleta.*
19. *parembi müö̯häh, ku eį milloįį.*
20. *eį elo eťťšimättÄ, kala jallaŋ‿kastamattA.*
21. *kū kiu̯rus kezäh, päįstärikis ńi päįvi$_e$ä̱, puo̯ľi kūda peįbozes.*
22. *hüvä hüpäteę̱, vię̱l parembi harp̀ateę̱.*
23. *kissa kītolla elā̆, koįra pi$_e$ä̱n silitüksel, kažin‿lapsi kau̯nistellen.*
24. *mīlüs hattU, moįn‿eį pi$_e$ä̱.*
25. *hivus pitkÄ, mię̱ľi lühüt* (naisella, mutta *mię̱hel on hivuz lühüt, mię̱ľi pitkembi*).
26. *sigahan süö̯bi evähäd‿üksin, vaįn ihmińe eį milloįŋgi.*
27. *armotoįį‿on izätōįį, vię̱l armotoįį emätōįį.*
28. *paremb‿om‿pahu$_o$ą pajeta, ku heįttüö̯ tapettavaksI.*
29. *paha pahasta tulō, paha pahaą‿się̱menis.*
30. *süö̯mättä vaťťša täü̯zi, lüö̯mättä selgä kibię̱.*
31. *eį sidä piduo̯, kun‿eį kahta kuo̯kkavię̱rastA.*
32. *pimię̱l piľľimükset, üö̯l üö̯ksünehet.*
33. *illaą‿virkkU, u$_o$ąmuu̯‿laįškA, se taba taloo̯‿hävittā̆.*
34. *nagrehetoįŋ‿kaį ńavat süö̯bi, kuo̯patoįŋ‿kaį kuo̯ret.*
35. *hüvä kello kau̯vaŋ‿külū, paha vię̱lä kau̯vemmam.*
36. *pada kattilu$_o$ą sanō, kattila padu$_o$ą, külled‿mustat kumbazelgi.*
37. *līga eį lihota, vähä külläs pidā̆.*
38. *huo̯let hoįkaks vedā̆, kaįhod‿muįda kaįjembaks.*
39. *suruks oo̯‿sukassa täį, huo̯leks oo̯‿hou̯zuu̯‿lahkehes.*
40. *eįgä ole omu$_o$ą armahembu$_o$ą, eįgä kuldu$_o$ą kau̯nehembu$_o$ą.*
41. *loįtton‿on lohi meres, sidäį tajembi hau̯gikala.*
42. *harvoįn on hau̯gi vię̱rahinna, lohentorppa*[2] *tuo̯mazinna.*
43. *ńälgävaťťša eį halgię̱.*
44. *süö̯ sū sada keguo̯, elā̆ i kegozella.*

---

[1] höperö (hullu). — [2] pieni lohi.

45. *ńälgi$_e$ä̯ ńäpillä, viluo̯ vi(ťśalla.*
46. *vilu vītta keü̯häm‿mie̯hen, kai̯d‿oŋ‿kau̯htana kazakal*[1]*: pi$_e$ä̯m‿pei̯ttā̆, jallad‿nägū̆, jallat pei̯ttā̆, pi$_e$ä̯ nägū̆.*
47. *tulōhai̯m‿mie̯s turus, vai̯n‿ei̯ tule turbehes.*
48. *nu$_o$a̯buri tütön nai̯ttā, kegäleh kattilaŋ‿kei̯ttā̆.*
49. (anoppi vävylle) *vie̯rahal on lähtōmie̯ľi.*
50. *tūľi tuo̯, vezi ajā.*
51. *koi̯ra hau̯kkū, tūľ kandā.*
52. *jou̯daval jodai̯i̯, kaa̯zal kai̯kkie̯.*
53. *ei̯ hebo häi̯dä kītä, jou̯hihändä juo̯miŋgie̯.*
54. *lū purra nuo̯rra da vanhana.*
55. *midä nuo̯rra ru$_o$a̯dā, seṇ‿vanhana mui̯stā.*
56. *parda ei̯ mie̯hem‿pahutta ka(ťśo, häi̯ŋ‿kazvā.*
57. *higi hīhtäjäl, külmä rei̯s olijal.*
58. *ku jaksat hüväṇ‿hirveṇ‿hīhte$_i$ä̯, paremmal taľľal magu$_o$a̯t.*
59. *mu$_o$a̯mon viťťśa on villańe, oman emon andama.*
60. *goŕal oŋ‿goŕam‿pīru$_o$a̯t, ťśülkküjau̯hos oŋ‿kuo̯ret, olgijau̯hos südämet.*
61. *seppä süō̯ selväl‿lei̯vää̯, sepän‿akka selväm‿paskaa̯.*
62. *tattar lu$_o$a̯ďī taloks ľibo talottomaks.*
63. *pagina paginu$_o$a̯ lōü̯dā̆, ki(ďźurokka mu$_o$a̯h mänō̆.*
64. *su$_o$a̯u̯ sizärdä sia̯llihas, veľľie̯ vendovie̯rahas.*
65. (vanha ihminen) *süö̯ü̯ ku tuľi polttā, ru$_o$a̯dā ku jumal‿andā.*
66. *elä nagra toi̯zen nai̯stʌ, su$_o$a̯dba nai̯zen nagrettavan, su$_o$a̯d morzīmen moi̯tittavan.*
67. *ńälgämahal elä käü̯ puhumah turuo̯!*
68. *suo̯lal, lei̯väl ńälgä ei̯ lähe, armahaŋ‿ker paginad‿ei̯ lopu.*
69. *sigu$_o$a̯ silitä ľibo karhota, ühä rōhäjā̆.*
70. *mie̯s keü̯htū̆, hebo lai̯htū, sītte se vähä maksā.*
71. *nägū̆ hitto hatus, tundū kulda revus.*
72. *siga lia̯s rübō̆, magie̯nna sū̆väh.*
73. *joga linnul on ńokka kiberä iťťśeh päi̯.*
74. *mu$_o$a̯l‿elä mu$_o$a̯n taval, libo mäne mu$_o$a̯l i$_e$äreh.*
75. *oo̯‿herroi̯l huo̯menie̯, talompojil päi̯vie̯.*
76. *mōi̯ŋ‿konnut, mu$_o$a̯d‿mannut, sōi̯n‿sūheń, ei̯gä täü̯tä ńi midä.*
77. *keü̯hällä om‿puzu pūrnunna, pada tai̯ginanna.*

---

[1] renki. — [2] paimentorvi.

78. *eę̱ziŋ‿kuŋ̆‿su$_o$ą̱ŋ̆‿jallan ťilan, sīt su$_o$ą̱n i perzię̱n‿ťilan.*
79. *süö̱dävä vähenō̄, pię̱ttävä kulū.*
80. *šittapörö hüvä on nu$_o$ą̱dobią̱h* (= tarpeeseen).
81. *varraz‿ei̯ kuo̱ppu$_o$ą̱ lu$_o$ą̱ji, nagrehen tegijä lu$_o$ą̱ďī.*
82. *ei̯ se vanha pahoi̯m‿pane, vai̯n ei̯ mui̯sta.*
83. (Iljan päivänä) *halla havon alla, kaste kai̯jassa ťilassᴀ.*
84. *ūz‿oŋ‿kītti$_e$ä̱, küpsɪ lai̯ttu$_o$ą̱.*
85. *ūz‿on uľľahembi, vai̯k̀‿om‿perze paľľahembi.*
86. *ukoŋ̆‿lei̯bä urai̯n, akam‿päťťśi lämbimin.*
87. *paremb‿om‿pojam‿peŋk̆kin ą̱l, ku tüttärem‿päʻťśil.*
88. *se oo̱‿ližänä rikka rokas, hämähäkki tai̯ginas.*
89. *rakko ru$_o$ą̱dajaŋ‿käjes, kaksi ru$_o$ą̱damattoman.*
90. *koďivävü mię̱his pahin, pagaʻťśim‿pūloi̯s.*
91. *lennä minne lennä, meʻťśoi̯, mäne minne mänet, üksi havu ruo̱ganna.*
92. *jou̱dava pappi vazatki rišťī.*
93. *ei̯ akaks pię̱ hüvi$_o$ä̱ tüttüō̱, ei̯gä lu$_o$ą̱hkańńakapaks hüvi$_e$ä̱ ašťettᴀ.*
94. *kala eťťśī süvembi$_e$ä̱, ihmińe parembu$_o$ą̱.*
95. *lai̯škuz lau̯ʻťśan al, vakavuz vastan al.*
96. *pattevus*[1] *paha ńimi kūlla, iʻťśel igäpäi̯vä.*
97. *mi oľ linduo̱, se‿i pezi$_e$ä.*
98. *lembo leskel mäŋgäh, tontti toi̯zel nai̯nehel: lembo leski lepütellä, kui̯va keŋgä kostutella.*
99. *hüvä mię̱ľi tüö̱n tegō̄, paha mię̱ľi ai̯jaŋ̆‿vię̱ttā̄.*
100. *korp̆piŋ̆‿sūs ei̯ kezi$_e$ä̱ ei̯gä talvię̱.*
101. *vanhus tulō, varu$_o$ą̱ ei̯ ole ńi vu$_o$ą̱ksu$_o$ą̱, su$_o$ą̱davu$_o$ą̱ e‿ole ńi kedä, sivottuo̱ e‿ole ńi sidä.*
102. *vanhenemizel et pi$_e$ä̱ze, vię̱l vīmeń‿i kuo̱let.*
103. *ihmińe vanhenō, vai̯vad‿nuo̱renō.*
104. *anna, akka, räťťśinäń, tuo̱ poi̯s punakeräń, küllä huo̱ľi virttä tuo̱, murheh toi̯sta mui̯stuttā.*
105. *oťťśa levię̱, vaťťśa tühjä, talo kūlū tai̯vahah, kurrempaskat tai̯ginah.* (*kun üleŋ̆‿sūŕi talo, keü̱häd‿eläjät.*)
106. *mustilańe om‿murhamię̱s, monda mię̱stä pettännüh, hebozetta jättännüh.*

---

[1] laiskuus.

107. *eįgä ji$_{e}$ä̲ valgię hebo ajamattᴀ, eįgä pa(ʧ̌ʃ̌azlau̯da magu$_{o}$ą̲-mattᴀ, lūpi$_{e}$ä̲veįʧ̌ʃ̌i pidämättᴀ̈, eįgä paʧ̌ʃ̌az‿vaʧ̌ʃ̌astamattᴀ, hou̯riakka pidämättᴀ̈.*

108. *sū sūri, leu̯ga levię, paʧ̌ʃ̌o veʧ̌ʃ̌ię vedā̄.*

109. *alasʧ̌ʃ̌i sündū̄, sovissah kuo̯lō̲. sündühüō̲ ku kuo̯lō̲, sīd‿eį ji$_{e}$ä̲ midägi. sündünehes eį midäį ji$_{e}$ä̲, elänehes ji$_{e}$ä̲bi.*

110. (heinään lähdettäessä oli muistettava:) *haravat haŋgot heį-ńińńeu̯vot, kittilät kattilat keįʧ̌ʃ̌ińńeu̯vot.*

111. *mięz‿miŋg‿aįgu$_{o}$ą̲ elā̄, sem‿vau̯rastū̄.*

112. (keritseminen aloitetaan:) *oįnasta o(ʧ̌ʃ̌as, sigivōįdä sivuloįl, emälammasta landehil, pässię pi$_{e}$ä̲lajel.*

113. *kahiʧ̌ʃ̌i ka(ʧ̌ʃ̌o, kerda ńokku$_{o}$ą̲, hebi$_{e}$ä̲, elä iške.*

114. *igävä omię maįda, tuska maįda tuttavię. vaįva mu$_{o}$ą̲lla vięra-halla, tuska tundemattomal.*

115. *mu$_{o}$ą̲mo‍n‿viʧ̌ʃ̌a o‍n‿villańe, oman emon andama, vięraz‿mu$_{o}$ą̲mo, viękaz‿mu$_{o}$ą̲mo andā vīkom‿mu$_{o}$ą̲takseh, kau̯vaŋ‿kazvatellakseh. oma mu$_{o}$ą̲mo kandajań, käįl kattā, toįzel nostāb.*

116. *nagra sū, muhaja mu‍o̯do muįjjem‿mu‍o̯doziębm‿mugah.*

117. *sü‍o̯dävä su$_{o}$ą̲davas, elettävä külää̲‿varas.*

118. *sūrus sūh, mięʧ̌ʃ̌i pi$_{e}$ä̲h.*

119. *kum‿poįga su$_{o}$ą̲hah, sīd‿üheksäl pihal lastud‿ihastū, kun tütär su$_{o}$ą̲hah, sīd‿üheksäl pihal lastut pöllästū̄.*

120. *hau̯gi aą̲zassa azū, tedri merrassa virū.*

121. *laįška ru$_{o}$ą̲dā lahes* (= halmeeseen leikattu 'lahti'), *kirkkię* (= ahkera) *ńięmen nenäs.*

122. *kaą̲zav‿veneh‿eį tervu$_{o}$ą̲ su$_{o}$ą̲, eįgä huo̯no rīh‿tule ühem‿pi$_{e}$ä̲n‿al* (yhteisvoimin) *rakennetuks.*

123. *küdü küzū̄ kindahię, nado naįzen‍‿sukkazię.*

124. *kięlletüm‿peräs elä lähe.*

125. *eį‿ole kūtoįnda pi$_{e}$ä̲tenʧ̌ʃ̌i$_{e}$ä̲.*

126. *ūzi kū on‿kau̯nis, vaįk‿on‿kaįdańe.*

127. *joz‿mänō̄ muldamägeh, tulō kuldamägi.*

128. *hüväd‿naįjjah nu$_{o}$ą̲burih, pahat taįbalen‿tu$_{o}$ą̲kse.*

129. *kaįkki ne vartten valmistā, pontt‿eį tule ńi puo̯lię.*

130. *midä izä igänäh, sidä poįga polvenah.*

131. *lähtemäl‿voįbi olla, vībümätt‿eį voį olla.*

132. *kuńi paįmoįl evästᴀ̈, sińi ńälgi$_{e}$ä̲.*

ac. Arvoituksia.

1. *mustemb◡oŋ◡küttä*[1], *valgiɛmb◡on lunda?* — *harakkA.*
2. *uksI◡kukko, uheksän◡ńokkuoą?* — *huoąhla.*
3. *läbi nägū, lämmäm◡pidā?* — *ikkuna.*
4. *iɛlleh järilleh kävelō, väzü eį milloįŋgi?* — *perťťinuksI.*
5. *äįjä on◡hüviɛą, nävü eį ńi kelgi?* — *lämmä.*
6. *ora iɛl, kerä keskel, keriťťšemed◡jällel?* — *harakkA.*
7. *hebo taťťis, händä katol?* — *päťťšI.*
8. *pedra pellol kižouąu, jallad◡muoąh◡eį koske?* — *kätküt.*
9. *kiųkeliťťšI, koųkeliťťšI, kaį pellot paskandā?* — *ťširppI.*
10. *kilkkā, kalkkā luįziɛn lukkuziɛn◡taguoą?* — *pagizenda, kiɛli.*
11. *akka ťšupus, nuoągla perziɛs?* — *puťťšI.*
12. *igenetōįį◡aganatoįį◡aįtanťšupus istū?* — *voįputťšI.*
13. *mužikka meťťšäh mänō, seįvästä◡selgä täüzi?* — *siga.*
14. *üksi siga, ńeťťä kärzeɛä?* — *piɛlus.*
15. *üōd◡laųttanna, päįvät pölkkünnä?* — *magūpošťeli.*
16. *üōd hūdā, päįväd hūdā, iɛän◡eį sammu?* — *koskI.*
17. *üōd◡leįkkouąu, päįväd◡leįkkouąu, last◡eį paku?* — *lehmäŋ◡kello.*
18. *mužikka meťťšäh mänō, zirkkalo sellän◡taguoą?* — *kirves sellän taguoą.*
19. *ťikka ťiɛllä, miɛkka vüōllä, kahet kannuksed◡jallas?* — *adra pellol.*
20. *sada sarkkiɛ, tuhat turkkiɛ ühem◡miɛheɛ◡selläs?* — *kukko.*
21. *sanō sińisībi, vergapöksU, üläh hüppī, muoąada potkī?* — *harakkA.*
22. *mib◡om◡perťťis luoąďimatoįį?* — *seįnäz◡rago.*
23. *razva ťipahtā laťťiɛl, et suoą künnel, et hambahal?* — *päįvä.*
24. *üks silmä sīdarilla*[2], *segi seįbähän◡nenässä?* — *truba.*
25. *kīldā ku nappI, põräjā ku pappI, muoąh mänō ku mado, e◡ule mado?* — *šittapõrõ.*
26. *sińivilla, sipsikarva, kiɛrävilla, eį kerittU?* — *šittapõrõ.*
27. *turilas kündā tuoresta muoąada, äriläz◡ärjū, eŋgeli keskellä pihuoą? siga, härgä, kukko.*
28. *hebo hirnū hījem◡muoąlla, tänne luoųkid◡leügenō, vaťťahuksed◡valū?* — *vihma, ukoo◡jürü.*
29. *vīz◡jänistä suoąbruoą süōü, toįzed◡vīs pagenō?* — *kuoųžeťil kezriɛändä.*
30. *ooįzi pū, rämäkkä lauda onnettoman olgopiɛässä?* — (pyssy)

[1] *küttä* 'syttä'. — [2] henkilönnimi.

31. *ťšulkkavo*[1] *ťšupus, ťšubihīŕi sizässä?* — *kohtulliṅe ihmiṅe.*
32. *lemmoo̯‿lehti lekahtā, kai̯ karja ka‹ťšahtā?* — (ovi ja ihmiset pirtissä).
33. *korgię̯mbi kodu₀ą, madalembi regię, mustembi nogię, valgię̯mbi viďię̯?* — *viďi.*
34. *turkki tuo̯du tuo̯lla mu₀ą̯lla, kaglus pandu tällä mu₀ą̯lla?*—*kattila.*
35. *sei̯‹ťšee̯selgäṅe, sadajalgaṅe?* — *astava.*
36. *puo̯ľi hebuo̯, toi̯n‿hu₀ą̯bu₀ą̯?* — *jou̯hiṅe się̯gla, sīttᴀ.*
37. *käs ki$_e$ä̯gäs, silmät ikkunoi̯s?* —*käz‿oŋ‿ki$_e$ä̯gäs, silmät tüttōlöi̯s*
38. *ai̯gazeh aganat säkis, müō̯häh müllüllä mänit?* — (kosit tyttöä, joka on toiselle luvattu).
39. *akaą̯‿räťťšin‿ai̯jal, täi̯d‿on‿täü̯zi?* — *tai̯vahal tähtię̯.*
40. *hau̯g‿ui̯bi, su₀ą̯ŕi sūssᴀ?* — *ťšupoi̯da*[2] *pai̯stetah rię̯htiläl.*
41. *rau̯daṅe hebo, līnaṅe händä?* — *ommellah ńię̯glal, līnazel ńīťil.*
42. *ai̯jaą̯‿ravos sobī, ikkunas ei̯ sovi?* — *regisarja.*[3]
43. *ukkoṅe tuplikkaṅe, sobazes srūnazet?* — *kandeleh.*
44. *oľi moi̯ne maksimaṅi, kai̯ perzię̯t kaťťšelō?* — *vastᴀ.*
45. *pitkä da hoi̯kkᴀ, hoťolkad*[4]*‿jallas?* — *skamńin ťšorp̆pat.*
46. *lammaz‿me‹ťšäs tulō, villad‿mu₀ą̯da rüō̯dā̄?* — *hei̯näregi.*
47. *rei̯zię̯m‿pi$_e$ä̯l lei̯kkię̯ lū̄väh, pię̯nes rei̯jäs sizäh vedā̄?* — *rukkɪ.*
48. *tedri pūssᴀ, suo̯ned‿mu₀ą̯ssᴀ?* — *akad‿värťťinäl kezrätäh* (Šem.).
49. *valgię̯da süō̯, mustu₀ą̯ šittū?* — *pärettä polťettih, mustu₀ą̯ hīldä pi$_e$ä̯zō̄.*
50. *vīz‿ńię̯ndä, kai̯kis oŋ‿kaľľivot?* — *sormed‿da künnet.*

ad. Sananparsia, -sutkauksia y.m.

vihmo vihando pilvi, sadu₀ą̯ savuŋ‿karvalliṅe! — *pakkaṅe ovię̯ lüō̯, kova ilma kou̯kuttelō.* — *elä kolk̆ka, koi̯liṅe tūľi.* — *viŕ, viŕ vihmu₀ą̯, poŕ, poŕ pou̯du₀ą̯.* — (kaskenviertoon mentäessä loitsitaan:) *tūle, tūle, tūlię̯ńi, polita oksᴀ, karzi kaskɪ, jätä mei̯llä musta mulda; ti$_e$ä̯llä akka aṅnetah, perä paksu pai̯škatah.* — *tūlō, tūlō, tagu₀ą̯ tūlō, ei̯s helmu₀ą̯ lekuttā.* — *pū̄ pürähti, mu₀ą̯ jürähti, kaŋgaz‿vastah kajahtɪ.* — *ojazed‿juo̯ksō, purozet purpettā.* — *kūzikos, vīzikōs ńuppu-ńappukorva, tedremmōü̯kkü selgäh.* — *hau̯ku, koi̯raṅ, ko-*

[1] eräs leipälaji. — [2] eräs pieni, pyöreä leivos. — [3] reen pohjaliisteet. — [4] puujalat.

vasťı, julgizesťi juhkuttele! — sada sarveŋ‿kandaju$_o$ą, tuhad‿maįjon andaju$_o$ą. — (etanalle) *näü̯tä, tou̯kka, sarvię, mię annan voįda. leįbię.* — (Lampaalle kerittyä:) *pahu$_o$ą pagenemah, hüvi$_e$ą̈ hüppi$_e$ą̈mäh.* — (Hukka koiralle:) *mäne, konna, koďihes, käske tänne kärzäkkähät*[1], *lähätä*[2] *läpäkkäkięľię, siu̯m‿mię tabo$_u$ąn talvel!* — (karhu:) *puo̯ľ talvię pūttu mu$_o$ąta ühel küllel.* — *lestü leįbä, pestü pöü̯dä, peze kättÄ, käü̯ pöü̯däh!* — *süō̯ kapustu$_o$ą, sid‿eį pię vakustu$_o$ą.* — *vuo̯ta, vuo̯ta, vięrahań, kuńi ruo̯ga rīskahtā.* — *süō̯gi$_e$ą̈, süō̯gi$_e$ä, vięras rukkA, käpäkäd‿on nämä süō̯mizet.* — *ńeľľäs päįvä vījez‿mōü̯kkU.* — *süō̯, süō̯, vävüzeń, munaliťťšuo̯.*[3] — *liťťšavudah ku süō̯däväm‿pi$_e$ą̈l.* — *tarkku$_o$ą talo elā̈, viluu̯‿lohkol*[4]*‿lämmittā̈.* — *silloįn‿tällōįn‿sięneŋ‿ker, oįťťšı‿paįťťši paʻťšoįŋ‿ker.* — *ruo̯ťťši rokku$_o$ą keįttā̈, panō pabuo̯ keskeh.* — *lapsi säŋgeh, toįne haŋgeh, kolmas kalaŋ‿kuduh.* — *keü̯hä ku kirikōn̯‿hīŕi.* — *aįga mäńi, iʻťše eį tullu.* — *muįsta minuo̯, elä unoha.* — *rezla regeh, hebońe vaľľahih.* — *veľľekset ku reįį‿jallakset.* — *se on akkA, ku lu$_o$ąhkańńakappA.* — *harakal akkA, variksel vaįmo, mužikal muťťšo.* — *keneŋ‿kissa kīrasilmä külün‿ťšuppuh su$_o$ądu.* — *päįvä illas, pi$_e$ą̈ sillas.* — *mäne matkahes, pięre säkkihes.* — *nägō ku bľezna.*[5] — *liťťšavudah ku harakat sią̯ntappo$_u$ązih.* — *sū subię, nenä kabię, heŋgi haįzu happamel.* — *olgię järzī, kakkaroą lu$_o$ąďī.* — (kissaa kylvetettäessä:) *sulhazet sūreh ťšuppuh, mustilazet keskilaťťięl, mūd‿vięrahat peräʻťšuppuh, pakkuo̯jat paťťšaham‿pi$_e$ą̈h.* — *paįmoį pastukkA, lehmięn lestükkı, tüttölöįn tükiťťšijâ, akkoįn ajelija.* — *rujot, rammat raťťšahil, talompojat paťťšahil.* — (Ensin köyhä, sitten rikas) *miksibä tuo̯hizes käzäsťięs käęt pezit, sid‿mänit kirjavah käępaįkkah pühkimäh.*

b. Muuanto.

1. Sananlaskuja.

1. *sūs on̯‿särrillä sappı.*
2. *missä sūri sujàhtā, sīd‿ī pięńi pistäü̯dṻ.*
3. *mu$_o$ąs om‿madalan ru$_o$ąje.*

---

[1] siat. — [2] lähetä. — [3] munasta ja maidosta keitetty ruoka. — [4] naurishuttu. — [5] rumannäköinen.

4. *kel‿līkkū, se‿i läi̯kkū̆.*
5. *kellä jalga kapsā, sillä‿i sū ńapsā.*
6. *etťšijä hebozeŋ‿kau̯pan‿lõu̯dā̆.*
7. *lījaŋ‿suo̯areksen‿käu̯n, līga‿i orava pūttū.*
8. *vie̯raz‿ei̯ dūži* (= sääli).
9. *vie̯raz‿lei̯bä kägōzenä perzie̯s kukkū.*
10. *papiŋ‿säkki on täu̯dümätõi̯i̯.*
11. *paśśibo ei̯ paľjuo̯* (~ *äi̯je₁ä̆*) *maksa kītostA.* Siihen toinen vastaa:
12. *ei̯bä‿i kītos kivellä kestÄ.*
13. *vīzaz‿vibùh laŋgio̯u̯, tuhma ie̯llèh tupittā.*
14. *pane huo̯l jumalàh, vara vahva izàh.*
15. *vanhas ov‿vara parembi.*
16. *paremb‿ov‿vanham‿parran‿al, ku nuo̯ren vallan‿al.*
17. *nuo̯rel kärreŋ‿silmä, vanhal variksee̯.*
18. *nägū̆ kulda kulossA, hobie̯ hei̯nikõssÄ.*
19. *kukko pülla, lai̯škA tüo̯llä.*
20. *juo̯maril jumal‿andā juo̯mattomaŋ‿kukkaros.*
21. *sobu sijuo̯a̯ luo̯a̯dī.*
22. *tūlel tulō, viheldämällä‿i mänõ̆* (helposti tulee, helpolla menee).
23. *löu̯dā̆ šitta värdäjäŋ, värdäjätt‿ei̯ vällä* (= saman arvoinen).
24. *boi̯goi̯ bokallèh, šogoľ šokallèh, koŕie̯ŋ‿kevät kolō.*
25. *mie̯s tulō turussA, vai̯n‿ei̯ tule turbehessA.*
26. *oŋ‿sidä elie₁ä̆ssä elämistÄ, kuo̯reperzei̯s kävelmistÄ* (paljain takapuolin kävelemistä).
27. *helľie̯ hebo varzoi̯llèh, vai̯moraų̆kka lapsillèh.*
28. *surma da sulahańi ei̯ hävię: se ved hallavuo̯den‿tulō.*
29. *kel pers‿kubajā, se‿i külün etťšī* (sanotaan, kun toinen käskee toimittamaan jotakin asiaa).
30. *rohkie̯ rokaa̯‿särbā̆, kai̯noń‿ei̯ suo̯a̯ ńi kalal‿lie̯ndä.*
31. *midä käzi kie₁ä̆ndā̆, sidä olga ottā.*
32. *itku pitkässä ilossA‿tulō, pie̯ru kau̯van‿nagrannassA.*
33. *oi̯s sid‿oksan‿ottai̯uo̯a̯, ei̯‿ole kūzeŋ‿kuo̯a̯dai̯uo̯a̯.*
34. *kel‿käjessÄ, sillä‿i kärzässÄ.*
35. *keneŋ‿hebo kai̯vossA, seŋ‿käjet süvimmässÄ.*
36. *mie̯stä müŏ̯d mie̯kka vüo̯llä.*
37. *mīlüz‿mie̯s, moi̯n‿i mie̯kkA.*
38. *mie̯stÄ sanassa, lehmie₁ä̆ sarvessA.*
39. *dubina üks, agjua̯ kaks.*

40. *tervàh koi̯ra pennut suo̯a̯, sogi̯e̯t tulõ* (= *kun ravie̯h ruo̯a̯dā ,tulõ ruo̯a̯je rõzàkkä*).
41. *hil'jàh hüvä tulõ, verkkà^{h} vie̯l parembi.*
42. *luo̯a̯skava perz‿on oo̯zi* (= *roi̯hakk‿andamàh, roi̯hakka sü̯o̯màh*).
43. *tarkka talo̯n‿säi̯lüttā.*
44. *pahàh sanàh paju katkio̯u̯, hüvàh sanàh leppä lümbü̯.*
45. *ei̯ leppümätõi̯ndä surmuo̯a̯ ole.*
46. *illa̯n‿virkku, uo̯a̯mun‿torkku, se taba talo̯n‿hävittā.*
47. *sūr‿o̯n‿surma silmie̯n nähen* (sanotaan, kun pakotetaan menemään hengenvaaralliseen paikkaan).
48. *lembo lesken ottakkàh, tontti toi̯ze̯n‿jälgehizen.*
49. *midä kezäl kerie̯ä̯t. sen‿talvel tabuo̯a̯t.*

2. *Arvoituksia.*

1. *härmi hau̯kkuo̯ härsküttā, t'šiburista t'širskuttā, mie̯ härmie̯ hännäs pīn?* (*tü̯o̯pivuo̯ harjatàh*).
2. *pitkä ja kova, perzie̯ssä hüvä?* (*lau̯t'tšA*).
3. *akka t'šupus, petkel perzie̯s?* (kirnu).
4. *musta lehmä mummerońi, kai̯ vei̯d‿juo̯u̯?* (*külümpät'tšI*).
5. *põt'tšõń püõ̯ri, vat'tšańi täü̯düi̯?* (*kezrüvärt'tinä*).
6. *vigli kovas lähtȭ, vīz‿mie̯stä vastàh tulõ, tukis ottā, muo̯a̯h räi̯ge̯ä̯ü̯?* (*regä*).
7. *oguli ojas, nenä kui̯val?* (*käzäšt'ie̯*).

3. *Sananparsia, loitsuja y. m.*

1. *ai̯jad‿mänȭ arvellessA, päi̯vät pie̯ä̯dä kie̯ä̯nnellessä* (sanotaan, kun ei aikaansaada mitään).
2. *elä sapeŋ‿kohtàh ammu* (sanotaan leikillä metsästämään menevälle).
3. *hau̯gi kuo̯lõ, hambahad‿jie̯ä* (sanotaan, jos perillinen seuraa vanhempiensa tapoja).
4. *elä sü̯õ argie̯: pappi korvan‿le̯i̯kkoa̯u̯, perzie̯m‿pai̯kkoa̯u̯*(näin peloitellaan lapsia, jotteivät he söisi arkiruokia).
5. *pir(t'šìstä sū da‿i pīruo̯a̯, t'šupìsta sū da‿i t'šupoi̯.*
6. *ubosū ukkońi, abosū akkańi* (sanaleikki).
7. *lehmäzed‿le̯hos, huo̯a̯rasarved‿huo̯a̯vikossA.*

8. *oravańi ońńervoń, pure pūda, süö̯ käbüö̯, me(ťšäŋ‿kissaŋ‿kīmijä* (luetaan, kun ryhdytään ampumaan oravaa).

9. *renuľi* (= vanne hameen helmassa) *helmat hajottā, vandehet‿va(ťšam‿pei̯ttā̄.*

10. *silmät pieä̯s püö̯rī, pabelehtā, ku buo̯lukka sia̯m‿perzie̯s* (sanotaan ihmisestä, jonka silmät pyörivät).

11. *ei̯ hädä häi̯lütä, ei̯gä tūľi tuďjuta* (= *tugova eläjä, ei̯ tūľi häi̯lütä*).

12. *līkkuzin ravie̯mbàh, rapsazii̯, ku kirppu koi̯ram‿perzie̯s* (näin ravakka henkilö kehoittaa verkkaista).

13. *ku lehmä vedèh, pagizō, šittū* (sanotaan ihmisestä, jonka puheessa ei ole järkeä, »*ei̯ oi̯s paginas tolkkuo̯*»).

14. *pahan heŋgen‿jälgilöi̯s pieä̯liťš mänit, üö̯ksūi̯t; kieä̯nnä soba mūrńin, hattu mūrńin, sit selgie̯t, selvie̯t.*

15. *juo̯ksō, kai̯ heŋgi hambahie̯n nenäs.*

16. *seŋ‿ker külliŋ‿kūzèh hüpit* (sanotaan, jos esim. joku on joutunut tekemään velkaa toiselle).

17. *en‿ťījä kui̯nhan‿tuo̯ kuzi püzū̄* (näin asioita päivitellään).

18. *butilkkàh šitut seŋ‿keral, etkä butilkan̯‿sūda tōleiä̯* (sanotaan esim. miehelle, jota hänen akkansa pitää kurissa).

19. *tuľi tuppi ľibo kukkaro* (= tulkoon mikä hyvänsä).

20. *tuľi tuska taskùh ennem‿päi̯vän̯‿laskuo̯. tuľi huo̯ľi hou̯zùh ennem‿päi̯vän‿nou̯zuo̯h* (Suomesta?).

21. *korppi ostelō heboi̯sta* (ivataan, jos hevonen ei jaksa vetää). Samaten:

22. *kiu̯ru vembelel lau̯lā* (jos hevonen ei jaksa vetää).

23. *andazin, ei̯ ole ńi silmàh panna* (ei ole mitään).

24. *suo̯vattʌpäi̯vim‿pominoi̯guoa̯, pieä̯tińľťšʌpäi̯vim‿mai̯nikkuoa̯* (näin kehoittaa kuoleva tekemään puolestaan).

25. *hōr(ťšäks hüö̯dümàh, par(ťšaks puoa̯dumàh* (lukevat lapset virpoessaan).

26. *pai̯stam‿papilla kaluoa̯, lukkarilla luvetaa̯, hüvän vie̯rahan varal* (luetaan kaloja paistettaessa hiilillä, jotteivät kalat pala eivätkä savutu).

27. *hüvät kalad‿mū̄v̄vä, kīškokalat sū̄v̄vä.*

28. *akat pä(ťšillä, nagris kuo̯ppàh* (sanotaan syksyllä ulkotöiden päätyttyä).

29. *andoba lehmän, lambahan, akan irvahambahan* (myötäjäiset).

30. *anna, akka, tüttäres, anna lehmä, lammas!*

31. *süväi̯ŋ‿kobras, vaťťśa varbahan nenässÄ* (sanotaan siitä, joka kovasti pelkää).

32. (Sormiluku, lastenloru): *pei̯goi̯ pekko, suo̯men lekko, lekkermańńi, kuldaralli, pikkulilli.*

33. *jäi̯ťťśe$_i$ä̯ ńi vie̯retä, moi̯ń‿on silie̯ mu$_o$a̯* (tasaisesta maasta sanotaan).

34. *mi millèh, se sillèh.*

35. *valgie̯ oŋ‿ku kübenüt* (sanotaan oikein valkoisesta).

36. *toi̯ńe ku kuldu$_o$a̯ vie̯ssoa̯u̯, toi̯ńe ku märge$_i$ä̯ kažie̯ korvendā* (näin verrataan erilaisia kolitaloita).

37. Juomari: *širi, viri vīnu$_o$a̯ juo̯bi, hebo sei̯zō sei̯bähäs.*

38. *vie̯rahad‿vie̯rekkȁh, talon̯‿vägi pi$_e$ä̯llekkȁh* (kun taloon yöksi tulee paljon väkeä).

39. Nainen lupaa: *kakkara kavistajalla, rie̯ska rei̯jeŋ‿kuo̯rijalla.*

40. *ji$_e$ä̯ü̯ ku tūlee̯‿selgȁh* (sanotaan, kun vaimo jää miehen kuoltua).

41. *hüvii̯‿hüpīi̯, harvoi̯i̯‿harp̀īi̯, kaht‿ühtèh en̯‿su$_o$a̯nut* (sanotaan, kun yrittää eikä synny työ).

42. *dubakk‿on‿turussA‿tullut, nenähei̯nä helvetissÄ.*

43. A: *tuletko?;* B: *en‿ťījä;* A: *tulledga tuo̯hus, et‿tullega, lohokses kaks (sinun täh en huo̯ľi).*

44. *ken om‿boi̯goi̯ pagizemàh,* (hänestä sanotaan): *häi̯n oľi käü̯nüt sanasu$_o$a̯rella, ńerońie̯mellä.*

45. *vod on‿tolk̀ut, kel om‿mulk̀ut* (sanaleikki).

46. Kun käärmettä tapetaan, loitsitaan, ettei se pääsisi karkuun: *pie̯ mu$_o$a̯ varas, pie̯ mu$_o$a̯ varas, mado mänō̄ mu$_o$a̯h.*

47. Köyhän varallisuutta verrataan: *mi lei̯bi$_e$ä̯, se vaťśas, mi sobu$_o$a̯, se pi$_e$ä̯llä.*

48. *lei̯bä lehmä, palkka lammas* (palvelijan »eläimet»).

49. *näm‿oŋ‿ku kaha pūs hallattu* (sanotaan kaksosista).

50. Tyttö arvostelee naimisissa oloa: *kuhan‿on mie̯z‿mie̯luhińi, kalu kobran‿täü̯dehińi.*

51. *hüvi$_e$ä̯ hüppeä̯ü̯, pahu$_o$a̯ pagenō.*

52. (Vähistä syömisistä sanotaan): *otin omàh kädèh, sōi̯n̯‿sūh, sen‿i näi̯n.*

53. *kivel istū, kinnasta ńie̯glō, sormella soi̯ttā, vittuo̯ koi̯ttā* (sanotaan sille, joka istuu ja neuloo).

54. *gruo̯kkukkuo̯a̯, gruo̯kkukkuo̯a̯, suo̯a̯tta kuo̯lduo̯ kuŕńiɛ̯kan* (sanoo äiti niille, jotka kehuvat pikkulasta; hän pelkää suuteloitumista).
55. Ruualta noustua sanotaan: *slava ťebi hospoďi, baśśibo spuo̯a̯ssal süö̯ttämiɛä̯, juo̯ttamuo̯a̯, hüvän ńeu̯vom‿pidämeiä̯.*
56. *marjańi muo̯a̯s, segi puo̯lekkàh* (sanotaan kahdesta ihmisestä, joilla on erittäin hyvät välit).
57. Loitsu, jota luetaan voita pyöhdettäessä: *voi̯(ukko, voi̯(akka, tule voi̯da andamàh, härrämpäi̯dä härkkimèh, püö̯himpäi̯dä püö̯htämàh.*
58. *jogińiɛ̯kal oŋ‿kalmalau̯da selläm‿piɛä̯llä.*
59. *tuo̯a̯llo tuo̯a̯ssa, muo̯a̯mo muo̯a̯ssa.*
60. *tuli surma ťibo kalma, lähen!*
61. *ei̯ tulda, ei̯ tulusta, lei̯bie̯ä̯ ei̯ sümuru̯ista* (näin mies, joka metsässä kävelee).
62. *üksim‿puo̯lin jäi̯n elämàh ku ai̯jatoi̯n hühta* (sanoo nainen, jonka mies on kuollut).
63. *voi̯, miu̯n — — päi̯viɛ̯däńi, kun‿ei̯ süö̯ ei̯gä märehi* (näin päivitellään).
64. *ńällissàh oŋ‿ku viroo̯‿hukka; kävelõ ku viroo̯‿hukka.*
65. *ku tuťihiťliɛ̯m‿piɛä̯l oťli* (hätäinen oli).
66. *kerrassàh šitau̯n‿šittu* (äkkimuutos huonompaan).
67. *terveh herneh, missäbä sürimo guťai̯(ťšit* (syödessä sanotaan, kun keitossa on hyvin vähän ryynejä).
68. *viɛ̯l sälgüńi jälles juo̯ksõ* (on puuroa toiseksi ruuaksi).
69. *ažiɛ̯t ku riɛ̯skad‿mai̯jot* (hyvin asiat).
70. *miɛ̯ olen olluh regenä‿i redukkana.*
71. *ruo̯a̯je rebiɛä̯lõ* (työ sujuu).
72. A: *ozuo̯a̯ mis om‿võs partta poi̯kki!* B: *kuťťšumatta tuliu̯n, käskemättä lähen.*
73. *märgä oleŋ‿ku ńorppa.*
74. *kül se mügräm‿muo̯kan nägi.*
75. *valgiɛ̯ ku lokkańi.*
76. *se mäńi ku kamǩkozèh kai̯vòh.*
77. *kaglańi oŋ‿ku hirishau̯kka.*
78. *jäi̯d ai̯jan‿akaks, pellom‿pekoks* (sanoo lapsista se, joka on voittanut aidan ylimenon).
79. *oŋ‿sidä üö̯dä üö̯kõtellä.*

80. *ügüi̯ mägärä kai̯ om‿mändü: ei̯ ole vie̯stin‿vie̯jie̯ä̯ ei̯gä tulen tuo̯juoa̯.*
81. *kem‿priskìh astū* (siitä sanotaan:) *sanō: leppä koi̯vul küzū̃, ken täs oŋ‿kulgenuh.*
82. *otin̯‿volōhkat* (voiton): *ed‿miu̯s pie̯ä̯nahkuoa̯ ota.*
83. *küllä, küllä keü̯hän nahka venū̃* (toinen pettää ja toinen huomaa).
84. *ťšiŋgu ńi viŋgu, ei̯ ńi minne päi̯* (ei edisty minnekään päin).
85. *ei̯ venü ei̯gä vanu ńi minne päi̯.*
86. *suo̯lańi oŋ‿ku ťšilpukkA* (ketunmyrkky).
87. *ku astuo̯ ťorkkai̯n ei̯ ai̯ga vanhennuh.*
88. *käskō̃ sidä torgui̯ja elie̯ä̯ssÄ.*
89. *eŋgä pūtu pudroloi̯h, eŋgä tarìu talkkunoi̯h* (torjutaan ehdotuksia).
90. *se oŋ‿ku svalkoi̯lla pandu* (= täsmällinen).
91. *ai̯navo silmä pie̯ä̯z lähtI* (ainoa tytār kuoli).
92. *sei̯(ťšempuoa̯zmai̯st ťiloa̯ eťťšī* (sanotaan palvelijasta, joka muuttaa paikasta toiseen).
93. *karjaŋ‿künnellä rivahutti vettÄ.*
94. *sū sū̃hüö̯ü̯, pagau̯ttajuoa̯ tulō.*
95. *häi̯n vai̯ omuoa̯da nai̯ttā* (omaansa tyrkyttää).
96. *lüö̯ttelehtā̃ ku hīrem‿pezän̯‿süö̯düö̯.*
97. *vaťťša küdō̃ külȁh; süväi̯m‿palā külȁh.*
98. *sū kuvàhtelō: ukko koďih tulō; nenä kuvàhteli: ken neńittelō̃; silmä kuvàhtelō: midä tulō itkemistÄ; ńännim‿pie̯ä̯t kuvàhtelō: lapsed‿igävōi̯jȁh.*
99. *kukuľuguńi, kullaŋ‿kanańi* (vaimoa hyväillään).
100 *pitkä moi̯ń hōi̯belō ku kukon üö̯pū.*
101. *nüt kukkī keü̯häm‿mie̯hee̯* (vahinkoa jatkuvasti).
102. *nüt kukki dai̯ rakendi: et‿ťījä midä sū̃vä.*
103. *sīd‿ei̯ suoa̯ enembie̯ä̯ hüvüttä ku hīŕ‿kovažimessA.*
104. *sih ku mužikkA ruoa̯die̯zèh ruoa̯do oŋ‿ku koi̯ran oksennus: sülgemätt‿ei̯ voi̯ ńi pie̯ä̯llä kaťťšuo̯.*
105. *täs olet: ühä üö̯ksüt, kaha ka(ťšot, et‿ťījä, minne lähtie̯* (paljon hommaa).
106. *mäńi ažie̯ koi̯raŋ‿kuńńivol* (epäonnistui).
107. *üskäs hüpitetäh lasta pie̯ndä* (jolloin hoetaan): *hüppäziŋ‿koppaziŋ‿kommellūda hagozella toi̯zella.*

108. *sei̯nieä̯ vaste ku pollallan, ťśikka tulō ilmazeks igeiä̯.*
109. *sīd‿ei̯ tullu ńi butkem‿pau̯kahustA* (ei mitään).
110. *olet kägię rieä̯zittänüh, ieä̯n‿oŋ‿kähistünüh; pidäi̯s suoa̯ha käęŋ‿kukundapūsta oksazię, lehvię* (joista vettä keitetään; kun sitä juo, niin paranee).
111. Jos kukkoa *rieä̯zittā̆*, myöskin *ieä̯ńi kähìstū̆*. Silloin on saatava *kukon üö̯pūsta lastuzię* (3 kpl.) Niistä keitetään vettä, jolla ääni parannetaan.

4. *Sää-, vuodentulo- ym. ennustuksia ja huomiointeja.*

1. *hau̯gi hallalla kudō, särgi sieä̯llä lämbimällä.*
2. *pieä̯ťśköńi perzettä vedèh ťśökkeiä̯lō̆, vihma tulō* (huomenna), tai *pieä̯ťśkōńi perzettä vei̯ssä livottā, vihma tulō.*
3. *kurgi ku tulō, akad‿ühtehizet.*
4. *ku ťśīloi̯ puhkio̯u̯, silloi̯n‿on nai̯zilla hägär‿ai̯ga.*
5. *suoa̯tol oŋ̯‿suoa̯du hei̯nä, karhię̯l kahen‿izännän.*
6. Iljan päivänä: *harmuoa̯ hebońi ei̯ nävü ai̯jan‿tagana.*
7. Iljan päivänä: *tuľi peŕťťìh, kuhľas pellolla.*
8. *iľľampieä̯n ai̯gàh kai̯ on vihma ľibo pou̯da.*
9. *iľľampieä̯n viluŋ‿kiven vedèh laskō.*
10. Iljan päivän perästä: *muoa̯lla tūľi, merellä kaks.*
11. *tū̆nessä lahessa kalat kudō, madalassa mai̯mad‿elā̆* tai: *tū̆nessÄ kalat kudō, madalassa mai̯mazet.*
12. *kaks valduoa̯ vazikalla: eläkkäh ľibo kuo̯lgah.*
13. *ťśīttā̆, vię̯l lunda līttā̆* t. *ťśīttā̆ da lunda līttā̆.*
14. Joulusta: *päi̯vä kezàh, ilma talvèh.*
15. Juhannuksesta: *päi̯vä talvèh, ilma kezàh.*
16. *ei̯ pię ümbär nagrehes kuo̯rittuoa̯ pitkeiä̯ kettuo̯ kazvajes, pidā̆ kuo̯rittuoa̯ ńilottamal.*
17. *ei̯ tugi hei̯neiä̯ tuhuo̯, ei̯gä salgo hei̯neiä̯ saluoa̯.*
18. Kun pielekseen laitetaan tuulivitsat, luetaan: *küllin‿tūlet tūlemàh, kohtı‿päi̯vät pai̯stamàh.*
19. *survojazet survō, vilut, pohjazet tulō.*
20. *jieä̯ heläjā̆, jo sulā jieä̯.*
21. *ei̯ pię huoa̯raz‿jalloi̯ŋ‿kurńiekkuoa̯ ummistuoa̯.*
22. *ei̯ pię tulehmòh mai̯duo̯ laskię: lehmäl ńännid rubeu̯dū.*

II. Suojärvi.

a. Satuja.

1.

Maiden valtaus.

mo̯a̯loi̯ ennätettih paha da jumala. jumala sanoi̯ aṅheľiloi̯l: »paŋgoa̯ koi̯ľizeh rista, toi̯ne luo̯deheh . . . suveh da pohjazeh»! paha huškahtih koi̯ľizeh, ga . . . rista, luo̯deheh mäṅi, ga rista, muga suveh da pohjazeh. häi̯ itkuh hurahtih: »kai̯kem‿mo̯a̯n oṇ jo ennättänüh; ann‿ehki sei̯bähän ťila mo̯a̯da». spo̯a̯ssa seṇ‿hänel andoi̯. sit ku paha sei̯bähän nossaldi kohol, ga sie̯l lähti nou̯zemah pahoa̯ eläveä̯ . . . kondie̯da, hukkoa̯, kärbäi̯stä, ťšakkoa̯, voronoa̯, hau̯kkoa̯, maduo̯ . . .; kivet, kaľľivot kai̯ sīd nostih sei̯bähän ťilas. spo̯a̯ssa sanoi̯ jälgimäi̯: »amin, amin, amin»; rissam‿paṅi sei̯bähää̯‿lou̯kkoh. sit hei̯tti nou̯zennan. — mi ollō vai̯ pagaṇlinduo̯, paganeläveä̯, midä ei̯ vai̯ riśťikaṇza süö̯nne, kai̯ ne sīd on nossuh. sanotah: paha vai̯ sei̯bähän ťilan so̯a̯nnō, ga sīd oŋ‿kai̯ mo̯a̯ hänen.

2.

Tuhkimus.

oľi ennen taloneläjä ukko, hüvii̯‿rikaz‿da mui̯ten neü̯rä mie̯s. häi̯ käü̯tti iťťšie̯ kau̯paz‿da mūs sūres taloo̯‿hoi̯jos. hänel oľi kolme poi̯goa̯, kaks‿oľi hänel vīzasta poi̯goa̯, kolmas tuhkamukki. häi̯ sanoi̯ poi̯jilleh: »kui̯ mie̯ kuo̯len, tulgoa̯ tüö̯ miu̯u̯‿hau̯val; eṇzimäi̯n tulgah vanhim‿poi̯ga, sīt tulgah toi̯zeks‿üö̯dä toi̯ne poi̯ga, da kolmanneks‿kolmas poi̯ga». — kui̯ ukon ai̯ga täü̯düi̯ da kuo̯ľi, vanhim‿poi̯ga se palkkai̯ nuo̯rimmam‿poi̯jan; tämä poi̯ga ei̯ mūh tū̆dünüh kui̯ nagrista üksi neľlikkō sū̆vä. kui̯ häi̯ mäṅi, otti nagrista neľlikön, hei̯tti sen izäŋ‿kalmalau̯val, izä sanoi̯: »kumbaṅi poi̯ga on, vanhim‿poi̯gag‿on»? häi̯ vastai̯: »vai̯ŋgo hüö̯ tullah; ei̯ hüö̯ tulla siu̯l‿luo̯, izä». — »ei̯ poi̯ga tie̯dänüh, omaz‿ozaz‿väľitüi̯». sanoi̯: »ota täz‿miu̯u̯‿hau̯vam‿pe̯ä̯m‿pohjiz‿varba da lüö̯ kivie̯ ristah rästäh». poi̯ga kūľi izää̯‿sanan, otti varvan, löi̯ kivie̯ ristah rästäh. kivi avau̯dui̯. te̯ä̯l oľi kai̯kee̯jüttümie̯ sobie̯, sie̯l oľi kei̯zariľľizie̯ vo̯a̯ttei̯da, ei̯ voi̯nnuh ihmizeŋ‿kie̯ľigi kerduo̯, ṅīŋ‿kau̯ṅista da kaľ-

lista. sīd oli kaks‿kuldaiśta aštetta vettä, ühez‿valauduo, toizes pezeüdüõ. häi otti, ühez‿valaudui, toizes pezeüdüi. rodih briha moine kauńis, ei soa soarnois sanuo, virziz‿vedeä. häi mäńi izäl‿lüõ. izä käski viheldeä poijal. poiga viheldi; silloin tuli pari hevoista, toine karva kuldańi, toine hobieńi, kolmannel ei verdoagi olluh. tuli kuldańi koriętta. izä sanoi: »nämät kai mię siul blahoslovin». poiga lähti kodih.

kui mäńi kodih, vellet küzüttih: »midä toatto siel sanoi»? häi sanoi: »izä käi itkemäh; hänel oli raudazet hambahat, häi käi minuo revittämäh; enämbi en‿lähe izää‿hauval». — kui päivä mäńi ildah, tuli keskimäzee‿vellen oza; velli rubei küzümäh händä. häi käi kīstämäh velleη‿kera: »em‿mię lähe». velli käi rugoilemah: »käü, velli, miun ēs, kui käit toizee‿vellen ēs». häi sanoi sūreη‿kīssam‿peräs: »kui annad‿ńellikön nagrista, sīd lähen». velli andoi ihassuk-siz‿ńellikōn.

otti ńellikōn nagrista selgäh da lähti astumah izää‿hauval illal; heitäldi lodahutti nagrehet, algoi loustoa sūvä. »kudaim‿poigańi oo‿siel», izä küzüi, »oηgo keskimäńi poiga»? — »vaigohai keskimäńi poiga, izä, tulõ tänne; vältäd‿vię kui mię tulin». izä vastai: »omaz‿ozaz‿välitüi; on‿lagięs pellos, vihannaz‿nurmes seittšemem‿pedroa, karva kuldańi, toine hobieńi, kolmannel ei verdoa olegi; net, poigańi, mię blahoslovii siules, toizee‿vellen ozan». poiga viheldi; seittšemem‿pedroa ńellui, karva kuldańi, toine hobieńi, kolmannel ei verdoa olegi.

kui üõ loppih, poig‿astui kodih itkum‿mōdźmōtükseη‿kera. toi-zed‿vellet küzüttih: »midä siel izä sanoi»? häi sanoi: »izä raudazil hambahil da raudazil künzil groabi da revitteli minuo». poijat toi-zed‿nagrettih reketettih.

mäńi tuhkamukki tuhkih moate, magai päivää‿się; tuli hänel omah oza da omah üõ. vellilöil sanoi: »andakkoa, vellet, nagrista ńellikkö». vellet käüdih tšakkoamah: »vaigo vię nagrista pideä siul; mäne, velli, nagrehettagi». häi käi itkemäh: »andakkoa, vellet, hot puoli ńellikküõ». hänel sanottih: »emmo‿anna kui ühen‿kapan».

otti kapan nagrista selgäh, vei izää‿hauval, kalmalauval komahutti heitteä da algoi lousloa sūvä. izä sanoi: »sięg‿olet, poigańi»? — »mię». — »siules, poigańi, siun omaz‿oza on: lagięs pellos, vihannas nurmes potšši seittšemem‿poijaη‿ker, karva kuldańi, toine . . ».

üǫ̈ loppih; astuį kodih. velled‿nagrosilmis küzütäh: »midäbä tǫatto sięl sanoį». häį käį itkemäh: »tǫatoǫ ‿sanomad‿on tiętlävät; raudazil hambahil, raudazil künzil grǫabi da revitteli minuǫ». häį nouzi tuhkih mǫate; sięl magaį sem‿päįvän.

tuǫdih vięšti illal: huǫmen‿roįteh keįzaŕim‿bǫali, keįzaŕin tütär nouzö kuldazeh paťťšahah kuldazez‿rešotkas. vellet käüdih keskenäh soviętoįmah: »lähemmö bǫalih, annammo blukahutamno süda keįzaŕin tüttärel rešotkas». tuhkamukki: »ottakkoą minuǫ, blukahutan i mię süd‿andoą keįzaŕin tüttärel». vellet käüdih ťšakkoąmah: »kehnoǫ‿sinne lähtię»; lüǫ̈mäh: »vaį tule huįgięks‿sinne neįl».

kuį huǫndeksel nostih da šuǫŕittih, lähťięttih bǫalih, tuhkamukki sanoį mǫamalleh: »anna komšša mitahto, lähen, tuǫn‿siędä da griboą». mänö̈ izän‿kalmal, ottoą viťšan, lüö̈ ristah rästäh kivię; kivi avaudü; üksil vezil valaudü, toįzil pezeüdü; roįh briha eį sǫą sǫarnoįl sanuǫ, virzil vedeü. šuǫŕiä tsarskoloįs‿sobih, viheldeü kajahutaldoą. tulö kaksi hebuǫ karva kuldańi toįne . . . ottoį üheę‿hevon, saduloįťťšö kuldazeę‿sadulin; ottoą kives sięl kuldazen nahaįkan, hüppeä hevoǫ‿selgäh, lähtö̈ ajamah; ajajez‿muga lävähteli, eį sǫannuh ťiędeü rištikanzaks‿eįgo aŕheliks. — ajoį karahutaldi, dogadi vellet, löį vellilöį nahaįkal selgäh. »täs», sanoį, »kuį ed‿ottanuh minuǫ», muga kiťšittäjen. ajoį, andoį keįzaŕin tüttärel süda; keįzarin tütär paįnoį omal sormuksel kleimaą‿hänen‿kulmah. silloįį‿ruvettih taboąmah sün andajoą; eį voįdu tavata. sǫaŕi sütuį: »mintäh ettö voįnnuh tavata neťšidä sün andajoą».

briha mäńi da ajoį izän‿kalmužimah, tüǫ̈nnäldi hevoǫ‿lagięh peldoh, vihandah nurmeh; iťše mäńi, otti komšan‿kädeh, heįtti hüvät sovad‿ęüreh, pańi net kudmuzet tilah. otti griboą, keräį löbö̈įdä min midäį; mäńi kodih väzüksis. »a voį voį, mǫamo rukka, ńälgä on»; kǫądoį ned‿löbö̈įd‿latťięl, vaį kuį künńükses pęäzi; küzüį mǫamalles‿süvä. tuldih net kaksi hüveü vellię kodih, ruvettih pagizemah keskenäh: »oli briha sięl semmońi; emmö̈ tię, oli briha vaį aŕheli oli». tuhkamukki sanoį: »miębäį olin, vellet». vellet sanoį: »sem‿paha sięl, ole ęänettäs, eräz‿olija». häį sanoi: »miębäį olin, kuį issin teįdä nahaikal: täs, velli, sinuǫ, da täs sinuǫ». vellet paįstih keskenäh: »mis häį nägi, kuį häį tiędeü issennät»?

kuį hüö̈ üǫ̈n aįga menetettih, huǫndeksel ruvettih toąsseę‿šuǫŕiemah sǫaŕim‿bǫalih. tuhkamukki sanoį: »ottakkoą, vellet, i minuǫ».

— »höh, kehnoo̯lähtię sinne; tule vaį sinne meįjää̯huįgięks ga . . ».

hüväd̯velled̯lähteįs̯sinne boalih. tuhkamukki küzüį moa-malleh vellilöįį lähtehüö: »anna moamorukka, komšša; lähen, tuoo̯ siendä da griboa, hoz̯eį mūda aįjjam̯mänöks». ottoa komšaŋ̯kädeh, astū kalmužimah; ottoa izäm̯pęäm̯pohjiz̯vi(tšan, iskõ kivię ristah rästäh. avaudū kivi. üksil vezil valaudū, toįzil pezeüdū. roįh briha, eį soa soarnoįl . . . šuoŕiā parembih tsarskoloįs̯sobih, viheldeä kajahutaldoa, tulõ pari hevoįsta, karva kuldańi . . . ottoa ühee̯hevon, nouzõ selgäh. ajoa karahutaldoa dorogoa müöte. dogadi vellet sięl matkoamas; hüö välitütäh kasekseh: »ku eį toassen isse nahaįkal». — »täs vellel, täs toįzel». vellet paįstih keskenäh: »eįhäį taki meįjää̯vellі ole».

tuhkamukki ajoį karahutaldi da andoį sūda soarin tüttärel. ruvettih taboamah; eį voįdu tavata ńi mil taval. jo soar̯ięl päį varoįtti: »tavata pideä ńepremenno». sūtuį soari herroįn da saldatoįn da muįjjem̯mužikkoįm̯pęäl: »me(tšis ku ettö nähnüh pideä käzis». daį vihastuį tüttäreheh, sanõ: »neŋg̯olizin tavannus̯sülih da pidänüh lujah». tütär sanoį: »rubeįŋ̯ku kleįmoa paįnamah, ńaukahtih käzis; en̯voįnnuh pideägi sülis; soammohaį, toatto, vię huomee̯seŋgi, tulõ se huomengi, kuį minun oma ollõ».

keįzarі ilmoįttoa kolmanden päįvännä vię süremmam̯boalin. tuhkamukk̯ajoa kodih izäŋ̯kalmužimah, tüöndeä hevon ęäreh; panõ kudmuzet pęäl, kereä siendä, griboa, vanhoa lõböįdä, kaįkkię, mänö väzüksis kodih. kuį pęäzö küńńükses pęäliťtši, lo(džahtoa laŋgiā sih. küzüį emäl sūvä; nouzi tuhkih moate, süö pä(tšim̯peräs, kupettä sięl. tuldih toįzed̯vellet kodih, ruvettis̯süömäh da juomah, pagizemah keskenäh: »vaį sięl oli briha, emmögö tijä brihaks̯emmögö ańheliks». tuhkamukki sanoį: »vellet, mięhäį olin; ettögö muįssa, kuį mię ühtä nahaįkal lõįn da toįsta: 'täz̯vellie, täs toįsta'». vellet ruvettih kaťtšomah keskenäh toįne toįzee̯silmih: »mis häįn nägi, kuį sanoį muga tarkašti; taki häį eį olluh ne(tše meįjää̯vellі».

üön aįga menetettih, huondeksel ruvettih boališ̯šuoŕiemah. »müd̯on̯vię sürembi boali sięl, lähemmö, ka(tšommo hoť boalię, eį müda». — »ottakkoa, vellirukad, i minuo sinne»! — »sen pahaa̯lähtię sinne boalih; huįgięks vaį tule ga»; händä ruvettih korendoloįl lüömäh, tšakkoamah, kiruolehtamah. — hüväd̯velled̯lähtõ astumah. tuhka-

mukki küzü̬ mo̬ɑmalleh komšan: »lähen, siɛ̨ndä da gribo̬ɑ kereɑ̈n». andoi̯ mo̬ɑmah komšan; lähtȭ, astü̬ to̬ɑttoh kalmužimah. ottǟ viʗtš̑aŋ̆ kädeh, lüȭ kiviɛ̨ ristah rästäh. avau̯dü̬ kívi; üksil vezil valau̯dü̬, toi̯zil peziɛ̨teh. roi̯h briha ei̯ so̬ɑ so̬ɑrnoi̯l . . . šuo̬ŕiä tsarskoloi̯s̆ sobih; viheldi kajahutaldi, tuli kaksi hebuo̬ . . . ottoɑ̈, panȭ kuldazeɛ̨̆ saduli̯ĭ̯selgäh, iskȭ nahai̯kal hebuo̬, lähtȭ ajamah. vellet hänem̆ mändih jo lähil linnaɑ̈̆seɛ̨närandah; hüõ̬ pilissüttih peɛ̨ttoh: »ku ei̯ mei̯dä lüõ̬ kolmatta kerdoɑ̈ nahai̯kal». tämäbä ei̯ sidä katt̑šonuh, dogadi vellet, lõi̯ ühtä vellie̬ nahai̯kal; »täs vellie̬», sanoi̯, »täs toi̯zel vellel». sīd ajoi̯ karahutaldi, andoi̯ so̬ɑŕin tüttärel sūda. varussuttih herrat taboɑ̈mah, lo̬ɑjittih rihmat, lo̬ɑjittih nuo̬tat; ei̯bä sidä voi̯du tavata. so̬ɑŕi vihastui̯ enzimäi̯n tüttärem̆peɑ̈l, sīt herroi̯n, sīt saldattoi̯m̆peɑ̈l da mui̯jem̆mie̬hie̬ŋgi peɑ̈l. »meʗtš̑is ku ettõ nähnüh pideɑ̈ gä . . .». rubei̯ kiruo̬lehtamah da t̑šakkoɑ̈lehtamah kai̯kkie̬. »huo̬men tulla pideɑ̈ kai̯kkie̬n, migäli mei̯jäɑ̈̆sarsvaz̆ollõ, joga mie̬st̑šuram̆pideɑ̈ tulla bo̬ɑ̈lih».

tuhkamukki ajoi̯ to̬ɑtoi̯n̆kalmužimah, tüõ̬nnäldi hevoŏ̬lagie̬h peldoh . . . ottoɑ̈ komšan̆kädeh, hei̯tteɑ̈ hüvät sovat peɑ̈l, panȭ kuɗmuzet peɑ̈l, kereɑ̈ siɛ̨ndä, griboɑ̈, kai̯kenjütüttä lõbõi̯dä. mänȭ koɗih, hei̯ttü̬ ńälgähizeks, väzünüõ̬ks, lomahtoɑ̈ laŋgiä küńńükses peɑ̈lit̑šši, ko̬ɑdoɑ̈ tui̯goä siɛ̨net i gribalõbõi̯d̆lat̑tie̬l. küzü̬ mo̬ɑmalles̆ süvä, nou̯zȭ päʗt̑šil tuhkih mo̬ɑte. magoä tuhkiz̆da süȭ kupettä. tuldih toi̯zed̆vellet, sanotah; »vai̯ siel oli briha . . ». — »mie̬häi̯ olin, vellirukat». — »hõs̆sen pahan olija; muga kau̯ńiz̆oli . . ».

hüväd̆velled̆üõ̬n ai̯ga menetettih; lähtie̬ttih bo̬ɑ̈lih. tuhkamukki küzü̬ mo̬ɑmalleh komšan. mo̬ɑmo sanoi̯: »ole, poi̯gańi; jo kaks kolme kerdoɑ̈ ńälgevüi̯d̆da laŋgie̬lit, väzüi̯t». häi̯ ottoɑ̈ komšan hot vägehes, mänȭ kalmužmah, astü̬, ottǟ viʗt̑šaŋ̆kädeh, iskȭ ristah rästäh kivie̬. kivi avavü̬; šuo̬ŕiä kai̯kkī parahih tsarskoloi̯h vo̬ɑtteɑ̈h, katt̑šȭ itt̑šie̬däz̆zirkkaloz̆omoɑ̈dah kuvoɑ̈, kui̯ häi̯ on ülen t̑šomis t̑šoma; ajattelȭ: »vellet hot paheksitah, a mie̬ mīlüz̆olen»! sīd̆ottoɑ̈ da ajattelȭ: »kui̯ mie̬ lähtizin neŋga nüd̆mänemäh, enhäi̯ mie̬ tuhkamukki ńi olis». hei̯tti sovat kai̯ peɑ̈l ɛ̨äreh, keräi̯ siɛ̨ndä da griboɑ̈, iminkummai̯sta min midäi̯, mänȭ koɗih ńälgevünnüõ̬nnä, väzünnüõ̬nnä, loʗd̑žahtoɑ̈ laŋgenȭ küńńükses peɑ̈lit̑šši, ko̬ɑdoɑ̈ grivad̆lat̑tiel. nou̯zȭ päʗt̑šil tuhkih, küzü̬ süvä.

tuldih hüväd̆vellet, sanottih: »kai̯kkie̬m̆mie̬st̑šuram̆pideɑ̈ männä bo̬ɑ̈lih». — »ottakkoɑ̈, vellirukat, i minuo̬ sinne». — »hös̆sen pahan

oľija, huįgięks‿vaį tule ga». — »em mię ńi lähegi sinne varoąlemah da hädeą̈lehtämäh da särizemäh».

hüväd‿veľľed‿üö̯n aįga menetettih, huo̯ndeksel lähteįs‿sinne bo̯ąľih. — tuhkamukki magaį päįvän tuhkis kuį konzanah. keįzaŕin tütär rubeį eťťšimäh omal sormuksel paįnettuloį kleįmoį, eťťši joga mięhen da kaťťšeľi kaį kulmat, kaį o‹ťšat. eį lôü̯dänüh, eį ühelgi. rubeį küzelemäh da toįmittelemah: »vięg‿om‿mięstä kuski vaį eį». kaksi naįs veľľeksiz‿nou̯zi seįzoąlleh: »meįl on vię üksi veľľi, vaį eį se ole sûnandaja, se on tuhkamukki». a so̯ąŕin tütär: »miks‿ettô tuo̯ tuhkamukkię? mäneťię häį oľigi sûnandaja». lähťięttih hüväd‿veľľed‿astumah koďih. ilmoįtettih tuhkamukil hänem‿bo̯ąľih küzündä. ôlähti itkuh: »elgeą̈, veľľirukat, ottakkoą minuo̯». älizemäh rubeį, itkemäh da särizemäh pä‹ťšil. a hüö nagretah da ťšakatah: »midä się varoąled . . ».

üö̯n aįga menetettih. huo̯ndeksel juo̯dih da süö̯dih, lähteįh, otettih tuhkamukki keral. tuhkamukki astû, ôlizô̄, itkô̄, vabizô; astujes sanô: »a voį voį, kunne viędänō̄ nügöį». so̯ątetah händä keįzaŕiį‿hoviį‿lähil. kaťťšô täz‿olevaą‿liąŋ‿kesses sûreę‿lehmän. laŋgiâ sih ligah o‹ťšalleh, veľľet potkitah perzięh ližäks. häį nou̯zô, ottâ seŋ‿kaįkeę‿liąn, hięrô vo̯ątteįh. — vījäh händä keįzaŕin dvorťšaą. sûdämeh. eį oteta händä huįgięks keįzaŕim‿bo̯ąľih; sanotah: »tulla siu̯m‿pideą̈ jälles». tuhkamukki varates tuŋgięteh kanoįm‿perttih, kuz‿oľi so̯ąŕiŋ‿kolme sadoą kanoą, vîskümmeŋ‿kukkoį; mänô̄ sinne kanoįŋ‿kožinoh, sinne höšťięh.

kerdüį keįzariľľine bo̯ąľi kaį. rubeį so̯ąŕin tütär kaťťšomah kaįkkię kulmię, kaįkkię oťťšię, kuz‿omaŋ‿kleįmaą‿lôü̯dâ. eį lôü̯dünnüh ni kus. jälgimäįį‿häį sanoį: »vię häį oŋ‿kustahto». kaksi veľľeksis, sûrešťi hädäü̯dünnüttä, hüppäį seįzalleh, sanoį: »meįjän on üksi tuhkamukki vię tęą̈l». soąŕin tütär küzū̄: »kus se on»? pôllättäjeę‿heįdä sanô: »miks tüö̯ veľľię peįttelettô»? lähťięttih veľľed‿eťťšimäh da kaį tsarskoį rahvas. eį kuz‿lôü̯dünnüh, muįjal käveldih joga paįkkah. vîmeiį‿löü̯vettih händä kanoįm‿pertis. kuį se kûľi ęą̈neŋ‿kaįkkięn, öleü̯düį itkuh. sanottih: »tęą̈l se on». keįzaŕin tütär sûrel ilol ńeľľuį, kîrehti sinne; ku‹ťšuį kuldazih to̯ązoih da kuldazih krûških vettä. mändih kaį tervehťimäh, kaťťšelemah kulmię da oťťšoą. tuhkamukki eį sięl lähe ęą̈reh; vîmeiį‿händä ruvettih vägizin ottamah ęą̈reh. otti keįzaŕin tütär to̯ązan‿kädeh da i‹ťše rubeį pezemäh. pezi hänem‿puhtahaks; löü̯di häį kulmaz‿omaŋ‿kleį-

man, omal sormuksel paįnetuŋ‿kleįman. andoį kättä da andoį sūda.

otettih, vęä̯tettih händä keįzaŕiľľizeh hovih, käü̯dis‿svo̯a̯dboa̯ pidämäh. net kaį ka‹ťšottih händä ülen da hüvii̯‿huo̯noks; keįzaŕi eį millähgi olluh eįgo keįzaŕin tütär. — kuį svo̯a̯dbo saį piętüks, käü̯dih ventťšah.

svo̯a̯dbon loppięzis tuo̯dih vięšťi, jotta lagięs pellos, vihannaz nurmez oŋ‿kaksi hebuo̯, karva kuldańi, toįne . . . keįzaŕii̯‿hüväd‿väü̯t sanottih: »müō̯ lähemmō, net so̯a̯mmo». kui lähteįh ned‿väü̯t, tuhkamukki jäį pahoįl mięľin istumah. hänen mu‹ťšoį sanoį: »miks, mięz‿armas, olet pahoįl mięľię»? sanoį: »daį mię lähtizin, ga andanōgo so̯a̯ŕi hevon»? so̯a̯ŕin tütär küzūgi: »to̯a̯tto, annatko hevon»? so̯a̯ŕi käski ottoa̯ hüveä̯ hevoįsta. vaį eį ottanuh hüveä̯, mänō̄ selgäh, ajoa̯ kožou̯nas‿sah, lüō̄ salmuo̯ vasse: »tossa lū, tossa nahka». astū palazen, viheldā̄ kajahutaldoa̯, ńeľľuō pari hevoįsta, karva kuldańi, toįne hobięńi, kolmannel eį verdoa̯ olegi; kuldańi koŕiętta. istuo̯teh koŕięttah, ajoa̯ karahutaldā izäŋ‿kalmužimah, ottā vi‹ťšan, lüō kivię ristah rästäh; kivi avau̯dū. üksil vezil valau̯dū, toįzil pezeü̯dū̄ häį kau̯ńistū üleŋ‿kau̯neheks. ajā lagięh peldoh, vihandah nurmeh; panō hevom‿paťťšahah kuldazeh. — tuldih net hänen toįzet svajakat, eįgo händä tundięttu. sanottih: »kuį saįt nämät hevot?» — »nämät mię tabaįn». — »ole hüvä da müō̯ nügöį». mut häį eį tū̄dünüh müō̯mäh. hüō sanottih: »ota mitahto, vaį müō̯; müō̯ löü̯hkimmö so̯a̯mah». häį sanoį: »miu̯l on huįgię sanuo̯, mih mię müō̯n; ďeŋgah em‿müō». nämät keįzaŕii̯‿väü̯t küzüttih; »midä siu̯les pideä̯»? — »annatto kuį peįgalon, keskimäzee̯‿sormen, ukkovarbahan, välimäzee̯‿varbahan, sīd mię müō̯n». hüō̯ tū̄vüttih. — ajettih karahutettih hüväl paril keįzaŕii̯‿hovih da löü̯hkettih hevoįspaŕii̯‿so̯a̯nnal.

mändih süō̯mäh da juo̯mah; net toįzet sizared‿ivattih. häį eį millähgi. — tuo̯dih vięšťi: lagięs pellos . . . oŋ‿seįťťšemeŋ kuldaįsta pedroa̯. hüväd‿väü̯d‿net keįzaŕin ülbięšťi nou̯zi seįzalleh: »müō̯ net so̯a̯mmo». šuo̯ŕittih da lähteįh matkah. tuhkamukki jäį pahoįl mięľię. hänem‿muťťšo kūzüį . . : »miu̯leń kuį appi andas hevon.» keįzaŕi käski ottoa̯ väü̯l hevon. otti hevozen, ajoį kožou̯nah, löį . . . astuį palazen, viheldi šau̯gaį, tuľi seį‹ťšem‿pedroa̯, karva kuldańi, toįne . . . siľitteľi ńīdä, mäńi pedroįŋ‿ker izää̯‿hau̯val, otti vi‹ťšan, löį . . . ; üksil vezil valau̯duį . . . roďih mięs üleŋ‿kau̯ńis . . . mäńi lagięh peldoh, seįzahti samah paįkkah. — tuldih net keįzaŕii̯‿väü̯t:

»müö̯ pedrad‿nämä». — »em‿mię naįda müö̯ ďeŋgah; annatto kuį ńimettömät sormet, pięńimmää̯‿rajahized‿varbahat». tū̆vüttih kau̯ppah. — mändih keįzaŕiĺĺizeh hovih. keįzaŕi käü̯ ülistelemäh da kīttämäh da lo̯a̯ďi sūrem‿bo̯a̯ľin. tämä huo̯noįį‿väü̯ kaťťšō iťťšię-
5 däh pidävän alaz‹arvozenna. erittäįį‿sizaretki nagrettih. tuhkamukki sanoį: »mintäh teįl ku on hüväd‿mięhet, sū̆väh perťšantkoįs»? keįsaŕi käski ottoa̯ perťšantkat käęs. hüö̯ eį ruvett‿ottamah. keįzaŕiį‿sanas heįl täü̯düį ottoa̯. ku otettih perťšantkat poįs, eį olluh ku kaks‿sormię. »jaksakkoa̯ jallat» — eį olluh ku kaks‿varvasta. ülen
10 äįjäl sūtuį keįsaŕi: »nämäd‿väü̯t pideä̯ uraįl ubehil händäs‿särgię». käį tervehťimäh tuhkamukkię. häį eį tervehťinnüh; küzüį kolme minuttię aįgoa̯. mäńi izää̯‿hau̯val . . . pańi sięl parahad‿vo̯a̯ttięt pęä̯l, tuli da tervehťi keįzaŕin. appi tervehťi hänee̯‿väü̯ksi, andoį valdakunnan. eį mūda kuį pięttis‿sūri bo̯a̯ľi. — sīd eį mūda midä,
15 kuį annettih miu̯l sūŕi rū̆ppü pohjattomal stokanal; vägitukul olee̯‿vesselä.

b. Kertomuksia.

1.

Mitä Puńun mökissä tapahtui.

puńum mökiz‿elettih vīzi heŋgię: puńu feďa, feďam‿mu‹ťšoį, kužman akkańi, feďan tütär feńoį da pięńi lapsi.

oľi raštavampühä; oľi hämüńi päįvää̯‿lassettuo̯. sūrenťšupuu̯‿
20 *salmos kabizō, kabizō pihal päį. hüö̯ ilda varatah, ildamaľittuo̯ paįssah; eį tarreta lähťię pihal. ruvettih mo̯a̯te, tuľi sammutettih. — silloį vereä̯ avavuį daį uksi. laťťięl oľi uksee̯‿sūs kivilöį lehmää̯juo̯mizeh varoį, ńīd‿algoį kivilöį raskuttoa̯ da laťetta kalavuttoa̯.*

kužman akkańi saį tulen, silmię rištī. pä‹ťšim‿peräz‿nagra-
25 *mah lohkahtih. kaįken üö̯dä meluį, eį katkoa̯lluh.*

toįssa päįvän, kuį tuľi sammutettih, algoį kavissa to̯a̯ndozelleh pihal päį. kužman akkańi oľi magoa̯maz‿laťťięl feńoįį‿rinnal. vereä̯ da uks‿avavuį, feńoįn ďerńi ukseh ťilaŋ‿ker, kate jäį. — sīt tuľi so̯a̯dih, uks‿salvattih. a pertim‿pęä̯l mullil meluį, lagi
30 *ruťški, hüppi, hüppi; salmuo̯ poltti kuį ťšuhmuŕil. üö̯ tulda poltetah, perťim‿pęä̯l vaį kamizō.*

kolmaz‿ilda tulō. sattū pakiťťšija ukko hoťťi tulemah. hoťťi

sanoi̯: »tän üö̯n ei̯ tule». a endizelleh kamizö illaŋ‿kaiken. hoťťi keskilaťťie̯l magai̯. hoťin ďerńäldi ťilaŋ‿ker ukseh, ei̯ männüh mü kui̯ ka‹ťšahus. hoťťi nou̯zö; jäŕilleh ďerńäldā̄ ukseh da kirveheŋ‿ kamahuttä sürehťšuppuh; pä‹ťšim peräz‿nagramah rubiö ülen äi̯jäl. — feńoi̯ magai̯ akaa̯‿sellän tagan, tuľi paloa̯. silloiŋ‿kattie̯t poi̯s leu̯hkähütti hei̯l; ei̯ näht‿ottajoa̯ ńi kedä.

joga ildoa̯ nähäh: vai̯ päi̯vä laskie̯teh, h e v o i̯ z ń i e̯ m e s (kalmožemas) tulö je̯ä̯dä müö̯ ruskie̯ tuľi semmońi, oŋ‿kui̯ muškaŋ‿ korgehus; ei̯ so̯a̯ tundie̯, oŋgo mužikka, vai̯ oŋ‿koi̯ra vai̯ hukka. tulö varvikkoh, lähil, mökkih, sih kadö; sït pamahuttoa̯ sūrenťšupuu̯‿ salmoh . . .

mändih üö̯ks v a š k a m‿p e d r i h; tühjäks jäi̯ puńum‿mökki. feńoi, kužman akkańi rinnal, pannah gorńiťťšah mo̯a̯te. vai̯ tuľi sammutetah, algoa̯ feńoi̯da kabavuttoa̯, katetta nostelö. kolm‿üö̯dä feńoi̯ gorńi‹ťšaz‿magoä; kolmanden üö̯n rubei̯ avavuttamah vereä̯dä. tuľi so̯a̯hah, perťiz‿on toi̯sta kümmendä heŋgie̯. taloi̯nizändä t u r h a ń i f e d o r a maťiŋ‿ker uksee̯‿salboä, pleťii̯‿voi̯dä terval, veä̯ldǟ pleťil feńoi̯da ristahes, gorńi‹ťšaz‿ iskȫ. silloi̯i̯‿stülaa̯‿ lükkäi̯ pä‹ťšiŋ‿końie̯ťškoa̯ vas perťis pikoi̯ palaziks. — sïd ei̯ laskie̯tt‿enämbi puńum‿mökin eläjie̯ p e d r i h üö̯kse.

ruvettih pidämäh üö̯ńikkoa̯ puńum‿mökis. h a r u ń i v a s l e i̯ (k a i̯ v o z i e̯ ŋ‿küläs) da k ä h k ö ń i tullah oružoi̯ŋ‿ker, kirvehed‿varussetah üö̯ks. issutah, pai̯ssah, päi̯vä hämüstū̄. silloi̯i̯‿ sürenťšupuu̯‿salmoh i lotkai̯ kui̯ kurikal löi̯. haruńi ottä kirvehen. vereä̯ sellälleš‿šlie̯hkahtah, sei̯nät tärähtäh, uks‿avavü, pä‹ťšim‿peräz‿nagraja külü (muškan eä̯nel nagroi̯). haruzeŋ‿ keŋgät tuľi jalgoih haruzel. perťim‿pe̯ä̯l pläšši, soi̯tettih, katoksen o̯a̯l mullil . . .; sidä kesti kukoi̯i̯‿lau̯lus‿sah.

feńoi̯ mäńi k a i̯ d a h j ä r v e h, dai̯ sie̯l kabavutti . . .

ku‹ťšuttih pappie̯. pappi tuľi, skroppi, slüžbam‿pidi . . .; ühelleh rapatti.

e‹ťšittih tie̯dohutta. h a u̯ k a n ï v a n a (h a u̯ k a a̯ v o̯ a̯ r a s) käi̯ keveä̯l da azetti. keveä̯l loppih, raštavampühäs (enne raštavoa̯) zavoďi.

p u ń u u̯‿f e ń o i̯ on nügöi̯[1] h a l l a s e l l ä s k a r p a a̯‿ š ť š o p i l (s ī g a z e l) akkanna; k u ž m a n akkańi kuo̯lluh; t u r h a ń i f e d o r a eleä̯ j e h k i l ä z‿a ť ť o z i s.

[1] V. 1909.

2.

Miten »redusilmät» ajoivat takaa Isakovan leskeä.

mulloi̯i̯‿sūrespühäz‿ukoŋ‿ker käi̯i̯‿s r o i̯ ‹ť š a s; männez‿mäńimmō k u k š m ä ę l. taloi̯n emändä saneľi:

i s a k o v a n leski lähťi — parahiks ńedäľi aigoa̯ — z o̯ a̯ d-ńoi̯h käü̯mäh kazakaŋ‿ker; sięl oľi üō̯n. lähťięttih; tuldih ń ī n-s e l g ä h. ńīnselläs kięlletäh: » — mo̯a̯kkoa̯ üō̯dä». a ildoi̯n istuhuo̯ lähťięttih kümmenendel ťšo̯a̯sul ajamah; väľi oŋ‿kümmene virstoa̯. kūdamaa̯valgię. ajettih; kolmee̯‿virstam‿mändüö̯ küläz‿lähtehüö̯ hebo ei̯ ruvennuh mänemäh, rubei̯ kuo̯ržumah. izvoššiękka ka‹ťšoi̯, ga — redusilmät. üks‿puoles, toi̯ne toi̯zes hevoo̯‿sūpięles. pūloi̯m‿pidhuo̯d‿oldih; vaskized‿ńüblät, ülee̯‿sūret, ťšuran toi̯zee̯‿sovis, künnet pitkät, hambahat pitkäd‿da mussat irvottoa̯. mužikka hebuo̯ pleťil loškai̯, väľitüttih. ka‹ťšoi̯, ga jo oŋ‿kannoi̯l. nu, hebuo̯ ajamah, min tereä̯mbäh hebuo̯ ajoi̯ . . . toi̯ne redusilmä jallaksel hüppäi̯ da neŋga povoskoa̯ kabavuttoa̯ kün̯zil . . .; leski kattavui̯ umbipäi̯h, särizō̄. kazakka pleťil viu̯hkai̯ maľituŋ‿ker, i kavoksenneldih. sanoi̯ kazakka: »surma kalma, anna miu̯l pistolka, opim‿mię ambuo̯, ku tuldaneh regeh». otti pistolkan, lähti rēs poi̯s da ambui paťškai̯. a nagramah hohahettihez‿mollei̯ ülen äi̯jäl. mięlessäh kui̯ hüō̯ hävittih, jo ei̯ nävüttü.

se leski vuo̯tti da kazakka tuľi jäŕilleh regeh. lähťięttih ajamah — to̯a̯s toi̯ne kuskarin da sen lessee̯‿väľih, toi̯ne kannoi̯l. käzi rēs. jallaksel sei̯zō, toi̯zel käęl kabavuttoa̯ povoskoa̯ ulgon päi̯ — leski umbipäi̯z magoā. a hüö̯ neŋga kipitkää̯‿südämeh ka‹ťšotah da hambahad‿irvottoa̯, toi̯vot hüö̯ hau̯katah.

hebuo̯ ajettih kuo̯lendas‿sah. külä nägüi̯, vähäi̯st‿ennen ūzię taloloi̯; vię on̯‿silda da jogi. tuldih rīhem‿pihah; kavottih, jo ei̯ ole. ühes taloi̯z‿on tuľi. hüö̯ dūmai̯jah: »ka‹ťšo slava ťebe hospoďi»; i jęä̯dih rīhen to̯a̯kse. a koďiheh vię puo̯ľi virstoa̯. taloi̯z‿ümbäri, sillas poi̯kki, — to̯a̯s kaks‿heŋgię rēs . . .; ajettih omaheh pihah, jo kavottih.

kazakka lähti rēs poi̯z‿da rubei̯ hebuo̯ lassettamah, a leski lähti perťťih. mänō̄ sinne vanha starikka, kaťťšō: kazakka laŋgennuh kumalleh sït hevoo̯‿jūŕi süpięleh. häi̯ nossattoa̯; ei̯ voi̯ nossa. »a voi̯ voi̯, mintäh oled‿neŋga hoa̯missuksis»? — »ole vaikkańi». hebo

särizō̄, kuo̯hū kui̯ heŋgię hau̯kkī. tuľi so̯a̯dih; kaheŋ‿kessee̱‿vęä̱tettih kazakka perťťih. — huo̯ndeksel taluttih pappi muškal; onnoa̯kko kuo̯lō. ńeľľä päi̯veä̱ viruį kięlen mięlettä, ei̯g‿ottanuh ńi surmoi̯da sūrusta. sit kuo̯nduį ńedäľim‿mändüō̯, g‿ei̯ vię ro̯a̯doa̯ voi̯nnuh ńi midä, vaťťśa muga katkeńi.

3.

Toraskoskessa.

toraskosses, muttulis virsta väľię, oľi‿perän‹ajol kosal omelja (marpaa̯‿veľľi), gau̯riń i vaśa, grīšan ťimoį da sīgańi hallasellän. issuttih; vię oľi päi̯vä palazel. silloi̯i̱‿hui̯kuttoa̯: holō i ras; kolme kerdoa̯ kerdahes, ükskandazeh. kūnnellah muškat; smięťitäh, vīnańikkoa̯ on; ihassutah. a hui̯kuttoa̯ täü̯ttä vägię kui̯ mužikka mui̯nai̯n, kaŋgazjärvem‿puo̯lel me‹ťśäs päi̯. ühee̱‿lähevüō̯l hui̯kuttoa̯. — mäńi grīšan ťimoį kaťťśomah üksinäh, mäńi palazeŋ‿kai̯ tubahas‿sai̯. tulō: »tubahas‿sai̯ käi̯n, püō̯rdięh, ńięmen ńokkazeh; ei̯ ńi kedä nägünüh. gau̯rińi vaśa: »nareko azettelettos». — »läkkä kūndelemmo». mändis‿sinne tubahas‿sai̯; ühee̱‿lähevüō̯l kūlū. vię palańi juo̯stih, püö̯rdięs‿sai̯; hüö̯ toi̯votah, vi̯nańikkoa̯ on. vię hui̯kuttoa̯.

tuldih jäŕilleh. »hoi̯ omelja, usso lib‿älä, ei̯ ole puťii̱‿hui̯kuttaja». lähťięttih ńeľľä heŋgię hui̯kutukseh päi̯. puo̯ľi virstoa̯ käü̯dih koskirandoa̯ müō̯ alah. ühel tazal on ai̯nos hui̯kutus, ei̯go loi̯ttone ei̯go lähene. jo nügöi̯ varevuttih, jo nügōi̯ tukat pęä̱z‿ei̯ kūluttu. tulel mändih jäŕilleh, tuľiťilah. a üō̯ŋ‿kai̯kee̱‿hui̯kutti, puo̯ľih murginoi̯s‿sai̯.

toi̯zed‿mięhet tuldih hęä̱l‿lüö̯. »oľittogo tüō̯ ro̯a̯ďięs, vai̯ ett‿olluh»? — »müö̯ emmo kogo lekaha, magai̯mmo kai̯ken üö̯n.» — »se‿ei̯ ole puťii̱‿hui̯kuttaja; erähiťťśi ku neŋga hui̯kutti ťimoi̯las, sīd mäńi köntäm makoi̯l poi̯ga vedeh; īvan, briha täü̯z‿oľi, jūŕi mallol jovel». — »ku üö̯ō̯‿ro̯a̯doi̯, ga ďeŋgoa̯ pideľi lükkię vedeh; lükittögö ďeŋgoa̯»? — »emmö lükkinüh, emmō kogo tię̯dänüh». silloi̯ŋ‿grīšan ťimoi̯ temboā ďeŋgoa̯: »na, ku üō̯ŋ‿, kehno, ro̯a̯voi̯t, ga täs palkat». pöppöńi kirilä tembai̯ dai̯ mūt, kel mi sattū ďeŋgoa̯ kobrah; lükättih koskeh hurahutettih; arveldih: »k‿ei̯ męä̱m‿pęä̱dä marrai̯ssa»; vasta vastazeks kui̯ blo̯a̯zńittoa̯, sīd ai̯nos pideä̱ lükätä ďeŋgoa̯ vedeh, ro̯a̯jepalkka.

4.

Eräänä Iivanan päivänä.

jehkoi̯n īvanaa̯‿vaľei̯, hau̯gťšou̯kus, saneľi:
īvanampęä̯n iťťšenä lähee̯‿rui̯shūhtoa̯ kaťťšomah meťťšäh, huo̯ndeksel. akka pai̯stoi̯ miu̯l rięskazeŋ keral: »kuń‿ed‿ńälgevü kävelles, ota rięskańi keral». otaŋ‿kaks‿rięskasta šižeľih.
vägi palan assun, vitstoa̯ kolme meťťšäh päi̯. kūlen, jällel ęä̯ńi kûlū. jo ollah jūŕi rinnal; oṇ lapsen ęä̯ndä, oṇ‿vanhembię̯n ęä̯ndä, i soi̯ttoa̯ jürävütetäh. dūmai̯‹ťšin: meťťšäh männäh toi̯zen ťšuram‿brihat, hau̯gťšou̯kun. mię otan da kannon tüveh pei̯tüi̯i̯‿suo̯l, hü‹ťšissüi̯n. tuldih miu̯ŋ‿kohtah. laps‿itkemäh rä‹ďžähtih; akka rubei̯ last‿azettamah. nossim‿pęä̯ŋ‿kaťťšuo̯; näę̯n, akka lapseŋ‿ker astū, a briha soi̯ttoa̯, a pai̯ssah kai̯kkeh lo̯a̯duh. akka sanõ: »ka‹ťšo mužikka kannom‿pęä̯s ku hü‹ťšütteä̯, pęä̯dä vai̯ vigluttoa̯». toi̯zed‿lapsed: »ka‹ťšo mužikal oŋ‿kaks‿rięskasta šiželis; küzü rięskańi». mię ku pöllässüi̯n, en ťię̯dänūh ńi iťťšię̯däńi, ńi tukat pęä̯z‿ei̯ kūluttu i‹ťšelleńi. a hüõ̯ ku nagroŋ‿ker lähťię̯ttih mänemäh, meťťšä vai̯ havahtih. sīt hei̯l doroga oi̯gię̯h roďih, ku meťťšeä̯ müõ̯ mändih, kai̯ pūd‿lämbüi̯. sīd mäneťię mi oľi nagrajię, ee̯‿so̯a̯nnuh ťšottoa̯ kogo. ńübľikkähät paltod‿oľi hei̯l pę̯ä̯l, vaskista ńübleä̯ alas‿sai̯ puo̯les toi̯zes, paltot tagan päi̯ žerbat . . . — sīd enämb‿ei̯ rui̯shūhtoa̯ kaťťšomah himoi̯ttanuh; koďih püõ̯rähimmös, silmäzed‿rišťin.

5.

Vedenemäntä.

jehkilä ŋ‿kossel illal mī kum‿pešši oľi vo̯a̯luo̯ panemaz‿rattahah — miu̯u̯‿lapsenn‿olles. vo̯a̯luo̯ lo̯a̯ďi meľľiťťšäh, meľľiťťšä tüö̯ttih jau̯homah. mäńi izändä hṻttü peša kaťťšomah. »hoi̯, pešši, meľľiťťšä ku oṇ hõrõnnüh»! — »ka, midäbō häi̯ hōrõi̯; lię̯nõ pę̯ä̯tńikkä pakkunuh». — pešši da peša männäh kaťťšomah vezihuo̯neheh. kahem‿puo̯lee̯‿vo̯a̯lum‿pę̯ä̯l istū vẽnemändä, ruskei̯ssah, štou̯fa pę̯ä̯l, sverezi jūŕi mo̯a̯da müõ̯, pägieŋ‿kau̯ťi jallad‿vai̯ nägüi̯ helmoi̯s; pę̯ä̯dä sugi; polviloi̯ mūõ̯ tukat pitkät. pešši ęä̯ndi: »midäbō nügõi̯, bro̯a̯ga się, meľľi‹ťšää̯‿hõrõtit; mäne puhaz‿

vezi ię̯lleh, matkoą päi̯villeh, tüō̯nnä meľľiťťśä jau̯homah». silloi̯ vedeh präťśkähtih; sīt s ī d a r i ŋ k o s k e h päi̯ vezi lähti halgenemah . . . — kūda jälles sinä talven mīkkulan ai̯gah ďię̯ďo s ī d a r i mäńi vedeh!

c. *S a n a n l a s k u j a.*

1. *akoi̯l oṉ‿hivus pitkä, mię̯ľi lühüt.*
2. *elämiń‿ei̯ ole kui̯ poi̯kki pelloz‿mändävä.*
3. *hiľľa hadaran taboau̯.*
4. *hiľľakkazeh hüvä tulō, verkkazelleh vię parembi.*
5. *hiľľań‿el‹ai̯ga ei̯ taloi̯da jatka.*
6. *ki‹ťśiz‿ei̯ pidäz‿ńi lahkos poi̯kki astuo̯.*
7. *mo̯ąmoi̯i̯‿sanoęs hūled ühteh koskō, a to̯ątoi̯i̯‿sanoęs ei̯ kosse; sidä jälgię mo̯ąm‿oŋ‿kallehembi, to̯ątto huo̯gehembi.*
8. *hui̯ma hutul juō,mię̯letōi̯ me‹ťśoo̯‿rokal.*
9. *rišťikaṉzaa̯‿hüllättü ei̯‿ole kui̯ jumalaa̯‿hullattu, toi̯zel i pädō̄.*
10. *hüväs‿sanah i leppä lämbüō̯, pahas‿sanah i pai̯vu katkenō.*
11. *oma silm‿oŋ‿kuńiŋgas (elä się usso kai̯kkię häškehię, ka‹ťśo omal silmäl).*
12. *süō̯mätöi̯ndä hüveä̯ ei̯‿ole.*
13. *ko̯ąľikka šalkkuo̯ müō̯ pagizō.*
14. *ühes pūz‿lai̯tah lei̯bälabię da höšťelabię.*
15. *ei̯ ko̯ądunuh vezi ašťię̯s‿so̯ą.*
16. *kandoą lindu hōü̯htenet.*
17. *külä lo̯ąskavaa̯‿ľūbię, koďi idaran.*
18. *ei̯ ole luťikal pitkä igä, kūl sündüō̯, toi̯zel kuo̯lō.*
19. *pitkä ilo on itkuks.*
20. *izännätōi̯nd‿ikkunoą, emännätōi̯nd‿elosta elä jumala kūle.*
21. *izää̯‿vaťťśa oŋ‿kovembi kui̯ emää̯‿vaťťśa.*
22. *jau̯honda maksoą paginan.*
23. *jau̯hond‿ei̯‿ole kui̯ ruskię̯l stūlal issunda.*
24. *ję̯ä̯nnüh jällem‿pideä̯.*
25. *kudai igä jällel jäi̯, sen ťījät; ię̯llist‿et ťījä.*
26. *jällel oṉ‿jänōi̯ me‹ťśäs, da i sil oṉ‿ho̯ąboą külläl.*
27. *ken ai̯gazeh akai̯stoą, se müō̯häzeh mu‹ťśoi̯stoą.*
28. *hilloi̯ hōllöi̯i̯‿lo̯ąďię, vagoi̯ va‹ťśan tagō.*
29. *lei̯bäńi levätä, palańi pai̯nuo̯, nostuo̯ ro̯ąďieh lähtię.*

30. *kie̯len ťśesťi uksee̯‿sūh, huttuvaťťśa kujoo̯‿sūh.*
31. *brīťťśa pridoa̯noi̯tt‿ei̯ tule, tuō pridoa̯noi̯n tullessah.*
32. *ken mullozie̯ mui̯stelō, sil rikka silmäh.*
33. *ei̯ küzünnäz‿oťťśah iskie̯tä.*
34. *hüvän emännäŋ‿käe̯z‿ńäbie̯h küpsi käbizō̄.*
35. *midä süō̯t, sidä i parral valū.*
36. *sūrus sūh, mie̯ľi pe̯ä̯h.*
37. *oma on ťśoma jogahizes.*
38. *ei̯‿ole sūďimatoi̯nda surmoa̯ ei̯go re̯ä̯dimätöi̯ndä re̯ä̯hkeä̯.*
39. *velga on maksamas kau̯ńis.*
40. *vie̯ hebo ńeľľäl jallal hai̯rahtoa̯, rišťikan̯za ühel kie̯lel ammui̯n.*
41. *ńevoľa käskō̄, goŕa uťťśī.*
42. *sogie̯d‿ostajoa̯, hapannutt‿tavaroa̯.*
43. *silmäd‿vai̯ ve̯ä̯räz‿ollō, ga zirkkaluo̯ elä ve̯ä̯ŕitä.*
44. *kugaľi katettu, sigäľi jalgoi̯ oi̯jennat.*
45. *paha om‿pahaŋ‿ker, pahatta vie̯ pahembi.*
46. *se̯ä̯stäjäl süō̯jä roi̯teh, pitkittäjäl pidäjä.*
47. *laba lapseŋ‿kaŋgahas, vartoi̯i̯‿lasku vanhemmal.*
48. *vihoi̯i̯‿vīle, kahoi̯ŋ‿ka‹ťśo.*
49. *ken sū̆ttä sūttū, se lahjatta lau̯htū.*
50. *sobī süō̯ndä süō̯nnäm‿pe̯ä̯l, vai̯ ei̯ lüō̯ndä lüō̯nnäm‿pe̯ä̯l.*
51. *līga oŋ‿līkkujal.*
52. *kala huo̯vis, lie̯mi ńi sidä ei̯ maksa.*
53. *ho̯a̯lie̯mmad‿on̯‿havunoksad‿lessem‿mie̯hee̯‿haľľakkoi̯;*
pehmie̯mmäd‿om‿pehkopie̯led‿lessem‿mie̯hem‿peŕinöi̯.
54. *ińehmińi hüveä̯, kala süveä̯.*
55. *verdahizel verkko pai̯katah.*
56. *vaľľiťťśija igäh mo̯a̯ńiu̯dū.*
57. *re̯ä̯hkä prähkeä̯, ťśuhka min̯‿voi̯nnet.*
58. *ei̯ kūrnehem‿papin täh kelloloi̯ hallata.*
59. *mužikkoa̯ kü‹ďźä, akkoa̯ hago.*
60. *vie̯rahal hevol selläs, jallad‿mo̯a̯s.*
61. *kenee̯‿hebo vēs, seŋ‿käe̯t süvimbännä.*
62. *vie̯ras käz‿oo̯‿vilu šiželis.*
63. *elä kalakobrii̯‿šiželih mäne.*
64. *ei̯ unes keguo̯ tule.*
65. *poštoa̯ ei̯ sivot‿ei̯g‿keritetä.*
66. *jou̯dava pappi vazad‿rišťī.*

67. *ei̯ ťśomal rožal voi̯da sū̃vä.*
68. *kīsseľil da kei̯zaŕil on ťiloa̯.*
69. *lījan ńie̯meŋ‿kävelet, līga i so̯a̯ľis pūttū.*
70. *ottajaŋ‿käz‿om‿pitkembi kui̯ andajaŋ‿käzi.*
71. *ratto ro̯a̯dajaŋ‿käe̯s, kaksi ro̯a̯damattomal.*
72. *ei̯ magie̯da mahan täü̯ttä.*
73. *kai̯ ubehet salvetah.*
74. *kel on ńeruo̯, sil on̯‿veruo̯.*
75. *ennem‿pie̯ńi rikam‿mo̯a̯s kui̯ sūŕi tähen tai̯vahas.*
76. *kel on ukko, sil on uhmu; kel oo̯‿lehmä, sil on ťśupukka.*
77. *kui̯vaz‿vi‿ťśaz‿ei̯ ńi kon̯za zaverkoa̯ roi̯te.*
78. *sūrendeľijaa̯‿vui̯ťťi om‿paťťśaham‿pe̯ä̯s.*
79. *kunne hebo, sinne regi.*
80. *ťie̯dā̃ sükkä sündümäsijan, vai̯ ei̯ pe̯ä̯ kadala kavondasijoa̯ ťījä.*
81. *kū kiu̯rus kezäh, pei̯boi̯s puo̯ľi kūda, päi̯stärikis päi̯vä kezäh.*
82. *kan̯zaŋ‿kei̯tto sagie̯.*
83. *abunna rikka rokas, hämähäkki tai̯ginas.*
84. *ühee̯‿jälled‿üksie̯l päi̯.*
85. *mägi vellam‿maksā.*
86. *elä elä vägilōi̯ müō̯, elä brujie̯ müō̯.*
87. *ei̯ kai̯kkie̯ kū̃ńeľie̯ so̯a̯ kobrah itkie̯.*
88. *elettü valgie̯, elämätōi̯ musta.*
89. *vanhatee̯‿lūloi̯z‿lōü̯dū̃.*
90. *oman uksen umbeh plakkoa̯t, mie̯roo̯‿sūd‿et plakkoa̯.*
91. *ei̯ kai̯ pie̯ndaret pihah.*
92. *ei̯ lihoi̯l līkuta, lūloi̯l lui̯sketah.*
93. *hüvä mie̯leh juo̯htū, paha ńi lähettele ei̯.*
94. *pe̯ä̯ľľińi pagina paras.*
95. *mo̯a̯ da‿i vie̯ro, lindu da‿i kie̯ľi.*
96. *kel andā heŋgee̯‿jumala, sil i ei̯nehen.*
97. *mi tūllen tulō, se viheldäe̯m‿mänō̃.*

d. Sananparsia.

eleä̯ kui̯ hūhas (lia̯s). — segoi̯ ku hämähäkki omaheh verkkoh. — takkoa̯ kui̯ hämähäkil. — händeä̯ vajoa̯ olet koi̯ra. — olet häräkeh, ei̯ so̯a̯ tuŋgie̯ ńi vedeä̯ sinuo̯das. — minuo̯ kandeled‿ai̯nos; kunne

lähed‿ga mię oleŋ‿käzivarrel kurńikkann‿aįnos. — täüz‿oŋ‿vaťťša süömättä, kibię oŋ‿selgä lüömättä. — heää‿höpsehię usso vaį, ga hüö robehel vettä keįttämäs‿soątetah. — muga ihassuįn, koįťizes päįvä nouzi. — ihveńińi, ahveńińi, ńäppeä ńäveräįstä, koppoą koveraįsta, süö miun ťšüöttäńi, tule miun oŋgeh. — pagizö kuį reduvassal korvię riękkię. — eį‿ole vię ilmas, vię oŋ‿kujoo‿süs, vię reŋgasta kolkuttoą (lapsi syntymäisillään). *— ku olet koįs kazvanuh ku poťťši pahnas, sīd ińehmizih mändüö et ťijä huš ullos ťšugu perťťih. — rind‿irvottoą avoį kui s ę ä m ä r v e n teťťulauda. — en ńi mię ole tavaą‿javol jęäännüh. — hüvin oŋ‿roįndaťilal jumala tukad‿jamonuh ühteh, ku ilmoįn oąl ühteh olemm‿ühtünüh. — miul annettih jęähińi hebo, nagrehińi saduťi, hernehińi pleťťi, linaąsięmenes suį(ťšet; tuťiŋ‿koďih: rïhi tules; hevoo‿heįtiį‿rïhem‿bokal, hebo suťi, saduťi po(ťšit süödih, pleťťi harakad‿ńokittih, suį(ťšet ťširkkuzet süödih. — vię oŋ‿juttu kessen, vasta pańimmo koąšan tulel; pideä piękseä voįs‿sah, kuń‿eį voįda pandane. — lükütämmö ńimipäįvät: andakkah jumala rauhutta, tervehüttä, hüveä mięldä, ozoą hüveä, rubťiį‿soąha, kopeįkoįm‿mänetteä. — ku oťiz‿vihad‿väęnnä, abięd‿astalanna, ga jo lüözin. — üks‿tię, kaks‿ažetta. — no se oŋ‿kogo bipka, se ühteh täüdü, kaht‿eį roįte. — pagizö blaįgo(au kevädloukko, taįvoįndeťięteh taįvoįŋkerkkä. — se om‿mięz‿ďeŋganna. — eländ(aįgah da otand(aįgah häį on ülen armas, a ottahuo jo erähäl pahenõ* (tyttö). *— grięzoįkseh kaži hïrdä kizavutti, ga hïrel surma. — havahittos kuį, ga saįt kaks. — sil mięhel on ńeťťä paloą pęülaęl, eį ole havuz‿laįttu pęä. — hüvä on heblakoįja, kuńi om‿pęä pälvel, sü sulal (ńeįďizel). — moąda pideï vaį selläń(ala heŋgeę‿lähtehüö. — vię oŋ‿hihid‿müömättä, hięnod‿ďeŋgat soąmatta. — oh, mi oťi kargię, hoz‿oťis toįne järgięh. — ripussu hihnoįh, ehk‿ed‿laŋgene. — muga tięlostoą, kaį hohkahuttoą, muga oŋ‿süväįįjüret süötettü. — hos oleę‿hoįkka, ga en ole poįkki, elä varoą. — pię lü lukun tagan, elä kaįkkię küläh hojota. — horhotat hoŋgię müö, pitkię pedäjię müö. — eį jo oťis huįma, ga mięld‿eį ole. — kiťťši koťťši, opi koskię vaį ga. — terveh veťťi, vięgo käzihaŋgoą ťšokkoąmmo? — hatun oąl oťimm‿üödä. — sil mužikal oo‿štańimpohkięt täüvet. — sanoįz‿olen tühjä kuį püstam‿perťin truba. — virboį varboį, tuąheks terveheks, vanha kett‿ęäreh, üzi kettu ťilah, vüveks vaboą, ńedäťiks velgoą, siul viťťša, miul jäiťťšä. — vię kulmah, sagięz‿on elo maksettu. — raštava rauągü, vięristä viŋgü, äįjjäpäįv‿*

*äľizō̄, kiven o̯a̯l kirgū, ai̯tan o̯a̯l ambū. — hebo m o s k o v a s töllōnnō̄, hänel on̯‿händä hambahis. — sūrus sūh, mie̯ľi pe̯ä̯h. — levie̯ leu̯van o̯a̯l, paras parran o̯a̯l (gošťal). — ei̯ ole vara‹ťšum‿papii̯‿valettu. — silmiz‿on̯‿sīdorou̯na, silmän tagan on räviä̯žinä. — sūttunet, ga i‹ťše jallad‿jaksat. — turu turu ńei̯jistä, tule miu̯m‿mu‹ťšoi̯kse, miu̯l om‿perťťi pi‹ťšukkańi, jau̯hoi̯ŋkivi japukkańi, veziťila lü‹ťšükkäńi. — hai̯koi̯ sūda ho̯a̯rottā, unoi̯ silmie̯ ummistā. — kohtu vaťťšah, kalmalau̯da selgäh. — tapu, tapu kakkarai̯sta, sīmai̯sta, suo̯lai̯sta, mezimarjam‿magehutta, kaŋgazmarjaŋ‿kau̯nehutta. — vanha lei̯bäsuo̯la ei̯ juo̯tata. — muńi kana munazen, pańi akka paľťšam‿pe̯ä̯l, tuli hīŕi pitkähändä, häi̯lähütti händeä̯, püö̯rähütti perzettä, munańi muruziks, padańi palaziks, ukko d‿akka itkemäh, jau̯hoi̯ŋkived jau̯hamah, petkelehet survomah, kanańi ko̯a̯kattamah. — viluo̯ vi‹ťšal, ńälgeä̯ ńäpil, i‹ťše toko ie̯lleh. — ei̯‿ole vie̯ pūs hädeä̯, ei̯ vie̯ p ī ť ť e r i e̯ näü̯. — ťšai̯voi̯ŋ‿korvajūres tapat, kuńi ne‹ťše ro̯a̯je valmistū. — ed‿usso, ga tuo̯ pappi valoi̯ttamah. — moi̯n‿igäv‿on, ei̯ so̯a̯ lei̯vättä sūvä, unetta mo̯a̯ta. — siga mäńi silmäh, tule hukka süō̯mäh. — sulam‿mo̯a̯n ai̯gah rubie̯d‿rēz vedelemäh. — k i o̯ v a h, käi̯t, po̯a̯ppoa̯ ed‿nähnüh! — vähäz‿viga, saves pada. — päi̯vä kohti pai̯stakkah, kūdamoa̯ korennol. — ei̯ miu̯ŋ‿kassa harďie̯l happane. — muga pōllässüi̯n, kai̯ vaťťša varbahie̯n nenäh kirboi̯. — ei̯ voi̯ pai̯ssa, līga hirz‿on̯‿sei̯näs (= vieras). — ribu rīdelō̄, kuďmu kūndelō. — pada kattiloa̯, kattila padoa̯, mussad‿bokad‿mollemmil ollah. — ku ei̯ päe̯ pe̯ä̯ťińťšän, ei̯ ńi sovi suo̯vattan. — mil rikas, sil rakas. — mis sūri sustelō, sie̯l pie̯ńi pistelō̄. — ńeu̯vottu ńie̯glańi olen da opassettu orańi siu̯n ńeu̯voloi̯n täh. — mie̯leńi vedi m i k i t a l, vaťťšańi vedi v a ś a z e l, ozańi vei̯ o ś ś i p a l. — kedä oľi beśśodas? — ťšikka d‿akka beśśodas, puo̯litoi̯sta ńei̯jistä, oľi vie̯ k e̯ ä̯‹ť š ō i̯ n o p r o i̯ kiťškazil da koťškazil. — mäne e̯ä̯reh, vävü, veron ťie̯l. — re̯ä̯hk‿om‿mavon nähtüō̯, re̯ä̯hk‿on tappahuo̯, kaks re̯ä̯hkeä̯ on tappamatta tüō̯ndähüō̯. — ei̯ vettä ńi vo̯a̯ssoa̯ ei̯g‿kagrai̯sta ko̯a̯ššoa̯. — hei̯tä lapsessus laťťie̯l, vagahai̯ssus vassan o̯a̯l. — kilavutin, kalavutin, kakstoi̯sta suľťšinoa̯ ajeľin; ühed‿üheksän i‹ťše sōi̯n, kai̯ mūd‿drešńittih. — kudamah kai̯vos‿süllet, sīd‿i vettä juo̯t. — ohhohhoi̯, jo‿i oľizit, kui̯ ozraa̯säŋged‿ńītettih, tuľi dobroa̯ kaksi kobroa̯: ťie̯tod‿mui̯jal nai̯tettih. — ei̯ ‿ole hajuo̯ ńi ho̯a̯bai̯sta. — süō̯geä̯, gošťat, süō̯geä̯ gošťat; mi ēs, se tagan, parembazet paľťšam‿pe̯ä̯l. — kaksi mie̯stä lau̯tal magai̯. toi̯ne sanoi̯: läi̯küt,

vedońi; et tule kurjaŋ‿kulkkuh; toįne sanoį: vięgo się kehtoąt paįssa? —

e. Taikoja.

sünnümmǫąn aįgah

1. *korbikūsta poltetah: laťťię̆ę̆‿ragoh püssetäh pärettä lošťikkońi, pę̆ä̆h tüǭdä tōppüńi. alaham‿päį viritetäh. tuli üläh päį noųzō. sit kunne päį kǫądū korbikūzi. sięl päį ukko pūttū. a ku eį kǫąvu. hīlelleh happanō, sid eį pūtu ukkuǫ, ńeįz(akaks‿jęę̆ät.*

2. *akkoą burbetetah: pannah kivi keskiriębťiläl vedeh, riębťilä on laťťięl. seŋ‿kivem‿pę̆ä̆l pannah tüǭdä. se tüǭ tuleh ťšokatah da maįdopada kumalleh pę̆ä̆l. sīd vezi burbettoą; sanotah: »mǫątuška kehno burizō, paha roįh miųl mǫątuška». tuľi rǖppeä̆ vēt pǫąą‿südämeh. jeä̆ riębťilä kuįva kuį zdunaį. kel eį pūtu pahoą mǫątuškoą, sil eį vezi burběta, vaį buľahteľięteh daį sih jäťilleš‿šlovahuttoą.*

3. *lehmeę̆ lüpsetäh: rugehenolgię oŋ‿laťťięl riębťilän ǫąl, i(ťše neŋga olgiloįm‿pę̆ä̆l seįzatutah. kivi on riębťilän ǫąl, riębťil‿oŋ‿kallelleh; vēd‿on ühez‿rannas. seįzotah kivię vas täz‿rannas. sīd olgię kaksiŋ‿kerroįŋ‿kę̆ä̆nnät. iťťšeh päį vedelet kuį lehmeę̆ lüpsät, märräl ńäpil olgię vedelet. kel lehmä roįteh, sīd‿vezi kiębū da olgi šńaųgoą (olgi tärävütteę̆ riębťileę̆, tärinehen täh kiębū). kel eį roįte lehmeę̆, sil eį olgi viŋgu eįgo vezi kiębu riębťiläs.*

4. *illal kevädjürgię vas: kellod‿aįtas tūvah, kǫąjitah gloądaąsavul; silmäd‿rišťitäh da kävelläh ümbäri tanhuǫz‿da koįs kelloloįŋ‿ker, kellod‿oŋ‿kaglas, toįzet käęs. huǫndeksel toįne kerda silmäd‿rišťitäh päįvän nostuǫ; toąz‿maľituŋ‿ker ruvetah kävelemäh, kolme kerdoą kävelläh. murginaą‿süǭdüǭ pannah kellod‿lehmil kaglah, a taįgiįvettä vanhimaą‿lehmäŋ‿kelloǫ‿südämeh, se kello pannah korvięn toąks pę̆ä̆h maľituŋ‿ker. — ennem‿murginoą vanhin emändä joga lehmäl ńühteę̆ villoą sarviloįį‿välis, sägäm‿pę̆ä̆l da ristalūloįs selläz‿landehil, tulō kodih, stolal ne villat kaį piękselō̄ taįgintahtahaŋ‿ker. päťšim‿pühkī peräh päį da edeh päį, sit paįstoą rięskazen; sanō: »päťťši lämmäšťi lämbiō̄; muga lehmäzelleńi olgah vaťťšańi lämmä joga ildoą koďih tulemah». rięskazen ottoą, panō päťšiį‿selläl lagię vas. — ku ruvetaž‿žīvattoį tüǭndämäh meťťšäh, murotetah puǫľi rięskasta lehmil vedeh, se juǫtetah kaįkil lehmil, toįne puǫli süǭtetäh pokrovanna libo jälles, ku eį enämbi meťťšäh tüǭtä. — muga kaį roątah.*

III. Korpiselkä.

1.

Yhdeksän kultapoikaa.

enneŋ⌣ku on⌣ollu kuniŋgas da kuniŋgahal⌣ollu poiga. poiga kuŋ⌣kazvanu, himottau̯ eu̯kkuo̯ ottamah. kuniŋgas rikkahasta himotti, poiga ei.

leskakalla sīd⌣oŋ kolome tüttüō̯. tüttäred⌣ollah külüssä tōidä puhastamassa. no sīdä poiga mänō̄ kündelemah midä hüō̯ paissah. vanahin tüttō sanō: »sinizev⌣verrav⌣vuo̯rittazin külüstä kuniŋgahaŋ⌣koďih, kuniŋgaham⌣poiga jos miu̯d⌣ottais». keskimäńi sanō: »ruskiɛv⌣verrav⌣vuo̯rittazin.» nuo̯rin sanō: »ku minuo̯ ottais», sanō, »saizin kolomeh kohtuh üheksäm⌣poigalasta: kū o(ťšalla, päivä piälajella, joga tukaŋ ladvassa tähťi. käjet kalavoziɛ müōťi kuldazet, jallat hobiɛzet polviloi müōťi». — sīdä poiga mänō̄ sulahazeks leskakkah, sih nuo̯rimbah tüttōh. se annetah kuniŋgaham⌣pojalla. häit piettih. eletäh järej⌣jürin.

no sīdä poiga minne viɛdänō̄ soduą vastuąmah. kohtuzeks jäi akka. küzū: »kenembä buąbuzeks?» »onhan», sanotā, »süvättären⌣akka, se buąbuiťťšou̯».

sīdä kun se sai kolome poigalasta, süvättären akka mäni da otti kolome hüviä poiguą, kolome koirampenduo̯ pani ťilah. muťťšo ku havaiťťšou̯, häin⌣om⌣pahoillah.

kuniŋgas kirjottau̯ pojallah. sulahańi vastuā: »annahaŋ⌣kaťšomma luąduo̯». tulō koďih. koissa elā̄ erähäv⌣vuo̯rokau̯ven. poiss kul⌣lähťi, muťťšo tuąs jäi kohtuzeks. sünnütti tuązeŋ⌣kolome poiguą. sīdä kun sünnütti, buąbo ottau̯ pojat, kissampennut panō ťilah. sanō: »mämä siɛ ou̯t suąnut». — laitetah tuąs pojalla tiɛdo. poiga tulō koďih: »tüttō on hüvä da prau̯da». — tüōndū̄ kolomandeh kohtuh, miɛs ku oŋ⌣koissa. tuąs suą kolome poiguą. kolomannem⌣pani ńännin alla. — süvätär panō kaksi sijampoťťšiɛ sijah. — sulhańi sanō: »luądikkuą tünnüri da⌣i tüōndäkkiä merellä kublamah kolomev⌣vūven⌣eväs keralla!»

puťťši kublā, kublā, kublā. muťťšo pojaŋ⌣ker pagizō.

erähäŋ kerraŋ⌣ku riɛhkī luo̯doloih, poiga sanō: »hoi ŋuąmoi, blahoslovi milmańi, miɛ potkuąn jotta pohjus pakkū pois». muąmo sanō: »elä vielä potkuą, viɛlä luo̯doh riɛhkī», sanō, »kuo̯lemma».

sīdä puťťši rubeį ka‹ďźizemah hiękkah. poįga sanō: »hoį muąmoį, blahoslovi milmańi, mię potkuąn, jotta pohjus pakkū.»

muąmo sanō: »potkuą, potkuą, onnakko müö̯ kuįteńńi tänne kuo̯lemma.»

potkaį pohjuksen. ka‹ťšotah: hüō̯ ollah srāzimoįŋ‿korver‿rannassa. lähettih hiękkuą müō̯ťi kävelemäh. poįga luąďī pūsta püssün, tappau̯ rīstuą äįjäldi. da‿i sih rannalla pertil‿luąďī i‹ťšelläh da‿i muąmollah.

ka‹ťšotah, merellä kulugō laįvoį. kuniŋgahal‿laįvad‿oldih. tuo̯ss‿oŋ‿kummaŋ‿ka‹ťšottava, sanotah, da‿i männäh randah. rīstuą kolome laįvallista ostettih, da‿i sīdä kuniŋgahaŋ‿koďih mändih.

se poįga sīdä mūttū linduzeks da‿i lendäü̯ kuniŋgaham‿pihah kūndelemah midä hüō̯ paįssah. ikkunalla līdū̄ i sīdä kūndelō.

pihassa mięhet sanotah: »moįzet kummat sięllä — — —».

süvättären‿akka sanō: »om‿midä löü̯hkiä̯», sanō, »miu̯l ku on silięs pellos lagięs nurmessa pedäjä: päįvä ladvas, kūdamo jūrilla paįstau̯, joga havul‿ladvassa tähťi». — poįga sīdä lendoh hürähtäü̯, mänō̄ muąmoŋ‿koďih, sanō: »mię sem‿pedäjäŋ‿käü̯n». mūttū sīdä jou̯ťťšeneks da‿i lendäü̯ jou̯ťťšenena silięh peldoh. üō̯dä vastah lähtō̄.

jo piä̯zō̄ silięh peldoh lagięh nurmeh. sanō: »läkkä pedäjäń, läkkä pedäjäń miu̯ŋ‿koďih». i pedäjäŋ koďih muąńittau̯.

— tuąs kulugou̯ kolome laįvallista (kuniŋgahal‿laįvat) da‿i tullah i ossetah äįjä rīstuą.

poįga sanō: »hoį muąmoį, blahoslovi milma, mię lähen‿izäŋ‿koďih kūndelemah midä süvättären‿akka leü̯hkā̄». mūttū pięneks linnuks da līdū̄ kuniŋgahan‿ikkunalla, kūndelō.

miehet sanotah: »on sięllä poįga järver‿rannalla, ńīn‿i ńīn eläü̯».

süvätär ajattelō: »jo‿i miu̯m‿pedäjäŋ‿kävi». sanō: »om‿midä leü̯hkiä̯. miu̯l‿on silięs pellos lagięs nurmes härgä, külügię keįtetäh toįsta paįssetah, perzięh paįnetah, enemb‿ov‿vägię täü̯velläh ku kuniŋgahav‿väjellä».

poįga tuąs lendäü̯ koďih. muťťšo küzü: »midä paįstih?» poįga sano: »ńīn‿i nīn», da‿i sanō: »mię seŋ̆ härräŋ‿käü̯n.»

jou̯ťťšeneks mūttū da‿i jou̯ťťšenena lendäü̯ üö̯dä vastah silięh peldoh, lagięh nurmeh.

muąńittau̯ seŋ̆ härräŋ koďih.

eletäh. härgä hüväs pedäjäs kīnni.

tuąs kolome laįvallista kulugou̯ — — ottau̯ tavaruą.

poi̯ga linduzeks, i kuniŋgaham pihah kūndelemah.

mie̯het sanotah: »ka‹ťšos pedäjä mimmońi, abas härgä!» — — —

süvättären‿akka arvelō: »jo‿i se̯n härrän‿vei̯»! sanō: »om‿midä leü̯hkiä̯. miu̯l‿on silie̯s pellos lagie̯s nurmes kaheksam‿poi̯gua̯: »kū o‹ťšalla, päi̯vä piä̯lajella, joga tukal‿ladvassa tähťi».

poi̯ga koďih lendäü̯. sanō: »ńīn‿i ńīn süvättären‿akka leü̯hkäü̯. miu̯v‿veľľethä ne on.»

sanō: »pai̯stahan ńännimai̯josta kakkara da‿i anna kiä̯ndōpiä̯-vei̯ťťši, sulukkuńi pai̯kka, tuliraud̯a da‿i lūsuga.

jou̯ťťšeneks mūttū da‿i üō̯dä vassah lähtō̄ lendämäh.

sīdä i tulō pertti hänellä vassah i sīnä pertissä azū paha. piä̯zō̄ häi̯ŋ‿kolozesta sizäh. i sie̯llä pojad‿alakerrassa mua̯tah. i‹ťše mäńi pä‹ťšim‿peräh magua̯mah.

pojat ku ua̯mulla nou̯ssah da‿i kakkarua̯ mai̯ssellah, sanotā: »tämä om‿mua̯mon ńännimai̯josta pai̯ssettu». sīdä hüö̯ lähetäh, üheksäm‿poi̯gua̯, üheksäj‿jou̯ťťšenda.

paha kun nou̯zō, hei̯ttäü̯ lei̯bie̯ nuo̯rua̯ müö̯ťi pojilla sū̄vä ülä-kerrasta. i sīdä havai̯ťťšou̯: pojat pagoh ol‿lähettü.

paha sīdä ürrästū̄ hei̯dä ajamah. kūlū havina. poi̯ga hei̯ttäü̯ kiä̯ndöpiä̯v‿vei̯‹ťšen: »täh roi̯kkah semmońi rau̯dańi sei̯nä, jost ei̯ piä̯ze üli ei̯gä ümbäri!»

sei̯nä i rodiu̯du. paha ajattelō: mei̯jäm‿pihas orad‿i porat. kiä̯ndū̄ hagemah. pojad‿ie̯lleh lennetā̄. — paha tulō kavehed mugana. lomitah, lomitah. sīdä ku sei̯näm‿murendau̯, orad‿i porat pīlottau̯ sei̯nän‿alla.

ťijai̯n sanō: »ťī, ťī, ťī», sanō, »mie̯ kai̯ ťījäŋ‿kampsut»! i sīdä paham‿pidäü̯ lähťie̯ vie̯mäh kavehie̯ kodih. pojad‿ie̯lleh lennetā̄.

jo‿i kūlū tua̯s havina. paha sie̯ldä tulō. poi̯ga tuliraud̯vaŋ‿ku poltti. roďiu̯du tulisei̯nä, üheksiä̯ süldä lähemmä ei̯ piä̯ze.

paha tua̯s koďih orie̯ da porie̯ hagemah. lomitah, lomitah — i häi̯ tua̯ssen hei̯ttäü̯ kampsut. ťijai̯l‿laulā: »mie̯ kai̯ kavehet ťījän». paha koďih, kavehie̯ vie̯mäh.

pojad ie̯lleh lennettī. jo ollah joven toi̯zella puo̯len. mie̯hinä kai̯kki.

pahat tullā. ei̯ piä̯ssä üli joven. — poi̯ga sanō: »mie̯ tei̯llä sillal‿lua̯jin», sanō, »tulugua̯ tällä puo̯len». sulukkupai̯kal‿levähütti jovella. pahat ku tuldih häi̯v‿viä̯lläldi pai̯kan. hüö̯ mänďih tulizeh

koskeh, palavah virdah kaį pahat. pojat sīdä koďih piä̯stī muą̯mol‿luo̯.

tulō tuą̯s kolome laįvallista. tuą̯s rīstuą̯ ossetah da‿i männäh kuniŋgaham‿pihah. — i poįga mänō̄ kūndelemah — süvätär kü‹ťśüttäü̯ istuo̯, sanō: »ei ou̯», sanō, »enämbi midä leü̯hkiä̯».

sulhańi sanō: »huo̯menna lähemmä laįvalla heįdä kaťťśomah». no lähettī.

morzeįn tundō sulahazen, da‿i sīdä heįtüttih järem‿pagizemah. no sīdä mänďih kuniŋgahaŋ‿koďih elämäh.

süvättären‿akka sivottih kahen̯ hevozen jalgah. hevozet ku lähettī mänemäh häi kaheks kappaleheks.

»ka‹ťśo oįgię̯h ku miu̯l‿on, jumala aįnos kostau̯»!

2.

»Kehnon» antama reki.

mię kun‿oliv‿vielä nuo̯ri briha, miu̯t tuą̯tto tüö̯ndā̄ heįnäh suą̯rjovella. miu̯t laįtetā jo aįgazeh heįnā̄ jotta kergię̯zin‿aįgazembah koďih, illalla, hubańi kun‿olev‿vię̯lä aįguįzer‿ruą̯ďeįh.

muą̯mo miu̯la paįsto kurńię̯kan evähiksi. mię läksin‿ajamah. männessä bleťillä nau̯skutteleŋ kivilōį da kandoloį da puįda. mię sīdä piä̯zeńńi hüvin heįnäpię̯leksellä. reįm‿panen, nuo̯ri‹ťśen da‿i lähen tagazin‿ajamah.

kun tulen saįholammin mōkin lähillä, ottā da‿i regi kuą̯dū. reg‿oľ tarttunu kandoh, reįst‿oli murennut paju da miu̯n‿eį au̯ttanu mūda kum‿purguą̯ heįnät poįs reįstä da ruveta saįholammim‿mōkkih üö̯ks, päįvä kum‿mäni lühüö̯ksi da tuli pimię̯.

no mię sīdä môkil‿lämmitin da‿i söįn ildaįsta sidä kurńię̯kkoą̯. no mię kun süö̯n ka ohkahus kūlū pä‹ťśin taguą̯. miu̯la tukat püstüh piä̯ssä nou̯stī: »en‿ole ūz eŋgä küpsi». no se ohkahtelō da vīmeįj‿jiä̯vī iä̯nen: »etkö vię̯ras andaįs miu̯la sū̄vä kun siu̯la kurńię̯kkuą̯ tuą̯da jäį vię̯lä. mię saįl‿lapsen‿üö̯llä da ukko haďluą̯gina minne lię̯nō̄ männü».

no mię seŋ‿kurńię̯kan nokkazen nossallan hänellä.

»heįtä vaįm‿pä‹ťśim‿piä̯llä, sīdä mię suą̯n», sanō akka.

no akka sanō sīdä miu̯lańi: »rubię poįgań się muą̯t, väzüttā̄hän sinuo̯»! a milma eį ńukuta, vaįŋ kür‹ťśissün sih heįnillä virumah.

no akka se söi̯ seŋ‿kurńie̯kan da rubei̯ mua̯t. no mie̯ valavon, valavon, ka külü jürähti: »aha i tabazin! egläi̯n silimät korvat pie̯ksit miu̯ldańi, mie̯ kannoks mütuin da murennir‿rei̯n»! akka vastuā: »o̥le ole iä̯nettäs, anna muzikka maguä, vasta ńukku mua̯t! sua̯ t́ilah regi mie̯hellä kerram‿murennit, seŋ‿kera se hävie̯bi! mie̯ üö̯llä läzin, milma kun‿ei̯ oi̯s mie̯s süö̯ttät mie̯ oi̯zin ńälägäh kuo̯llut».

mänö ai̯gua kodvat́t́šuńi, ka jürähti pihamua̯ssa: »tuos‿or‿regi, pä hebo vaľľahis da mäne matkahas, en sua̯nu lähembiä̯ kun‿iloman‹t́šin pappilasta piďi käü̯vä»! — akka sano: »ole ole iä̯nettäs kum‿mie̯s kerran ńukkü. anna maguä rauhassa da seŋ‿kera se hävie̯bi»! — no mie̯ sïdä viruŋ‿kodvazen. rubie̯bi huo̯ndespuo̯li tulemah üö̯stä da mie̯ nou̯zem‿poi̯s da lähen‿ajamah. lopuskaŋ kurńie̯kaŋ‿kuo̯ren hei̯tän‿akalla. »hei̯tä vai̯n pä‹t́šim‿piä̯llä, sïdä mie̯ sua̯n», sanō akka.

mänem‿pihalla da ka‹t́šon: üver‿rei̯n‿on tuo̯nu. no mie̯ hei̯nät paner‿regeh da nuo̯ri‹t́šer‿rei̯n, hebozev‿vaľľassan, da lähen‿ajamah. hüvim‿mie̯ koďih i piä̯zen sïdä.

a koi̯ssa küzütā: »mindähbä neŋga vïkon‿olit, müö̯ jo et́t́šimäh jou̯vui̯mma sinuo̯». no mie̯ hei̯lä sanoi̯n: »ńin‿i ńïn miu̯la ugoďi».

no sattü tulemah vallesmanni k r u o̯ s t e i̯ n i mei̯lä, da tua̯tto ser‿rei̯m‿müö̯bi kruo̯stei̯nilla. se kun‿oli kehenon sua̯du ni ei̯ tua̯tto pidät sidä.

no erähäŋ kerraŋ‿kun se kruo̯stei̯nir‿reŋgi b r o k̆ k i lähtȫ hei̯näh t́šïkoŋ̯jovella, da ottä da regi kua̯dü ihan silie̯llä tie̯llä. »keheno ei̯ moi̯sta regie̯ ota», brokki sano. sillor‿regi hävis. se keh^{e}no vei̯gi sem‿poi̯s, tagazi sinne mist‿oli ottanu, pappilan sarai̯lda.

ne kun‿ei̯ sidä regie̯ tarvittu ńi ei̯ tie̯ttü kai̯vata. (ne oľ hei̯tettü ser‿rei̯n sinne kiroŋ‿kera, müteŋ‿kehno ei̯ niä̯t sai̯z‿ottua̯.)

IV. Ilomantsi.

s t a r i n a e u̯ k o s t ʌ d a u k o s t ʌ.

oľi eńńen b e r d a h o r d ä n o da o ľ o s a p o p ö n a. šïdä lähtöü̯ berda hordäno rišt́‿izäŋ‿keralla kävelükšeh uʌgomai̯la. šano še eu̯kko oľosa popöna mie̯helläh: »elä hüvüä̯le ńi midä, hoď‿müd‿hüvüä̯ʌdäź.»

šïdä ńiä̯d‿mänöü̯, kat́t́šou̯: kai̯ hüvüä̯ʌdih, ken milläi̯.

šīdä šanottih: »mindähbä ei̯ berda hordāno hüvüä̯ľie̯te ńi millä?»

»milläbä mie̯ voi̯n hüvüä̯llä. joz‿miu̯la oliz‿oma eu̯kko tiä̯lä, ńīm‿puo̯len linnua̯ voi̯ttaź, toi̯zen häbäziź.»

šanotah: »kun on šiu̯la ńīn boi̯koi̯ eu̯kko, ana tulou̯ šiu̯da tiä̯ʌdä lunaštamah.»

pandih berda hordāno arešťih.

šīdä rišť‿izä mänōü̯ ďärelläh koďih. mu‹ťšoi̯ tulou̯ küzümäh: »mihkä ďäi̯ berda hordāno?»

»areštui̯ʲjukši ďäi̯, šemmozie̯ kun hüvüä̯ľi», šano rišť‿izä eu̯kolla.

eu̯kko mänōü̯ koďih. kolme šūtkua̯ dūmai̯ťťši, millä šua̯ha ukko poi̯ges šie̯ʌdä ťürmäštÄ. bašťie̯roi̯ťťši laťťie̯lla, ei̯ šüö̯nün ei̯gä ďuo̯nun. dūmai̯ťťšou̯ vai̯n, mih vīśtih šua̯ha ukko ďärelläh.

berda hordânolla oľi eu̯kol‿luo̯na hüvä uveh. šen ubehen šaduloi̯ťťši, da i‹ťše ďou̯du mie̯hie̯n vua̯ttei̯h.

šīdä lähtöü̯ uʌgomai̯la, ajau̯ šīh ťšua̯rim‿pihalla, panou̯ hebozen parahazeh paťťšahazeh, kudamassa ťšua̯ri i‹ťše piďi heboⁱśtA. šido šīh kuʌdareŋgahazeh.

ťšua̯ri kaťťšou̯: »ken on tullun da pannun ubehen miu̯n paťťšahazeh miu̯n luvatta? mäŋgeä̯ laššekkua̯ kakštoi̯śtA uvehtA šidä uvehtA potkimah!»

orie̯d‿iu̯gutah da potitah. oľosa popōna mäńi perťťih, hüvämpäi̯väʌ‿ʌua̯ďi, šano: »enhäm‿mie̯ tänne tullun toran eŋgä žatoran piä̯llä, mie̯ tuľin hüvällä ďie̯lolla. šulhazikši varoⁱń tuľin».

ťšua̯ri šīdä käški ďo ne orie̯t poi̯gez‿ottua̯. šīdä händä oteťťih vastah. kihlajazie̯ ruveťťih pidämäh. tüttüö̯ ruveťťih andamah. šulhaštA kau̯nehekši kītetäh, oľosa popōna kun oľi kau̯niš.

šīdä ťšua̯rin akka rubiu̯ šanomah: »mui̯ťen oľiz‿hüvä šulhańⁱ, bohoťka on nai̯zie̯n. ťšua̯ri šano: »šua̯mma ńähä, joz‿on nai̯ńi. lämmitäkkeä̯ külü!»

kazakad‿lämmiteťťih külü, küʌbemäh kun mänďih, väü̯ tüö̯nneťťih ie̯llä. ťšua̯ri tulou̯ ďällešťi.

šīdä kun oľosa popōna kūlou̯, ďotta ťšua̯ri tulou̯, vettä piä̯h panou̯, ńübläd‿au̯gu‹au̯, vua̯ttei̯da ei̯ ota piä̯ʌdä, vai̯n vähäzeŋ‿kašťelou̯.

ńüblie̯ ďo rubiu̯ kīńi panomah. ťšua̯ri tulou̯, šanou̯: »ďogo šie̯ külvit? ťerväh šie̯ piä̯zit!»

oľosa popōna šanou̯: »ka šie̯ kun koi̯ssa oled, voi̯t piťembäh küʌbie̯. mie̯ kun kävelükšešš‿olen, pidäü̯ ńäbie̯mbäh ďou̯duo̯.»

läkši poi̯gez. ťšuạri tulou̯ perťťih, akka küzṻ: »ńäi̯dgō?»

»ka en ńähnün, vai̯n miťen šiu̯la nai̯ńⁱ tulou̯ šulhazikš, vię̯lä ebiä̯let?»

akka vai̯n ebiä̯lōü̯, nai̯ńⁱ šen pidäi̯z‿olla.

ťšuạrí šano: »лuạjikkuạ ťila da paŋguạ miu̯n heü̯hemperinällä muạte! nai̯ńi kun olloh, peräpuo̯ľi on pakšumbi, kun olloh mię̯š, harďię̯puo̯ľi on levię̯mbi.»

šīdä panďih muạte. oľosa popōna panou̯ pię̯lukšella ďallat, piä̯m‿perinällä.

huo̯ndekšella ka‹ťšotah, ka harďię̯puoľi on levię̯mbi!

šīdä zuạdibuo̯ pię̯täh. oľosa popōna käšköü̯ ďo hebozen valmehekši ďou̯vuttuạ. ai̯van lähťię̯ssä šanou̯: »oŋgo tässä teä̯n linnassa borťťšuạjuạ, hiä̯n borťťšuai̯ś?»

ťšuạri šano: »onham̆‿meä̯n linnassa».

oľosa popōna käški laškię̯ kai̯kki kaťťšomah, areštui̯ʲjud‿da mūt. šīdä bor‹ťšaťťih. ďo kai̯ hiä̯n voi̯ťťi. tuľi oman ukon kohtah. berda hordāno ei̯ tunden eu̯kkuo̯dah. »mui̯śśadgo», šano eu̯kko, »koŋza kōľeťśku pōloťśkukitat?»

berda hordāno šano, ei hiä̯n mui̯śśa, hoď‿oma eu̯kko ollet.

šīdä oľosa popōna viheлdi da uveh tuľi ńenän edeh. ďallušťimeh ďallam‿pańi, hüppäi̯ šeлgäh kavahťi da ukon noššaлďi kaglukšeštA. hattuo̯ kohoťťi da ďiä̯hüväzed‿oťťi.

še ńähtih, kun mäńi. šīdä hüō̯ šanoťťih: »tämä oľi še oľosa popōna, kun puo̯len linnuạ häbäzi, toi̯zen voiťťi».

kun oľosa popōna mäńi koďih, tuľi rišť‿izä da šano:

»oľosa popōna on bogaľitvoi̯ da umetľivoi̯; ei̯ kai̯ eu̯kod‿ukkuo̯ otettai̯ś poi̯ś türmäštÄ».

2.

Kolme kalaa.

on ukko da akka da kolme poi̯guạ. laššetah verkod‿ďärveh da šuạhah kolme kaluạ.

dūmitah ukko da akka: »meä̯m‿pidäü̯ tappuạ ńiä̯ poi̯ǰjad‿ďotta šuạhah ńämä kalad‿i‹ťšelläh.»

tuạtto vei̯ poi̯ǰjad‿meťťšäh. poi̯ǰjad‿oteťťih kivię̯ gormańih.

dorgalla matateššᴀ kivię ľükiťťih kuv‿vię̨hkakši vaį̨ŋ‿kahem‿puo̯len dorgastᴀ.

tua̯tto me‹ťśästÄ läkši pagoh: anna üö̯kšütäh da kuo̯llah ńäʌgäh!

tua̯tto kuŋ‿koďih tuľi aʌgau̯ iʌda häzū̆dümäh. poį̆ǰjad‿me-ťśäššÄ ka‹ťśotah: täššähäm‿meį̨lä on vię̨hkad‿da lähetäh koďih ľipittämäh pimię̨hhäzüššÄ.

tua̯tto šanou̯: »poį̨gię̨ eį̨ šua̯ milläį̨ häviťťiä̯». akka šanou̯: »vię̨hän toį̨ńi kerda meťťśäh»!

da poį̆ǰjad-otetah ľeį̨biä̯ gormańih da šīdä ľeį̨bäpalua̯ dorgav‿vię̨reh lükitäh meťťśäh männeššÄ.

tua̯ššen tua̯tto pageńi poį̨s. poį̆ǰjad‿üö̯kšüttäü̯ meťťśäh. šīdä poį̆ǰjat‿tua̯ššeŋ‿koďih tulou̯ šamua̯ dorgua̯ miššä ľeį̨biä̯ ľükiťťih.

kolmandena päį̨vänä tua̯tto tua̯ššen lähtöü̯ poį̨gię̨ meťťśäh vię̨mäh. kävelüttäü̯, kävelüttäü̯, ga tua̯ššen hüʌgäü̯, häviťťiä̯ kuo̯tteľiz.

kuį̨n iʌda tulou̯, poį̆ǰjat‿šīdä toį̨mištū da tulou̯ koďih.

akka šanou̯: »ńüd‿eį̨ mūkši mūtu, pidäü̯ poį̆ǰjat‿tappua̯!»

tua̯tto šanou̯: »emmä tapa. kuh‿heį̨dä eį̨ šua̯nna häviťťiä̯, totta ďumala eį̨ ou̯ heį̨dä käšket‿tappua̯. olemma kalattᴀ, kun eį̨ šua̯ne, emmä poį̨gię̨ tapa.»

ših še loppu.